هاوکاری

التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە
لە دارالجماهیر دەرئەچێ

ژمارە : (١٢٠) — (١٠)ی حوزەیرانی ١٩٧٢

نرخی ٢٠ فلسە — تەلەفۆن - ٢٠٣٦٥ -

گەلی ئەمەریکا دژی ئیمپریالیزمەو دۆستی گەلی ڤێتنامە

دەنگی میللی کردنی نەوتی عیراق دنیای ئازادیخوازی گرتۆتەوە

گەلانی دنیا بایەخێکی زۆر ئەدەن بە بڕیارە مێژوویەکەی عیراق

بڕیارە مێژوویەکەی یەکی حوزەیران دەربارەی میللی کردنی کاروباری کۆمپانیای نەوتی عێراق لە سەرانسەری دنیادا دەنگی داوەتەوە ٠

رۆژنامەو گۆڤارەکانی جیهان بایەخێکی زۆریان پێداوەو هەواڵەکەیان بە گەورەیی بلاوکردۆتەوە ٠

رۆژنامەی (الجمهوریە) کەلە قاهیرە دەرئەچێ رۆژی ٧ی ئەم مانگە لاپەڕەیەکی سەربەخۆی بۆ ئەم مەسەلەیە تەرخان کردوە لەژێر ناونیشانی « زەبرێکی قورس‌دا » نوسیویەتی ئەڵێ :- میللی کردنی کومپانیای نەوتی عیراق کوشندەترین زەبرە کە لەدوای حوزەیرانی ١٩٦٧ لە بەرژەوەندی مونوپولیەکانو ئیمپریالیزم ئەدرێ میللی کردنی نەوتی عێراق بە هیچ جورێك لە میللی کردنی قەناتی سوێس کەمترنیە ٠ رۆژنامەی نیوز دوتیشلاند کە لەبەرلین دەرئەچێ وتویە : عێراق بەو هەنگاوەی سەلماندی کە دەوری یاری کردن بە سامانو چارەنوسی میللەتان بەسەرچوو ، وە ئەو پشتگیریەی لە عیراق کراوە بەجاری مونوپولیو ئیمپریالیزمی جیهانی نارەحەت کردوە ٠

وە رۆژنامەی (رودی پراڤۆ) ئۆرگانی پارتی کومونیستی چیکوسلوڤاکیا وتبوی : بڕیاری میللی کردنی کومپانیای نەوتی عێراق سەرەتای قۆناغێکی نوێی خەباتی میللەتانی عەرەبە لە پێناوی سەربەخۆییو رزگارکردنی سامانی نیشتمانیدا ٠

لەلایەکی تریشەوە ئەنجومەنی نوێنەرانی فەنزویلا لەکوبونەوەی رۆژی٧ی ئەم مانگەدا بەیاننامەیەکیان دەرکردوە تیایا داوایان لە حکومەتی فەنزویلا کردوە کە پشتگیری هەڵویستەکەی عیراق بکات ٠

وە شیخ حمدان بن راشد المکتوم جێنشینی میرنشینی - دوبەی - ووەزیری بەرگریوداری دمولەتی یەکێتیی میرنشینەکانی‌عەرەب رایگەیاندوەکە داوای لە توفیق المؤمن بالیوزی عێراق لە أبوظبی کردوەبە سەرۆك احمد حسن بکر رابگەیەنێ کە دەوڵەتەکەیان بەهەمو توانایەوە لایەنگیری بڕیارە مێژوویەکەی عیراق ئەکات ٠

هەروەها کاك ابراهیم البرغوثی لێپرسراوی مەکتەبی رێکخراوی رزگاری‌هێنەری‌فەلەستین لەعمان وتویە بڕیارەکەی عێراق دەربارەی میللی کردنی کومپانیای نەوت ، بەتەوژم خەباتی گەلی فەلەستین‌لەپێناو بەدیهێنانی ئامانجەکانی لەرزگارکردنی نیشتمانەکەیدا بەرەوپێش ئەبات ٠

بەیاننامەیەکی دوو قۆڵی عیراق و سۆڤیەت

ئێوارەی چوار شەممەی‌رابوردوو بەیاننامەیەکی دوو قۆڵی لەبەغداو موسکو بلاوکرایەوە دوای سەردانەکەی کاك مرتضی سعید عبدالباقی ئەندامی‌ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و وەزیری دەرەوە ٠

بەیاننامەکە وتویە : لەسەرداخوازی حکومەتی سۆڤیەتی لە ٣-٧ی ئەم مانگە کاك مرتضی سعید عبدالباقی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش‌و وەزیری‌دەرەوە سەری لەیەکێتی‌سۆڤییەت‌دا وە لەلایەن کوسیگن سەروکی ئەنجومەنی وەزیرانی یەکێتی سۆفیەتەوە پێشوازی کرا ٠

وەفدەکەی عێراق جگە لە کاك عبدالباقی پیك‌هاتبو لە کاك صالح مهدی عماش بالیوری کوماری عێراق لە یەکێتی سۆڤییەت‌و دکتور فخری قدوری ئەندامی مەکتەبی ئابوری لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و دکتور فاضل الچلبی بەریوەبەری گشتی کاروباری نەوت‌و کاك حسن النجفی بەریوەبەری تەحویلی دەرەوە لەبانقی مەرکەزی عیراق ٠ وەفدەکە دەربارەی میللی کردنی کاروباری کۆمپانیای نەوت لایەنی سۆڤییەتی ئاگادار کردوە لایەنی سۆڤییەتیش رایگەیاندوە کە پشتگیری هەنگاوەکەی عێراق‌و ئەو خەباتە عادیلانەی گەلی عێراق ئەکات لەپێناوی دەستخستنەوەی مافە رەواکانیدا

میسر پەیوەندی دبلوماسی لەگەڵ ئەڵەمانیای رۆژئاوا دائەمەزرێنێتەوە

بێروت : ئاژانسەکان :٩-٦: حکومەتی میسرو ئەڵەمانیای روژئاوا بڕیاریاندا کە سەر لەنوێ پەیوەندی دبلوماسی لەنیوانیانا دابمەزرێننەوە ٠ چەند هەواڵێکیش وائەگەیەنن کە بڕیار وایە (هانز جیورج ستلتسار) بکری بە بالیوزی ئەڵەمانیای روژئاوا لە قاهیرە٠ لەلایەکی تریشەوە دکتور محمد حسن الزیات وەزیری کاروباری راگەیاندنی میسر ستایشی ئەو بڕیارەی کردوەو وتویە : بەم زوانە بالیوزی میسر دیاری ئەکرێو هیوادارە کەئەم هەنگاوە سەرەتای قۆناغێکی نوێی پەیوەندی دۆستایەتی هەردوو میللەتی میسرو ئەلەمانیای روژئاوا بێت ٠

○◉◉

کورتە هەواڵ

● لەسەر داخوازی حکومەتی فەرەنسا گرۆمیکو وەزیری دەرەوەی یەکێتی سۆڤییەت لە ١٢ای ئەم مانگەدا بە سەردانێکی رەسمی سەر لەپاریس ئەدات ٠

● روژی چوارشەممەی رابوردو دکتور فیدل کاسترو سکرتێری یەکەمی کۆمیتەی ناوەندی پارتی کومونیست‌و سەرەك وەزیرانی کوبا گەیشتە پولۆنیا ٠ کاسترۆ دوای پولونیا سەر لەیەکێتی سۆڤیەت ئەدات ٠

● شیخ مجیب الرحمن سەرەك وەزیرانی بەنگلادیش هەفتەی رابوردو بڕیاری‌دەرکردنی ٨ بالیوزی ولاتەکەی دا ٠ ئاژانسی دەنگوباسی بەنگلادیش وتویە ، ئەم هەشت دبلوماسیە کاتی خوێ هاوکاریان لەگەڵ حکومەتی پاکستان کردوە ٠

● جون کۆناللی وەزیری بودجەی پێشوی ئەمەریکا بە نوێنەرایەتی نیکسون سەر لە شەش وڵاتی ئەمەریکای لاتین‌و چەندولاتێکی ئاسیاو ئەفەریقاو ئوستریالیاو نیوزیلەندە ئەدات بۆ رونکردنەوەی ئەنجامی سەردانەکەی ئەم داوایەی نیکسون لە مۆسکۆ ٠

ئەردەن ١٠ ملیون دۆلار لە ئەمەریکا وەرئەگرێ

عەممان ٥ - ٦ : حکومەتی ئەردەن نزیکەی (١٠) ملیون دولاری تری لەئەمەریکا وەرگرت وە ئەو پارەیەش بەشێکە لەو (٦٠) ملیون دولارەی کە حکومەتی ئەمەریکا بڕیاری دابو بە شێوەی یارمەتی بیدات بەرژێمی مەلیك حسەین ٠

وەفدێکی پارتی سۆشیالستی یەکگرتوی ئەڵەمانیا سەر لە عیراق ئەدات

٧-٥ ئا٠د٠ع : هانزیورگن فایتز ، بالیوزی کۆماری دیموکراتی ئەڵەمانیا ، رۆژی‌سێ شەممەی رابوردو چاوی بە دکتور زید حیدر ئەندامی‌سەرکردایەتی نەتەوایەتی پارتی بەعسی سوشیالستی عەرەب کەوتوەو سلاوی کۆمیتەی ناوەندی پارتی سوشیالستی‌یەکگرتوی ئەڵەمانیای گەیاندوە بەپارتی بەعسی سوشیالستی‌عەرەب ٠ وەوتویە : گەلی ئەڵەمانیای دیموکرات بەهەموتوانایەکیەوە پشتگیری بڕیارەکەی عێراق ئەکات دەربارەی میللی کردنی کاروباری کۆمپانیای نەوتی عێراق ، وە وتویە : لە ١٨ی ئەم مانگەدا وەفدێکی بەرزی پارتی سوشیالستی یەکگرتوی ئەڵەمانیا سەر لە عێراق ئەدات ٠

ئیمپریالیزمی ئەمەریکا ئەبێ دەست لە ڤێتنام هەڵگرێت

بەوجەنگە بێت کەواشنتون لەخواروی رۆژهەڵاتی ئاسیادا هەلیگیرساندوە ، وەلەمەودوا خاکی ڤیتنامی دیموکرات بومبوردومان نەکرێت ٠ ئاژانسەکانی دەنگوباس و' ئەگەیەنن کە شێوەیەکی بەیاننامەکە بۆ نیکسونی سەرۆکی ئەمەریکا ئەنیردرێت ٠

◉●◉

نیویورك سایگون : ئاژانسەکان : هێزەکانی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا بێ‌ئەوەی گوێ‌بدە نەنارەزای رای‌گشتی جیهان ، لەسەر دەست درێژکردنە سەر گەلی ڤێتنام ئەڕۆن ٠ وەفروکە بۆمبا هاوێژەکانیش بەبێ دەست پاراستن هەمو شوێنێ بوردومان ئەکەن‌و تەڕو وشك بێ جیاوازی ئەسوتێنن ٠ چەند سەرچاوەیەکی عەسکەری ئەمەریکا لەسایگون پێیان لەوە ناوە کە لەرۆژی سێ‌شەممەو چوار شەممەی رابوردو فروکە بۆمباهاوێژەکانی ب ٥٢ (١٢٠٠) تەن ئاسن‌و پۆڵاو بارووتیان بەسەر دەوروپشتی شاری کونتوم‌دا باراندوە ٠

لەلایەکی تریشەوە ئەنجومەنی شارەوانی (لوس التوس هیلزنها) لەهەرێمی کالیفورنیای ئەمەریکادا بەیاننامەیەکیان دەرکردوەو تیایا داوایان لەهێزەکانی ئەمەریکا کردوە دەست‌وبرد خاکی ڤێتنامی خوارو بەجێ بهێڵن وکۆتایی

بەرەڵلابونی تێکوشەر ئەنجێلا دیڤیز

نیویورك : ٤ - ٦ تاس : دوای سەرنەگرتنی ئەو تۆمەتە نارەوایەی درابوە پاڵ خاتو ئەنجێلا دیڤیز ، حکومەتی ئەمەریکا بڕیاری بەرەڵلاکردنی‌دا٠ دادگای سان خۆسێ کە ئەنجێلا دیڤیزی محاکەمە ئەکرد بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی کەفالەتەکەشی داوە کە (١٠٢٥٠٠) دۆلار بوە ٠

دیڤیز لەکاتی بەرەڵلاکرنیا وتویە :

ئیمرۆ نەك تەنیا بەختەوەرترین رۆژ نیە لە ژیانما بەڵکو بروام پتەوە کە ئەوانەی لە ئەمەریکاو جیهاندا لە پێناو بەرەڵلاکردنی من‌و گیراوە سیاسیەکاندا تێ‌ئەکۆشان هەست ئەکەن کە بەرەڵلاکردنی من بەراهەمی ئەو تێکۆشانەیە کە ئەبێتە هۆی بنیات نانی دوا رۆژێکی تر ٠٠ ئێمە بەردەوام خەبات ئەکەین لەپێناوی بەرەڵلاکردنی هەمو گیراوە سیاسیەکاني ئەمەریکا ٠

سەرکۆماری گواتیمالا ئەگاتە تەل ئەبیب

ژەنەراڵ کارلوس ئارانا ئوسوریو سەرکۆماری گواتیمالا روژی سێ شەممەی رابوردو بە سەردانێکی تایبەتی کە چوار رۆژ ئەخایەنێ گەیشتە تەل ئەبیب ٠ وە لەکاتی گەیشتنیا لەفروکە خانەی اللد لەلایەن زالمان شازاری سەروکی ئیسرائیلەوە پێشوازی کراوە ٠

وە بڕیار وایە کە سەروکی گواتیمالا چاوی بە گولدا مائیر بکەوێ ٠ لەلایەکی تریشەوە لە ئیسرائیل بلاوکرایەوە کە وەفدێکی کنێستی ئیسرائیل لەسەر داخوازی بەریتانیا سەر لە لەندەن ئەدات ٠

ئاژانسەکان

١٢ وڵات لە کۆنگرەی پاراستنی بیئە بەشدار ئەبن

ستۆکهۆلم : ٦-٥ روێتەر :لەشاری ستۆکهولم بە سەرپەرشتی کورت ڤالدهاییم سکرتێری گشتی نەتەوەیەکگرتوەکان کۆنگرەی(بیئە) کرایەوە ٠ لەکۆنگرەی ئەمجارەدا کە (١٠٠٠) نوێنەری (١١٢)دەوڵەتی تیا بەشدار ئەبێ باسی دانانی نەخشەیەك ئەکرێت بۆپاراستنی بیئەو راگرتنی بەپاکی بۆ رزگارکردنی ئادەمیزادو پاراستنی ژیانی نەوەی دواروژ ٠

دکتور کورت ڤالدهاییم بەم بۆنەیەوە وتارێکی خوێندۆتەوە وتویە : پێویستەهەول‌بدەین ئەوگیروگرفتانە لابەرین کە لەئەنجامی چەکدارکردن و شەری کیمیایی‌و تاقی‌کردنەوەی ئوتوم‌و هەواخراپ‌بون هاتونەتە کایەوە ٠ ئەوەی شایانی باسە زوربەی‌وڵاتانی سوشیالست لەم کۆنگرەیەدا بەشدار نەبون‌چونکە رێ نەدراوە بە ئەڵەمانیای دیموکرات تیا بەشداربێت ٠ کۆنگرە تا ١٦ ی ئەم مانگە ئەخایەنێ ٠

یەکی حوزەیران بنکەیەکی قایمی ئیمپریالیزمی جیهانی هەڵتەکاند

بەپێی ئەو دەنگوباسەی دەزگاکانی پروپاگەندەی ولاتە رۆژئاواییەکان بلاوی‌ئەکەنەوە وا دەرئەکەوێت کە کۆمپانیاکانی نەوتی رۆژئاواو دەوڵەتانی ئینگلیزو ئەمەریکا داوا رەواکانی عیراق‌و سەربەرا کێشانی ئەم کۆمپانیایانەیان مەر بە هەڕەشەی بۆش‌و بێ‌سەرو پێ دابێتە قەڵەم‌و وەك هەڵۆیستی حکومەتە لاوازەکانی پێشوی عیراق‌و دەوڵەتانی خاوەن نەوتی کەلە ئای تەرازویان دابێت بۆیە پێش دەست‌گرتن بەسەر نەوتی کومپانیای نەوتی عیراقدا واتە پێش یەکی پیرۆزی‌حوزەیران وا بێ‌باکو کەمتەر خەم بون‌و نوێنەری کۆمپانیاکان مستەر ستوکویل هەر بە لالوتەوە گفتوگوی لەگەڵ‌نوێنەرانی حکومەتی عیراقدا ئەکردو هەمو جارێك ئەوەی‌بیر ئەخستنەوە کە ئەبێ سزای یاسای ژمارە (٨٠)ی نەوتی ساڵی١٩٦١ هەشت یەك نرخی نەوتی رمێلەو بیرەتازەکانیان‌بۆ بهێننە خوارەوە وەکو ئەوان خاوەنی نەوت‌وخاکی عێراق بن‌و ئێمەش کریکارێکی لاوازو بێ دەسەلات ! بەلام دوای بەیاننامە مێژوییەکەی رۆژی یەکی حوزەیرانی پیرۆز ئیمپریالیستە تالان‌کەرە خوێنمژەکان بۆیان‌دەرکەوت کە ئەو سەربەرا کێشانەی پێش ئەم رۆژەهەر هەڕەشەو گورەشەی پوچەل نەبوە بەڵکو ئەنجامی‌بۆچونێکی راست‌و هەڵسەنگاندنێکی هوشیارانەی شۆڕشگێرانەی وەزعی ئێستای خەباتی گەلی عیراق بەکوردوعەرەب‌و کەمایەتیەکان‌و هەمو وەزعی نێو دەوڵەتان بوە وەکاربەدەستانی حکومەت‌و وەفدی وتووێژکەری نەوتی‌عێراق بەچرایەکی روناکەوە یەك_لەدوای یەك هەنگاوی‌دلێرانەیان بەرەوپێش ناوە ٠ بەرەو دەستخستنەوەی هەقی‌پێ‌شیل کراوی گەلی عێراق‌و رزگارکردنی سامانی نەتەوایەتی لە قورگی کۆمپانیە جەردەکانی دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان ٠

ئەم بەهەڵە چونەی کۆمپانیاکانی بێگانە یاراست‌تر دەزگاکانی جاسوسیەتی‌ئینگلیزو ئەمەریکا وە ئەم سەرسام‌بون‌و سەرلێ شێوانەیان ئەوەندەی تر گەورەتر بو کە گەلی عێراق بەکوردوعەرەب‌و کەمایەتیەکانیەوە بەهەمو چین‌و دەستە نیشتمان‌پەروەرەکانیەوە نەك هەر بەیەك دەنگ لایەنگیری حکومەتیان کردو رۆژی یەکی حوزەیرانیان لێ‌بو بە رۆژێکی‌پیرۆزو جەژنێکی نیشتمانی گەورەو هەڵکەوتو بەڵکو هەرچین‌و دەستەو کۆڕو کۆمەڵێك لەلای خۆیەوەو هەمو بەیەکەوە ئاشکرایان‌کرد کە ئامادەن بۆ فیداکاری‌و لە خۆبوردن‌بەگیان‌و بەماڵ ٠ ئەمە جگە لەوەی کە هەمو گەلانی عەرەب‌و گەلانی پێشکەوتن‌خواز لایەنگیری ئەم هەنگاوە پیرۆزەیان کرد ٠

بێ‌گومان ئەم لایەنگیریە بێ سنورەی گەلی عێراق دەربارەی دەست بەسەراگرتنی نەوتی عێراق‌و ئەو پشتیوانیە دڵخۆشکەرەیەی‌دەوڵەتانی عەرەب‌و دەوڵەتانی پێشکەوتن‌خوازی دنیا ، لایەنگیری‌و پشتیوانیەکی سەرزارەکی‌و بێ بناغە نیەبەڵکو نیشانەی نرخ‌و بایەخی ئەم هەنگاوە گەورەیەی حکومەتی عێراقە کە پشت بە جەماوەری خەڵکی عیراق خۆی‌هاویشتوتە کۆڕی خەباتێکی سەختی درێژخایەنەوە دژی‌پتەوترین‌و کۆن‌ترین پایەی ئیمپریالیزمی کون‌و تازە ٠ بۆیە هەر وەکو گەلی عێراق‌و دۆستانی عێراق بەوپەڕی‌تواناوە پارێزگاری لەم هەنگاوە نیشتمانیە ئەکەن‌وقوربانی لە پێناودا ئەدەن بەهەمان جۆر دەوڵەتە ئیمپریالیستەکانیشی هەمو تواناو دەسەڵاتی خۆیان ئەخەنە کارەوە بۆ تەمێ‌کردنی حکومەتی عێراق‌و فرانەوەی نەوت‌و لە دەست‌دانی ئەم سەرکەوتنە بایەخدارە هەڵکەوتوە ٠

وە دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان لەم مەیانەدا هەمو دەزگاکانی خۆیان ئەخەنە کارەوەو پەنا ئەبەنە بەر هەمو

بولاپەرە ٧

Institut kurde de paris

هاوکاری

ژمارە : (١٢٠)
(١٠)ی حوزەیرانی ١٩٧٢

خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلان

پۆرتۆریکۆ بنکەیەکی شۆڕشگێڕانەیە دژی ئیمپریالیزمی ئەمریکا

لە سەرەتای مانگی پێشوودا چەند دەستەیەکی لەشکری ڕزگاری پۆرتۆریکۆ هێرشیان بردە سەر ئۆردوگایەك لە نزیك پایتەختەوە، کە چەکێکی زۆروسەد نەسەربازی پەرەشوتی‌تیا بوە، وە توانیویانە بەشێکی گەورەی ئۆردوگاکە کاول بکەن‌و گەلێك چەکو ئازوخە دەستخەن‌وەهەر لەوێ هەزاران بەیاننامەیان بەجێ‌هێشتوە تیا داوایان لە نیشتمانپەروەرانی پۆرتۆریکۆ کردوە، شۆڕش‌دژی داگیرکەرە ئەمەریکاییەکان هەڵگیرسێنن‌و بە یەکجارەکی لەوڵات دەریان کەنەدەرەوە.

لە ساڵی ١٨٩٨ وە ئیمپریالیزمی ئەمەریکا دەستی بەسەر پۆرتۆریکۆدا گرتوە، وە ئەمەی لەو کاتەدا کرد کە دانیشتوانی پۆرتۆریکۆ لە شۆڕشدا بون دژی ئیسپانیەکان کە هەزاران سەربازیان ڕژاندبوە ئەم دورگەیەوە وە دەستیان بەسەراگرتبو ئیسپانیاش لە پەیمانی پاریسدا کە «بونی ئەمەریکای لە ئۆقیانوسی ئەتلەنتیکدا پاراست» ئەم داگیرکردنەی پەسند کرد.

ئەمەریکا بۆ ئەوەی فایمتر دەست بەسەر دورگەکەدابگرێت - کە بەرهەمێکی زۆری شەکرو میوەی هەیە - جنسیەی ئەمەریکایی دابە دانیشتوان‌و، بڵاوی کردەوەکە پۆرتۆریکۆ دەوڵەتێکی سەربەخۆیە، وە پەیوەندیەکی پتەوی وای لەگەڵ ئەمەریکادا هەیە کە کاروباری دەرەوەو بازرگانی‌و هاتوچۆو پارەو فێرکردن‌و ئابوری راستەوخۆ بەدەست ئەمەریکاوە ئەبێت و هەموی لەلایەن حاکمێکی عەسکەری ئەمەریکاییەوە بەڕێوە ئەبرێت‌و حاکمێکی مەدەنی پۆرتۆریکۆیش یاریدەی ئەدات!

دۆخی پۆرتۆریکۆ ڕۆژ لەدوای ڕۆژ خراپتر ئەبێت، بەتایبەتی لەو شوێنانەدا کە کۆمەڵانی خەلکی تیا کۆبوەتەوە. «جوان براسی» کە یەکێکە لەپێشەوایانی پارتی سوشیالیستی پۆرتۆریکۆ ئەڵێت، هۆیەکانی روخانی ئابوری لە هەندێك لەو گۆڕانە سەرمایەداریەوەیە کە پۆرتۆریکۆ دوای داگیرکردنی لەلایەن ئەمەریکاوە بەسەری هاتوە. وە گرنگترینی ئەم گۆڕانانەش ئەوەیە کە ئابوری پۆرتۆریکۆ کەوتۆتە ژێردەستی ئەمەریکاییەکانەوە، وەتە لەباتی ئەوەی

دەسکەوتەکان ببنە سەرمایەی تازە بۆناو پۆرتۆریکۆ و دەخلی خەلکی پۆرتۆریکۆی پێ‌زیاد بێت، ئەچێتە گەروی ئەمەریکاییەکانەوە، وەئەم هۆیانەش لە پێنج بواردا زیان بەخەلکی پۆرتۆریکۆ ئەگەیەنن:

١ - لەم قۆناغەدا ئابوری تیا ئاوساوەو کاریشی کردوەتە سەر کشتوکاڵ و پیشەسازی

٢ - تاڵان کردنی سامانی ئابوری لەلایەن سەرمایەداری دەرەوە، بەستراوە بە سەرمایەداری نیشتمانیەوە.

٣ - کشتوکاڵ دوا کەوتوە، جوتیاران نەیانتوانیوە لە مەیانی ئابوریدا خۆیان بنوێنن.

٤ - پیشەسازیش دواکەوتوەو بەشی هەرەزۆری لەژێر دەستی ئەمەریکاییەکاندایە، سەرەرای ئەمەش خراپ رەفتار کردن لەگەڵ زەحمەتکێشان‌و کریکارانی پۆرتۆریکۆدا.

٥ - تەنانەت ئەوەیش کە لە ئەمەریکاییەکان ئەمێنێتەوە ناعادیلانە بەسەر چینەکانی گەلی پۆرتۆریکۆدا دابەش ئەبێت.

لەشی کردنەوەیەکدا کە مەعهەدی لێکۆڵینەوەی ئابوری سەربەنەتەوە یەکگرتوەکان بڵاوی کردۆتەوە، دەرئەکەوێت تا چ رادەیەك سەرمایەکانی ئەمەریکا لە پۆرتۆریکۆ پەرەی سەندوە. ئەم سەرمایانە لە ساڵی ١٩٦٩ وە خاوەنی ٧٩٪ی پیشەسازی و ٨٠٪ی بازرگانی دەرەوەو ناوەوە و، ٦٥٪ی خانوبەرە (سکن) و لە ٧٠٪ی بانکەکان‌و ١٠٠٪ی کومپانیاکانی تەئمینن، ئەمە جگە لە زۆر مەیانی ترو جگە لە کشتوکاڵ، بەتایبەتی کیلگەکانی شەکرو بەرهەمە زراعیەکانی وەکو میوەو سەوزە، وە ئەم

راپۆرتە ئەڵێت کە دەسکەوتی ساڵانەی کومپانیا بێگانەکان لە ٤٠٪ی تێکرا کاروباری (مالی) زیاترە.

لەژێر باری ئەم دۆخەدا وردە سەرمایەکانیان لەمەیانی خزمەتگوزاری و گەشتدا خستۆتەکار چونکە ئەمانە قازانجی زیاترە.

بەڵام راستی ئەو دۆخەی پۆرتۆریکۆی تیایە، کە دۆخێکە لە زوربەی وڵاتانی جیهانی سێیەمدا بەدی ئەکرێت، لەو شتەدا دەرئەکەوێت کە پێی ئەڵێن «جەدەلیەتی بازاری سەرمایەداری»، واتە قازانجی کومپانیا ئەمەریکاییەکان لە پۆرتۆریکۆ و لوبنان - بۆ

نمونە - لەم وڵاتانەدا نامێنێتەوە بەڵکو ئەچێتە گیرفانی ئیمپریالیستەکانەوە ئەمەش لەسەر حسابی زوربەی زۆری کۆمەڵانی خەلکی وڵاتانی جیهانی سێیەم.

لە ئەنجامی تاڵان کردنی سەرمایەکانی نیشتمان وبردنی بۆ دەرەوە، دەخلی فەردی پۆرتۆریکۆ ساڵ بە ساڵ کەمتر ئەبێتەوە، لە ساڵی ١٩٦٩ دا دەخلی رۆژانەی خەڵك ٣٥و١ بوە بەڵام لەساڵی ١٩٧٠دا بوە بە ١٠و١، لە هەمان کاتا ئەوەش هەیە کە تەنیا ٩٪ی دانیشتوانی پۆرتۆریکۆ خاوەنی ٥٤٪ی تیکرا بەرهەمی نیشتمانن، لەئەنجامی ئەمەدا ئەوەتا سەد هەزار کەس زیاتر بێکارن.

لەبەر ئەمانە جەماوەرانی پۆرتۆریکۆ هێزێکی سیاسی گەورەن، ئەو هێزەی کە لە ناکۆکیدایە لەگەڵ داگیرکەرو چەوسێنەرەوە، ئەمەشە هۆی بونی چەندین ڕێکخراوی نیشتمانی‌کە داوای سەربەخۆیی سیاسی و ئابوری پۆرتۆریکۆ ئەکەن. ئەگەر سەیری مێژوی پۆرتۆریکۆ بکەین ئەبینین بریتی‌یە لە زنجیرەیەك خەبات دژی داگیرکەرو ئیمپریالیزم‌و، وە ئەمەش کەلەپوریکە کە ئەمرۆ گەلی پورتۆریکۆ لە خەباتیا دژی ئەمەریکاییەکان سودی لێ وەرئەگرێت.

لە ساڵی ١٨٩٨ وە، جەنگێن ووردە شۆڕشی ئەناو لادیکانی پۆرتۆریکۆدا پەنگ ئەخواتەوەو هاکا تەقیەوە بەرووی ئەمەریکا-

یەکاندا، چونکە سەرەڕای دژی ئەمەریکاییەکان‌نەوەستاوە، ئەمەش لە ساڵی ١٩٥٠و ١٩٥٤ دا تا ئەندازەی بەگژ یەکا چونێکی توندوتیژ پەرەی سەندوەکەلە ئەنجامدا ژمارەیەکی زۆر تێکۆشەران شەهیدبون. ئێستاش خەباتێکی چینایەتی لە دو مەیاند ابەرونی‌دەرئەکەوێت: لێدانی ئیمپریالیزمی ئەمەریکایی و دەرکردنی یەکجارەکی لەوڵات وە لە هەمان کاتا خەبات کردن دژی چەوساندنەوە، وە شۆڕشگێڕان‌بەکارە جەنگیەکانی ئەم دواییەیان کە ملیۆنەها دۆلار کەوتوە لەسەر ئەمەریکا-یەکان، ئەیانەوێت ئەم دو ئامانجە لەو داگیرکەرانە بگەیەنن.

لەسەرسەفەری نیکسۆن بۆ تاران

نوسینی : عادل

لەژمارەی‌رابردوی هاوکاری‌دا باسێکمان لەبارەی سەفەری نیکسون بۆ ئێران‌و ئەوپیشوازیە گەرمەی کە بەقسەی بلیندگۆی دەوری ئێران لە بەربەرەکانی تەبلیغاتی شا لە نیکسون کرا بڵاو کردەوە و نیشانمان‌دا کە ئەوەی پیشوازی گەرمی لە نیکسون‌کردوەو برینی‌پیشوازیەساردوسڕەکەی موسکۆی بۆ سارێژ کردۆتەوە، شا و دارو-دەستەکەی دەرباز بوە، ئەگینا خەلکی تاران بە تەقاندنی‌بنکەکانی ئەمریکا لەتاران و بەزرمەی بۆمبا بەخێراتنی سەرکۆماری ئەمریکایان کردوە ئێستا کەمێك لەسەر مەبەستی‌سەفەری‌نیکسۆن‌و چاوپێکەوتنی شای ئێران باس دەکەین.

وەك دەزانین پاش ئەوەی نیکسۆن بریاری سەفەری موسکۆی‌دا و تاریخی‌ئەوسەفەرە دیاری کرا، شای‌ئێران دەعوەتی لە سەرکۆماری ئەمریکا کرد کە لەوسەفەرەدا سەردانێکی ئێرانیش بکا و ئەویش بەسەر بکاتەوە. بۆیە، هەروەك هەواڵدەرەکانی دەرەوەش لە زمانی سەرنجدەرە سیاسیەکانەوە زایان‌کەیاند، دەتوانین بڵێین یەکێك لە مەبەستە ئەساسیەکانی‌سەفەری نیکسۆن بۆ تاران ئەوە بوە، کە ئەنجامی وت‌وویژی خۆی لەگەڵ رابەرانی دەوڵەتی یەکێتی سوفیێتی و هەروەها بەرهەمەکانی سەفەری خۆی بۆ پەکین لەگەڵ‌شای ئێران بێنێتە گۆڕێ. لێرەدا ڕەنگە

ئەوپرسیارە بێتە پێش کە بۆچی نیکسۆن دەیەوێ ئەنجامی وت وویژی خۆی لەگەڵ بەڕێوەبەرانی موسکۆ و پەکین بۆ شای ئێران باس بکا؟ بەڵام بە تەختێك وردبونەوە جوابی ئەوپرسیارە بەروناکی دەردەکەوێ. وەك دەزانین پاش چونەدەری‌ئیستیعماری بەریتانیا لە خەلیج و بەتایبەتی پاش داگیرکردنی سێ جزیرەکەی دەراوی خەلیج، ئەمریکا پاراستنی‌قازانجی ئیمپریالیستی خۆی و مونوپوڵەکانی بیگانەی خستۆتە سەر ئەستۆی شا و هەروەك نیکسون دەری بری ئەمریکا بۆ دوستایەتی ئیران ئەهمیەتێکی زۆر دادەنێ. دیارە هۆیەکەشی ئەوەیەکە بەهێزترین بنکەی ئیمپریالیزمی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەراست ئەمرو ئیسرائیل و ئیرانن و هەر لەبەرئەوەش دەیەوێ هەرچەندی بۆی بکرێ لەشکری ئەو دووڵاتە بەهێز بکا، تا وەك داردەستی خۆی بۆ سەرکوتکردنی جوڵانەوەی دژی ئیمپریالیستی ئەومەڵبەندە و ئاژاوەنانەوە لە ناوچەکەدا بەکاریان بێنی.

نیکسون لەوتاری خۆی‌دا لەتاران بەئاشکرا دەڵێ گەلانی خەلیج پێویستە بۆ پاراستنی «همینی و ئاسایش»ی ناوچەکە خۆیان دەس‌بەکار بن‌و لەومەیدانەش‌دا نەخشی ئیران زۆر بەرچاوە. ئەوەی نیکسۆن ناوی ناوە «پاراستنی هیمنی و ئاسایش» بێجگە لە هەڵسوڕاندنی پلان و نەخشەی ئیمپریالیستی ئەمریکا و دەستدرێژی بۆ خاکی گەلانی دراوسێی ئیران نیە، کە وا شا تێیدا بۆتە قارەمانی مەیدان و نیکسون پێی‌هەڵادەڵێ.

ئەمریکا دەیەوێ هەرچەندی لەدەستی بێ پێوەندی خۆی لەگەڵ ئیران بەهێز بکا، چونکی پاش رووداوەکانی هیند و پاکستان کە بو بەهۆی سەربەخۆیی بەنگلادێش و روخانی حوکمی یحیی‌خان دەوڵەتی پاکستانیش بێ‌قیمەتی پەیمانە ئیمپریالیستی‌یەکەی سەنتۆی بۆ رون بۆوە و موناسەباتی لەگەڵ ئەمریکا بەرەوکزی رویشت و

ئێستا ئەودەوڵەتە دەیەوێ گیرو گرفتەکانی خۆی لەرێگای وت-وویژی هێمنانەوە چارەسەربکا. جا بۆیە ئەمریکا لە دوستایەتی پاکستان و هەروەها لە دوستایەتی تورکیاش تا رادەیەك دڵساردو ناهومێد بوە و حەز دەکا بەتەواوی ئیران بگرێتە باوەش و هەرچی لەدەستی بێ

بروانە ل ٧

شەهید بوون لەپێناوی شۆڕشی جیهانا

لەهەفتەی رابوردودا سێ‌شۆڕشگێری ژاپۆنی کە دۆستی ڕێکخراوی (بەرەی گەلی‌رزگاری فەلەستین) بوون، هێرشیان بردە سەرفرۆکەخانەیەکی ئیسرائیلی‌و زیانێکی زۆریان لێ‌داو بە دەیان‌کەسیان لەناوبرد.

ئەم دەست وەشاندنەقارەمانانەیە، هەمو دنیای راچڵەکان‌و رژێمی سەهیۆنیەکانی‌هێنایە لەرزین‌و وای لە لێ‌پرسراوەکانی دوژمن‌کرد کەهارانە بکەونە هەرەشەو گورەشە لەم لاو لەولا.

ئەوەی شایەنی سەرنجدانێکی وردە، قارەمانێتی پێشمەرگەکان لە قەبەیی زیان‌لێ‌کەوتنی دوژمن‌و شوێنەواری ئیشەکە دەرناکەوێت بەڵکولەو گیانە ئینتەرناسیونالیزمە بەرزەدا دەرئەکەوێت کەپاڵی بەو سێ ژاپۆنیەوە ناوە خۆیان بەخت‌کەن لەپێناوی مەسەلەی‌گەلێکی ترا.

لە مێژوی بزوتنەوەی‌شورشگیرانەی جیهاندا گەلێك رووداوی وا بەرچاو ئەکەوێت وەکو بەشداربونی شورشگێرانی دنیا لە شەری‌رزگاری‌هێنەری گەلی ئیسپانیادا وە هاوبەشی‌کردنی سەدان‌کەسی وەك (نورمان باسیۆن) لە شورشی چیندا وە دەیان‌نمونەی‌تر کە ئەمانە هەموی ئەوە دەرئەخەن سەرەتای‌خەباتی ناوکۆیی گەلان‌و هاوکاری کردن هەمیشە هەرزیندوە و هیچ هێزێك نیە بتوانیت ئەلقەی زنجیری‌خەباتی یەکگرتوی گەلان لەیەك بترازێنێ.

بۆیە لە شۆڕشی فەلەستینیشدا نمونەی وامان بەرچاوئەکەوێت، کە یەکێکیان‌شەهیدبونی (پاتریك ئورگویلو)ی شورشگێرێکی‌ئەمریکای لاتین بو، خۆینی خۆی لەپێناوی مافی زەوت‌کراوی گەلی فەلەستیندا ڕشت.

رووداوەکەی ئەم دواییەی‌سێ ژاپونیە قارەمانەکەش، جارێکی‌تر ئەو مەبدەئەی‌چەسپاندو بوبە نیشانەیەکی گەشی‌تری خەباتی‌شورشگیرانەی گەلی فەلەستین و سەرجەم گەلانی جیهان.

ڕەنجبەرانی کورد بەتایبەتی‌وگەلی کورد بەگشتی کە قاڵ بوی خەباتی رزگاریخوازانەن و تاڵایی چەوساندنەوەیان بەدەست‌ئیمپریالیزمەوە گەلی چێشتوە ئەبێ بەچاوی رێزگرتنێکی‌زۆرەوە سەیری ئەو گیانبازیە بکەن، وە لەورەوشتە قارەمانانەوە میراتی خۆبەخت کردن و بەتەنگەوەهاتنی بەرژەوەندی ناوکۆیی هەمو گەلانی جیهان دەوڵەمەنتر بکەن. سود وەرگرتن لەو تاقی‌کردنەوەیە وخۆپێ‌پەروەردەکردن و بەگژا چونی گیانی شۆفێنی ربیرکردنەوەی نەتەوایەتی تەسك ئەبێ سەرمەشقی خەباتی‌شورشگێرانەمان بێت. چونکە مەسەلەی شورشی جیهان یەك‌مەسەلەیەو سەرکەوتن‌و ژێرکەوتنی‌و تاڵی و شیرینی‌خەباتی هەموگەلان بەندن‌پێکەوە

سلاو بۆ گیانی پاکی ئەو شەهیدە ژاپۆنیانە!

هەفتەی باسێك

هەڕەشەی پیرەشێرێکی پەککەوتە

● پیرە شێری لەپەلوپۆکەوتوی ئنگلیز لەو کوبونەوەیەی لەم دواییەدا پەیمانی سەنتو لە لەندەن گرتی داوای لە ئەندامانی‌پەیمانی سەنتو کردوە کە یارمەتی بدەن هەقی‌کەلوپەلەکانی کومپانیای نەوتی عیراقی لە حکومەتی عیراق زووبۆ وەر بگرنەوە.

● هەمو ئەزانین پەنجاساڵێك لەمەوبەر بەریتانیای مەزن! ڕۆژ لە خاکیا ئاوا نەئەبو واتا مولکی هەبو لە هەمو گوشەیەکی سەرروی زەمین. هەروەها سیاسەتی دەرەوەو ناوەوەی ژمارەیەکی زۆر لەوڵاتانی دنیا لە لەندەن‌دا ئەنراوە زوربەی زۆری گەلانی دنیاوهەمو گەلانی‌بەستراو بەپەیمانی سەنتوو عیراقی میللی کەری‌نەوتی بەریتانیاو لە پەیمانی سەنتوش هەڵگەراوە هەر ژێردەستەی ئەم شێرە پیرە بون کە ئەوسا گورەی داوێنی ئەهات‌وبەبزەی سمیل چارە نوسی گەلانی دەست نیشان ئەکرد.

● جا ئێستا کە پەنای‌بردوتە بەر پەیمانی سەنتو یاراستتر بەر شای ئیران کەزۆر پارەی کە لوپەلەکەی بۆوەر بگرێتەوە، هەر بو ئەمەیە یانیازیکی زۆر لەمە گەورەتری بە شای ئیران هەیە! ئاخو ئەبێ‌ئەم شێرە پیرە ئەوەندە پەك کەوتە بێت تاقە کە لبەیەکیش‌لە دەمیانە مابێت‌و چرنوکەکانی هەمو کوڵ بوبن ووزەی تەکانی‌لێ برابیت وا لەهاوپەیمانەکانی ئەپاڕێتەوە ؟!

● هەرچەندە بو دلدانەوەی‌نوکەرە پەراگەندەکانی ناو عیراق‌و شای ئیران‌و کونەپەرستەکانی ناوچەکە نالێین، هێشتا پیرە شێری بەریتانیا بەشی هەڕەشەو گورەشەو تەگەرە دان‌و ئاژاوە نانەوەی‌پیوەماوە نەك هەر بەوزەی خۆی بەڵکو بە پشتو پەنای ئیمپریالیزمی دنیاو کونەپەرستانی ناوچەکەش.

● بویە ئەم هەڕەشەبەهەربە بایەك نازانین بەلای گویدا بڕوات باوەکو زەمانی مصدقیش‌نەتوانن بە لەشکری بەریتانیا هەڕەشەمان لێ‌بکەن‌و دەرگای‌دەریامان لێ‌دا بخەن.

● لەبەر ئەوە پیویستە‌ئەگەر پیرە شێری بەریتانیاش بە هیچ بزانین بەڵام بەوردی‌ئاگاداری نوکەرەکانی دەرەوەو ناوەبین تازە فەرمان پێ‌نەبەن‌ولە ناخافل دەستمان لێ‌نەوەشینن.

● بڕواشمان بە گەلەکەمان‌ئەوەندە بەهێزە کە هێزوتوانای لە ئاستیکدایە نە بەریتانیاو نەهاوپەیمانەکانی وزەی ئەوەیان هەیە جاریکی‌تر نەوتەکەی لەدەست دەر بهێننەوە. ئەمە جگە لە هێزو توانای گەلانی‌عەرەب‌و کوردو گەلانی تری ناوچەکەو هەمو گەلانی دنیاوجگە لەو گورانەی لەم چەرخەدا هاتوتەکایەوەو سەدان جارپارسەنگی گەلانی بەسەر ئیمپریالیزمدا قورستر کردوە.

● کەواتە سەرکەوتن برینیەلە یەکیتی گەلی عیراق، کوردو عەرەب‌و کەمایەتیەکان + هوشیاری + خوئامادە کردن بوبەگژا چونی هەمو پەلاماریکی‌دەرەوەو ناوەوەی‌و دوژمنان + چارە سەرکردنی هەمو مەسەلەسیاسی‌و نەتەوایەتی‌و ئابوریەکانی ناوخو.

- زاڵ -

کۆنەپەرستی ئێران‌و مافە نەتەوایەتیەکانی گەلی کورد

دامەزرانی کۆماری کوردستان‌کە ساڵی ١٩٤٦ لەمهاباد دامەزرارووداوێکی گەورەیە لە مێژوی خەباتی‌گەلی کورددا و لاپەرەیەکی‌قارەمانەتی نەمرە لە مێژوی‌خەبات‌و قارەمانەتی گەلانی چەوساوەی ئێران‌دا لە پێناوی‌وەدەست‌هێنانی مافی نەتەوایەتی‌و پچراندنی کوت‌و زنجیری دیلیەتی‌و چەوسانەوەی‌نەتەوایەتی.

گەلی کورد لەئێران لە هەموماڤیکی نەتەوایەتی‌و فەرهەنگی‌و سیاسی‌و تەنانەت زۆرمافی ئینسانی خۆی بێ‌بەشە هەروەك نەتەوە زۆرلیکراوەکانی تری ئیران. لە ئیران نە قوتابخانەی کوردی هەیەو نە رۆژنامەو گۆڤار بەکوردی دەردەچێ‌و نە هیچ ڕێکخراوێکی کوردی هەیە بەڵکو سیاسەتی توقاندن‌و زەبروزەنگیکی وەحشیانەو فاشیستانەحکومەت دەکا.

زیندان‌و سیاچاڵەکانی ئێران لە ئازادیخوازانی کوردی دژ بەرێژیمی بەکریگیراو فاشیستی شا ئاخنداون‌و برسیەتی‌و رووتی‌و هەژاری‌باڵی بەسەر سەرتاسەری خاکی کوردستانی ئێران‌دا کێشاوە گەلی‌کورد لەکوردستانی ئێران‌دا ئەمرۆ لە زروفیکی زۆر تاڵدا دەژی‌و کەوتۆتە ژێر سیاسەتی توقاندن‌و ئەشکنجەو ئازارەوە. بەڵام بەپێچەوانەی ئەمەش

سەرکەوتنی حەتمی بۆ گەلی کوردە چونکی داوای هەق دەکاو هەقیش سەردەکەوێ و ژێر ناکەوێ نە زیندان و سێدارەو توقاندن‌و ئەشکنجەی درندانەو نە تارمایی بەسامی مەرگ ناتوانن رەوڕەوەی خەباتی مێژوی گەلی کورد بەرەودوا بگێڕنەوە.

دامەزرانی‌کوماری دیموکراتی کوردستان لە مهاباد تاقی کردنەوەیەکی مێژویی بو، کە تەئسیری لە بەهێزکردنی بیروباوەری نەتەوایەتی‌دا زۆر بو و خواستی ئاوات‌و ئارەزوی گەلی کورد و گەلانی برا و زۆرلیکراوی تری ئیران وەك ئازەربایجانی و عەرەب و بەلوچ بوو. بۆیان دەرکەوت کە خەباتی‌چەکدار دژی‌داروودەستەی شای خائین‌و تاقمی ساواکی بەکریگیراو و جاسوسانی‌ئەمریکا وئیسرائیل باشترین و یان تاقەریگای گەیشتن بە مافی نەتەوایەتی و دامەزراندنی

کومەڵێکی ئازاد و دیموکراتیە لەئیران.

کوماری کوردستان لە ئیران لەوماوە کورتەی تەمەنی خۆی‌دا هەنگاوی زۆر بەپەلەی لە ریگای پێشخستن‌و و باش‌بونی وەزعی ژیانی گەلی کورد لەباری فەرهەنگی‌و کۆمەلایەتی‌و ئابوری سیاسی هەڵێنایەوە، ئەیان قوتابخانەی کوردی کرانەوە و گۆڤار و روژنامەی زۆر بە زمانی کوردی بڵاو کرانەوە کە لەوانە دەتوانین روژنامە و گۆڤاری کوردستان، گۆڤاری هاواری نیشتمان، گۆڤاری هەڵاڵە و گۆڤاری گروگاڵی منالان ناو بەرین. چەندین نەخۆشخانە و دەرمانگا لە مهاباد و بوکان و شنوو نەغەدەو شوێنەکانی تر کرانەوە و شەهید قازی محمد سەرکوماری کوردستان و پێشەوای حیزبی دیموکراتی کوردستان‌پەیمانیکی فەرهەنگی‌و ئابووری‌و عەسکەری لەگەڵ حکومەتی میللی ئازەربایجان

ئیمزا کرد.

بەڵام کۆنەپەرستی ئیران نەیدەتوانی گەلی ئێمە لە ئازادی و خوشگوزەرانی وپیشکەوتن‌دا ببینێ و هەمیشە خەریکی داونانەوە و فێڵ‌وتەڵەکە بو، بۆ لەناوبردنی کۆماری مهاباد، حکومەتی فاشیستی ئیران هەزاران کەسی لە جاسوس و لەشکریانی خۆی بە جل‌وبەرگی کوردیەوە نارده کوردستان لێرەدا زۆڵەکوردەکانیش لە ئاغاوات و بورژوازیەکان دەستیکی زۆریان لە پشتیوانی ریژیمی کونەپەرستی شاهەنشاهی دژی کۆماری ساوای کوردستان‌دا هەبو.

ئەرتەشی ئیران بەپشتیوانی تانك و زرێ‌پۆشی ئەمریکایی و ئینگلیزی و لەژیر چاودیری کارناسە عەسکەریەکانی ئەمریکا وئینگلیزدا بەبیانوی‌انتخاباتەوە یەك‌لەدوای یەك شارەکانی داگیر کردەوەو لەولاشەوە بەکرێ گیراوەکان‌و عەشیرەتەکوردە خائینەکان خۆیان ئامادە کردبوو لەپشتەوە پەلاماری شار و سەربازگە، بنکەکانی پێشمەرگەی کوردیان دا. بەم‌جۆرە کوماری ساوای مهاباد لەلایەن تاقمی فاشیستی ریژیمی ئیران و عەشیرەتە کوردە خائینەکانەوە روخێنرا و جەلادەکانی شا شەهید قازی محمد و سەیفی قازی و سەدری

قازی‌یان لەمەیدانی (چوارچرا)ی مهاباد یانی لەومەیدانەی قازی محمد دامەزرانی‌کۆماری مهابادی تێدا راگەیاندبو، ئیعدام کرد و سەدان کەسیان لە بەرێوەبەرانی شۆڕشی کورد لەدار دا و لاشەکانیان بۆ چاوترساندنی خەڵك لە شارەکان هەڵواسین.

بەڵام شۆڕشی کورد لەمهاباد هێندێك دەرسی تاڵی بەئیمەدا کە نابێ لەبیریان بەرینەوە، ئەویش باوەرنەکردنە بەسەرۆك عەشیرەت و دەرەبەگە خائینەکان. خوێنی پاکی ئەوشەهیدانە هەرگیز لەبیر ناچێتەوە و دەبێتە سەرمەشق بۆ لاوانی کورد لە ئیران کە شان‌بەشانی گەلانی دیکەی ئیران لەدژی ریژیمی بەکریگیراوی ئیران و شای خائین خەبات دەکەن.

ئیستا بلیسەی شۆڕشی گەل لەئیران گیانی هەموو خائین‌و بەکریگیراوەکانی خستۆتە مەترسیەوە و ئیعدامی نیشتمانپەروەرانی ئیران، فیداییە لە خوبوردوەکانی‌ئیران چاوترسێن ناکا. ئەوان لەهەر نەتەوەیەك و هەر چین و توێژیك بن، لە ریگای وەدەست‌هێنانی مافی نەتەوایەتی و وەدەرنانی ئیمپریالیستەکان لەئیران خەبات دەکەن. ئەوان زۆرباش دەزانن سەربەخۆیی دەستێنرێ، نادرێ

بروانە ل ٧

ئەدەب و ژیان

باڵەفڕێی وشەکان

که قسه دێته سەر ئەرکو کردارو لێپرسینەوه ، ئەو هەموو شتێکه :

دواکەوتویی گەل ۰۰ ئۆباڵ له ئەستۆی ئەو دایه ۰۰ دیلێتیو چەوساندنەوەو کوێرەوەری ۰۰ ئەو تاوانبارە هەژاریو نەزانیو نەخۆشی ۰۰ ئەو لێپرسراوه ۰۰

هەموو پەنجەی تاوانبارکردن بەرەو ئەو رادەکێشن ! ئەی بۆ وا نەبێ ؟ ئایا ئەو هەموو شتێك نیه !

خەون نابینێت !

بەهەشت له خەیاڵا دروست ناکات :

به هێرشی وشه کوتو پێوەندەکان تەنانەت سنوورەکانیش تێك ناشکێنێت :

له بارەی ژیانەوه ۰۰ ئایا هەر برسیو دەربەدەرو نەفرت لێکراو نیه ؟ ئایا هەموو ئەرکێکی له سەر شان نیه ؟ بەبێ ئەوەی باسی مافەکانی بکرێ ؟ ۰۰

ئایا ئەگەر مردیش خەڵك قوڕی بۆ ناپێویو له دڵی میللەتدا ناژی ؟

ئایا ئەم کابرا سەیره ، ئەو کەسه نیه که (الفرید دی ڤینی) بەم جۆره پێمانی دەناسێنێ (شاعیر دێته) دنیاوه ۰۰ وه لەگەڵیا عاتیفەکانی لەدایك دەبن ئەو عاتیفانەی دەیخەنه ناو جیهانی خەونی بێکۆتاییەوه ۰۰ حەساسیەتێکی بەهێزو هۆشیاری هەیه ۰۰ تەنانەت ئەو روداوانەی تۆزقاڵێك خەڵکی راناتەکێنن ۰۰ ئەو له قوڵاییەوه بەخوێن دێنن ۰۰ شاعیر ڤینی له کۆمەڵە ۰۰ چونکه تێی دەگا ۰۰ شارەزای کەژەکانیەنی ۰۰ چونکه چاوی یەکسەر دەکەوێته سەر دەردەکانو هۆیەکانی بەڵام بێدەنگ دەبێ ۰۰ دور دەکەوێتەوه ۰۰ بەسەر خۆیا دەشکێتەوه ۰۰ یا ئێمه بەم جۆره لێکیدەدەینەوه ۰۰ راستییەکەی دەرونی ئەو هەمیشه له گڕو گڵپه دایه ۰۰ بروسکەی لێدەبێتەوه •

۰۰ وەکو دەمی بورکانێکه ۰۰ لەدواییدا شاعیر ئەو کەسەیه که دەڕوا ۰۰ بەڵام نازانێ بۆ کوێ دەڕوا ۰۰ !) ۰۰

له دوای ئەم قسانەی (ئەلفرید) ئەوەی من له شاعیرم دەوێ ئەوەیه که ڕێگای خۆی هەڵبژێرێو بزانێ بۆ کوێ دەڕوا ۰۰

کەمال مراودەلی

تێبینییەکی رەخنەگرانه لەچیرۆکی «گەڕیده لەهەڵپەی ناندا»

نووسینی : ئاشتی

پیشەکی . ئەڵێم ئەبێ رەخنه دروستکەر بێ ، واته راستی پەلی تیابهاوێو دور بێ له شکاندنو روخاندن ، چونکه رەخنەی روخێنەر دڵی خاوەن بەرهەمو ووشەی ئەدەب بریندار ئەکات ۰۰ لەو بڕوایەدام ئەگەر رەخنە ئەدەرنەچوو له چوارچێوەکەی خۆیو بەدڵێکی پاکەوه ئاراستەکرا وەرئەگیرێت ۰۰ چونکه هەموو بەخشندەیەکی ئەدەبیی پڕ سوود وەرئەگیرێت • ئەگەر لاریمان لەیاسای راستەقینەی رەخنەبێو له رەخنه بترسین ۰۰ بێگومان نەبڕوامان بەخۆمان هەیه و نه به بەرهەمەکانمان •

لەم ماوەیەدا ، کاك محمد رشید فتاح ، چیرۆکێکی بلاوکردەوه لەژێر ناوی « گەڕیده له هەڵپەی ناندا » — له گۆڤاری — هەولێر — ی ژماره سێ‌وچواری ساڵی دووودا — •

چیرۆکەکە باسی دوو بەقاڵ ئەکات تیرۆکو تەشی ئەفرۆشن ۰۰ ترسو زەبری دوو ژن ئەیانپێچێته ناو مزگەوتی گوندێك ۰۰ ماوەیەك ئەمێننەوه ۰۰ لەپاشانا وەڕس ئەبنو چشر لە خۆیان ئەکەنو گوندەکە بەجێ ئەهێڵن ۰۰ له ڕێگادا یەکێکیان ئەکوژرێت •

لەکاتێکا نوسەر باسی دوو رەنجدەر ئەکات که بەئارەقەی ناوچەوانیان بژێویان مسۆگەر کردەوەو لەو ڕێگەیەدا بەرەنگاری هەموو کۆسپێك بوونو شانازییان پێوە کردوه ۰۰ بەڕای من ئەم بۆچوونه ۰۰ بۆچونێکی سەرکەوتوانەیە ۰۰ لەلایەکی تریشەوه چیرۆکنوس بەوەستایانه زوڵمو تاوانی دوژمنی دەربڕیوه ۰۰ که بەناهەق خوێنی رەنجدەرانو هەژارانی ڕشتوه •

بەڵام ۰۰ لەرووی ناوەڕۆکو شێوەوه ۰۰ چیرۆکنوس خۆی خستۆته گێژاوی ئاڵۆزیو (تناقضی)ەوه • پاڵەوانەکان بەوەدا تەشیو تیرۆك ئەفرۆشن ۰۰ هەورامین ۰۰ کەچی چیرۆکنوس له چەند وشەیەکی هەورامی — وەك زارۆڵەو ئی ۰۰ ئی — بەولاوه هیچی تری بەکارنەهێناوه •

یەکێ له بەقاڵەکان ۰۰ چوه سەر حەوزەکه بەنیازی دەستنوێژ شتن ۰۰ ئارەقەی شەرمەزاری رشتو بەترسەوه

بڕوانه ل ٧

هەڵبەستێک بۆ فرمێسکی ناخم

له قوولایی زامی دڵا هەڵبەستێ
بەرامبەرم وەکوو یادگار ئەوەستێ
یادگاری ئەو شەوانەی تۆی نازەنین
خولیای منی ئاواره بووی وەکوو ژین ،
وەکوو ڕازی خۆشەویستیی هەر دڵێ
بەتاریکی خۆشترین بەستەبلێ ،
بۆ ئەو چاوەی سەرچاوەی دڵ نەرمی یه
کانیی تەزی پڕ له جوانیو گەرمی یه
بۆ چوڕپەیەك سەرچاوەی بێ گۆی مەمك ،
گوڵی ئاڵو پاراوی لێوی تەنك
یادگاری پڕ له ناسۆری تەمەنێ
لەزووخاوا خنکاوەو پێ ناکەنێ ،
هەڵئەقرچێ لەناو گڕی ئاگرا ،
وێڵه له هەردەی گریانابێ چرا ۰۰

× ×

لەقوولایی زامی دڵا هەڵبەستێ
پێ ئەکەنێ ،
شەنگه وەکوو پەریی دەریای ئەندێشه ،
هەنگاو ئەنێ
بەسەر کەلاوەی تەلاری دڵێکا
نوقمه لەژێر
تەمی بێدەنگیو فرمێسکا ،
کەلاوەیەك
هەموو خشتێکی دایکێکه
دڵ نەرمیو خۆشەویستی ،
یادگاری تاڵ ،
بیرەوەری شیرینو خۆش
ئەڕژێته خوار له پەنجەوردەکانی
هەمیشه
پێ ئەکەنێ ،
هەنگاو ئەنێ ،
ناوەستێ

× ×

لەقوولایی زامی دڵا هەڵبەستێ
دەرگای هەموو چاوێکم لێ ئەبەستێ ،
باڵی پەپوولەی ئەندێشەم قەمچ ئەکا ،
بەرامبەرم وەکوو یادگار ئەوەستێ
هەڵبەستێکه تەڕو پاراو ،ڕووی خۆشه ،
ساوای نەرمی بیری منی لەکۆشه
هەڵبەستێکه ۰۰
شەوی قژی بەهەشته ،
دەریای قوولی چاوەکانی خامۆشه ،
هەڵبەستێکه لەشەپۆلی فرمێسکا
هەر زیندوەو ناخنکێ ،
پێ ئەکەنێ ،
بەرەو ئاسۆی خەمو تاسه
هەنگاو ئەنێ ،
ناوەستێ ۰۰ !!

هۆنراوەی ئەنوەر شاکەلی
شاکەل
١٩–٨–١٩٦٩

لە ئەدەبیاتی نوێی یۆنانەوه

فرمێسك و مەی

وەرگێڕانی : محمود زامدار

گشت شتێ لەکیس چوو ،
هەموو زەوشتەکانی خۆی
بزرکرد ،
ژنو ماڵو منداڵو
گۆرانییەکانی ،
هەموو شتێ که له دارای
دنیایدا هەیبوو ، تا دڵنەوازی
دەرونی خۆیشی بزرکرد
پەتیارەییو نائومێدی
کوشنده خۆی خزانده نێو
لقوپۆپی تەمەنی •
تاوای لێهات به رێبوارێکی
نەناسراوو ئاواره بێته بەرچاو
دۆستو ئاشنایەکانی
کەسێ نەما ئاوڕێکی به
سۆزو گودازی لێبداتەوه ،
بێباکانه ئەیاندواند ،
جارجارەش به تەوسەوه
به رووی ئەخەنینەوه
سەرباری ئەمەش ، ئەوەی
که زۆرتر هەراسانی تێئەخستو
بادەی ژیانێکی پڕ ئەندێشەو
ژەهراویشی پێئەبەخشیو
نیگەرانیو دانەچۆقەی
تێئەچورساند ، ئەوەبو ،
که :
دڵدانەوەو میهروسۆزو
بەهای جوانییەکانیشی بزرکرد
ئەمڕۆش ئەوەی سەیری
گلێنەو پێڵوەکانی بکات
زۆر چاك له پرتەکانی
خرپەداری ئەبڵەقو زەقیدا
هەست بەوه ئەکات :
که تای تەرازووی هۆشی
ئەم ئادەمیزاده دڵناسکه
لاربوەتەوه ۰۰
له گریشمەی ئازارو پرتو
بوڵو سەراسیمەییو
خۆدواندنو پەلەپروزەی
ئەم کابرایەدا ، بیابانێکی
کاکی به کاکی بەدی ئەکا ،
که تارمایی بەدمەستیو
کوێرەوەریو بێئارامی باڵی
بەسەر کێشاوه ،
چ جوانی ، چ ئەڤین ،
چ رەنگه ئاڵو واڵاکانی هیوا
سەراپای به فیرۆ چوو ،
هەمووی بوه گەلارێزانی
خەزانێکی ژاکاو ۰۰
ئەوەی به لاچاوێکەوه
تێی‌رامینێ ۰۰
هیچ دوودڵییەکی لەلا
نامینێ ، که ئەم زەلامه وەك
بڵێی :
ئۆقرەی تێدا بەردین
بووبێ
سینەی بەبارستایی داخو
مەینەتو نەهامەتییەوه کەڵەکه
کرابێ !
کەلاوه لەبان کەلاوه دائەرمێ
کاتیش هێدیهێدی هەنگاوه
کانی خۆی ئەهاوێژێو
ئەیانژمێری
زۆر بەشێنەییو تەوەزەلی
قینگەپاژنه نەقولاکەی ،
لەسەر ئەم کەلاوانه گیر
ئەکات ۰۰
ئەم بەستەزمانەش
ئەژی بەڵام نازانێ بۆچی
ئەژی ،
ئەژیو نازانێ چەرخی دوون
بۆ ئەیژینێ
ئایا هەر بۆ ئەوەی ، تا بەم
دەردەی بباو وازی بەدەواره
شرەی بکات
له سای ژیانێکی بێ‌ئامانجو
خواستێکی بێهودەدا !؟
مەیفرۆشەکەی بانگ‌کردو
ووتی :
دەك هەزاران هەزار
نەفرینت بەسەرا بباریێ
ئەی مەی فرۆشی دز • وەی
رەزاقورسی خانەوێران
تۆ ، دزی ، دز
دزی ، تۆ ، دزی ، دز !!
ئەم عەرەقەم بۆ لێئەشێوێنیو
بۆ هەر بەپاکیو لەسەر
سروشتی
گەرمو بەتینو بێگەردی
خۆی بەجێی‌ناهێڵی :
لەرەنگی سورهوڵیا
ئەیخۆمەوه
هەروا له رەنگی ئاڵو
تۆخی
لەرەنگی خوێنینی تۆڤینەری
بادەی یەك لەسەریەك ئەقوڕێنم،
کەچی هەر داناکاسێمو سەر
خۆش نابم ،
نازانم بۆ کارم تێناکاو بۆ
سەرخۆش نابم ؟!
دەك هەزار نەفرەتت لێ‌بێ
ئەی مەیفرۆش
دزی تۆ ،هەی دزی گەوره!!
من نەهاتومەته لات ، تاکو
ساتێ
سەرڕەحەتو رووخۆش‌و
دڵ بێ‌گرێ بم ۰۰
نەهاتوم ۰۰ تا شەپۆلێ له
تاقگەی کامەرانی بمپێچێو
مۆریجانیم تێبسرەوێنی !
هاتوم ،۰۰ هاتوم تا دواهه
ناسەم لێوالێو بم به
خواردنەوه ،
تا له ئەشکەوتی لەبیرچوونا،
له نزیك نیسەکانی مەرگدا
تەفروتوون بمو خۆم
وونکەم ؟!!
مەیفرۆش پیاڵەییەکی
رەنگینی ترێ بۆ پڕ کرد
له لێواری لێویشی بزەخه
نینەیەك خۆی لێ مەڵاس دابوو
به ژانوەهەژانێکەوه ، له
ژێر پەردەی خەمێکی شیرینو
هیوابڕەوه
پێی ووت :
گوناهی من چیه ۰۰ من
چیم بەدەستەو چییه تاوانم ؟!
ئایا تاوان تاوانی منه ، گەر
تۆ ئەم وردەفرمێسکانەت
رژاندو
ئەم هەناسه گەرمو
تیژانەت پژاند
من چی بکەم ، که خۆت
ئاوا بێ نوازشتیتو لەپرقژنی
ژاندا ئەتلێیتەوه
تنۆك تنۆك ۰۰ دلۆپ لەدوای
دلۆپا ئەچۆڕیته ناو بادەکەت !
چ تاوانێك !! که تۆ
سەرخۆش نابی
که تۆ نوزەی گریانو ناڵەت
لێ‌نایه
من تاوانم چیه !
که خۆت ئەم عەرەقه هۆن
هۆن به فرمێسکت
بەزادەو گوشراوی دڵت ،
تێکەڵاو ئەکەی و ئەیشمیوێنی!!

چیرۆك

بەڵێنی شەرەف

چیرۆکی : الکسی بانتیلیف
وەرگێڕانی : ڕێزان

هەر وەختێ‌روداوەکەم بێتەوه یاد ۰۰ پڕ بەدڵ حەز ئەکەم بمزانیایه ئەو مناڵه لەکوێ ئەژیو دایكو باوکی کێن ۰۰ چونکه لەبەر درەنگیی ئێواره نەمتوانی دەموچاوی زۆر بەرۆشنی ببینم ۰۰ تەنیا ئەوه نەبێ که لوتێکی بچوکی خاڵ خاڵی پێوه بو ۰۰

ئێوارەیەکی هاوین بو که خۆم کرد بەباغچەیەکی گشتیدا وه لەسەر یەکێ له کورسیەکانی دانیشتمو دەستم کرد بەخوێندنەوەی ئەو کتێبەی هەڵمگرتبو ۰۰ هەستم بەدرەنگی ئێواره ئەکرد ۰۰ هەتا وای لێهات کتێبەکەم بۆ نەخوێندرایەوه ۰۰ ئینجا کتێبەکەم داخستو روم له دەرگای چونه دەرەوه کرد ۰۰ باغچەکه چۆڵ بوبو ۰۰ گلۆپەکانی شەقامیش هەڵگیرسا بون • پێش ئەوەی بگەمه دەرگا گوێم له زەنگی پاسەوانی باغچەکه بو ۰۰ بۆیه پێم هەڵگرت ۰۰ بەڵام لەپڕ له جێی خۆما حەپەسام ۰۰ گوێم له گریانی یەکێك بو ۰۰ روم له شوێنی گریانەکه کردو توانیم لەنێوان ئەم تاریکییەوه ۰۰ خانویەکی بەردینی بچوکی سپیو هەیوانێکی پاسەوانیەتی ببینم ۰۰ له تەنیشت هەیوانەکەشەوه مناڵێکی حەوت هەشت ساڵەی سەردانەواندو ۰۰

لێی نزیك بومەوەو لێم پرسی :
— رۆڵه ۰۰ چیته ؟

سەرسام بو ۰۰ وەك بڵێی چاوەڕێی ئەمەی نەکرد بێ ۰۰ گریانەکەی بڕیو سەری بەرز کردەوەو سەیری کردم •

— هیچ !
— چۆن هیچ ؟ کەس ئازاری داوی ؟
— نە ۰۰ کەس ئازاری نەداوم •
— کەواته بۆ ئەگری ؟

پرمەی‌گریان قورگی داگرتێ وەڵامی نەدایەوه ۰۰ وتم :
— وەره ۰۰ باشتر وایه ۰۰ بڕۆین ۰۰کات درەنگەو دەرگای باغچەکەش ئێستا دائەخەن •

ویستم دەستی بگرم ۰۰ کەچی دەستی خۆی کێشایەوەو وتی :
— ناتوانم ۰!
— بۆ ناتوانی ؟
— ناتوانم ئێره بەجێ‌بهێڵم •
— بۆ ؟ ۰۰ بۆ ؟ چیته ؟
— هیچ ؟
— نەخۆشی ؟
— نە ۰۰ تەندروستیم باشه !
— کەواته بۆ ۰؟

پاش ڕاڕایو دوو دڵییەك .
— من ۰۰ من ۰۰ حەرەسم !
— حەرەسی ؟۰۰ کام جۆره حەرەسی تۆ ؟
— بۆ تێناگەیت ؟ ئێمه یاری ئەکەین !
— لەگەڵ کێ یاری ئەکەیت ؟

ساتێك بێ دەنگ بو ۰۰ هەنیسکێکی هەڵکێشا ۰۰ وتی :
— نازانم ۰۰
— چۆن‌یاری ئەکەیتو نازانی لەگەڵ کێ ؟
— ئەمه راسته ۰۰ من نازانم !۰۰ لێره دانیشتبوم ۰۰ کاتێ چەند مناڵێکی له خۆم گەورەتر هاتنو پێیان وتم : ئەتەوێ یاری جەنگ بکەین ؟۰۰ منیش وتم : بەڵێ ۰۰ دەستمان به یاریەکه کرد ، وتیان : تۆ سەربازیت ۰۰ پاشان یەکێکیان هات که روتبەی (جەنەڕاڵ)ی هەڵگرتبو • وتی : ئێره مەخزەنی ئازوقەیەو تۆش حەرەسی ئەم مەخزەنەی ۰۰ بەبێ ئاگاداری من ئێره بەجێ ناهێڵی ۰۰ باشه ؟• وەڵامم داوه : باشه •

پاشان وتی : بەڵێنی شەرەفم بەرێ که له جێگەی خۆت ناجولێیتەوەو جێی ناهێڵی وتم : بەڵێ ۰۰ به شەرەفم جێی ناهێڵم •

— پاشان ؟ ۰۰
— ئاوا مامەوه بەپێوه ۰۰ هەتا ئێستا نەگەڕاونەتەوه ۰۰

پێکەنین گرتمیو وتم :
— ئەمه هەمو چیرۆکەکەیه ؟ چەندیان پێچوه لەوەتی ڕۆیشتون ؟
— هێشتا رۆژ گەرم بو •
— ئێستا له کوێن ؟

دیسانەوه هەنیسکێکی هەڵکێشا ووتی :
— وا ئەزانم ڕۆیشتون •
— لەو بڕوایەدایت که ڕۆیشتبن ؟
— رەنگه له بیریان چوبێتەوه•
— کەواته تۆ بۆ ئەوەستیو ناڕۆیت ؟
— چونکه بەڵێنی شەرەفم داونەتێ ۰۰

بەراستی ویستم بدەمه قاقای پێکەنین ۰۰ بەڵام هەستم کرد که ئەم چۆلیه جێی پێکەنین نیه ۰۰ له لایەکی تریشەوه هەستم بەهەقیانەتی ئەم مناله کرد ، مادام بەڵێنی شەرەفی داوه چ راستی یا گاڵته پێویسته ئەرکەکەی جێبەجێ بکا •

لێم‌پرسی : باشه ۰۰ ئێستا چی ئەکەیت ؟

دەستی بەگریان کردەوەو وتی :
— نازانم !

ویستم هەر چۆنێك بێ یارمەتی بدەم ۰۰ بەڵام چیم لەدەست دێ ؟ ئەبوایه بچم بەدوای ئەو مناڵانەدا بگەڕێم که خۆیان چونەته ماڵەوەو ئەمیان لێره به بەڵێنی شەرەف بەستۆتەوه •

بەڵام مرۆڤ چۆن بۆی ئەکرێ بەدوای ئەم مناڵانەدا بگەڕێ ؟ بێگومان ئێستا نانی ئێوارەیان خواردوەو چونەته ناو پێخەفەکانیانو بەخەون بینینەوه خەریکن ۰۰ کەچی لەم شوێنەشدا پیاوێك — رەنگه برسیش بێ — لەم تاریکییه وەستاوەو ئەرکی حەرەساتی خۆی ئەبینێ !

لێم پرسی :
— رەنگه برسیت بێ ؟
— بەڵێ ۰۰ برسیمه •
— باشه ۰۰ گوێ بگره ۰۰ بڕۆ ماڵەوەو نان بخۆ ۰۰ من له جیاتی تۆ لێرەدا ئەوەستم •
— شتێکی باشه ۰۰ بەڵام ئایا ئەمه قەدەغه نیه ؟
— نە ۰۰ !
— تۆ ژیانی عەسکەری نەدیوه !
— ئەمه راسته ۰۰ وەستانم هیچ بەهیچ ناکات ۰۰ تواناش نیه وات لێبکەم دەست هەڵگریت ۰۰ سەربازێکی وەك تۆ ئەبێ حەرەساتی خۆی بگرێو فەرماندەرێکی بەرزیش ئەبێ رێگای چونەوەی بدات •

له پڕیکا بیرێکم بەمێشکا هات ۰۰ بۆ ئەوەی ئەم مناڵه رزگاری بێت له ئەرکی حەرەساتیو بەڵێنی شەرەف ۰۰ ئەبێ پیاوێکی عەسکەری بدۆزمەوه ۰۰ که دۆزیمەوه ئەم گرێیه ئەکرێتەوه • به مناڵەکەم وت :

— کەمێك چاوەڕێ به ۰۰

هێشتا دەرگاکه دانەخرا بو ۰۰ پێم هەڵگرتو چومه دەرەوەو چاوەڕێی تێپەڕبونی عەسکەرێکم کرد ۰۰ لەبەر بێبەختی ۰۰ لەم ماوه درێژەدا توشی یەکێك نەهاتم ۰۰ بەڵام که کۆمەڵه پیاوێکم بینی پاڵتویەکی رەنگ تۆخیان لەبەرا بو هەستم به حەسانەوەیەك کرد ۰۰ وامزانی فەرماندەی دەریان ۰۰ کەچی کاتێ لێیان نزیك بومەوه بینیم کرێکار بون ۰۰ لەم کاتەدا ۰۰ پیاوێکی درێژم بینی پاڵتویەکی رەنگ بریقەداری پەڵه پەڵه سەوزی لەبەرا بو • زانیم که ئەم پیاوەش بۆ ئەم مەسەلەیه کەڵکی نیه ۰۰

ئەمویست بەرەو باغچەکه بگەڕێمەوه که شەپقەیەکی عەسکەریی شریت شینم بینی ۰۰ لەپەساری پاسا وەستا بو ۰۰ یەکسەر روم له شوێنەکەی کردو ۰۰ لەو کاتەدا پاس هاتو ویستی سوار بێت ۰۰ بەڵام من زو دەستیم گرتو نەمهێشت سوار بێت • بەسەرسوڕمانێکەوه سەیری کردم :

— چیت ئەوێ ؟
— باشه ۰۰ ئاه ۰۰ وەك ئەبینی ۰۰ لەم باغچەیەدا مناڵێکی ، بچوك ئەرکی حەرەسایەتی بەسەر شانەوەیه ۰۰ ناتوانێ جێگاکەی خۆی بەجێ بهێڵێ ۰۰ چونکه بەڵێنی شەرەفی داوه ۰۰ زۆر بچوکه ۰۰ ئەگری •

کابرای — زابت — بەشێتی زانیم ۰۰ لێی پرسیم :

لەم کاتەدا پاسەکه ڕۆیشت ۰۰ کابرای — زابت — بەتورەییەوه تێم‌ڕاما • بەڵام که بەدوورو درێژی مەسەلەکەم بۆ رون کردەوه ۰۰ جۆره گەرمی و گرنگیەکی پێداو وتی :

— با بڕۆین ۰۰ بۆ لەیەکەم جارەوه وات پێ‌نەوتم ؟

هەرکه گەیشتینه بەر دەرگای باغچەکه ، پاسەوانەکەی‌خەریکی داخستنی بو ۰۰ تکام لێکرد که دو سێ دەقیقه ماوەمان بدات مناڵێکمان بەجێ‌هێشتوه ئەیهێنینەوه بەپەله منو کابرای — زابت — رومان له خانوه بەردینەکه کرد ۰۰ مناڵەکه هێشتا لەجێی خۆی نەجولابوەوەو ئەگریا ۰۰ بەڵام ئەمجارەیان بەهێمنی ۰۰ بانگم کرد ۰۰ هەرکه منی بینی گەشایەوه • وتم :

— باشه ؟ ئەمه ، زابتم بۆ هێناوی •

که — زابت — ەکەی بینی رەق راوەستا ۰۰ وەك بڵێی دو سێ سانتیمەتر لە درێژی خۆی درێژتر بێ ۰۰

بڕوانه ل ٧

institut kurde de paris

کاروباری بەرهەمهێنانو ناردنی نەوت بەردەوامە

رۆژی ٥ـ٦ی رابوردو کاك غانم عبدالجلیل جێگری سەرەکی ئەنجومەنی بەڕێوەبەرایەتی کومپانیای عیراق بۆ کاروباری نەوت لە کەرکوك رای گەیاندوەکە کاروباری بەرهەمهێنانی نەوتو چارەکردنو ناردنی بۆبەندەرەکانی بانیاسو طرابلس لەسەر دەریای سپی ناوەڕاست بەردەوامەو نەوەستاوە،هەروەها کاروباری ناردنی بۆ مصفای حمص لەسوریە لە رۆژی میللی کردنی نەوتەوە نەوەستاوە .

کاك غانم رونی کردەوە کەکومپانیای نەوتی عیراق کە بڕیاری میللی کردنی دراوە تەنیا کاروباری بارکردنی نەوتەکەمانی لەو بەندەرانە بۆ پاپۆرە گوێزەرەوەکانی خۆی راگرتوە .

کاك غانم راشی گەیاندوە کەئێستا لەوە ئەکۆڵنەوە لەمەولا بە کومپانیاکە بەزمانی عەرەبی بنوسرێت بۆ ئەمەش دەورەیەکی تایبەتی بۆ هەندێ فەرمانبەری کومپانیاکە کراوەتەوە بۆ ئەوەی لەمەولا بەزمانی عەرەبی بنوسن کە لەمەوپێش تا رۆژی یەکی حوزەیران هەمو نوسینی کومپانیاکە بەزمانی ئنگلیزی بوە .

لەلایەکی تریشەوە سەرەکی ئەنجومەنی بەڕیوەبەرایەنی رای گەیاندوە کە ئاستی ئیشکردنو بەرهەمی کریکارە عیراقیەکان دوای میللی کردنی نەوت بەرز بۆتەوە چونکە هەست ئەکەن بەو ئوباڵە گەورەیەی کەوتۆتە سەرشانیان سەبارەت بەوەی کە لە کومپانیایەکدا ئیش ئەکەن گەلی عیراق خاوەنیتی .

کاك غانم وتویەتی چونەوەی هەندێ لەبێگانەکان بۆ وڵاتی خۆیان بەهیچ جۆرێ کاری نەکردۆتە سەر ئیشوکاری کومپانیاکە سەبارەت بەوەی زوربەیان لەپایەیەکی وادا ئیشیان کردوە کە بەهیچ چەشنێ پەیوەندی نەبوە بەکاروباری بەرهەم هینانەوە جگە لەوەی ئەمانە زوربەی کاتیان بە هاتو چۆو چوبە دەرەوە بەسەر بردوە ، بۆیە روشتنەوەیان هەلێکی باشی بۆ عیراقیەکان هەڵخست تاکو شوێنەکانیان بگرنەوە .

چەند قوتابخانەیەکی تازە لە کوردستان

بەریوەبەرایەتی ئاوەدان کردنەوەی ژورو ٣ قوتابخانەی سەرەتایی لە دیهاتەکانی هەولێر دروستکردوە کە ١٠ هەزارو ٥٠٠ دیناریان تێ چوە وە هەروەها قوتابخانەیەکی ناوەندی لەگەڵ بەشی داخلی لە ناحیەی ریدار لە پاریزگای کەرکوکدا دروستکردوە کە ١٢ هەزار دیناری تی‌چوە .

وەبلاویشی کردوتەوە کە ٣ قوتابخانەی تری لە دیهاتەکانی پاریزگەی دهوك تەواو کردوە کە ئەمانەش ١٠ هەزارو ٦٢٦ دیناریان تی چوە .

٣ پەیمانگای کشتوکاڵ دروست ئەکرێت

دکتۆر اسماعیل العزاوی سەرۆکی دایەرەی فیرکردنی کشتوکاڵ لە وەزارەتی فیرکردنی بەرزو لێکولینەوەی زانستی بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی راگەیاندوەکە لە ماوەی دومانگی داهاتودا دەست ئەکریت بەدروستکردنی ٣ پەیمانگای کشتوکاڵ لە پاریزگاکانی هەولێرو میسانو کەربەلا . کە دروستکردنی هەریەکی لەو پەیمانگایانە نزیکەی ٢٥٠ هەزار دیناری تێ ئەچیت و بانقی دەولەتان تیایا بەشدار ئەبیتو ١٥٢ هەزار دیناری بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کردوە وا چاوەروان ئەکریت کە لە ماوەی سالیکدا تەواوببن .

وەکو دکتۆر اسماعیل رای گەیاندوە بەهۆی کردنەوەی ئەم پەیمانگایانە بە پێی پێویست ئەوەندە هونەرمەندی کشتوکاڵی ئەبیت کە لەولاتا گەشە بەکشتوکاڵ بدریت .

دکتۆر جواد هاشم وەزیری نەخشە کیشان شهادەی تەواو کردنی دەورەیەك سەرژمێری کشتوکاڵی بەسەر ٣٢ موچە خۆردا دابەش کرد کە لە ١٤ دەوڵەتی عەرەبیەوە هاتبون .

لەم ئاهەنگەدا مامۆستا نافذجلال حویزیو کۆمەڵێك لە بەرێوەبەرە گشتیەکان ئامادەبوون .

دەورەیەك بۆ قوتابیانی هونەری ناوماڵ

بەرێوە بەرایەتی گشتی خوێندنی سەرەتایی بریاریدا کە هەریەکە لە بەرێوە بەرایەتی پەروەردە ٣٠ قوتابی کچ لە دەرچوانی قوتابخانەی هونەری ناو ماڵ لە هەمو پاریزگاکان بپالیون بۆ بەشدار بونیان بۆ ماوەی دومانگ لە دەورەی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە بەغدا .

وەپاش تەواو کردنی دەورەکە هەریەکەیان لە پاریزگاکەی خۆی دا ئەمەزرێت .

گۆشەی تەندروستی

نەخۆشیی شەکر

ـ دکتور نەوزاد ـ

له ئەنجامی زوربونی شەکر بە شیوەیەکی نائاسایی لە خوینی ئادەمیزادا نەخوشیەك دروست ئەبی پێی ئەوتری نەخوشی شەکر . بەشیوەیەکی ئاسایی لەشی ئادەمیزاد ٨٠ تا ١٢٠ میلیگرام شەکر بەر ١٠٠ سی سی خوین ئەکەویت .

مروف کە خواردن ئەخوات ، خواردنەکەلەلەشدا شی ئەبیتەوەو ئەچیتە جگەرو خوێنەوە ئینجا بەهوی ماددەی ئەنسولین کەغدەی پنکریاس دروستی ئەکات ئەبیت بەشەکرو یارمەتی ئەدات کە لەشی مروف کەلکی لی وەربگریت . جا ئەگەر بەباشیو ئاسایی ئەنسولین دروست نەبو ئەوا شەکرەکە ناچیتە خۆی لە ناو خویندا ئەمینیتەوە بێ ئەوەی لەش سودی لیٚ وەربگریت ، ئیتر بەم جورە شەکر لە خویندا زور ئەبیتەوو نەخوشیەکە پەیدا ئەبیت وە شەکرەکە بەهوی گورچیلەوە لەگەل میزدائەرواتە دەرەوەی لەش .

هەر چەندە تا ئیستا هۆی دروست نەبوبی ئەنسولین نەزانراوە بەلام قەلەوی‌و تەمەن زوری‌و زور خوری‌و وراثەت بەیارمەتیدەری پەیدابونی ئەم نەخوشیە دائەنرین .

نیشانەکانی ئەم نەخوشیە ئەمانەن : ئاوزور خواردنەوە ، میز زورکردن ، زور خۆری بیهیزبون و لاوازی .

بۆ دەست نیشان کردنی نەخوشیەکە ئەبی سەرنجی ئەم شتانەی سەرەوە بدریت لەگەل ئەوەشدا شەکر لە خویندا بەرز ئەبیتەوەو لە میزدا دەر ئەکەویت .

چارەکردنی نەخوشی شەکر بەندە بە پاریز کردنەوە ، ئەبی نەخوشەکە پاریز بکات لە شیرینی‌و نشاسە (نشویات) وەکو شەکرو پاقلاوەو خورماو نان برنجو ... هەتا .

ئەبی پزیشك لیستەی ئەو خواردنانە بۆ نەخوشەکە بکات کە ئەشێ بیان خوات . لەگەل ئەم پاریزەدا چەندە جورە حەبیك هەیە بەکار هینانی ئەبیتە هۆی هانینە خوارەوەی شەکر لەخویندا واتە کەم کردنەوەی . خۆ ئەگەر بە پاریزو ئەم جورە حەبانە نەخوشیەکە چارە نەکرا ئەو بە پێی ئاموژگاری پزیشك پیویستە ماددەی ئەنسولین بەدەرزی لە نەخوشەکە بدریت .

بۆیە ئاموژگاری‌و سەرپەرشتی پزیشك لە بەکار هینانی دەرزی ئەنسولیندا پیویستە چونکە کەم کردنەوەی نائاسایی شەکر لە خویندا ژیانی نەخوشەکە دوچاری مەترسی لە ناوچون ئەکات .

کفری

شارە دێرینەکەی کوردستان گەیشتۆتە کوێ؟

لەبناری ریزەشاخێکی نیمچە بەرزا بە ئارامەوە شاری (کفری) پاڵی داوەتەوە ، وەکوو بلێی لە خەوێکی قووڵابێت ، یا بیر لەو رۆژە نەمرانەی ژیانی رابوردووی خۆی بکاتەوە کە ئێستاش لە دڵیا زیندوون . (سەرقافلەی) ئەو ریزە شاخەش لووتکە سەرکەش‌و دڵگیرەکەی (بابە شاسوار)ە کە سێبەری سبەینانی بۆتە ئارامگای (بابەشاسوار)ی پیاو چاکو ئایین پەروەر کە گیانی خۆی بەخت کردو لەوێدا سەری نایەوە .

کفری شارێکی کۆنە . لە پێشا لەو شوێنەدا بوە کە ئیستا ئێستکەی شەمەندەفەرەو ناوی (ئەسکی کفری)یە . مێژووی دامەزرانی ئەگاتە سەدەکانی پێش‌زایین،رۆژگاری ساسانییەکان(١) .

هیچ بەلاتەوە سەیر نەبێت ئەگەر بلێم کفری رۆژێ لە رۆژان پایتەخت بوە .. بەلێ پایتەختی ئەو حوکومەتەی کە (برایم خانی دەلۆ) دایمەزراند لەکاتی شۆڕشە بە ناوبانگەکەی دا کە هەر بە ناوی (شۆڕشی برایم خان)ەوە چوە ناو لاپەڕەکانی مێژووەوە .

وە نەبێ ئێستاکە (کفری) دوور بێ لە رووداوەکانی کوردستانەوە ، بەلکوو بە شانازیەوە بەشداری شۆڕشە پیرۆزەکەی گەلەکەمان بوە .. هەروەها لە مەیدانی ئەدەب‌و نووسینا رۆڵەکانی بەشدارن ، وەکوو (نەریمان) مکرم تاڵەبانی) ، (ئەحمەد شاکەلی) وە (لەتیف هەڵمەت)و هەندێکی کەش ..!!

کفری ، ئەو شارە دێرینەی کوردستان ، با بزانین ئەمڕۆ گەیشتۆتە کوێ ؟؟!

(دانیشتوانی)

دانیشتوانی کفری پێك‌هاتوون لە رۆڵەکانی دوونەتەوە (کوردو تورکمان) کە وەکوو برا پێکەوە ئەژین ، لە مامۆستا (جاسم ابراهیم حەسو)م پرسی کە بەڕێوەبەری (نفوس)ە ، دانیشتوانی کفری چەند کەسن؟

لە وەڵاما وتی : (بەگوێرەی دوا لیستەی سەر ژماردن کە هی‌مانگی نیسانی (١٩٧٢)ە دانیشتوانی ئەم شارە (٧٦٣٧) کەسن ، وە بۆ نموونە لە مانگی نیسانا بە تێکڕایی دوای دەر کردنی ژمارەی‌ئەوانەی مردوون‌و زیادکردنی ئەوانەی لە دایك بوون ـ (٤٠) کەسن .

(لەگەڵ قایمقام‌و بەڕێوەبەری شارەوانی‌دا)

لە دانیشتنێکا کە مامۆستا (عصام طلعت‌قدرت)ی قایمقام‌و مامۆستا (شێخ عطا تاڵەبانی)ی بەڕێوەبەری شارەوانی‌ی تیا بەشداربوون ، مامۆستا (عصام) رووی تێ‌کردم‌و وتی : کفری شارێکی کۆنە ، جاران پێی وتراوە (صلاحیە)و دوایی بوو بە کفری . سەردەمێك زۆر پشت‌گوێ خرابوو ، بە هۆی گوێ پێ نەدانی لێپرسراوانی رژێمە لەناوبراوەکانەوە ، بەلام ئێستا حوکومەتی شۆڕشی (١٧)ی تەمموز بایەخێکی زۆری داوە بەم شارە .

هاوکاری : ئەوەی بۆ یەکەم جار بێتە ناو ئەم شارەوە‌هەست ئەکا کە زۆر دوا کەوتوە ، بەلای ئێوەوە هۆی ئەمە چی‌یە ؟

● **مامۆستا عصام :**

بەڕاستی هۆی دواکەوتنی کفری (وەکوو لە پێشەوە وتم) ئەوەیە کە لێپرسراوانی جاران گوێیان نەئەدا بە کفری ، ئێستا لێپرسراوان زۆر سەر لە شارەکە ئەدەن‌و بە تەنگ هەموو پێویستییەکانی‌یەوە دێن .

● **هاوکاری : ئەو کارو پرۆژانە چین کە تائیستا جێبەجێ کراون بۆ زاڵبوون بەسەر دواکەوتوویی دا لە کفری ؟**

● ئەو کارو پرۆژانەی کە جێبەجێ کراون زۆرن وەکوو : پرۆژەیەکی ئاودێری لە (سیروان)ەوە بۆ ناوچەی (قەرەتەپە) کە سەدان دۆنم

مامۆستا عصام طلعت

زەوی زیندوو کردۆتەوەو ناونرا (پرۆژەی ئاشتی) ، دروست کردنی‌رێگایەك لەنێوان (دوزو)و کفری‌دا بە درێژی (٣١) کم ، رێگایەکی‌تر کە ئێستا کاری تیا بەردەوامەو قیرتاو ئەکرێ بۆ بە یەکەوە بەستنی دوزو کفری ، وە کفریش ئەبەستێتەوە بە (جەلەولا)وە ئەمەش وەزارەتی (أشغال) جێبەجێی ئەکا ، هێنانی جیهازێکی (الامواج المحملة) بۆ بەستنەوەی کفری بە کەرکووکەوە بە هێلێکی راستەو خۆ ،جیهازێکی (أشعە)ی تازە بۆ نەخۆشخانەی کفری ، پاك کردنەوەی جۆگەکانی ئاودێری لە (قەرەتەپە) ، دروست کردنی قوتابخانەی سەرەتایی لە هەر یەکێ لەم شوێنانە : (قەرەتەپە ، کارێز، خذیفة ، سەیدەڵان ، شنشال ، گاخۆر ، گلابات ، زەرداوی گەورە ، دوانزە ئیمام ، شێخ لەنگەر ، قەرەبلاغ ، گەڕەکی ئەو بەر ، وە سەیدە) ، قوتابخانەیەکی منالان (روضة) لە کفری ، دوو نەخۆشخانە لە (گاخۆر) و (١٢ ئیمام) ، وە ئێستا دەست کراوە بەکار بۆ دروست کردنی قوتابخانەیەکی ناوەندی کچان کە رەنگە ساڵێکی کە بکرێ بە ئامادەیی کە ئیتر کچان ئامادەیی‌یەکی سەربەخۆیان ئەبێ ، وە بۆ دروست کردنی‌خانووی بەڕێوەبەرایەنی‌ی پۆلیس ، قوتابخانەیەك لە (کارێزی کۆن)و دروست کردنی دێی تازە لە (دوێدان) و (تل خش)و سێ دێی تازە لە (قەرەتەپە) وە گەورە کردنەوەی نەخۆشخانەی کفری .

● **شێخ عەتا تاڵەبانی :**

هەروەها شارەوانیش ئەم پرۆژانەی جێبەجێ کردوە : قیرتاوکردنی (١٠) شەقامی ناوشاری کفری‌و کردنەوەی

مامۆستا شێخ عطا تاڵەبانی

چەند شەقامێکی تازە ، خانوو بۆ مووچەخۆران ، دروست کردنی سەیرانگایەکی گشتی ، پرۆژەیەکی تازە بۆ ئاو لە ناو شاردا ، هەڵکەندنی چەند بیرێ کە ئەمە گیروگرفتی نەبوونی ئاوی برییەوە لە هاوینا ، لە کاتێکا ئەوە گەورەترین تەنگ‌و چەڵەمەی شاربوو ، دابەستنی دوو تانکی‌ی گەورەی ئاو کە (٤٢) هەزار ، وە(١٠٠) هەزار گاڵۆن ئاو ئەگرن ، گەرماوێك، چەند خانوویەك ، پاك‌کردنەوەی زێرابەکان ، دایەرەی شارەوانی، (ئیمام محمد)و (ئەوبەر) ، دابەش کردنی زەوی‌ی‌شارەوانی بە نرخێکی‌هەرزان بەسەر خەلکا وە رەنگە بۆ ئەم هاوینە زیاتر لە (٧٠٠) ماڵی لەسەر دروست بکرێ کە ئەبێتە هۆی پێش کەوتنێکی گەورە لە شارەکەدا، بەستنەوەی (جەبارە)و (سەرقەلا)ی سەر بە قەزای (کەلار) بە هێزی کارەبایی ، خانووی شارەوانی ، چەند دووکانێ ، قیرتاوکردنی شەقام لە (جەبارە) ، بەستنەوەی (جەبارە)وکفری بە تەلەفۆن ، چەند دووکانێ لە (قەرەتەپە) ، وە لەم رۆژانەدا فرنێکی ئۆتۆماتیکی بۆ (صمون) دروست کردن ئەکرێتەوە کە رۆژی (١٠) هەزار (صمون) دروست ئەکا ، وە ئافمێکی تازەی کارەبامان بۆ دێ .

هاوکاری : ئەو پرۆژانەی بە تەمان لە پاشەڕۆژا جێ‌بەجێی بکەن چین ؟

● **قایمقام :**

وامان نیازە قوتابخانەیەکی تازەی ئامادەیی دروست بکەین هەروەها خانووی دادگاو یاریگایەك کە ببێتە یانەیەکی وەرزشی ، وە دروست کردنی رێگای نێوان کفری‌و (کەلار)

● **بەڕێوەبەری شارەوانی :**

هەروەها گەیاندنی کارەبا بە زۆربەی دێیەکانی ناوچەکەو دروست کردنی کارگەیەك بۆ چنینی (قاڵی) ، دروست کردنی گازینۆیەك ، پرۆژەی ئاوی کفری ، هەڵکەندنی بیری (ارتوازی) بۆ دێیەکان ، رێگایەکی تازە لە نێوان بانزینخانەو (گمرك) دا ، سەیرانگایەکی‌تر ، وە بازاڕێکی تازە .

هاوکاری : ئەو دۆزانە (اداری)یانەی بەسەر قەزاکەدا هاتوون چین ؟؟

● **قایمقام :**

(ناحیە)یەکی تازە دامەزرا بە ناوی (جەبارە) ، وە ناحیەی (سەرقەلا) و (پێباز) کە سەر بە کفری بوون ئێستا سەر بە قەزای (کەلار)ن کە ئەویش تازە کراوە بە قەزا .

(خوێندنی کوردی)

پاش بەیاننامە کەی (١١)ی ئادار وەکوو هەموو شارەکانی کوردستان لە کفری‌دا دەست‌کرا بە خوێندنی کوردی . بۆ ئەوەی بزانین ئەم خوێندنە چۆنەو تا چ رادەیەك بۆ پێشەوە چوە ، چاومان کەوت بە مامۆستایان (حسین حسن فتاح) سەرۆکی نەقابەی مامۆستایانی کوردستان و بەڕێوەبەری قوتابخانەی (ڕووناکی) ، وە (فاتیح سید أحمد بەرزنجی) یاریدەدەری بەڕێوەبەری ئامادەیی‌ی کفری .

هاوکاری : خوێندنی کوردی لێرە چۆنەو لە چ پلەیەك دایە ؟ وە بیرو ڕای قوتابیانو مامۆستایان چۆنە بەرانبەری ؟؟

● **مامۆستا حسین :**

خوێندنی کوردی لە کفری‌دا زۆر باش سەرکەوتووە لە سەر نەخشەی خۆی بێ‌کەم‌و کوڕی بەرێوە ئەڕوا ، وە ئەگەر کەم‌و کوڕیش هەبێ هۆی ئەوەیە کە تازە دەستی پێ‌کراوە . لە کفری لە (٣) قوتابخانەی سەرەتایی‌دا کوردی ئەخوێنرێ، دووی کوڕان (ڕووناکی‌و سیروان)و یەکێکی کچان (هەتاو) ، هەروەها لە دوو قوتابخانەی ناوەندی‌دا کوردی ئەخوێنرێ ، یەکێك کچان‌و ئەوی تر کوڕان ، وە تێکڕ قوتابیان‌و مامۆستایان خوێندن بە کوردی بە هەنگاوێکی گرنگ دائەنێن بۆ پێش‌خستنی میللەتەکەمان .

ئامادەکردنی ئەنوەر شاکەلی

● **مامۆستا فاتیح :**

ئامادەیی‌ی کفری ئەکرێ بە دوو بەشەوە ، یەکێك لەم بەشانە بەکوردی‌تێدا ئەخوێنرێ لە یەکی ناوەندی‌یەوە هەتا چواری گشتی ، بەلام ئەوی تر تەنها پۆلی شەشەمی ئامادەیی بە کوردی ئەخوێنن، ئەو بەشەی کە خوێندنی کوردی ئەکرێتەوە تەنها پۆلی یەکەم پەڕاوەکانیان بە کوردی‌یە ، پۆلەکانی دوو سێ ، وە چوار پەڕاویان بە عەرەبی‌یە ، وە قوتابیانی ئەم بەشە کوردی‌یە (٢١٥) کەسن .

هاوکاری : ئەو گیروگرفتانە چین کە بەرەنگاری خوێندنی کوردی ئەبن بەڕای ئێوە ؟؟

● **مامۆستا حسین :**

بە گوێرەی قوتابخانە سەرەتایی‌یەکان گیروگرفت نەبوونی پەرتوکی «پەروەردەی کۆمەڵایەتی » بوو کە ئەویش چەند دانەیەکی لێ‌چاپ کراوەو قوتابیان ئەینووسنەوە . ئومێدەوارین ئەم کۆسپەش نەمێنێت لە ساڵی داهاتوودا بە یارمەتی‌ی حکومەتی نیشتیمانی لە ژێر ئاڵای شۆڕشی (١٧)ی گەلاوێژدا .

● **مامۆستا (فاتیح‌بەرزنجی)**

لە قوتابخانەکەماندا چەند کۆسپێك رێگەمان ئەگرێ وەکوو نەبوونی پسپۆری تایبەتی لە ناو مامۆستاکان‌دا ، پێویستمان بە مامۆستایەکی بیرکار (ریاضیات) وە (فیزیاء) هەیە بەڵام ساڵی داهاتوو ئەم گیروگرفتە زیاتر ئەبێ کە پۆلی دوەمیش ئەبێ بە کوردی .

هەروەها قوتابخانەکەمان قوتابی هەژاری زۆرە بەلام رادەی لێ‌خۆش‌بوون لە پارەی پەڕاوەکان زۆرکەمە ، لە کاتێکا زوربەی قوتابیانمان خەڵکی لادێی‌ دەوروپشتی کفرین‌و هەژارن‌و دەستیان ناڕوا ... من پێش نیاز ئەکەم رادەی لێ‌خۆش بوون بەرزبکرێتەوە بۆ ٧٠٪ بۆ قوتابخانەکانی ئەم ناوچەیە . هەروەها کەمی‌ی هۆیەکانی‌روون‌کردنەوە «وسائل الایضاح » وە نەخشەی کوردی، وە کەمی‌ی پەڕاوی کوردی لە پەرتووکخانەی قوتابخانەکەمان‌دا .

(ژیانی رۆشن ـ بیری)

لە کۆڕێکی ئەدەبی‌دا کە (لەتیف هەڵمەت) و (کەنعان مەدحەت)و (علی عبدالله جاف)ی تێدابوو ، هەڵمەت سەرەتای قسەکردنی گرتەدەست‌و وتی : کفری ئەگەرچی لە زۆر رووەوە دواکەوتوە بەلام مێژووی خۆی بەوە نووسی کە زوربەی ئەو نووسەرانەی ئەدەبی نوێی راستەقینە ئەنووسن خەڵکی ئێرەن، ئەمەش جێگای‌شانازی‌یە بۆ ئەم شارە .

هاوکاری : ژیانی رۆشن ـ بیری لێرە چۆنەو چ گیرو گرفتێکتان تووش ئەبێ ؟

● **کنعان مدحت :**

گیروگرفتمان زۆرە ، لەپێش هەموویانەوە دەست نەکەوتنی رۆژنامەو چاپەمەنی ، وە بە تایبەتی هی‌ی کوردی . جاران (هاوکاری) بۆ نامەخانەی ئێرە ئەهات بەلام ماوەیەکی زۆرە ئەویشمان لێ‌براوە . نامەخانەی تایبەتی نیە کە گۆڤارو رۆژنامەو پەڕاو بفرۆشێ .

لەگەڵ ئەوەشا گرنگ ئەوەیە (تیار)ی ئەدەبی تازە ئێرەوە دەستی پێ‌کرد ، کە ئەویش خۆی ئەنوێنی لە هۆنراوەکانی (ئەنوەر) شاکەلی‌و لەتیف هەڵمەت)و (چیرۆکەکانی (ئەمجەد وە ئەحمەد شاکەلی)دا هەروەها چەند لاوێکی تر هەن کە هەوڵێکی زۆر ئەدەن‌و ئەنووسن وەکوو (جلال شکور) (فریق أمین) ، (علی عبدالله) (طاهر نامق) وە (صالح امین) .

● **علی عبدالله :**

هەر بەم بۆنەیەشەوە داوا لە رۆژنامەی خۆشەویستی (هاوکاری) ئەکەین کە هاوکاریمان لەگەلا بکا بە بلاو کردنەوەی بەرهەمی لاوە نووسەرەکانمان و دەنگوباسەکانی ئەم شارە، بەلکوو بتوانین زاڵ‌ببین بەسەر دوا کەوتوویی‌دا وە تۆڵەی بێ‌بەش‌بوونی کفری لە پێش‌کەوتن ، بکەینەوەو بێتە ریزی شارەکانی تری کوردستانەوە .

هاوکاری: بیروڕاتان بەرامبەر ئەدەبی کوردی‌ی ئێستامان چۆنە ؟

● **هەڵمەت :**

پەیدا بوونی ئەدەبی یاخی بوون‌و تووڕەیی نیشانەی پێش‌کەوتن‌و هۆشیار بوونەوەیەکی تەواوە .

● **کەنعان :**

ئەدەبی کوردی لەم ساڵانەی دوایی‌دا زۆر پێش‌کەوتوە ،بەڵام هێشتا پێویستی‌ی مرۆڤی کوردی ئەم سەردەمەی بە جێ‌نەهێناوە، ئەدەب ئەبێ لە ناو جەرگەی (واقع)ی میللەتەوە بێت .

● **علی :**

ئەم تاقی‌کردنەوەو هەوڵانەی لە لایەن لاوانەوە ئەکرێ ئەوە ئەگەیەنێ کە ئەدەبی کوردی هەنگاوی گەورەی ناوەو لە رێگەیایە بۆ خۆچەسپاندن لە ناو ئەدەبی گەلانی جیهانا .

(یەکێتی‌ی ئافرەتانی‌کوردستان)

خوشکە (لطیفە أحمد) سەرۆکی یەکێتی‌ی ئافرەتانی کوردستانە لە کفری ، کەباسی چالاکی‌و دەوری یەکێتی‌یەکەیان بکات بە ئەوپەڕی راستگۆیی‌یەوە هەموو راستی‌یەك پێش‌چاو ئەخا ئێمان پرسی :

چالاکی‌ی یەکێتی‌ی ئافرەتان لە شارەکەتانا چۆنە ؟؟

● **خوشکە (لطیفە) :**

ئەگەر راستت ئەوێ چالاکی‌یەکی ئەو تۆمان نەبوە کە شیاوی باس‌کردن بێت ، تەنها ئەوە نەبێ کە لە چەند ئاهەنگێکا بەشدار بووین بە خوێندنەوەی وتەی یەکێتی .

هاوکاری : بێ‌گومان نەبوونی چالاکیتان بێ‌هۆ نی‌یە ، ئەتوانین ئەو هۆیانە بزانین کە چالاکی‌ی ئێوەی بەندکردوە ؟؟

● نەبوونی چالاکیمان ئەگەڕێتەوە بۆ چەند هۆیەك ، لەپێش هەمووشیانەوە : دواکەوتنی کۆمەڵایەتی ، چونکە ئافرەتانمان هێشتا نەگەیشتوونەتە ئەو رادەیەی کە بتوانن لە رێکخراوێکی‌ئافرەتانا بەشداربن هەروەها پیاوان دەورێکی زۆر سەیر ئەبینن ، سەیر ئەکەی پیاوێك خۆی لە رێکخراوێکایە کە چی رێگا بە خوشکەکەی یا خێزانەکەی نادا کە ئەویش بتوانێ لە رێکخراوی ئافرەتانابێت . بەلای ئێمەوە ئەمە تاوانێکی زۆر گەورەیە لە لایەن ئەو پیاوەوە ، بەو هەڵوێستەی دوا کەوتوویی خۆی پێشان‌ئەدا .

هەروەها زوربەی ئافرەتان نەخوێندەوارن .

هەموو ئەمانە بوونەتە هۆی ئەوەی یەکێتیمان لە سنوورێکی تەنگ‌دا بجووڵێتەوەو نەتوانێ دەوری راستەقینەی خۆی ببینێ ..!

لە کۆتایی‌دا ...

ئەوەی پێش‌کەشمان کرد ڕوویەکی ئەمڕۆی شاری کفری‌بوو .. هیوادارین بتوانین لە پاشەڕۆژا ڕیپۆرتاژێکی تایبەتی پێش‌کەش بکەین دەربارەی لایەنە مێژوویی‌یەکانی ئەم شارە دێرینەی کوردستان ، وە بە تایبەتی شۆڕشەکەی برایم‌خان، کە بەڕاستی ئەستێرەیەکی دیارو گەشە لە مێژووی کوردایەتی‌دا .

(١) مێژووی شاری کفری ـ هاشم بەرزنجی ـ هیوا ـ ژمارە (٨) ساڵی (١) ـ شباط ١٩٥٨ .

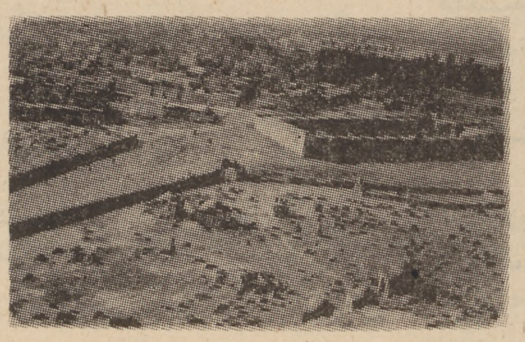

institutkurde.paris

رەوشەنڤانێ کورد و مللەت

نڤیسینا : بالەی

ژ تێکچونا میرگەهێن کوردئەوێن نیڤ خوسەریەك هەی ، نەیارو دوژمنێن مللەتێ کورد چ یێن خویی و چ یێن بیانی ، بهەمی هێزو زاخەکا خو بەرامبەر بزاڤا خوسەرییێ و سەربەستی‌یێ لناڤ مللەتێ کورد یێن راوەستیاین و دێ هەر راوەستن‌ژی و هندی ژوان بهێتەدێ درندەتر خوینا مللەتی مێژن و ئاستەنگا دڕێکا هشیاربوونا مللەتی‌دا دروست کەن • ژبەرکو هشیاربوونا مللەتی‌دویماهی‌یا هەمی زورداروخوین مێژو کەڤنەپەرستێن رەش‌ڕوی

ئاشکرایەژی دوژمن گەلەکێن جەنگێ دگەل مللەتی بکاردئینیت و لهەر مەیدانەکێ برەنگەکی دژی مللەتی دبزڤیت بەلێ بکارترین و بترسترین جەنگ ئەوە یا لمەیدانا ئەیدیولوجی دکەت ، نەخاسمە ئەڤرو لجەرخێ بیستێ ئیمپریالزما جیهانی و کرێگرتیێن وێ نەشێن زوی و زوی و راستەوخو وەلاتان داگیربکەن و مللەتا بزەبرو زوریا توپ و تانگ و بالەفرا بندەست بکەن • ژبەر هندێ ، ئیمپریالیزم پتر دڕێکامای تێکرنێ دکارو بارێ ناڤخویی‌داو بنگەرکرنا ئابوریا نیشتمانی و سەردابرنا رەوشەنڤانێن ناڤ مللەتی پیلانێن خو بجێ دئینیت •

ئیمپریالیزما جیهانی و دیڤەلانگێن وێ ، ئەڤرو پیتەکێ گەلە مەزن ددەنە جەنگا ئەیدیولوجی و بهەر رەنگەکی بدەست بکەڤیت بیروباوەرو هزرێن خو بدەستڤەبەردانی و خوپەرستنی و پارەکوم کرنی و دەستێ حو بکولاڤێ خو ڤەنانێ لناڤ مللەتان بلاڤ دکەت

بێگومان ڤان هزرو بیراجهێ خویێ کری دکویراتیا تێگەهشتن و رەنگ و ئاوایێ بیرو هزرکرنا مللەتێ مەیێ کوردژی و یێن بووینە ئاستەنگ دڕێکا پێشڤەچوونا کەروانێ سەرفەرازێ مللەتێ مەبەرەو سەرکەفتنێ •

ژبەرهندێ یافەرە ، هەرکوردەکێ خو بدلسوژو نیشتمان پەروەرو مللەت پەرست بزانیت ، بهەمی هێزو ڤەژەن و زاخەکا خو بەرامبەری ڤێ هێرشا بەردەواما ئەیدیولوجی راوەستیت و رێیا راستر هزرو بیرێن دروست نیشا مللەتی بدت ، چ دناڤ هوزاناد! ئان چیروکادا ، ئان راستەوخودگوتارێن ئەیدیولوجی‌دا • ئەڤە ژبلی خەباتا روژبروژ دناڤ رێزێن مللەتی‌دا •

پێدڤی‌یە مللەت دوست و دوژمنێن خو ژێك جوداکەت و بزانیت کینە ژدل و براستی هەڤالێن وی و دگەل وانا پێکڤە خەباتا دویرو درێژا پێدڤی بو هەر قوناغەکێ بکەت •

دڤێ رەوشەنبیرێن مە نەساخیێن جڤاکی دیارکەن و چارەسەرکرنەکا زانستی ژێرادەست نیشان کەن

ب • پ : ٦

دزینێ هزرو بیرا بو دهێنەکرن!!

مخابن و ٠٠ گەلە مخابن ٠٠!

مخابن هندە نڤیسەڤان و تورڤانێن هەین نەکو هەر خزمەتا مللەتی ناکەن و بەس ، بەلکی دبن پەردا خوش‌مروڤییێ و زیرەکییێ و وەلات پەرستنێ ڤە ، مەزنترین زیانێ دگەهینن خەباتا مللەتی و دگەهینن بزاڤا تورڤانییێ و نڤیسەڤانییێ یاوەکی ژنوی وەك بشکوژەکا نازدار ڤەدبیت •

ئەڤەنە چ دکەن ؟

ئەڤە ژبلی هندێ کو قەرێژەکا ژەهرکری پێشکێشی مللەتی دکەن ، هەروەسا قەرێژو هزرو بیرین جیهانی و ناڤخویی ددون و پێشکێشی خونیدەڤانێ کوردێ

رەبەن ئەڤێ ژنویکا چاڤێن خو ڤەکرین و دڤێت بزانیت کا چ هەیەو چ نینەو دونیا ژکیڤە دهێت و دێ کیڤە وەغەر کەت • ژلایەکی ڤە ئەڤەنە قەرێژەکا

ژەهرکری درێژنە ناڤ بیرو هزرو مەژییێ لاوان ، ژلایەکێ دیڤەژی گەلە کەسان دزوخینن کو دزیێ بکەن و پشت‌گەرمی‌یا خو بخوڤە بهێلن و نڤیسەڤان و تورڤانێن کەنج پال ددەن هزرا خو د (واقعی)دا نەکەن و جارەسەرێن دروست بو نەساخیێن وەلاتێ خو نەبینن و

لشوینا هزرا خو بدەنە کاری و هزرێن خو بەرفرەهتر و کویرتر لێ بکەن ، فێری دزیا فەرێژا هزرو بیرا کەسێن دی ببن •

هیڤیدارم خونیدەڤانێن کورد دهشیاربن و ڤانا زوی رسوا کەن • هەروەسا هیڤی‌دکەم ئەمانەتا ئەدەبی بهێتە پارازتن و رەشەنڤانێ کورد هەردەم ژهندێ بلندتر بیت ڤێ ئەمانەتێ لبن پێ خو دابیت •

گوتنەکا سپەهی‌یا دکتور (علی طاهر جواد)ی دکتێبا خودا (منهج البحث العلمی) دهێتە بیرا من ، بباش دزانم دویماهی‌یا ڤی گوتارێ بوێ گوتنێ بینم ، دبێژیت :

(ئەمانەت ئەوە هزرا ئێکی دێ ڤەکوهێزی بدوروستی و ناڤێ خودانی بێژی) •

پاشی دبێژیت :

(هەکە تو وەنەکەی ، تو وەکی هەر دزەکی ژ سزایێ قورتال نابی ٠٠ زوی ئان درەنگ) •

صدیق علي ئامێدی

ئەڤەژی دەنگێ مە

دهژمارا (١١٧)ێ‌دا ، برادەر(دلشاد عبدالرحمن)ی گوتارەك لسەر ئێك‌بوونا نڤێسینا کوردی بلاڤ کربوو ، دگوتارا خودا ژخوینەدەڤانێن بەرکەتی‌وژروژناما (هاوکاری) یا هێژا خاستبو بئاوایەکێ ئێك گرتی بنڤیسن •

هەروەسا برادەر (سەربەست بامەرنی) دپێشەکی‌یا وێ گوتارا دلشادی‌و دهژمارا (١١٨)ێ‌ژی‌دا بناڤێ (بێ‌ناڤ بێ‌نافی) پێشنیارەك کربوو ، کو ،خوینەدەڤان و نڤیسەڤانێن کورد بزارێ کرمانجی کوم ببن‌لجهەکی‌و لسەر وێ چەندێ باخڤن‌و دنڤێسینا خودا بهاونرخێ ڤێ کوم بوویێ دیار کربوو •

بال من ڤە هەکە ئەڤ کارە بجێ‌هات‌و سەرگرت ، دێ بتە چرایەکێ رون ددەستێ مەدا بوبرینا وێ رێکا مە دایە بەرحو ، گەلەك ژوان ئاستەنگێد دڕێکامەدا هەن دێ ڤەوژێرت‌و دێ براست خزمەتا پێشکەفتنا تورێ کوردی کەت •

پێشنیارا من بو هەموو خوینەدەڤانێد خوشەویست ئەوە کو پێدڤی‌یە ژڤەوارا(١)گوندایەتیێ ئان ئێلاتیێ دەرکەڤن‌و هزرا خو دهەمی کوردستانێ‌دا بکەن ، دا بکارن پێشنیارێد سەرکەفتی‌و درست‌پێشکێشی برادەرا بکەن دکوم بوونێدا ، ئەگەر هات‌و ئەم‌کوم بوین •

بلا بێژین ، ئەڤە ، زاری‌زاخویە ، ئامێدی‌یە ، ئاکرێ‌یە ، شنگاری‌یە ، بامەرنی‌یە ، بەلێ‌یاراست‌و رەوان‌و دروست‌تر کیژ‌کە دڤێ ئەم هەمی بوێ بنڤێسین • ئەگەر هەر ئێکی بزارێ گوندێ خو ئان ئویجاح‌وئێلا خو نڤێسی ، دێ زیانە‌کا مەزن بزمانێ کوردی کەڤیت •

هیڤیدارم ئەو کوم بون‌ببیت‌و ئەم هەمی ئێك‌و دوو لوێرێ ببینین •

ئەز هەمی دەمەکی بەرهەڤم‌و ئەزێ لهیڤیا هندێ دەمێ کوم بونێ جهێ وێ دیاربیت • هەروەسا گەلە هەڤالێد دی دبەرهەڤن بو وێ چەندێ ،خزمەتا زمانێ کوردی • نەمازە پێنگاڤەکا گەلە ببهایە بو

خەلیل هەکاری

(١) قەوارە : چارچوڤە:أطار

کی بوو.. ئەو.. کوشتی؟

روژێ تیرێژێد خو کێشابوو بە ئاڤا ٠٠ پێپید بای جارو بارا بسەرمەدا دگرت ٠٠ بارانەکا نەرم هێدی ـ هێدی دهاتە خار ٠٠ نەهنگاڤی ڤەبوەکی بێتکی خو لبەردەرێ خانی‌دا ٠٠ ژ سەرو چاڤێد وی‌یا دیاربوو تشتەکێ قەومی ٠٠

ـ نهو ئەزێ ژ ئێنسەنێ تێم ٠٠٠

ـ پرچ ڤەکێشانەك بوو لسەر تەرمەکی لقشلێ !!

بسەدا پرسیار هاتنە سەر لێڤێد مەو وەکی باروڤێ رابوون٠٠

ـ تە نەزانی کی بوو ٠٠

ـ دگوتن ژ فلانە گوندی‌یە ، شڤێ دی وێ هاتیە کوشتن!!

هەمی تێك‌چوون ، هەر ئێکی بخو تشتەك دگوت ٠٠

ـ چاوا هاتە کوشتن ٠٠ چ‌ کەرب‌و کین دگەل کەسێ نەبوون !!

ـ مروڤەکێ بەلنگازو خوش مروف بوو !!

ـ مخابن ٠٠٠ سەد مخابن ٠٠ بو ٠٠: چەوا !؟

هەرئێکی شاخەك ژ کوشتنا وی دبر ، گوندێ وا یێ لسپالا چیایەکی وەك پەری‌یەکا نازدار رەزێد زەیتونا چەند ئالەکێد گوندی کرتبوون ٠٠ گوندەکێ بەرکەفتی بوو خو ل (٧٠ـ٨٠) مالا ددا ٠٠ وەلێ ئاکنجیێد گوندی ئێك‌نەبوون ، لناڤبەرا وان هەر قایش ڤەکێشان بوو •

تە رێنابا مالێ ژی ، مالەکا ئاڤا ٠٠ دوو زەلام‌و سێ ژن بوون ٠٠ ئەوێ هاتی‌یە کوشتن‌و براو دوو هێوێد ئێك! بەری سالەکێ برایێ مەرن ژنەك بو برایێ خویێ کچك ـ بچویك ـ ئینا بوو ٠٠٠ ناڤ‌و دەنگێ ڤێ ژنێ بخرابی چو بوو !!

هێژ هەردوو برا ئێك‌مال بوون ٠٠ دبن بانەکی‌دا پێکڤە دژیان ٠٠٠

شەڤەکا مەست‌و بێ‌دەنگ بوو ٠٠ هەمی کەفتبوونە خەوکا شرین ، شەڤ‌ژی قولپی بوو نیڤانی شەڤێ ٠٠ دەنگێ دوو تڤەنگا شەڤ کەلاشت دیاربوو قورمێنا ئێکێ ٠٠ گونەهەك دگەل خو دباراند بسەر بێ‌دەنگی‌یا شەڤا گوندی •

سپیدێ گەلە سەر دبزیکی ئێك‌بوون‌و هەر پستە ـ پست بوو ،گوند وەکی مێشا خرابووی تێك دزڤری ٠٠٠ لبەردەرێ خانی کوم بوون‌و.خو دگەهاندە نك کەلەخێ وی ٠٠٠ تڤەنگەکا دالقاندی بوو بسینگی ڤە ٠٠٠ هەروەکو یێد خەوەکا شرین‌دا ، خوناڤەکا هوور وا لسەرچاڤا ، لڤاندن ٠٠٠ ئەو وئەرد وێد

ب • پ : ٦

پورتوگال و... ئیمپریالیزما پورتوگالی

نڤیسینا : چەبەری

پورتوگال دکەڤیتە روژئاڤایێ (ئسپانی) تاخێ ژوری ، سێ پشکێد وی جهی هەڤ‌تخویبن دگەل بەحرێ ، گەلەك ژمێژووەرە ئەڤ مللەتە شولێ چێکرنا گەمیا دکەت ، گەلەك گەریدێت ئاڤێ‌و شەهرەزاییێت بەحرێ ژوان یێت رابوین ، هەروەسا بو ماصی‌ـ گرتن‌و کرت‌و مالێت دبەحرێ‌دا ئەوێ بەرزەبوی لخەلکێ ، دیسا لناڤ مللەتێ بورتوگالی یێت دیاربووین ، دیتوکێت تشتێت بنرخ ژبن ئاڤێ ، ئەڤە ژبلی هندێ کو گەلەك دزێت بناڤ‌و دەنگ‌و زیرەك‌و چەلەك یێت ژناڤ وان دەرکەفتین ، گەلەکا ژوان یابخو کری‌یە ئەحتیاری‌و وێت بەحرێ‌دا چوین بسالا ، هندەك ژوان یێت هاتینەڤەو خلمەتا مللەتێ خو یاکری ، هندەك‌ژی نەهاتینەڤەو گەلەك جهو گزیرتەیێت دگیرکرین‌و بندەست‌کرین، هەر بو قازانجێ مللەتێ خوو بەیداغا پورتوگالی

یالێ چوکولاندی ، زێدەبار پشتی شەرێ ڤێ دیوماهیێکێ یێ مەزن •

گەلەك عەردو جهـ یێت ژبن دەستێت پورتوگالی دەرکەفتین پشتی مللەتێت وان جها

ئاگەهداربووین‌و ژ خەوا بندەستی‌یێ‌و مرنێ رابوینە سەرخو ، بەلێ‌یا هێشتا گەلەك جهێت‌دی‌لبن دەستێ‌ئیمپریالیزما بورتوگالی دنالن ، بەمازە ئیمپریالیزما پورتوگالی گەلەکا درندەو خوین مێژەو خو ژچو نادەتە پاش بو بندەستکرنا مللەتاو دزینا سەروەت‌و کرتێ والاتا •

دگەل ڤێ چەندێ چو جار جهێ پورتوگالی بنبر نەبوویە ژ زوردارو بێ‌بەخت‌و دکتاتورا وەکی دکتاتورێ بێ‌سورو بێ‌بەخت‌و خوین‌رێژی مەزن

(سالازار)ی ، هەتا قەشیێت ولاتی‌ژی دوژمنێت وی‌بوون‌و هندی کرو نەکر نەشیان وەلاتی رزگارکەن ژ زورداریا وی دکتاتوری ، ئەڤ قەشیێت کو چو بیروباوەری بخەباتا مللەتاو

پێشڤەچونا وەلاتا نە ، ئەڤێت کو هەر ڤیایا مللەت پاش‌وپاش ڤەگەریتەڤە بو دەمێ عیسێ! پێغەمبەری ئان دەمێ بەری وی، ژبەرکو دا ئەو توخم هەر بمینن‌و هەر لسەر مللێت بەلنگازا بژین ئەڤێت خو دیاردکەن کو خودێ پەرێسن‌و دونیا نەڤێت‌و تشتێ وێ یێ لبەر دلێ‌وان رەشەو دبێژنە خەلکێ دونیا یا پویچەو

ژینا پشتی مرنێ ئەوە یاخوش‌و یامانێ هەتاهەتایێ ، یا بێ‌مرنە بەلێ هەکو ئەم نوکە هندەکا ژوان دبینین وێ ناکەن یا دبێژن •

ئەڤەنە گەلەك ددوێرن ژ دیوماهیکا خو ، دێ بینین بدونیایێڤە دمژویلن‌و هەتا بن‌گوها یێت کەتینە مالخونیان‌و

خورکومانادا وەکی‌ماشیلوتکانێ یێ کومکا دادرێژن‌و یێ پەحنکا دەستێ خو ددەنێ‌و یێ درەننەڤە •

دێ بێژن :

ـ وەرنە بخو بەهەشتێ دالهەوە ببهوستێ لێکڤەکەین ، بخو بکرن بخێر ٠٠٠

حەتا ڤانێت هوسا دەنگی حو لپورتوگالی بلندکر کو دیوماهیەك

بو سالازارێ بێ‌بەخت بهێتە دانان‌و مللەتێ پورتوگالی ژکرتن‌و کوشتنێ رزگارکەن‌و نەخوشییێ‌و ئازاردانێ بەس بو گرنی‌و بەندی‌یا چێکەن دگرتی‌خانەو بەندی‌خاناڤە •

ئەو بوو وەکی هەمی دکتاتور سالازار برویرەشی‌و سەرشوری‌و شەهمزاری ژناڤ

مللەتێ خو چو (کاتیانو)ی خو بجوتك لشوین یێت وی‌داو جهێ وی گرت‌و ژێ زێدەکر !!!

دیسا ڤەشە کوم‌بونە سەرێك‌و جارەکادی بریاردا کو خەباتەکا گەرم بکەن بو بدویماهی ئینانەکێ بو حوکمێ ڤی دکتاتورێ نوی کو (کاتیانو)یە•

روژبروژ ئەوێت ناڤ حوکمێ کاتیانوی کاردکرن ، کارێت خو هێلان ، چونکو نەڤێت ببنە هەڤ‌پشك دخرابیێت وی‌دا ، کاربەدەستێت دناڤ حوکمەتێ‌دا کاردکر جهێت خو هێلانە ڤالا، چونکو نەدڤیا گونەها کوشتنێ‌یا ببێ‌بەختی‌و ئێخسیرا دگری‌ـ خاناڤە بێخنە سەرستوهێ خو ، خوناکەنە هەڤال‌و هەڤکور بو کاتیانوی کو خوینا مللەتی بمینیتە بدەستاڤەو مێژو بەحسێ وان بخرابی بکەت‌و ببنە هاری‌کار بو کاتیانوی دا هەر ئەو بمینیت لسەر کولوخ‌و تەرمێت مللەتێ پورتوگالی •

گەلەك یا نە رێك‌کەتی‌یە کو باشی‌و چاکی‌و قازانج بو ئێکی بن‌و مروڤ خو بکەتە هەڤ‌ـ پشکێ خرابی‌و خەلەتی‌یێت وی •

پورتوگال کتە مللەتە بو داگیرا عەردو گزیرتا ، چنکو ژمێژووەرە بخو کری‌یە کارو کەسپ ، گەمیا بئاڤێ‌ڤە بەرددەت‌و تژی مروڤێت زیرەك‌و دزو چەتە دکەت‌و بەرددەتە درێژی‌و تاریاتیا ئاڤێ دا عەرد‌ بو پورتوگالی داگیرکەت‌و ئاخ‌و جهێت خەلکێ بندەست‌کەت •

بەلێ من باوەریا هەی کو پورتوگال دێ دویماهی دەولەت بیت بو ڤێ شولێ ، (١٠) ملیون مروف لپورتوگالی دبرسی‌نە ، نەشێن بتازەیی بژین ، مستەکا

سەرمایەدارو خودان بەرژەوەندێت ئابوری زوردلم‌و زوری‌ر زورداریێ لمللەتێت موزەمبیق‌و ئەنگولاو غینیای دکەن زێدەباری وێ زولم‌و زوری‌یا لمللەتێ پورتوگالی بخو دکەن •

سێ‌یەکا مروڤێت پورتوگالی رێکا دەرڤەی وەلاتی‌یا گرتی‌و بخو لکاری‌و نان‌و ژیانێ‌لوەلاتێت دی دگەرن‌و ژبن دەستێت زورداری‌یا دکتاتورێ خوین‌مێژ دەرەڤن •

پار (١٥٠) هزار پالە دەرکەفتن ژ پورتوگالی‌و چون بخو لشولی بکەرێن ، د، تێر نانی بخون برەحتی •

ئەڤ وەلات‌هێلان‌و دەرکەفتنە ژبەر چەند بناسەکایە :

١ ـ حکومەتا پورتوگالی هند پارە نینن بدەتە (نەقابا) پالا دا پالا پێ‌بدەتە شولی ئان بدەتە

یێت بێ‌شول هەتاکو کارەك بدەست دکەڤیت ، ژبەرکو سێ‌پشکا پارا دجن‌و دهێنە مەزاختن بو چەکێ شەرێ •

(١٨٠) هزار لەشکەرێ چەکدار یێ لپورتوگالی ، یێ بڤێت‌و نەڤێت ، بشێت‌و نەشێت یێ بچیك‌و یێ پیر ، هەمی دڤێت لەشکەریا خو بکەن ، پالە لوێرێ دبێ دەست‌هەلاتن، دپێ‌نەداینەو چو بهایێ خو نینە • سالا (١٩٣٢) یێ دەما (سالازار) هاتی‌یە سەرحوکمی‌و هەتا نوکە بوویە حوکمێ (کاتیانوی) نەهێلایە پالا نیقابەکا سەر بخو هەبیت ، دڤێت تبلا کاتیانوی هەر تێرا بیت ، دسەر وێ چەندێ‌را کەس‌ژی نەوێریت بێژیت (ژ کاربەدەستا) کو ئەز ڤێ شولی ناکەم •

(١٩٥٨)ێ کاتیانو دەرکەفت ژ حکومەتا سالازاری ، چونکو سالازاری دڤیا حوکمێ مەلەکی بینیتەڤە ناڤ پورتوگالی ، کاتیانوێ وەنەکری ئەڤ

ب • پ : ٦

من بوتە خاند...

ڤی ژی بخوینە..

ئەگەر ئێکی کارەکی نەتەرزو خراب کر ، ما هەڤال‌و هەڤکورو دوست‌و مروڤێت وی چ ژێ‌یەو بوچی دڤێت دئاگرێ وی‌دا بکەلن •

هەکە پەزەکی نانێ شڤابی خار مادێ هەمی پەزی دەنە بەر بەرا ، هەکە دارەکا مێوەی بەرنەگرت ، مادێ هەمی داریت مێوەی (فێقی) برن !؟

دبێژن مروڤەکی بخو هرچەك بخودان کر هەر ژ گودیکینی فێری (سەمایێ ـ رەقاسێ)و یاریا کرو لگوندا دگێرا دا خەلك لێ کوم‌ببن‌و

پارا بدەنێ • روژەکێ چو گوندەکی‌و گەهشتە بەردەرێ ئاغای ٠٠

نیڤرووە ، دەمێ فراڤینێ‌یەو

کابرازێ گەلەکێ برسی‌یە ، هرچا خو لبەردەرێ کوجکێ گرێداو چو ژور ، پشتی ئاغای بخێرهاتنا وی کری گوتێ :

ـ تو ژ کیڤە دهێی‌و دێ کیڤە چی ؟

وی ژی گوتێ :

ـ ئەزبەنی من هرچەکا ئینای دێ بو ئاغای سەمایێ‌کەت

ئاغای گوتێ :

ـ کا هرچ !!؟؟ کا لکیرێ‌یە ؟

وی‌ژی گوتێ :

ـ ئەزبەنی یالبەر دەرێ

کوجکێ •

ئاغای گازی خولامێت خو کرن‌و گوتێ فراڤینێ بو ڤی مێهڤانی بینن • وەکی خارن دانایە بەر خودانێ هرچێ ، ئاغا رابوو دەرکەفتە بەر دەری‌و گوتە ئێکی کا گوپالەکێ باش بو من بینە ، وەکی گوپال

دایەڤێ ، ئاغا لتەنشتێت هرچێ راوەستا بگوپالاو هرچێ لقۆریادا ، وی گوهـ نەدایێ ٠٠ یێ لبەر دزڤریت‌و گوپالێت بێژتە گوپالی کا جهێ من بکە •

خودانێ هرچێ گوهێت خو ڤەچنین ، گولێ بو قارێێت

داکەس دئەگەراکەسێ دانەجیت

هەجەر بامەرنی

هرچا وی‌نە ، داخوو لدویف دەنگێ وێ دەرکەفت‌و دیت ئاغایێ چ بسەرێ هرچێ دئینیت ، هەر زوی خو ددەستێت ئاغای وەرکرو

ب • پ : ٦

کەنگی دێ چرا هەلبیت؟

هاتمە سەر جهێد خو دا بنڤم دەم هژمێر ئێکە ، هێژ نەزێ هشیارم ، من دڤی‌یا خو دویر بێخم ژ هزرو تەخمینا ، ئەوێد خو ژمن دڤەدەن هەمی شەڤا لێ بدەستێ من نەبوو !!

نەهنگاڤ چوومەڤە سەر بارێ کوردا ، نەمازە کوردستانا لبن‌دەستێ ٠٠ بن دەستێ بیسترین زورداریت شوڤینست

من خو دنڤینکێد خو وەرکر ٠٠ بهیڤیا نڤستنێ ، لێ دلێ من بخو ئاخفت‌و کەتە کل‌و گازندەو پەیڤینێ ٠٠ مینا هەوارێد بلند ژکویراتیا بووبا من دهاتن

ـ بەسە خەوو نڤستن

ـ بشکێنن بەندو زنجیرێت بن‌دەستی‌یێ

ـ بەهرفینن توخیبێت دەستکر

ـ بلندکن ئالا جەلادەت‌و عبیداللەو پیرانی

دل‌و جان‌و هزرا من ٠٠ تەڤرا کەت‌بوون هەواریا ٠٠ نەهنگاڤی بیرەکا رەش‌و دبەر چاڤێت مندا بووری ٠٠

ـ کێ دبێژیت وان ژبیرنەکری‌یە ئەڤ هەمی‌یە !

ـ کی دبێژیت هێژ تولا نەهنگا لبیرا وانە !

نە ٠٠ هزار جارا ٠٠ نە ، کەسێ ژبیر نەکرینە ، کەس ئازادیا خو ژبیرناکەت ، کەس سەربلندیا خو ناهێلیت ٠٠ هێژ برین دکەلن ، هێژ خوین هشك نەبوویە ٠٠

ئەو چرا دێ هەر هەلبیت٠٠

ئەو چرا دێ هەر هەلبیت ٠٠

دلشاد عبدالرحمن

بەغدا

ژڤولکلورێ کوردی

دەرگەهـ ئێکەو کلیل هزار

روژەکێ ژ روژان خوندکارەك لگەل وەزیرێ خو لناڤ بازێرێ خو دگەریان ، ـ نەجارەکی) کەفت‌و چاڤێ خوندکاری ب (دارتاش چاڤی وی پێڤە مان ، وەزیری گوتێ :

ـ ئەزبەنی ، خودێ خێرکەت ٠٠ تو بو هوسا هویر بەرێ خو ددەیێ

خوندکاری لێ زڤراند :

ـ تو دبینی چەند بدلەکێ خوش یێ کارێ خو دکەت ، ئەز خوندکارێ ڤێ بازێری‌مەو هەمی دبن‌و دەستێ من‌دایەو ئەز وەسایێ دل‌خوش نینم !!

وەزیری گوتێ :

ـ خوندکارێ خوش‌بیت ، هەبیت‌و نەبیت کابانی‌یا وی بدلێ وی‌یەو یا روی‌خوشە دگەل •

خوندکاری گوتێ :

ـ دێ ئیشەڤ چینە مالا وی‌و کا دا بزانین سەروبەرێ وی چەوایە •

شەڤێ هەردووا جلکێد خو گوهرین‌و یێد دەروێشا کرن بەرخو و بەرێ خودانە مالا دارتاشی‌و لێ‌بوونە مێهڤان ، دارتاشی‌ژی بدلەکێ خوش‌و سینگەکێ فرەهـ خوش‌هاتنا وان کر •

چاڤێن خوندکاری بژنا دارتاشی کەفت‌و دلێ وی چوویێ‌و ددلێ خودا بریاردا کو بهەر تەرزەکێ هەبیت دڤێت ڤێ ژنێ ژ دارتاشی بستینیت هەیامەکی روینشتن‌و پاشی خوندکاری گوت :

ـ دارتاش ، مالا تەیا تەنگەو جهێ مە لێ‌نینەو مەنەڤێت بەرپێد وە تەنگاڤ بکەین‌و دێ بخو چینە مزگەفتەکێ •

هندێ دارتاش هاتێ چ رێ نەبرنێ‌و خوندکارو وەزیر رابوون دەرکەفتن •

روژا پاشتر ، سپێدێ زوی خوندکارێ فرێکرە دویف دارتاشی ، دارتاش‌ژی بلەزوبەز چو بەردەستێد وی‌و نەنیاسی کو ئەڤە دەروێشێ شەڤا بووری‌یە •

خوندکاری گوتێ :

ـ هەتا سوبە ، هەفت بارێد ئارێ داری من ژتە دڤێن ،هەکە تە نەئینا من تو کوشتی !!

هندی دارتاشی بخو هیڤی ژێ‌کرن بێ‌سوود بوو ، ژڤریڤە مال یێد لەرزیت چو گیان دلەشی‌دا نەمایەو وەکی زەرکابادێ یێ لێ‌هاتی‌و بهەر سەروبەرەکێ هەی چیروکا خو وخوندکاری بو ژنا خو گوت •

گاڤ لێ‌بوونە سال هەتا دەمێ شیڤێ هاتی ، ژنێ‌ژی شیڤ بو ئیناو گوتێ رابە

ب • پ : ٦

institut kurde de paris

هاوکاری
ژمارە : (١٢٠)
(١٠)ی حوزەیرانی ١٩٧٢

هەژاری زمانی کوردی

بەشی سێیەم

خالی حەوتەم گەرچی ئەسەلمێنی ، بەڵام زۆر بەئاسانی بڕیارێك ئەدات کەکورد توانای ئەوەی هەیە بەرهەمەکانی هەموهونەرمەندانو نووسەرانی ئێستەو پێشومان دەستوبرد بە پیتی لاتینی لە چاپ بداتەوە بۆ ئەوەی نەوەکانی داهاتومان بتوانن بیانخوێننەوەو کەلکیان لێوەرگرن .. ئەمە بێ‌ گومان ئەو پەڕی خەیاڵە !!! گەر بیر لەوە بکەینەوە کە وولاتێکی پێشکەوتوی وەکو (سوید Sweden) بەو هەموتوانایەوە کاتێ کە ویستیان لە جیاتی ئەوەی کە لەلای چەپی جادە لەلای ڕاستەوە ئۆتۆمۆبیل لێبخوڕن - وەکو زۆربەی وولاتانی تر- ماوەیەکی درێژو ملیۆنەها دیناریان بۆ تەرخان کرد ! شتێکی تری کە

عبدالله نجم الدین

جێی بیر لێکردنەوەیە ئەوەیە کە ئێستە نووسینی ئینگلیزی زەحمەتیو ناقۆڵایەکی زۆری تێدایە ، وە هەرچەندە زانایانی زمانو هەروەها زۆربەی میللەتیش حەز بەوە ئەکەن کە ڕێكو ڕاستی کەنەوە ، بەڵام لەبەر ئەوەی کە ئەوەندە بە تەنگی (تراث)ی پێشونو ئەزانن زوری ئەفەوتێ بۆ نەوە داهاتوەکانیان ناوێرن دەستی لێبدەن !!

لە هەمو ڕوونتر ئەوەیە کە کاتێ مصطفی کمال بڕیاریدا بۆ بەکارهێنانی پیتی لاتینیو فڕێدانی پیتی عەرەبی بۆ نوسینی زمانی تورکی ، گەورەترین مەبەستی ئەوەبوو کە پەیوەندی میللەتی تورك بە (تراث)ی تورکەوە نەمێنێت!! لای میللەتانی ڕۆژ هەڵاتی ناوەڕاست (تراث) زۆر بێ کەڵکەو هەر بۆ سوتەمەنی بە باشی ئەزانین ! بەڵام وولاتە پێشکەوتوەکان نرخێکی بێ ئەندازە ئەدەنە (تراث) گەرچی ئەو بیروباوەڕەی ئێستەیان لەسەدا سەد دژی ئەو بیروباوەڕە بێت کە لەو (تراث)ەدا دەربڕاوە !

جا کاك شێرکۆی بەڕێز : گەر مەبەستت ئەوەیە کە کورد هیچ پەیوەندیەکی بە (تراث)ەکەیەوە نەمێنی ، ئەوا بەرگی تازەی لاتینیت پیرۆزبێت بەڵام هەرچیەك ئەڵێی زۆر بەخەیاڵت باڵ مەگرەوە ، چونکە ئێستە تا بە کوردی (کتێبیلکە)یەکمان بۆ لە چاپ ئەدرێت گیانمان دەرئەکەن ! جا چۆن بە کوردا ڕائەبینی کەچی بەرهەمی پێشوی هەیە بتوانێ لەچاپی بداتەوە ؟ لەکاتێکدا کە توانای ئەوەمان نیە ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانەی ڕێكو پێك بەزمانی کوردی تەرخان بکەین بۆ خوێندەوارانی کورد!

لە خالی هەشتەمدا کاك شێرکۆ نازانی مەبەست لە تافی منالی چیە .. تافی منالی (منال) ئەو ماوەیە تانێ کە منال تێیدا فێری قسەکردنو ڕێوەڕۆیشتنو لاسایی‌کردنەوەی گەورە ئەبێت . تافی منالی زمانیش ئەو ماوەیەتانی کە تیایدا خوێندەواران هەمو شتێ لەبیر خۆیان ئەبەنەوەو دەست‌ئەکەن بە فێربوونی ئەلفوبێ - ببورە مامۆستا A, B, C - وچۆنیەتی دەرکردنی دەنگو لاسایی کردنەوەی مامۆستا (بەڕاستی کێ فێری نووسینی لاتینیمان بکات ؟) و لەدوای دەمێوە ووتنەوەو نووسینو خوێندنەوە- لەکاتێکا کە هیچ شتێکی نووسراویان بە لاتینی نیە بۆ خوێندنەوە ، هەر چەشنی قوتابیانی بەشی کوردی دانیشتگای بەغا کە چی کتێب تا ئێستە لەسەر زمانی کوردی دەرچو بێ‌و کەلکی خوێندنەوەی هەبێ ئەتوانن بە سالێك بیان‌خوێننەوەو ئەو چوار سالەکەیش تەرخان بکەن بۆ لە بیربردنەوەی ئەوەی کە لەو کتێبانەوە فێربوون !

ئەوەی لە سەرەوە ووتومە دەربارەی (بەکارهێنانی پیتی لاتینی بۆ نووسینی کوردی) مشتێکە لە گشتێ ، وە لەبەر بێ‌ماوەیی کۆتایی ئەدەمە باسەکە بۆ ئەوەی خوێندەواران بێزار نەکەم ، بەڵام بۆ ئەو خوێندەوارانەی کە حەز بە ئاگاداری‌یەکی باشتر ئەکەن لەم بابەتەوە ، کتێبێك بەدەستمەوەیە لەژێر ناوی (زمانی کوردیم وا ئەوێت !) کە تێیدا بەدرێژی باسی پیتەکانی لاتینیو بەکارهێنانیان بۆ زمانی کوردی ئەکەم .

سەیرترین شت کە لای خوێندەوارانی وولاتە دواکەوتوەکان ڕووئەدات ئەوەیە کە نووسینی (مستشرقین) ، وە بەتایبەتی هەرچی شتێ کە ڕۆژئاوایەکان لەسەرمانی ئەنووسن ، ئێمە جێ‌بەجێ ئەڵێین بەڵێ نەستەقەو بەسەرسەرمانە ! بۆ!؟ بێ‌گومان ئەمە چەند هۆیەکێ ئاشکرای هەیە کە من دیسان ئەو ماوەی بەدەستمەوەیە بە کورتی ئەزانم تێیدا هەمویان ڕوون‌کەمەوە ، جا بە کورتی باسی چوار لەمانە ئەکەم بێ ئەوەی خوێندەواران بێزارکەم بە درێژەدان بەباسەکەم :-

یەکەم (شعور بالنقص Inferiority Complex) وامان لێ‌ئەکات کە نەتوانین نارەزامەندی دەربڕین بەرانبەر بە هیچ ڕایەکیان بە هیچ جۆرێكو لەهیچ بابەتێکەوە ئێمە خۆمان چونکو وا پاش کەوتوین وای لێك ئەدەینەوە گەر ئەوان لە (هەمو !) شتێکا لە خۆمان باشتریان نەزانیبایە وا پێش‌کەوتو نا ئەبوون !

دووەم درۆزنی خومان : خوێندەوارانی ئێمە زۆربەیان خەتان لە پەسەندکردنی هەمو شتێك کە ڕۆژئاوایەکان بۆمانی ئەنووسن ، چونکە زاناکانی خۆمان ووردەوەبوونیان زۆر کەمەو زوریشیان ئەمەندە درۆیان لەگەڵ میللەتی خۆیاندا کردوە، کە قسەو بیروڕایان ئیتر جێی باوەڕ نین گەر ڕاستیش بن .

سێیەم نەزانیو حەماس : ئەو بیروڕایەی کە بە شێوەی تیۆری (نظریە Theory) ئەخرێتە پێش چاو ئەبێ بە وێنەیەکی (نهائی) نەسەلمێنری تاکو ئیسپات ئەکرێت . وە بۆ ئیسپاتی تیۆری‌یەك کە لەسەر مێژوی گەلو زمانەوانی دائرابێت پێویستی بە بەڵگەی (ماددی) هەیە ،ئەگەر نا ئەوا ئەو تیۆری‌یە تەنها ئەوەندە بەردەوامە تاکو یەکێ ئیسپاتی ئەکات یا ئەیخاتە درۆوە . جا با زۆرتر لەسەری نەڕۆین نەوا دوژمنانی کورد شادکەینەوە (بەخۆڕایی) ! وە با باسەکە ببەینە سەر زانست تاکو باشتر بتوانین لەسەر ئەم خاڵە بدوێین: کاتێ کە چارلز داروین لەسەر (تطور Evolution) دواو بازە شتێکی ووت، ئێستە ئەتباعەکانیو زۆربەی بڕوایێ‌کەرانی بە شێوەیەك ئەو قسانەی داروین ئەگێڕنەوەو ئەیسەلمێنن گەر کابرا خۆی زیندوبکرایەتەوە بازێ لەقسەکانی خۆی نا ئەناسیەوە!

کاتێ کە داروین ئەڵێ : من وابزانم مەیمون گۆڕا بۆ شتێكو شتیش بۆ مرۆڤ ، ئێمە ئێستە لەو بڕوایە داین کە داروین هەر لە ئەساسەوە هیچ شكوگومانی نەخستە قسەکەی خۆیەوە ! ئەمەش بێ‌گومان تاسیری حەماسو سوزمانە .

چوارەم برسێتیمان بۆ زانیاری : ئێمە کە پێش‌کەوتنی ڕۆژئاوایەکان ئەبینین لە زانستو تێکنۆلۆجیاداو ئاوات بۆ ئەو ڕۆژە ئەخوازین کە خۆمانیش وەکو ئەوان ئەتوانین چەند پاپیلکەیەك بەرزەوەبین ، یەکسەر لە دڵ خۆماندا بڕیار ئەدەین کە ئەبێ لە هەمو شتێکدا پێ بە شوێن پێ‌کانی ئەواندا بنێین تاکو ئەم ئاواتە گرنگو بەرزە بێنینە جێ ، وە یەکەم هەنگاومان خوێندنی کتێبەکانیانە - هەمو جۆرە کتێبێك - وە بەو چاوەش ئەیانخوێنینەوە کە مەبەس لە نوسینیاندا تەنها خزمەتی زانستو بڵاوکردنەوەی زانیاری بووەو بە هیچ جۆرێك نووسەرەکانیان مەبەستێکی تایبەتیان تێیاندا نەشاردۆتەوە برسێتی‌یەکەمان بۆ زانیاری وامان لێ‌ئەکات کە سڵ لە هیچ نەکەینەوە ، ئەمەش ئەبێتە هۆی ئەوەی کە بە هەمو جۆرە ڕایەك بە تاڵی‌یەکانی (فکر)مان پڕ بکەینەوە خۆمان بخەینە سەر ئەو بڕوایە کە ئەو کەسانەی لەناومانو لەخۆمانو بڕوایەکی جیاوازیان هەیە یاتێ نەگەیشتون یا دژی زانیارین وە بێ‌گومان لەهەردو حالەتدا دژی پێش‌کەوتنمانن .

مەبەستم لەم درێژەدانە بەم باسە تایبەتیە لەسەر خوێندنەوەی کتێبەکانی (مستشرقین روژهەلات ناسەکان) ئەوە بوو کە بە کاك شێرکۆی ڕابگەیەنم کە کاتێ بانگەوازی من ئەکات کە (پەنا ببەمە بەر ئەو کتێبو نووسراوانەی کە بە ئینگلیزی لەسەر کوردو زمانی کوردی نووسراون) لەوە بێ‌خەبەرە کە من لەو پەڕیوە دێمەوە بەڵام جیاوازی خۆمو کاك شێرکۆ نەك هەر لەبیروڕادابێ، بەڵکو لە توانامان لە ووردەوەبوونو لێکۆڵینەوەدا زۆر ئاشکراترە !.

مامۆستا شێرکۆ لە شوێنێکدا لە سەرەتای ڕوون‌کردنەوەکەیدا زۆر سەرسام ئەمێنێ لەوەی کە من مێژوی هاتنە کایەی گەلی کوردم گەڕاندۆتەوە بۆ (٢٥٨٣) ساڵ لەمەوبەر ، وە بەدرێژایی ڕوون‌کردنەوەکەی یەك جارێك بە ووردی قسە ئەکات !ئەویش لێرە دایە کە داوای مانگو ڕۆژی ئەو ساڵەم لێ‌ئەکات ! بەڵام لە دەستی چو ، چونکو گەرووردبوونەوەی بکردایە بە عادەت ئەیتوانی ساتو دەقیقەشم لێ‌بپرسێ . بەڵام هەموی وەکو هێلکەی پاك‌کراو ئەخەمە دەستت ، چونکو منێ کە توانیم لە ساڵان بە هەزاران بدوێم سڵ لەساتو ڕۆژو مانگ بۆ بکەمەوە ؟! بگەڕێینەوە بۆ (جدیات) ، بێ‌مەبەست نیە کە من دوانم لەسەر ئەم خاڵەدا دواخست ، وە بەپێی بڕوام وەڵام دانەوەی کاك شێرکۆ لەسەر ئەم باسە پێویستی بە چاوگێڕدانێکی دووبارە ئەکات بەسەر ئەو چەند دێڕەدا کە لەسەر (مستشرقین) نووسیم . لەگەڵ دەست‌پێ‌کردن بە وەڵام‌دانەوە بە کاك شێرکۆ ئەڵێم : بەڵێ ! هەر وەکو فەرموتە گەل دۆمەڵان نیە هەڵ‌بتۆقێ‌و لەناکامدا پەیدابێ‌و کەسیش قسەی وای نەکردوە، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا ئەبێ ئەوەش بزانین کە مێژوی گەلیش پەتاتەی پاك‌کراو نیە کە هەرچە کاتێ .

ماویەتی

لینین و دڵداری

ڕۆزا لوکسمبورگ شۆڕش‌گێڕێکی ئەڵمانیە ، لەسەر دەمی‌لینیندا ژیاوەو سەرکردایەتی‌بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی گەلی ئەڵمانیای کردوە دژ بە جەنگی یەکەمی جیهان. ئەم سەرکردەیەزۆر جار زیاد لەپێویست لەمەڕ گەلێك مەسەلە ڕۆشتوە .. کەرەتێك داوای ئەوەی کردە،کە ئەبێ پەیوەندی نێوان ژنوپیاو گشتی‌ی بێت ، واتە ژنومێردیی نەمێنێتو مرۆڤ هەرکاتێك ئارەزوو بکات لەگەڵ‌یەکێکدا کە بەدڵی بێت دەست‌تێکەڵاو بکەن .. ونموونەی‌خۆشەویستی بەوە هێناوەتەوە کە وەکو جامی خێراو بێت ،وهەر جارەی تینویەك ئاوی پێ‌بخواتەوە بێ‌گومان لەهەموودەورو دوکانێکدا هەرچی وپەرچی والاکوت زۆرن وبۆکەری تۆپیو ئەگەڕێن ناڵەکەی‌بکێشنەوە .. جا گەلێکی لەوبابەتەی لێ کۆبووەوە کە هەزاران ئەشەمبیلای درۆیان بەپولێك بۆ ڕاستیو دروستی‌ئەم مەسەلەیە ئەخوارد .

ئا لەو کاتانەدا لینین لێی ڕائەپەڕێ‌و دێتە وەڵامو ئەڵێ : ڕاستە خۆشەویستی وەکو ئاو وایەو پێویستە هەموو تینویەك لێی بخواتەوە ، بەڵام ئەگەر خەڵکی‌ی هەمویان بە جامێك ئاو بخۆنەوە .. بێ‌گومان جامەکە پیس ئەبێت ، وئەوەی من بەڕاستی بزانم ئەوەیە کە هەر کەسەو بەجامی تایبەتی خۆی بخواتەوە .

لینین‌زۆر بەگەرمەوەبەرەنگای ئەو جۆرە هەڵویستو بیروڕایانە بووە،و هەموو جارێك ونویەتی کۆمۆنیزیزمی (شیوعیە) خۆشەویستی بە تەنها لەڕژێمی سەرمایەداریدا دەست ئەکەوێت چونکە وەکو مارکسو تویەتی ، هەر سەرمایەدارن کە تێر لەو ئافرەتانە ناخۆن کە لەلایان کارئەکەن بەڵکو حەز لەژنی یەکتریش ئەکەن . هەروەها وتویەتی : ئافرەت‌کردن بەموڵکی گشتی تیورێکی سەرمایەدار یە چونکە سەرمایەدار ئافرەت بە تەنها هۆیەکی بەرهەم‌هێنان ئەزانێت ، لەبەر ئەوە کاتێك کە مارکس داوای دەست بەسەرا-گرتن (تأمیم)ی هۆیەکانی بەرهەم هێنانی کرد کە ببێتە خاوەنداریتی‌یەکی گشتی بۆ گەل . سەرمایەدارەکان خەیاڵی ئەوەیان ئەکردەوە کە ئەوە بەسەر ئافرەتیشدا دەسەپینن وئەو تێگەیشتنە چەوتەشیان کردە داردەستێکی زۆر گرنگو - بۆش - دژ بە کۆمونیزم ! .. ئەنگلز لەبەشێکی کتێبی « زەحلەکی خێزان »دا ئەڵێ : هەر سوشیالیزمە کە بەڕاستی

دان بەبوونی تاکڕەوی خۆشە-ویستیدا ئەنێتو ئیسپاتی ئەکات ، چونکە ڕژێمێك دروست ئەکات جیاوازی چینایەتی تیا لەبار ئەچێت ، وهاوسانی لەنێوان ژنو پیاودا دروست ئەکات وباری ژیانی خەڵکی‌ی بەرەو خۆشتر ئەچێت .. ئەوەش کە ڕێگە خۆشکەری دروست‌بوونی خۆشەویستی‌ی نێوان ژنوپیاوە ، بەبێ تەڵەکە-بازیو « تەماحی » ئابوریو کۆمەڵایەتی .

لینین قسەو کرداری یەکێك بووە .. ومەزنی ئەو بلیمەتە لەوەدا بووە کە گونجاندنی تیورو بەکارهێنانی ئەو تیورەی لەکاری ڕۆژانەدا زانیوە .

لینین‌هەرچیەکی لەو بارەیەوە زانیوە لەژیانی تایبەتی خۆیدا بەکاری هێناوەو پەیڕەوی کردوە لە هەموو تەمەنیا تەنها ئافرەتێکی خۆشویستوە ، وهێناویەتی .. قارەمانی چیرۆکی خۆشەویستی بەرودوێ لینین ئافرەتێکی ڕوسی بووە بەناوی « نادینا کونستانتینوفا کروبسکایا » بووە .. باوکی ئەو ئافرەتە ئەفسەرێکی لە شکری ڕووسیای قەیسەری بووە ، بەڵام ئەم ئەفسەرە زۆر بیروڕای پێشکەوتوانەی هەبووە هەر بۆیەکا گورج بیست تاوانیان بۆ دروست‌کردوە وداویانە بە دادگای قەیسەر .. یەکێك لەوانە ئەوە بووە کە گوایە بەزمانی پۆلەندی قسەی کردووە، وهەڵپەرکێی پۆلەندیی زانیوە ، وبەبۆنەی لەدایك‌بوونی خاوەن شکۆی « قەیسەر »ەوە ئاهەنگی نەگێڕاوە !

.. کروبسکایا لەچوارده ساڵیدا باوکی نەماوەو هەتیو کەوتوە ، وناچار بووە خۆی خۆی بە خێو بکات .. هێشتا لە قوتابخانەی ئامادەیی‌ی بووە کە منالانی فێری خوێندن‌کردوە وپێ‌ی ژیاوە . ئەوەی هەستی جوڵاند بێت نووسینەکانی نوسەری مەزنی ڕووسی لیۆن تۆلستۆی بووە .. بە تایبەتی کە ئەوەندە لەگەڵ هەژاریو کەساسی‌دا دواوە .

کرۆبسکایا پاش گەلێك هەڵس‌وکەوتی ژیانی ڕۆژانەو تاقی‌کردنەوەکانی لەبارێکەوە گۆڕراوە بۆ بارێکی تر ، بوە بە ئافرەتێکی خوێن گەرمو شۆڕشگێر ، هەچی خەیاڵی پەپولەو مۆمو ڕۆمانتیکیەت بێت لە بیریا نەماوە .

.. پەیوەندی لەگەڵ‌کرۆپێك مارکسی‌دا بەستوە ،.. گرۆپێك لەو گرۆپانەی کە ڕوسیای کۆتایی سەدەی نۆزدەهەمی لێ‌کەیل کراوە . ئەو گرۆپەش ئەو گرۆپە بووە کە لینین دروستی کردوە ، ومێژوەکەی بۆ ساڵی ١٨٩٣ ئەگەڕێتەوە ، وناوی « کۆمەڵەی خەبات لە پێناوی یەکسانی‌چینی کریکاردە» بووە .

.. کاتێك لینین دێت و لە کۆبونەوەدا لەسەر خۆو شۆڕشگێرانە قسەیان بۆ ئەکات وبەزمانی زۆرزانیو - جارو بار- پلار تێگرتنی لە گێرەشێوێنو زۆردارەکان ، کرۆبسکایا ئەندامێکی ئەو شانەیە بووە .. لەسەر خۆ سەرنجی دەمو لەبزی شیرینی لینینی داوە وهەروەکو ئاوو دۆ قسەکانی قوتستۆتەوەو لێ‌کردونەتەوە .. چاویان لە چاوی یەکتر ئەگیرا ، بەتایبەتی کە لینین گەمەی بە هەندێ بیروڕای گەوجەکان کردوە ، کە یەکێك لەوانە وتبوی : پێویستە ئێمە ڕێکخراوەکەمان بکەینە چەند لیژنەیەکی « قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری » .

لینین بەپێکەنینەوە دەنگی بەرزکردۆتەوەو وتویەتی : ئێ .. باشە ، ئەوەی ئەیەوێ ڕوسیا بەتیپی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری لە جەوروستەمی ڕژێمی قەیسەر ڕزگار بکات.. با خۆی تاقی‌بکاتەوە .. کێ دەستی گرتوە !. کرۆبسکایا لەیاداشتەکانی دا ئەڵێ:لەژیانما جارێکی تر لینینم بەو جۆرە پێکەنینەوە نەدیوەتەوە .

- هەر ئەو شەوە بۆم دەرکەوت کە مرۆڤێکی یەکجار زانایەو هەرگیز هەڵخلیسکاندنو چەوتیدا نابێت !

ئەو ئێوارەیەی کروبسکایا لە کۆبونەوەکە گەڕایەوە بۆ یەکەم جار لەگەڵ لینین‌ی لاوو شۆڕشگێڕدا بە شەقامەکانی بتروسبورگ‌دا ئەڕۆیشتن .. زۆر بەگەرمیەوە باسی ئەوەی ئەبیست کە چۆن ئەلکسەندەر ئولیانوفی برای هاوڕێکەی لەقەنارە دراوە ؛ چونکە ویستویەتی لەگەڵ تاقمێکا قەیسەر بکوژن .

.. ئەو شەوە کەلەیەك جیابونەوە ،بەڵێنی دانیشتنێکی کتێبخای گشتیان لەیەکتر وەرگرت . وهەمو جارێك ڕۆژی‌یەك شەموان کۆئەبونەوەو بەیەکەوە کتێبو نوسراویان ئەخوێندەوە وبیروڕای خۆیان لەسەر دەرئەبری .

پاش چەند ساڵێکی دورودرێژی یەکەم پێناسینیان، وپاش ئەوەی لینین بووە سەرۆکی یەکەم دەوڵەتی سۆشیالیستی لە مێژودا . لینین گەیشتە پەتروگراد

بڕوانە ل ٧

دوهۆنراوەی کورت

رفیق صابر

١ - سەرەتای دڵداری‌یەك
فێرت کردم
بۆ مژینی گۆنای وەڵامی‌پرسیارێ
بەهەڵدێرو تەڵانی مەرگ‌اسەرکەوم
بەناو بۆشایی زەویدا بچمەخوارێ
تەنیا تۆ بووی مانای ژیانت‌فێرکردم
بە گۆی مەمکی
وانەیەکی
بێ‌کۆتایی گۆشت کردم
بۆیە گیانە .. خۆشم ئەوێ‌ی
لەچاوەکانما پەیکەرت بۆ ئەتاشم

× ×

٢ - چەند شەقاوێکی وون
وێڵ بووم .. بەڵام
لەگەشتێکا ، بۆ چەند وێڵێك‌بووم بە ڕابەر

برمایی : کی‌بو ..

بووینە ئێك پارچە !!... برینا کەل بوو ، مووێد لەشی وان خشت بوون ، دەستی برایێ وی گرتنو ....

- کورۆ ... ماڵ وێران .. کێ برایێ‌تە کوشت ؟

بهەردوو دەستا بچەپوولکا هاتە سەرو چاڤێد خوو گوت :

- دزا کوشت !! ئەزێ نزانم کی بوون !! دوورا دەرکەفتمو دوو تفەنگ من بەردانێ ... ئەز نزانم کۆڤا چوون !؟

تە پرسیارا ژنا وی‌و هەر-دووکێد دی‌ژی کربا ، دا بێژی هەموو دشیرەت کری بوون .. هەمووا ئێك گوتن دچوویی ، جەندرمە هاتنو هەموو مروڤێد مالێ گرتنو برنە قشلێ ، لوێرێ ژی کەسێ چو نەگوت !!

نەهنگاڤی ژنەك پەیدا بوو ، کەڤنە ژنا کابرایی هاتی‌یە کوشتن ، چەند ساڵەك بوو مێرێ خو هێلای ژبەرکو ئێکادی بسەردا ئینا بوو ... بلێ کوشتی بسمامێ وێ‌ژی بوو .. هەوار دکر : دزن ! دز دێ بو کوژن ! ئاخڤتنەکا نەخوش درویێ ئێکی دا نەگوت بوو..!!

.... دویماهیێ چو رێ نەمان حکومەتی چەناگ لێ شداندن گوت :

- من برایێ خویێ کوشتی !!

برمایی : ڤی‌ژی بخوین

گوتێ :

- ئەزبەنی دێ تو سەرێ منو بچویکێت من بری ما هرچا من چ کری‌یە ؟!

ئاغای گوتێ :

- هەرچێ گەلەکێت کرین چ گەنموك ، درا ، گارس بو ڤی گوندی نەهیلایە .

مێرکی گوتێ :

- ئەزبەنی ئەڤە حەفت ساڵە ئەز بخودان دکەمو من هەفسارێ وێ بەرنەدایە ، کەنگی گەهشتە بچیتە ناڤ زەڤی‌و دەرامەتێت خەلکێ ؟

ئاغا هەرێ بزاڤێ دکەت کو هێژ لهرچێ بدەتو هرچا هەفسارێ خو ڕادکێشیت داخو ژدەستێد ئاغای بینتە دەرێ .

ئاغای گوت :

- ما هەکە هرچا تەژی **نەبیت ، نێ هەر ئێکا وەکی ڤێ بوو ، ما چ جوداهی هەیە ، هەمی وەکی ئێکن .. ئان دەیکا ڤێ‌یە ، ئان بابێ ڤێ‌یە ، ئان مروڤەکێ ڤێ‌یە .. ژێ دەرناکەڤیت !!**

بسەد کوتەکا خودانێ هرچێ هرچا خو ژ دەستێت ئاغای ئینا دەرێو .. بخو ژوێرێ چو .

وەکی من ئەڤ بسەرهاتی‌یە گولێ بووی ، ئەز مامو من بخو گوت :

- دیارە ڕاستە هەرکەسەکێ کارەکێ خراب بکەت ، نوخمێ وی ، دوستو هەڤالو هەڤگورێت وی .. هەمی دگونەهکارن) .

ڕەوشەنڤانێن کورد ...

بو نمونە دڤێ دیارکەن کو (دزی) وەکی نەساخی‌یەکا جڤاکی ، نەساخی‌یەکە لهەمی جڤاتێن تەخەیی‌دا یاهەی‌و هەتا شەرەنیخو بەرهنگاریا تەخەیی هەبێت ، ئەڤ نەساخی‌یە دێ مینیت .. ژبەر هندێ چارەسەرکرنا ڤێ نەساخی‌یێ نەمانا تەخێن جڤاکی‌یە ، کو ئەڤە بخەباتەکا دوێرودرێژ دبیت .

باڵ‌من‌ڤە ، ئەڤەیە دەورێ پیروزێ رەوشەنبیرێن کورد، دڤێ هونەرێ وی - حنێر - بو ملەتی بیت نەکو هونەر بو هونەری بیت کو ئەڤە تیوری‌یەکا کەڤنەپەرستەو خزمەتا ئیمپریالیزما جیهانی دکەت .

برمایی : من بۆتە خاند

چەندە ببیت ، نەکو ژبەر هندێ بوو ، کاتیانو چێترە ژ سالارێ بەلێ وی ژبەر خو بوو نەدڤی‌یا حوکمێ مەلەکی (پاشایەتی) بزڤریتەڤە پورتوگالی .

سالازاری گەلەك پێ‌کول کر کو کاتیانو بزڤریتەڤە ناڤ رێزا کاربدەستا ، بەلێ کاتیانو ژ وەزارەتێ دەرکەفت . وەزیرێت پورتوگالی‌و هەمی کاربەدەستێت لوێرێ پارەخورنو پارێست حکومەتێ ددزنو یاخو بتنێ یالبەرو خزمەتا مللەتی ناکەن ، کاتیانوی دەرس گوتن لدانشگەها (لەشبونێ)ێ‌و نەزڤری وەزارەتێ .

سالازاری بڕیاردا کو سەیدابێت دانشگەهێ هەمیا بگریت ، کاتیانو نەترساو لڕکا خو نەهاتە خارێ دگەل سالازاری .

بەلێ پشتی لجهێ سالازاری روینشتی‌و هاتی‌یە سەرحوکمی هاتە گوهڕین ، دەمێ کاتیانو هاتی هەمی‌یا گوت : دێ ئەڤێ نوی چێتر بیت ژیێ کەڤن ، بەلێ وەسا نەبوو ، کاتیانوی فەرماندا کو هەر کەسەکێ خو بلڤینیت دێ وی خەندقینمو دەست بگرتنا دیموقراتیاو شیوعی‌یا کر ، جنکو هندەك مروڤا بنکەکێ (صاروخێت) ئەمریکی لپورتوگالی داباربومبا .

مروڤێت سیاسی دبێژن :

ئەم تێدگەهین کاتیانو نوکە چ دبێژیت ، بەلێ ئەم نزانین وی چ دڤێت !!

دەما سالازار لسەر حوکمی ، مەنەدزانی کا چ دبێژیت ، بەلێ مە چاك دزانی کا وی چ دڤێت .

ئەز باوەر دکەم چاکترین گوتن لدویماهی‌یا ڤی گوتاری ئەوە ئەز ڤێ ڕاستی‌یا مێژوویی بێژم :

وەکی سالازار چوی مللەتێ پورتوگالی بەرك ددیفدا هاڤێت ئەڤەژی دێ چیتو مللەت دێ دوو بەرا لدیفدا هاڤێت .

برمایی : ژفۆلکلورێ ..

شیڤێ بخو ، وی ژی گوتێ ..

- مادێ شیڤ چیتە کیری ، خەو دێ چەوا چیتە چاڤێد من ..!!

ژنێ ژی گوتێ :

(- دێ هلو نەجار ، بخوو بنڤە وەکی هەر جار ، دەرگەهـ ئێکەو کلیل هزار ، خودێ مەزنترە ژپاشاو خوندکار .)

بهەر سەروبەرەکێ هەی وێ شەڤێ نڤستن ، هێژتا روژ نەدەرکەت بوو وەکی لدەرگەهێ وان دای .. دارتاشی ددلێ خودا گوت : ئەز تێ چووم .

ژنا وی رابوو دەرگەهـ ڤەکرو گوتە وان وە چ دڤێت ڤێ بەرێ سپێدێ ؟

جەندرمای گوتێ :

- ئەزبەنێ لە ببورن ، بلا دارتاش بهێتە دوکانێ دا تابیتەکێ - داربەستەکێ - چێکەت .. شڤێدی خوندکارێ مری .

institutkurde.paris

پاشماوەی : یـــەکی حوزەیران بنکەیەکی قایمی

تواناو دەسەڵاتێك بۆ جێبەجێکردنی ئاواتە دوژمنـــانە گلاوەکانی خۆیان دژی ئامانجو ئارەزوی خەڵکی عێراق ٠ وەنەبێ ئەم بۆچونـــەش رایەکی بێ سەرو پێو دروست کراو بێت بەڵکو بناغەی لەسەر ئەو وتـــەو کرداری کاربەدەستە گەورەکانی هەردوو دەوڵەتی ئنگلیزو ئەمەریکا دانراوە ، ئەوەتا نوێنـــەری دەوڵەتی بەریتانیا لەپەیمانی رزیوی سەنتۆدا پاش ئەوەی نارەزایی خۆی دەربڕیوە دژی حکومەتی عێراق داوای لـــە دەوڵەتانی ســـەنتو کردوە بەتایبەتی لە حکومەتی ئێران کـــە یارمەتی بدات دژی حکومەتی عێراق بەناوی وەرگرتنی (تعویضـــات)ەوە هەروەها یاریدەدەری وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا جوزیف سیسکو بە رۆژنامەنوســانی ڕاگەیاندوە کە ئەمەریکا لەم هەنگـاوەی عێراق زۆر نارەحەتە ٠

بەهیچ جۆرێك گومان لەوە ناکرێت کــــە ئەم دوو کاربەدەستە گەورەیەی ئـــەمدوو دەوڵەتە کە نوێنـــەری مۆنۆپولیەکانی ئنگلیزو ئەمەریکانو پاسەوانی هەڵبژاردەی قازانجو دەسەڵاتی ئەم دوودەوڵەتە ئیمپریالیســـتەن سیاسەتی حکومەتەکانی خۆیان بەرامبەر عێراقو ئامانجە سیاسیو ئابوریەکانی گـــەلی عیراق دەربڕیوەو بناغــــەی سیاسەتێکی دوژمنـــانەو دەست درێژکەرانەیان بەرامبەر نەوتی عێراق دەستنیشـــان کردوە ٠ کە ئەمە سەرەتای خەباتێکی سەختی درێژ خایەنە لە نێوان گـــەلی عێراقو ئیمپریالیزمی جیهاندا سەرەتای هەنگاوێکەکە سەرکەوتن لە جێبەجێکردنیـــا بەرەو ئاســـۆیەکی گەشـــی پڕ کامەرانیو بەختیاریو گوزەرانێکی باشـــتر ئەمانبات وە ژێرکەوتنیش ئەمان گێڕێتەوەژێر دەسەڵاتی ئیمپریالیزم بە شێوەیەکی دڕندانەو نا جوامێرانەتر ٠

لەگەڵ ئەوەی بە بڕوایـــەکی قایم بەهێزو توانای گەلەکەمانو دوستایەتی گەلان وە بە هەڵسەنگاندنی ئەو زروفو مەرجە لەبارو کەرەسە تەواوانەی لەبەردەستو دەوری خەباتی رەوای گەلی عیراقی داوە ئەتوانین بڵێین کە هەر لە رۆژی یەکی حوزەیرانەوە کــــە شەبەقی سوری سەرکەوتن لەئاسۆی روناکی بڕیاری میللی کردنی نەوتـــەوە کەوتە درەوشانەوە لە گەڵ ئەمەشـــدا پێویستە بەهیچ جۆرێك نابێ پشتی بێباکی لی بکەینـــەوە ، دەســـتی کەمتەرخەمی لێ بخەینە لاوەبەڵکو بەپێچەوانەی ئەمە ئەو راستیە بخەینە پێش چاو کەتادێت خەباتی گەلەکـــەمان سەختترو پیلانی دوژمنـــان دڕندانەترو ناکۆکی نێـــوان عێراقو ئیمپریالیزم قوڵتروقایمتر ئەبێت کە ئەم وەزعە ئەرکێکی گەورەترمان ئەخاتە ئەستۆو خۆئامادەکردنێـــکی ئێجگار زیاترو هوشیارانەترو تێکوشانێکی شۆڕشگێڕانە ـ تری ئەوێت ٠

پاشماوەی : تێبینی یەکـــی رەخنەگرانە

دەستی ئەبرد بۆ ئاوەکـــە ٠٠ نەی ئەوێرا بەرز بکۆکـــێ ٠٠ خەڵکی گوندەکەش مۆرەیان لە کابرا ئەکردو لەبەر خـــۆفی خوا نەبوایە ٠٠ پیـــایا هەڵئەشاخان ٠

ئەمەوێ بە کاك محمد بڵێـم ئەو بەقاڵە بۆچی ئارەقـــی شەرمەزاری ئەڕشت ؟! خـــو داوای هیچی لەو خەڵکە نەکردبو ٠٠ ئیتر بۆچی ئەترسا ؟ خـــۆ ئاوی حەوزەکە بەپارە نیە بڵێین ئاوەکە کەم ئەکاتەوە !

ئەگەر بێتو بەرز بکۆکیایە بەقسەی نووسەر بێ ئەیـــان خستە حەوزەکەوە !

کاك محمد لێـــرەدا نـــە خۆیەوە خەڵکی گوندێـــکی تاوانبار کردوەو نرخـــــی مرۆڤایەتیی کەم کردونەتەوە : جاران کوردەواریی ئێمە بـــە بەرچاو تێریو ومیـــوانداری ناویان دەرکرد بوو ٠

گەنجێك قاپی چێشتی هێنـا بۆ مجەورەکە ، لەو کاتـــەدا بەقاڵەکان لەبەر هەیوانەکـەدا بوون مجەورەکە لە خۆیـــەوە دەستی کرد بە بۆڵەو خوتـەو وتی :

ـ ناشێ بتانەوێ ببن بـــە شەریکم ٠٠ بەخوا چەشـکەی ناکەن ٠٠ دەرگاکەی ئەڵقـــە ریزکردو دەستی کـــرد بەچێشت خواردن ٠٠ ئـــەم مجەورە لەخۆڕایی بۆچی بۆڵەو خوتەی بەسەرا کردن ؟٠٠ بەبێ ئەوەی داوای هیچی لێکرابێ !٠ کە بەشی نەدان بۆڵەی چـۆن بەسەرا کردن ؟

بەراستی هەڵسوکـــەوتو گفتوگۆی مجەورەکە ٠٠ هـــەر زۆر (مثالیە)تی تیایە کـــە تەنیا برای چـــیرۆکنووس توانیویەتی بەو جۆرە دروستی بکاتو لە کارەساتێکی زوداوی تەواو دوری بخاتەوە ! لەمەیش سەیرتر ٠٠ کاتێ مجـــەوزەکە تێری خواردو دەســـتی بـرد پریاسکە نانەکەی لە سندوقـــە دارەکە دەرکرد و وتی :

ها تۆزێ داکرمێنن بابـــێ شێو سەرنەنێنەوە ٠٠ نازانـم

ئەم مجەورە ئەو جا بۆچی لـــە خۆڕایی دەرگای لەسەر ئەڵقـــە ریزئەکردنو ٠٠ لەمـــەودواش رەحمی تلیسایەوە ٠٠ بانێکـــەو دوو هەوا ؟ ئەم چاکـــــەو دڵ نەرمییەی دوایی مجەوزەکـــە سەرنجی خوێنەر رائەکێشی بۆ ئەوەی کە هەستی مرۆڤایەتیی بزوابێ بەرانبەر بەو دوو مرۆڤە ٠٠ بەڵام نووسەر نەیهێشـــت ئەم هەستە پیرۆزە لەدڵـــیدا بمێنێتەوەو رێگەی راســـت بگری ٠٠ هات کای کۆنـــی پێ بەباکردەوەو خستـــییەوە سەر دڵ رەقییەکەی خـــۆی٠٠ ئەوەش ئەوەیە ٠٠کە بەقاڵەکان هەستانو رۆشتن ٠٠ ووتی :ـ بڕۆن ملتان بشکێنن ٠٠ بـــۆ ئەوە باشە منداڵی گوندەکەیان دوا خەیت ٠

ئەم رستانەی خـــــوارەوە ئاڵۆزنو لەروی زمانـــەوە زۆر بەپتەوی دانەڕێژراون :
(رەحمی خواتان لێبـــێ)
جوانتر وا بو بیوتایە (رەحمەتی خواتان لێبێ) ٠

(ئای نانە رەق) دوو کەس بەدوای نان پەیداکردن ماندوو ببن ئەڵێن ئـــای نـــان پەیداکردن ٠

(تۆزێداکرمێنن) داکرمانن بۆ شەکرو نوقل بەکاردێت ٠٠ بـــۆ نـــان کـــرتانن بەکاردێت (پریاسکەنان) پریاســـکە بۆ پارە بەکاردێت ٠٠ ئەوەی نانی تێئەخرێ پێ ئەووترێ (نانە بـــەرە ٠٠ یان توێشـــەبەرە) (کلاش دۆمێکە) ٠٠ باشـــتر وابو بیوتایە کلاشە پەڕۆیینەکە چونکە دۆم لە هەورامییـــەوە فێری ئەو جۆرە کڵاشە بوونو هەورامی کۆنتـــــرن لـــەو پیشەیەدا ٠

(بەڵغەمی راهێشـــت) راســـتەکەی (بەڵغـــــەم رۆئەکرێ) ٠

لە کۆتاییدا داوای لێبوردن لە کاك محمد ئەکەم ٠٠ ئەگـەر بلێم ئەبوایـــە چیرۆکـــەکەی لەروی هونەرو روخســـاری ئەدەبیەوە ٠٠ لەم رادەیـــەی ئێستای بەرزتر بوایە ٠

پشماوەی لینینو دڵداری

« لینینگراد »ی ئێستا ٠ بـــۆ ئەوەی بەشـــداری کونگرەیـەك بکات کە نیاز وابـــوو لـەوێ بگیرێت ٠ داوای لەشـــفێری ئوتومبیلەکەی کرد بەرەو قەراغ شار بڕوات و لەبەردەم ماڵێکدا بوە ستێت ٠ لینـــــین لەئوتومبیلەکەدا ئەبـــەزێو سەرنجی دەرگاو پەنجـــەرەو داروپەردوی خانووەکە ئەداتو لەدەریای بێدەنگییەکی قووڵا نقوم ئەبێت ٠

● کروبسکایا لە کتێبخانەی گشتیدا ئەنیشێتو هەروەکو جاران چاوەڕێی هاتنـــی لینین ئەکات ٠بەڵام لینین نایەت ،دڵی بە شپرزەییەوە لێئـــەدات ٠٠ ئەچێتە ئەو ماڵەی کە بینـــین زوری تیاگرتوە ٠٠ بەدەنگێکی خنکاوەوە ئەڵێ : ئەرێ بەخۆش نیە ؟

ئەوانیش ئەڵێن :
ـ بەڵی نەخۆشە ٠٠ توشـــی تەنگەنە فەسیی بووە ٠

لینین گوێی لە دەنگی ئەبێ ٠٠ بانگی ئەکات ٠٠ وبـــەرەو دەنگەکـــــە ئەکشـــــی

وزەردەخەنەیەکی داگیرســـاو بەڕویا ئەپژێ !

بەلینین ئەڵێ : ئەزانی هەتـا چاك نەبیتەوە بە جێت ناهێڵم٠٠ ئیتر دوای ئەوە وای لێهـــات هەموو کاتێکی بەتاڵیی لـــەلای ئەو بەسەر ئەبرد تا چـــاك بوەوە ٠

٠٠ ئەوە نەمابـــــوو لــە نێوانیاندا خۆشەویســـــتی لەیەکتر بشارنەوە ٠ یـــەکەم نامەی دڵداری کە لینیـــن لـــە بەندیخانەوە بۆی نوسیبو ئەڵێ: « حەز ئەکەم ببیت بەخێزانـــم» ٠٠ لەوەڵامدا ئەویش ئەڵێ ٠٠ باشــــە با خێـــزانت بم ٠٠ کروبسکایا ئافرەتێـــکی رۆشنبیربووە ٠٠ لە ســـاڵی ١٩٠١دا سکرتێری نووسینی « ئایسکرا » بووە ٠ سکرتێرەی نووسینی رۆژنامەی بولشەویکی نوێ بووە ٠ لە کونگـــرەی پێنجەمی پارتیدا بووە بـــە ئەندامی لێژنەی مەرکـەزیی ٠٠ و لەدوایی‌دا بووە بە ئەندامی ئەنجومەنی بەرزی سۆڤێتات ٠

●

پاشماوەی : وردبیخوێنەرەوە٠٠

بویە هەر قسە هیـــچ مەسەلەیەکی نەتەوەکـەمان بستێك بەرەو پێش نابات، قسە ئەمرۆ بەبـــا ئەدرێو سبەینی لەیاد ئەچێ ! ئنجا ئەڵێم ، نەچـــوەو بچێت ،با ئێستا پەیکەرێکی تر بۆ پیرەمێردی نەمـــر بتاشرێت یا بۆ ای هاتویەکی تری کوردو کوردستان ٠
ـ ئەوسا ئەڵێن ئافـەرم رەخنە گران ٠

پاشماوەی : کۆنەپەرستی ئێران

و « داری ئازادی بەخوێن ئاو نەدری قەت بەر ناگرێ » ٠

ریژیمی کونەپەرســتی ئیران بە دەستدریژی بۆ سەر خاکی دراوسێکانی دەیەوی رایگشتی ئیران و دەرەوە لەو کوشت و کوشتارە وەحشـــیانەی دژی ئازادیخوازانی ئیران بەکـــاری دێنێ ، بەهەڵە بـــەرێ وەك دەزانین بەپشـــتیوانی بنکـە سوپاییەکانی ئیمپریالیزم ســێ جزیرەی عەرەبی داگیرکرد و لە سەر سیاسەتی دوژمنانەی نۆی دژی گەلانی دراوسێ بەردەوامە٠

وەرگیراو لە رۆژنامەی صوت الاکراد (دەنگی کورد) ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردی لوبنـــان

پاشماوەی : بەڵینی شـــەرەف

ـ ئەی حەرەس ٠٠ لـە چ پلەیەکی ؟
ـ سەرباز ٠
ـ ئەی سەرباز ٠٠ فەرمانی جێهێشتنی ئـــەم شـــوێنەی حەراسەتی بەتۆ سپێرراوە ، لە منەوە وەری گرە ٠

منالەکە لێی پرسی :
ـ پلەت چییە ؟ من لێرەوە نازانم چەند ئەستێرەت بەسەر شانەوەیە !
ـ من ٠٠ رائدم ٠

یەکسەر منالەکە بە تونـدی دەستی خۆی بـــەرز کردەوەو سلاوێکی عەسکەری بۆ کرد ٠
ـ ئەمر ئەکەی بەگم ٠

لێرەدا ٠٠ نەمنو نەزابتەکە خۆمان پێڕانەگـیرا ٠٠ دامانـــە قاقای پێکەنینو منالەکـــەش لەگەڵ ئێمە دەستی بەپێکـەنین کرد ٠٠

تەوقەی لەگەڵ منالەکە کـــردو پێی وت :
ـ تۆ ٠٠ هەمو سروشتەکانی بنەڕەتیی سەربازی پلـــەی یەکەمینت پێیە ٠٠ خوا حافیز ٠

پاشان ٠٠ رائدەکـــە خوا حافیزی لە هەر دوکمان کردو بەرەو پاسەکە رۆیشت ٠٠ لـە منالەکەم پرسی :
ـ رەنگە ٠٠بتەوێ بتگەیێنمە ماڵەوە ؟
ـ نەخێر ٠٠ ماڵەکەمان ٠٠ لێرەوە نزیکە ٠٠ پاشـان ٠٠ ناشترسم !

سەیرێکی ناو چاوەکانم کردو گەیشتمە ئەو راستیەی کە هیچ شتێك نیـــە منالێـــکی ئاوا بترسێنێ ٠
منالێك ٠٠ ئەو خواســـتە پۆلاینەو ئەو بڕوا بەتینـــەی هەبێ ٠٠ بە ئاسانی لەتاریکیو پیاو خراپو روداوی ترســـناك ناترسێ ٠٠

کەچوینە دەرەوە ـرائد ـەکە

پاشماوەی : لە سەرسەفەری نیکســـون ٠٠

زیاتر ئیران لەباری ســیاسی و ئابوریو عەسکەریەوەبەپاشکۆی خۆیەوە ببەستی ٠

لە بەیانی دوقۆلی شـــا و نیکسون دا پاش هێندێ قسەی ئاسایی و باسـێکی تەشریفاتی مەسەلەی هیندو پاکســـتان و شەری هیندو چینو کێشـــەی رۆژهەڵاتی ناوەراست ، هێندێ شت سەرنج رادەکێشن ٠ وەك ئەوە کە ئەمریکا هەروەك پێشوو پشتیوانی لە سیاســـەتی ئیران دەکا و نەخشی ئیران لەپاراستنی « هیمنی و ئاسایشی » مەڵبەندی خەلیجدا بەگـــرنگ دەزانێ و هەوڵ دەدا بۆ زیاتر بەهێزبونی ئەرتەشی ئیران بۆ ئـــەوەی لـە قودرەتیکی ناوچـــەیی دەربێتو ببێتە قودرەتیکی جیهانی ٠

بەڵام لە هەموی خۆشـــتر ئەوەیە کە نیکســـون تاریفی ئیـــران لە بەربـــەرەکانـــێی « موادی مخدرە » واتە تریـــاكو هیروئین و هتد ٠٠ دەکـــا خەڵکی دنیا هەموی دەزانێ کـــە ئەشرەفی خوشکی شا ئەگـــەر گـــەورەترین قاچاخچی تریاك نەبێ ، لانیکەم یەکێك لـــە قاچاخچیە گەورەکانە ٠ ئەودەم ئێستاش هەڵای شازادە هوشەـ نگی دەوەلو کـــە لـــە ژنێف دەرکەوت خەریکی کـــرین و فرشتنی تریاکە نەبراوەتەوە سەرەرای ئەوەی کە لەزەویەکانی شادا چاندنی تریاك هـــەروا بەردەوامە ٠ راستیەکەی ئەوەیە ئەوانەی شا بەتاوانیقاچاخیەتی تریاك ئیعدامیان دەکـــا ، یان ئینسانی سیاسینو بەدرۆ ئـەو تۆمەتەیان بۆ هەڵبەستراوە یان لەو وردە قاچاخچیانەن کە لـــە دەرەوەیباندەکەی دەربارکرینو فروشتنی تریاکە نەبراوەتـــەوە کەمێك زەربە لـــە بازاری «والاحضرت اشرف پهلوی»دەدەن

●

بۆزانـــین

بەیانی ژمارە ـ٩ـی ساڵی ١٩٧١

لە بەڕێوەبەرایەتی ئنحیساری توتنەوە

بەپێی ئەحکامی بڕگەی چوارەم لــەبەندی نۆزدەهــەم لــە یاسایی ئنحساری توتنی ژمـــارە (٥٤)ی ســـاڵی ١٩٥٢ی دەستکاری کراو ٠ لەسەر ئەوکیتابەی کە لــە سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایـەتی کۆماری دائیرەی دارایی ژمارە (٢٩٢٣) لە ٢٠ـ٤ـ١٩٧٢ هاتوە ٠

یەکەم : رائەگەیێنین کـــە نرخی توتنو تنبـاکو توتنی ڤرجینی کە لـــە ناو خـــۆدا چێندراوە لـــە وەرزی کشتوکاڵی ســـاڵی ١٩٧٢ بەم جۆرەی خوارەوە ئەکرێت ٠

أ ـ توتنی چاككراو (توتنی خاو)

	نرخی یەك كیلو بە فلس
دەرەجەی ممتاز ـ ١	٤٠٠ چوار سەد فلس
دەرەجەی ممتاز ـ ٢	٣٦٠ سێ سەدو شەست فلس
دەرەجەی یەکەم ـ ١	٣٣٠ سێ سەدو سی فلس
دەرەجەی یەکەم ـ ٢	٣١٠ سێ سەدو دە فلس
دەرەجەی دوەم ـ ١	٢٦٠ دو سەدو شەست فلس
دەرەجەی دوەم ـ ٢	٢٤٠ دو سەدو چل فلس
دەرەجەی سێیەم ـ ١	٢٢٠ دو سەدو بیست فلس
دەرەجەی سێیەم ـ ٢	٢٠٠ دو سەد فلس
دەرەجەی چوارەم	١٠٠ سەد فلس

ب ـ تنباك

تنباکی دەرەجە ممتاز (کـەشیلەو خۆیی پێوە ئەبێ) هەر کیلۆیەك بە (٢٧٥) دو سەدوحەفتاو پێنج فلس ٠

تونکا یان شاهات	نرخی یەك کیلو بە فلس
دەرەجەی یەکەم	٢٢٠ دو سەدو بیست فلس
دەرەجەی دوەم	١٨٠ سەدو هەشتا فلس
دەرەجەی سێیەم	١٥٠ سەدو پەنجا فلس

ج ـ توتنی ڤرجینی

دەرەجە	ڤرجینی فلوکیورد فلس	بیرلی فلس	ڤرجینی سان کیورد فلس
ممتاز	٤٣٠ چوار سەدو سی فلس	٤١٠ چوار سەدو دە فلس	٤٠٠ چوار سەد فلس
یـەك	٣٦٠ سێسەدو شەست فلس	٣٤٠ سێ سەدو چل فلس	٣٣٠ سێ سەدو سی فلس
دوو	٢٩٠ دو سەدو نەوت فلس	٢٧٠ دو سەدو حەفتا فلس	٢٦٠ دو ســەدو شەست فلس
سی	٢٤٠ دو سەدو چل فلس	٢٣٠ دو سەدو سی فلس	٢٢٠ دو سەدو بیست فلس

دوەم : کرێی گواستنەوە لەنیوان گێلگەو شـــــوێنیوەرگرتنیدا کە لە(٥) کیلۆمەترزیاتر بێت بەم جۆرە ئەبێت ٠

١ ـ (١٠) دە فلس بۆ هـەر (١٠٠) سەد کیلۆگرام لە توتنیخۆمـــــالیو ڤرجینی بۆ یـەك کیـــلومەتر کـــــە بە وڵاخ بگوێزرێتەوە ٠

٢ ـ (٥) پێنج فلس بۆ هەر (١٠٠) سەد کیلوگرام لە توتنیخۆماڵیو ڤرجینـــــی بۆ یـەك کیلومەتر کە توتنەکەی بە هۆی گواستنەوەی میکانیکیەوە بێت٠

٣ ـ (٥) پێنج فلس بۆ هەر (١٠٠) سەد کیلوگرام لە توتنیتنباك بۆ یەك کیلومەتر کـــــە توتنەکـــەی بە هۆی وڵاخ یان گواستنەوەی میکانیکیەوە بێت٠

بەڕێوەبەری گشتیو

سەرۆکی ئەنجومەنی بەڕێوەبردن
دکتۆر خالد الدباغ

بەرەو ئەدەب و هونەری

۱۰ نجبە / ۱۸

● هەمو ئەزانین کە ئەدەبو هونەر ئاوینەی ژیانی مرۆڤایەتیەو بەری بەرهەمی فکری مروڤە • هەروەها ئەزانین ئەدەبو هونەر ئاوینەی رەنگدانەوەی قازانجی چینە جۆراو جۆرەکانی کومەلەو بـەپێی ئاوات و خواسـتی ئەوچینانە دیتەکایەوەو کـار لەبیروڕای کۆمـەڵ ئەکـات و بیروڕای کومەلیش کـاری تێ ئەکاتەوە ، سەرەڕای ئەوەی لەقالبیـکی رازاوەی رەنگیندا قازانج و دەسـەلاتی ماددی و ئابوری هەر چینە لەچینەکانی کۆمەڵ ئەخاتەروو •

● لەمەدا بومان دەرئەکەویت کە بەگشتی دوو جور ئـەدەب هونەر هەیە ، یەکەمیان ئەدەب و هونەری رەنجبەران دووەمیـان ئەدەب و هونەری چینـە خاوەن مولك و سەرمایەکانە •

● جا بەشی یەکەم کە نوینەری بیروڕای بەشە هەرە زورەکـەی کۆمەڵە خاوەنەکانی دوو جۆرن جوریکیان هەر لەدورەوە لـە حالی رەنجبەران شـارەزابون و لەسەریان ئەنوسـن و تواناو دەسەلاتی خویان بوخستونەتە کارەوە ، بەلام جوری دووەمیان راسـتەوخۆ چونـەتە ناو جەماوەری رەنجبەرانەوەو وەکو ئەوان ئـەژین و لەهەسـت و ویستیان شـارەزابون و زیان و گوزەرانیان تاقی کردونەتەوە •

● بویە بـەری قەلـەمی دەستەی دووەم گەلێ رەنگینتر و رازاوەتر و بەپیزترە چونکە لـەو تیکەلبونە گەلێ شتی تازە فـیر ئەبن کە بەهیچ جوریك لەدورەوە دەرناکەویت ئەمە جگە لـەوەی لەجامەوەرەوە فیرئەبن و شارەزایی پەیدائەکەن ئەمانیش ئاستی بیروباوەری جەماوەری رەنجبەران بەرزئەکەنەوە •

● بەراورد کردنیـکی بەرهەمی هەردوو بەش بەگورجی ئەم راستیە ئەخاتە روو •

● هـەقوایە ئـەدیب و هونەرمـەندی جـەماوەری رەنجبەران لەئـەدیب و هونەرمەندی چینـە خاوەن مولـك و سەرمایەکان فیربن بزانن چۆن بەری قەلەمی ئەوان وەك قالب ئەچیتە بـەر خاوەنەکانیەوە چونکە لەناویانا ئەژین و وەکو ئەوان گوزەران ئەکەن •

● دەبا هـەمو ئەدیب و هونەرمـەندی جەمـاوەری رەنجبەران ئەم رەوشتە تاقی بکەنەوەو کەس لەخێل بەجێ نەمینیت و هـەمو بچنـە ناو جەماوەرەوە ، فیریان بکـەن و لیشیانەوە فیربن و بۆ ئـەوان بەرهەمەکانیان بەرازاوەیی بخەنە ناو کومەلەوە •

وەیس

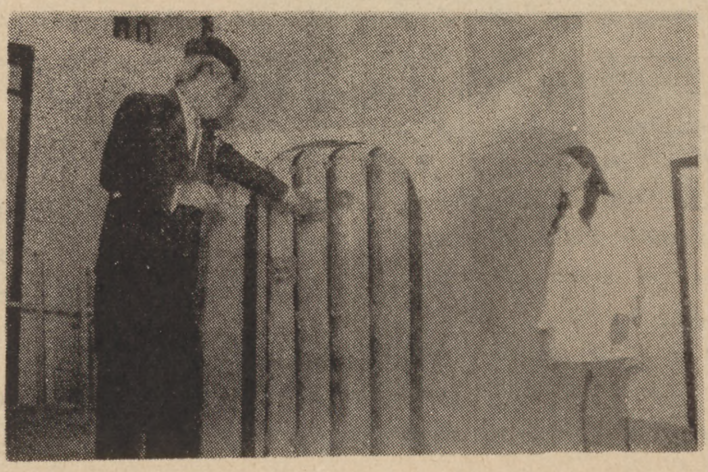

زۆر دەمێکە ، شانۆی کوردی بە دەسـت نەبونی ئافرەتی هونەرمەندی لێ هاتووە ئەنالێنی زۆر جاریش رێکەوتوە کچێـك ویستویەتی سنوری چوار دیوار بشکێنێ و لـەم لا گرنگەی هونـەرەوە خزمەتی گەلەکـەی بکات بەلام هەر ماوەیـەك بووەو لەترسی کۆمەڵ گەراوەتەوە بۆناو چوار دیوارەکە !!

هەفتـەی رابوردو ئـەمە لەشاری هەولێر رویدا ، کاتێ تیپی هونـەری نەقابـەی مامۆستایانی کوردستان شانۆی «مەسەلەی شاریك»ی پێشکەش کرد • کچێك دەوری تیا ئەبینی

گوڵێکی نوێ
لە کۆڕی هونـەردا

•• بـەلام ••• باوکی •• وە لەبەر تەوژمی توانج و قسـەی بێسودی ئەم کۆمەڵەدواکەوتوەدا ناچار پەلی کچەکەی گرتو لەسەر شانۆ هێنایە خوارەوە •••!!

کچێـکی تری ژیر ، بۆ بەرپەچدانەوەی ئەو هەڵویستـە دواکەوتویەی ئەم کۆمەڵە ، هاتە سەرشانۆو جێگای ئەو خوشکەی گرتەوە ، ئەم خوشـکە ناوی « نازەنین محمد »ە •• بە ئێمەی وت :

شانۆ قوتابخانەی گـەلە • کەواتە من •• کە بەشێکم لەم کۆمەڵە ، بۆچی ئەرکی سەرشانی خۆم لەو قوتابخانەیەی گەلدا بەجێ نەهێنم ؟! ئەوەی منـی هاندا بۆ هاتنە سـەر شانۆ هەست کردن بو بە ئـەرکی سەرشانم وەك کچێکی کورد کە شانۆ بەبێ کچ ناتەواوە بۆ پڕ کردنەوەی ئـەو ناتەواویـە پێویستە خوشکان بێ سڵەمینەوە بێنە سەر شانۆ !

لیمان پرسی : ئایا هەر ئەم بەشدار بونە بو ، یان نیـازت وایە بەردەوام بیت ؟!

لە وەلاما وتی : بـەردەوام ئەبم • ئاواتیشم ئەوەیە خوێندنی ئامادەیی تەواو کـەم و بچمـە ئاموژگای هونەرە جوانەکـان بەشی شانۆ •••

هولیود پایتەختی سەرمایەدارە چاو برسیەکانە

گۆڤاری « سـینی ریفۆ » گرەوێکی پێك هێناوە بـۆ هەڵبژاردنی جوانترین ئەکتەری ئافرەت لە سینەمائەنجامەکەشی « راکیل والش » گرەوەکـەی بردەوەو ناز ناوی « شاجوانـی سینەما »ی پێ برا ••

گۆڤارەکە بەم بۆنەیـەوە گفتوگویەکی لەگەڵ «راکیـل» کردوە ، لەم گفتوگویـەدا دەربارەی شاری ـ هولیـود ـ کە بە پایتەختـی هونـەری سینەمای ئەمەریکا ناسـراوە وتویە :

(بەلای منەوە شارێکی پیسو بۆگەنەو ، هولیود بەپایتەختـی هونەری سینەما نازانم ، بەلکو پایتەختی سەرمایەدارە چـاو برسیەکانە کە بۆ قازانجـی گیرفانێ خۆیان هونـەری سینەمایان شێواندوە) •

شیعر و بەنگ کێشان !

لەبەندیخانەی ـ فلـوری مێرجی لەفەرنسا چەند لاوێـك بەگوناهی بەنگ کێشان گیراون تەمەنیان لەبەینـی ١٦ تا ٢١ ساڵدایە ، بەڕێوەبەرایـەتی بەندیخانەکە راسپێردراوە کـە ئەو لاوانە بەشتێکەوە خەریـك بکات بەنگ کێشیان لەیـاد بچێتەوە •

سەیر ئەوەیە ئەم لاوانـەهەمویان شەهادەی بکالوریس و لێسانسیان هەیە ئیوارەیـەك بانگیان ئەکەن بۆ گوی گرتن لە شیعری ئەو شاعیرانـەی خۆیان هەڵیان بژاردبون ، کـە « موزیس ڤیان ، هنری مێشو، ریمو کونو ، ماکس جاکـوب ، روبێر دینو »بون •

وەبو ئەم نیازە بەرێوەبەری بەندیخانەکە ، هوڵەکـەی بەشێوەیەکی رۆمانتیـکی رازانوتەوەو جۆرە روناکـی و موسیقایەکی بەکارهێناوە کـەراستەوخۆ لەگەڵ شیعرەکانا کار بکاتە سەر لاوەکان ، ئنجادوای تەواو بونی ئەو کـۆرە گەلێ پرسیاریان لـێ کـردون سەیر تریـن وەلام ئـەم دوانەیان بون :

یەکێکیان وتویـەتی :شیعرەکان ژیانیان نوێ کردمەوە ئەگەر بەندیخانـە ژیانـی پێ هێشتبم !

یەکێکی تریان وتویـەتی :شیعرەکانی « مێشو » وکـو سەر خۆشی بەنگ کێشـان سەرخوشیان کردم •

ژن هێنان و شوکردن
لەناو گۆڕ هەڵکەنەکانا

لەوولاتی میسرا ئەو خێزانانەی کچیـان ناداتی کچیشیان پیاوەکانیان گۆڕ هەڵکەندنیان لێ ناخوازن • گوایـە گـۆڕ کردوە بەکاسپی خویان ، توشی هەڵکەندن پیشـەیەکی ترس گیروگرفتی ژن هێنان بۆ کورە ـ لێ کراو شومە کانیان و بەشو دانی کچەکانیان بون • چونکە هیچ خیزانیکی تر لەبەر ئەوە زۆر دەمێکە ئەم گۆڕ هەڵکەنانە ژن هێنان و کچ بەشودان لەسـنوری خۆیان نەچۆتـە دەرەوە ، تاوای لێ هاتوە لە قاهیرە ٧٢ خێزان و لە ئەسکندریە پێنج خیزان بون بە خزمی تێکەڵی یەکتر •

ئاژانسـی دەنگو باسـی رۆژهەلاتی ناوەراست لـەم دوایەیدا بلاوی کردەوە ، کەگۆڕ هەڵکەنەکان نارەزاییان بەرامبەر هەڵویستی خەڵکی تر دەربریوە کە بە شـومیان ئـەزانن خزمایەتیان ناکەن •

چەند کەسێك لەبـەنگال ویستویانە ئەو پڵنگانە بژمێرن کە لە جەنگەڵەکانی بەنـگالا ماون ، بۆیان دەرکەوتوە کـە نزیکەی دوو هەزار پڵنگ نابن، بۆشیان دەرکەوتوە لەماوەی دەساڵی رابوردوا چوار هەزار پڵنگ راو کراون ،راوکەرەکان پێستی پلنگیك بە دوو هـەزار فرەنك ئەفرۆشن ! خۆ ئەگەر بێگەیێنە شارەکـانی ئەوروپا نرخەکەی گرانتر ئەبێت !

هەر جارەی نوسینێك

دیسان لـە پێناوی وشەی کوردیدا

لـە ژمـارەی ١١٥ی هاوکاری و لەژێر سەر ناوی لەپێناوی وشەی « کوردی »داکاك ئەنوەر شاکەلی وتاریکی لەگۆشەی « هەر جـارەی نوسینێك دا نوسـیبو ، سەبارەت بە نەبونی رەخنـەلەئەدەبی کوردی ئێستاماندا وە وتارەکەی بەپرسیارێکی سەیر کۆتایی پێ هێنابوو کە ئەلی : ئایا رەخنـە گـرمان هەیە ؟؟ ئایا رەخنە گـرمان ئەبێت ؟!

پێشەکی ئەمەوی ئـەوە بلێم بەلامەوە سـەیرە کـە کاك ئەنوەر شاکەلی باوەڕی ئاوای هەبێت ، هەر بۆیـە ئەم وەلامەیم دایەوە هیوادارم بەدلێکی فراوانەوە لێمـی وەربگرێ :

١ ـ شاکەلی ئەلێ : «لەمچەند ساڵەی دوایی دا ویژەی کـوردی بزووتنەوەیـەکی گەورەی بەخۆیەوە بینیوە ، ئەمەش لەو هەموو بەرهەمەدادەر ئەکەوێ کە بـلاو ئەکرێنەوەو هەروەها لـەولێکۆلینەوەو وت و وێژانەدا کە لەسەر لاپەڕەی گۆڤاروڕۆژنامەکان ئەکرین » ، کەچی لەلایەکی تریشەوە ئەلـێ :« زۆر جێگای داخیشە کـە وێژەی کوردی لەلایەن ڕەخنەوە ڕووتی یەکی تەوای پێوە دیارە » ••

باشە ئەگەر ڕەخنەمـان نی یە ئیتـر ئەو هـەموو لێکۆلینەوەو وت و وێژانـەچین کە لەسـەر لاپەڕەی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان بـلاوکراونەتەوە ؟؟ وابزانم کـاك (ئەنوەر) هەر خۆی ڕێگای لەخۆی گرتوە •

٢ ـ من لەو باوەڕەدام کەڕەخنە هەر لەخۆیـەوە پەیدانابێ بەلکوو لەئەنجامی بلاوکردنەوەو پێشان دانی بەرهەمدا ئەبێت ، چونکوومن تا شوێنێك نەبینـم لەخۆمەوە چۆن ئەتوانم هەڵی بسەنگێنم و باوەڕی لەسـەر دەربرم •• لەبەر ئەوە نەبوونی ڕەخنـە لە ئەدەبی کوردیدا بەڕای من هـۆی ئەوەیە کە نووسـەرەکـان (شاعیرو چیرۆك نووسەکان بەرهەمێکی وایان پێش کەش نەکردوە کە ڕەخنەش بتوانێ بەشوێنیا بێـت و دەوری خۆی ببینێ •

٣ ـ کاك (ئەنـوەر)کۆششی مامۆستا (ڕەفیق حیلمـی)ی بەتـاقە تاقـی کردنەوەیەکی زانستی و پێش کەوتوانە داناوە لەسەرشانۆی وێژەی کـوردی لەکاتێکا ئەمە وانی یە ، چونکوو لە بابەتی ڕەخنـەوە زۆر تاقی کردنەوەی زانستیمان هەیە وەکوو :

(مێژووی ئەدەبـی کوردی) ، (ئەدەبی کوردی و لێکۆڵینەوە لـە ئەدەبـی کوردی) یەکەی مامۆستا (علاءالدین سجادی) ، (پیرەمێردی نـەمر)ە کـەی مامۆستا (محمد رسـول هاوار) ، (چەند سەرنجێك لە پیرەمێردی شـاعیر)ی مامۆستا (فریدون علی أمین)و گەلێ پەڕاوی تریش •

لەکۆتاییدا هیوادارم کاك(ئەنوەر شاکەلی)و هەمـوو نووسەرە لاوەکانمان ئەوەندە نەڵێن ئەمەمان نی یەو ئەوەمان نی یە ، بەلکوو خۆیان هەوڵ بدەن ئەو بۆشایی یانە پـڕ بکەنەوە بە بەرهەمەکانیان •

پاکیزە رەئوف
کۆلیجی ئاداب ـ بەغدا

هەر عەمارەتێـك ویسـتت باقی بێ
ئاو : مەی ، خاك : خلتە ، بەنا : ساقی بێ **ـ مەولەوی ـ**
شوکور هوشیارە : (مەحوی) تێ ئەگا دنیا خەراباتە
کە بەد مەستی بکا ئەهـلی خراپەی بۆچی لێ ئەگرم
ـ مەحوی ـ

لە « ستوکهۆلم » جـۆرە بنێشتێ دروست کراوە ، تامی وەکو « نیکوتین »ی ناو جگەرە وایە ، ئەوانەی جگەرە کێشـن و ئەیانەوێ وازلەجگـەرە بهینن ، ئەتوانن لەو بنێشتە بجـون و خویانی پێوە خەریك کەن ، بەم جۆرە ، زۆری پێ ناچێـت جگەرەیان لەیاد ئەچێتەوە •

ئەوەی شایانی باسـە وازهینـان لـەم بنیشتەش شتێکی ئاسـانە •

تا ئێستەش لـە زۆر شـوێنی کوردسـتان جوتیارەکـان وڵاخ بۆ هاتـو چۆ بارو کەلوپەل گواستنەوە بەکار ئەهینن •

ئەڵێن :

غاندی ئەڵی :

ئەوەی یەکێك راو بنـێ خۆشی ناحەسیتەوە •

کورد ئەڵێ :

● دەستی ماندو لەسـەر سکی تێرە •

هەفتەنامە

لەم ڕۆژانەدا لەسەر کاغەزێکی سپی و لەقەبارەیێکی ناوەنجیدا دەکەوێتە بازارەوە •

لـەم ژمارەیەدا وتارو لێکۆلینـەوەی ئەدەبی و هەڵبەستی چەند نووسـەرو شاعیریکی کورد دەخوێنیتەوە :

تیپی موسیقای باوەجی

● لەم دواییەدا رێـگای ئیش کردن بەرەسمی ، درا بـە تیپی موسیقای باواجی لە کویە، ئەم تیپە لەسـاڵی ١٩٦٥وە دامەزرابو ، بەشداری گێرانی زۆر ئاهەنگ و نومایشـی هونەری کردوە لە زۆر شوێنی کوردستاندا ، ئەندامەکانی نۆ هونەرمەندن ، کە لە دەرچوانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانن • تیپەکە نیازی وایە وەك تیپێکی موسیقای سەربەست ئـەم هاوینـە لە شـارەکانی کوردستانا چەند ئاهەنگێـك رێکخات •

لە باخچەی ئاژەڵی شـاری بۆدابستدا ، دەلەسەگیـك بەچکە پلنگ بەخیو ئەکات •

ئەستێرە
یەکەم گۆڤاری منداڵانی کوردستان

● گۆڤاری « ئەستێرە » ، پاشکوی « رۆژی کوردستان »ە گۆڤاریکی منداڵانەیەو مانـگی جارێك لە سلیمانی لقی کۆمەڵی روشنبیری کوردی دەری ئەکات ژمارەی یەکەمی کەوتە بازارەوە بە گەلێ باسو خواستی بەسودو بەکەڵك بۆ منـداڵانی کورد • هەنگاوێکی بەکەڵکە لـە بزوتنەوەی رۆژنامەگەری کوردیا کە بۆ یەکـەم جار گۆڤارێکی تایبەتی بۆ منداڵان دەرئەچیت• هیوای سەرکەوتن و بەردەوامی بۆ «ئەستێرە»ی ساوا ئەخوازین ژمارەی یەکەم بەدیاری گەیشتە « هاوکـاری » سوپاسـی هەڵسوڕێنەرانی ئەکەین •

« نووسـەری نوێ »

● کۆمەڵە بەرهەمێـکی ئەدەبی یە، یەکێتی نووسەرانی کورد لقی هەولێر دەری دەکات،

گرەوی هاوکاری

٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	١	
								١
								٢
								٣
								٤
								٥
								٦
								٧
								٨

لە راستەوە بۆ چەپ «افقی»

١ ـ ناوی شـاعیرێکی کوردە •
٢ ـ ئەندامێکی لەشـە « بە پێچەوانەوە » •
٣ ـ دەر بەندێکـە لـە کوردستان ـ ئەندامێـکی کاریگەری لەشە •
٤ ـ پێچەوانەکەی مرواریە•
٥ ـ دووپیتی وەکو یـەك بۆ نیچیرگرتن بەکـاردێ •
٦ ـ پێچەوانەی یەکەم ناوی نوسەریکی ئینگلیزی نـەم سەر دەمەیە •
٧ ـ پیچەوانەکەی وشەیەکە مندان زۆر بەکاری ئەهێنـێ •
٨ پێچەوانەکەی شارێکە لـە کوردستان •

دەستەکی « عمودی »

١ ـ یەکەم ناوی ژنێـکی هونەرمەندی سینەماییە خـۆی کوشتوە •
٢ ـ پێچەوانەکەی نـاوی شاعیرێکی کوردە •
٣ ـ جێ نەزەرگەیـەکە لـە سلەیمانی « بۆ ناویش بەکـار دێ » •
٤ ـ ئامرازێکی تەشبیهە •
٥ ـ راناوێکە (ضمـیر)ـ شوێن •
٦ ـ دوو پیتی وەکو یـەك ـ شاعیریکی کوردە •
٧ ـ بیرەوەری ـ مەڵبەندی ژیانی جوتیارە •
٨ ـ گەورەیەکی کوردی تیا لەسێدارە دراوە •

بخوێنەرەوە

● هەمو لەیادمانە ئـەو پەیکەرەی هونەرمەند عطا قەزاز بۆ شاعیری نەمـر پیرەمێردی دروست کـرد ، رەخنەیەکی زۆری لێ گیرا ،رەخنەکان ئەوەندە قـورس بون ، پەیکەر تاشـەکە لەکارەکەی خۆی پەشیمان بووەوە ئاواتی ئەخواست ئەم نەپـەیکەری دروست کردایەو نە ئەو هەمو قسەیەی بهاتایـەسەر !

● بێ گومان گلەیمان لـەرەخنە گرتن نیە چونـکە بێ رەخنەگرتن پێشـکەوتن نایەتەدی هەروەها کـەس دەمی کەسی پێ ناگیرێت •

● بەلام هەق وانیە کـەلەجیاتی رەخنـەی روت ، رەخنەو کردەوەو رەفتـارلەگەل یەکدا بگونجێنـین ؟! نامەخـوا چەند رێکخراویکی روشنبیری کورد هەیە کـە ئەیان توانی خۆیان بـەم فەرمانە هەلسن ، یا دەسـت بەنە باڵی هونەرمەند عطـاقەزاز و یارمەتی بـدەن ، ئەوسا پەیکەرێکی شایستەبە پیرەمێرد لەکوردسـتانا راست ئەبووەوە •

ـ مروف ـ

بڕوانە : ل ٦

institut kurde paris

هاوکاری
التعاون
رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە لە دار الجماهیر دەرئەچێ
ژمارە : (١٢١) (١٧)ی حوزەیرانی ١٩٧٢
نرخی ٢٠ فلسە تەلەفۆن - ٢٠٣٦٥ -

گەلی ڤیێتنام سوورە لەسەر دەرکردنی سەربازانی ئەمەریکا

عیراق و فەرەنسا حەز بە پێشخستنی پەیوەندی دۆستانە ئەکەن

ماموستا صدام وتوویژێکی بایەخدار لەگەڵ کاربەدەستانی فەرەنسا ئەکات

بەغدا : ١٤ـ٦ : ئا٠د٠ع ـ لە سەعات ١١ی سـەر لە بەیانی ماموستا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومـەنی سەرکردایەتی شورش و جێگری سکرتێری سەرکردایەتی قطری پارتی بەعسی سوشیالستی عەرەب بە سـەرۆکایەتی وەفدێك وە لە سەر داخـوازی جاك شابان دالماس سـەرەك وەزیرانی فەرەنسا ، چو بـۆ پاریس · وە لەکاتی گەیشتنیا لەلایەن سەرەك وەزیـرانی فەرەنساو کاربەدەستانی بەرزی پاریس و بالیۆزی عێراق لـە فەرنسا پێشوازی کراوە ·

وە دوای پشودانێـکی کورت سەرەك وەزیرانی فەرەنسـا وتارێکی خویندۆتەوە تیـایا بەخێرهاتنی وەفدەکەی عێراقی کردوەو وتویە :ـ ئـەم سەردانەتان لە فەرەنسـا نیشانەی پتەوی پەیونـدی نێوان هەردوو ولاتە · وە لـە وەڵامدا ماموستا صدام بەناوی گەل و حکومەتی عیراقـەوە سوپاسی حکومـەت و گـەلی فەرەنسـای کردوە · وە سـەر لە ئێـوارە مسـیو دالماس ئاهەنگێکی نانخواردنی بـۆ ماموستا صدام و وەفدەکە رێك خستوە · وەبڕیار وایە کـە وەفدەکەی عێراق چاوی بـە مسیو جورج پومپیدۆ بکەوێ ·

لەلایـەکی تریشـەوە روزنامەکانی فەرەنساو ولاتانی عـەرەب بایەخێکی زۆریان بەو سەردانە داوە · رۆژنامـەی (الیوم) کە لە بیروت دەرئەچێ وتبوی سەردانەکەی ماموسـتا صدام حسین لەکاتێکایە کـە نەتەوەی عەرەب جەنگێـکی نەتەوایەتی ئەگێرێ ، جـەنگی میللی کردنی نەوت و دەسـت خستنەوەی سامانەکانی وە ئەم سەردانەش سەرەتای گۆڕانێکی گەورە ئەبێ لـە سیاسـەتی نەوتی دنیادا ·

وەرۆژنامەکانی پاریس ئەو باوەڕەدان کە سەردانەکـەی جێگری سەروکی ئەنجومەنـی سەرکردایەتی شورش لەپاریس بۆ باس کردنی پەیوەندی دوو قۆڵی بەغداو پاریس و سیاسەتی فەرەنسا ئەبێ لە رۆژهەڵاتـ ناوەراستدا · وە روژنامـەی لاناسیون ئۆرگانی بزوننـەوەی دیگولیەکان ئەڵێ : عێـراق ئارەزوی پتەوکردنی پەیوەندی ئەکات لەگەڵ فەرەنسـا ، وە مەسەلەی نەوت لەسەرو ئـەو مەسەلانەوە ئەبێ کە هـەردوو لا لێی ئەکۆڵنەوە · هەروەهـا لۆمۆندی فەرەنسـایی ئەڵێ صدام حسین ئنسانێکی ئـازاو نەترسە ، قازانجی پارتـی و نیشتمانەکەی ئەخاتە ژور هەمو شتێکی ترەوە ·

١٦٨ فەرمانبەر لە ٥٪ موچەکانیان ئەبەخشن

١٦٨ فەرمانبەر لە وەزارەتی ئابوری داوایان کردوە کـە لەماوەی دەست پێوەگرتناو بـۆ بەشداربون لە بەربەرەکـانی کردنی کومپانیەکانی نەوتدا لە ٥٪ مانگانەکـەیان لێ دابشکێنرێت ·

کاك حکمت العزاوی وەزیری ئابوری وتویەتی : ئەم هەنگاوە دەست پێشکەریە گیانی هەست بە پێویستی و تێگەیشـتن ئەسەلمێنێ بۆ بەشداربون لـەو شەڕی شەرەفەدا کە گەلەکەمان بەهەمو دەستەو چینەکانیەوە ئەیکات ·

کورتە هەواڵ

● کۆپنهاگن : ١٤ـ٦ : ئابـا ئیبان وەزیـری دەرەوەی ئیسرائیل لە ئوسـلۆوە گەیشتە کۆپنهاگـن ·· ئاژانسی دەنگوباسـی فەرەنسە ئەڵێ ئیبان بـە ئوتوموبێلێکی گوللـە نەبڕ لە فروکەخانەوە چوە بـۆ ئەو جێگایەی بـۆی تەرخان کراوە ·

● روژی چوارشەممـەی رابوردو نزیکەی هەشـت هەزار کەس لەدەوروپشـتی بارەگـای پەرلەمانـی ستۆکهولم کوبونەتـەوەو بەتوندی نارەزای خۆیـان دەربڕیوە دژی ئەو جەنگەی حکومەتی واشنتۆن لە ڤیتنام هەڵیگیرساندوە وە داوایان کردوە کە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان بێتەدەنگ بۆ ئەوەی هێزەکانی ئەمەریکـا بە دەستو بردی ناوچـەی هیندی چین چول بکەن ·

● مەدرید : ئاژانسـەکان : هەفتەی رابوردو ڤالتەر شیل وەزیری دەرەوەی حکومەتی ئەڵەمانیای فیدرال بـە سەردانێکی سێ روژی چوە بۆئەسپانیا · شیل لـە سەردانەکەیدا لەگـەل کاربەدەستانی ئەسـپانیا دەربارەی بەسـتنی کۆنگرەی ئاسایشـی ئەوروپاو بازاری ئەوروپای تێـکەڵاو (هاوبەش) ئەدویت ·

● پەکین : شینخوا : لە ١٩ی ئەم مانگەدا مـیر نوردوم سیهانوك سەروکی حکومەتی یەکێتی نیشتمانی کەمبودیا گەشتێك بەچەند ولاتێـکی سوشیالستدا ئـەکات وە لەپیشەوە سەر لە رومانیا ئەدات ·

تاسەربازانی ئەمەریکا لە ڤیێتنام نەچنە دەرەوە گەلی ڤیێتنام دەست لە خەباتی چەکدار هەڵناگرێ

سایگون : ئاژانسەکان : بەدرێژایی هەفتـەی رابـوردوشورشگێڕان هۆردوگاکانـی حکومەتی سایگونیان لەدەوروبەری شاری (ئانلوك)توپ باران کردوە · ئاژانسـی دەنگوباسی روژنامەگەری فەرەنسا ئەڵی : نزیکـەی ٣٣٢گولله تـوپ گـیراوەتە سەربازەگاکانی حکومەت و زیانێکی گەورەیان لێکەوتوە·لەلایەکی تریشەوە فرۆکـە بۆمباهاوێژەکانی ئەمەریکاجوری (ب ٥٢) ٣٠ جـارهێرشیان بردۆتە سەر ناوچـە ئازادکراوەکانی سـەرسنوری ڤیێتنامی خوارو و کەمبودیاو لائوس ·وە قسەگێرەوەیەکی عەسکەری ئەمەریکا وتویە: فروکـە بۆمبا هاوێژەکـان نزیکەی (٥٠٠) تەن ئاگـرو ئاسن و تەقەمەنیان بەسەرشیوی (ئاشو)دا باراندوە ·

بروسکەیەکی تـری ئەسۆشیێتدپریس ئەڵێ :پۆلێکی تری فروکەکانی ئەمەریـکا بۆمبوردومانی تیپـی ٢٥ی شورشگێڕانیان کردوە لەنزیك شاری (هوی)وەو دەسـت درێژیان کردۆتە سەر شـاری (تای وانپین)و هەرێمـی (موكهوا) کە ٩٥ کیلومەتـر لە سایگونەوە دورە هەروەها ئیستگەی رادیوی هانوی وتویە حکومەتی شۆرشی وەختـی کۆماری خواروی ڤیێتنـام کۆبۆتەوەو بەوردی لەبـاری ڤیێتنامی خوارو کۆڵیوەتەوە ·وە لە کۆتایی کۆبونەوەکـە ا بەیاننامەیەکی دەرکردوە تیایـا وتویە : شۆرشگێڕان لـەم دواییەدا سەرکەوتنی گەورەیان بەدەست هێناوەو ورەیان بـە هێزەکانی ئەمەریکاو سایگون بەرداوەو گەلێك ناوچـەی ستراتیژیان لەڤیێتنامی خوارو رزگارکردوە وەکو هەرێمـی کوانگ چی · بەیاننامەکـە وتویە سـەرەڕای هـەوڵ و تەقەللای هێزی ئاسـمانی و اسطولی جەنگی ئەمەریکـاو هێزی بەکرێگیـراوان نەیانتوانیوە هێرشی هێزەکانی رزگاریخوازی ڤیێتنامی خـوارو بەربەست بکەن· ئیمپریالیزمی ئەمەریکا ناتوانێ ئاگـری خەباتی گەلی ڤیێتنام دابمرکێنێ وە چارەسەرکردنی مەسـەلەی ڤیێتنام تەنیا بەهۆی پێشنیازە حەوت خاڵیەکەو کۆنگـرەی پارێسی تایبەت بە ئاشـتی ڤیێتنام ئەبێ ·· حکومـەتی شۆرشی وەختی ڤیێتنام وتویە : گەلی خواروی ڤیێتنام بەردەوام ئەبێ لەخەباتدا تاوەکـو دەرا سەربازی ئەمەریکا ، ڤیێتنامی خوارو بەجێ ئەهیلـێ و حکومەتێکی دیموکـراتی سەربەخۆ لە خواروی ڤیێتنـام دائەمەزرێنێ وەکو سەرەتایەك بۆ یەكگرتنەوەی هەردوو بەشی ڤیێتنام ·

ئەنجومـەنی پیرانی فەنزویلا پشتـگیری عێراق ئەکات

ئەنجومەنی پیرانی فەنزویـلاله کۆبونەوەی ١٥ ـ ٦ بڕیاری داوەکە :

١ ـ پشتگیری حکومـەتی عێراق بکـات دوای ئـەوەی کومپانیای نەوتی عێراقی میللی کردوە ·

٢ ـ ئەنجومـەن بێزاری دەرئەبرێ دژی هەر تەقەللایەك کە بدرێت بۆئەوەی پەرچێـوی لەسیاسەتی رێکخراوی ئوپیك بدات سـەبارەت بەلایەنگیری کردنی عێراق ·

٣ ـ داواکردن لە حکومەتی فەنزویلا کە کۆمەك بە ولاتانی ئوپیك بکات و پشتگیری ئـەوەوڵە بکات کە لەپێنـاو پاراستنی سامانی نیشتمانی دائەدرێت ·

ئا٠د٠ع

کیسنگر سـەر لـە پەکین ئـەدات

واشنتون : ئاژانسـەکان :کوشکی سپی ئەمەریـکا لەبەیاننامەیەکا رایگەیاندوە کەهنری کیسینگر راوێژکـاری کاروباری ئاسایشی سەروکـی ئەمریکا لە ١٩ی ئەم مانگەسەر لەپەکین ئـەدات · وە لـە سەردانەکـەیدا دەربارەی پەیوەندی دوو قۆڵی هەردوو لا و ئاڵوگور کردنی بیـرورا دەربارەی ئەو مەسەلانـەی پەیوەندی بە هەردوو ولاتـەوە هەیە گفتوگو لەگـەل لێپرسراوانی کوماری گەلی چین ئەکات ·

◎●◎

تەواو بونی کۆنگرەی بەرزی ئەفەریقا

رۆژی پێنج شەممەی رابوردو کۆبونەوەکانی کۆنگرەی نۆهەمی بەرزی ئەفەریقا لە رباط کۆتایی هات ·

کۆنگرەکە نزیکـەی چوار رۆژی خایاندو سەروکی ئـەو دەوڵەتانەی تیا بەشدار بون کە ئەندامن لە رێکخراوی یەکێتی ئەفەریقادا ·

ئەسۆشیتدپریس

شـای ئـێران بەترسـەوە سـەر لە لەندەن ئـەدات

لـەندەن : لێپرسراوێکی کۆنفیدراسیونی خوێندکارانی ئێران لە لەندەن رایگەیاندوە کەخوێندکارانی ئێران بڕیاریان داوە لەکاتی سەردانەکەی شـا لە بەریتانیـا رۆژی یـەك شەممەی ئاینده خۆپێشاندانێك رێك بخەن بۆ نارەزای دەربڕین دژی سەردانەکەی شـا لە بەریتانیا ·

لێپرسراوەکە لەکۆنگرەیەکی روژنامەنوسیدا وتویە : ئـەو خۆپێشاندانە بۆ بـێزاری دەربڕینە دژی ئەو سـزاو ئەشکەنجەیەی نیشـتمان پەروەرو گیراوە سیاسیەکانی ئێران لە بەندیخانەکانی شادا دوو چاری هاتون ·

ومەتویە : کریکارانی ئێران لە ناخۆشترین باردا ئـەژین وە پێویستە رای گشـتی جیهـان زۆر بۆ شا ببات تـاوەکـو رێگـای چاودیری کـەرە دەوڵەتیەکان بدات بۆ ئـەوەی لە مەحکەمەکردنی گـیراوە سیاسیەکاندا ئامادە بن ·

رویتەر

١٦ ملیۆن کیلۆ گرام بەرهـەمی تـوتنی ئەمساڵ

دایەرەی ئینحیسـاری توتن چاوەروانی ئەوە ئەکەن کـە بەرهەمی ئەمسالی توتن بگاتە ١٦ ملیون کیلوگرام · کە لـە هی ساڵی پار ٨٠٠ هەزار کیلو گرام زیاتر ئەبیت ·

بەریوەبەرایەتی ئینحیساری توتن لـە ماوەی دوو مانگی رابوردودا دوو ملیون و چارەکـە ملیونیـکی ناردوە بۆ دەرەوە · ئەلین سالی ١٩٦٧ کە لە هەمو سالیك بەرهەمی توتن زیاتر بوە گەیشتۆتە ١٣ ملیون کیلوگرام بەلام سالی ١٩٦٦ بەرهـەم ئەوەندە هـاتوتە خوارەوە گەیشتوتە ٥ ملیۆن کیلۆگرام·

کۆبونەوەیەکی گومان لێکراوی بالیۆزەکانی ئەمەریکا لە بەیروت

چەند سەرچاوەیەکی ئاگاداروائەگەیەنن کە لە ٢٠ی ئـەم مانگەدا بالیۆزەکانی ئەمریکا لەرۆژهـەڵاتی ناوەراسـتدا کونگرەیەکی نهێنی لە شـاری بیروت ئەبەستن لەکۆنگرەکەدا کە لێپرسـراوانی بەرزی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکای تیا بەشدار ئەبن ، باسی باری ناوخۆی ولاتانی عەرەبـی پێشکەوتوخوازو ئەو راپورتـە ئەکەن کە لەسەر داخـوازی موشێ دایان وەزیری بەرگـری دوژمن دەرباری نەوتی عەرەب و پەیوەندی بە مەسـەلەی روژهەڵاتی ناوەراستەوە لـە تەل ئەبیب ئامادەکراوە · ئـەم راپۆرتەش چەند ئابوری ناس و کـارزان و سیاسـیەك نوسیویانە ·

ئاژانسەکان

دوو وەفدی فەلەستین سـەر لە طرابلس و کەمپالا ئەدەن

ئاژانسی دەنگوباسـی فەلەستینی (وفا) رایگەیاندوە کە دوو وەفدی بەزگـری فەلەستین لەسـەرەتای مانگی تەموزدا سەر لە کەمپـالاو طرابلس ئەدەن · لەلایەکـی تریشەوە روژنامەی الاهـرام نوسیبوی کە سەرکردایـەتی هێزەکانی فەلەسـتین نوینەرەکانی لە پایتەختـی ولاتانی عەرەب ئاگادار کردوە کە پەیوەندی لەگەڵ بالیـوزە-کانی لیبیا بکـەن بـۆهەڵسـوراندنی کاروبـاری بڕیارەکەی سەروکی لیبیـا دەربارەی وەرگرتنی (متطوعین) لەریزی فیداکاراندا · کـە بەشیکە لە یارمەتی و پشتگیری مەسەلەی فەلەستینی لەلایـەن لیبیاوە ·

دەست خستنی مافی سیاسی و ئابوری فیداکاری و لەخۆبوردنی ئەوێ

دوای جێبەجێکـردنی بڕیـارە مێژوییـەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتـی شۆڕش سـەبارەت بـە کومپانیای نەوتی عـیراق ،دەوڵەتە ئیمپریالیستە خاوەن عیلاقەکانو دەزگاکـانیان و نۆکـەرو دۆسـتو هاوکارەکانیان کەوتنە پیلاندانان بۆ پوچەڵ کردنەوەی ئەم بڕیارە مێژوییە رەوایەی عیراق ·

بێگومان بۆ بەدیهێنانی نەخشە دوژمنانەکانیان پێش هەمو شتێك پەنا ئەبەنە بەرپروپاگەندەی زەهراوی دژی عیراق بۆ لاوازکردن و لەناوبردنی وزەی حکومـەت و خەلکی عیراق و کەلێن خستنەنیوان ئەم دوو هێزەوە ئنجا بۆ کەلێن خستنە نیـوان عیراق لە لایەك و گەلانـی عەرەب و ئازادیخوازانی دنیالە لایەکی ترەوە · تاکـو بەهۆی ئەم رێگا سامناکەوەبتوانن جارێکی تر دەسەلات و نفوزی لەناوچوی خـۆیان دەست بکەوێتەوەو دەسـت بگرنەوە بەسەر نەوتی عیراقدا کە ملیونەها پـاوەن و دۆلاری زێڕین لە بیرەکانـی دەرئەهێنێ ·

وەکو ئەزانین پروپاگەندەکانیشیان بەوە دەسـت پێ ئەکەن کە عیراق پاپۆڕی نەوت گـوێزەرەومو بازاڕی نەوتی دەست ناکەوێت کەئەمەش بەقسەی ئـەوان ئەبێتە هۆی هەژاری گـەلی عیراق و کەم بونەوەی پڕۆژە بەرهەمهێنەرە پیشەسازی و کشتوکاڵیەکانی عیراق ·

سەرەڕای ئەوەی کـە بەهیـچ جۆرێـك لـە کومپانیاکانی نەوتی عیراق و دەوڵەتە ئیمپریالیسـتە خوێنخۆرەکان ئەوە چاوەڕوان ناکرێت کە دانی خێر بە بڕیاری میللی کردنی نەوتـدابنێن بەڵکو بە پێچەوانـەی ئەمەوە هەر چاوەڕوانیدوژمنایەتی و کردەوەی تێکدەرانەو روخێنەرانەیان لێ ئەکرێت،ئەڵێین سەرەڕای ئەمـەش ئەگەر تەماشایەکی رابوردوی ئەم رەفتارەی دەوڵەتـە ئیمپریالیستەکان بکـەین خێرا بۆمـان دەرئەکـەوێت کە لە روداوی وادا گەلێـك دڕندەتر و خراپ تر و بێ ئامان تر بون وە بە کردەوە هەنگاوی ئەوتۆیان ناوە دژی ئەو دەوڵەت و گەلانەی دەستیان بەسەر کومپانیاو دامەزراوی ئیمپریالیستەکاندا گرتبێ کە ئەم رەفتارەی ئیسـتایان بە هیچ ناژمێردرێت ·

بۆ نمونە کە سـەرەك عبدالناصـر بڕیـاری میللی کردنی قەنالی سویسی دا، ئیمپریالیستەکانی ئینگلیزو فەرەنسا بە هاوکاری لەگەڵ ئیسرائیل دا ، سێ قـوڵی هێرشێکی نامـەردانەیان لەساڵی ١٩٥٦دا بردە سـەر میسر بەنیازی روخانـدنی حکومەتی نیشتمان پەروەری عبدالناصرو دەست خستنەوەی قەنالی سویس ، بـەلام سەبارەت بەدلێری گەلی میسر بە سەرۆکایەتی عبدالناصرو پشتیوانی گەلانی عەرەب و ئازادیخوازانی دنیا ئەم هێرشە دڕندانەیە بەهێچ دەرچو وەلەشکرە داگیرکەرەکـانی ئینگلیزو فەرەنساو ئیسرائیل بەسەر شۆڕی کشانەوەو گەلی میسر بو بە خاوەنـی ئاوو خاکی خۆی و دەسەلاتی خۆی بەسەر قەنالی سویسدا گرتەوە · هـەروەها پاش سەرکەوتنی گەلی کوبا ، ئیمپریالیستەکانی ئەمەریکاو بازرگانە مونوپولیەکانی ئەمەریکا دەستیان لە کڕینـی شەکری کوبا کێشایەوە بۆخنکاندنی ئابوری کوبـای تازە رزگاربو وە کەوتنە پروپاگەندەیەکی بێهاوتا کـە گوایە کوبا لە برسا ئەمرێت و بێکاری پەرە ئەسێنێ و هەر خەڵکی کوبا خۆیـان دەست ئەنێنـە بینـی کاربەدەستە پێشـکەوتن خوازەکانی کوباو لەناویـان ئەبەن · بەلام گەلی کـوباپشت بەستو بەخـۆی و دەوڵەتە سـوشیالیستەکان بەربەرەکانی سیاسـی و ئابوری ئەم کردەوە گلاوەی ئەمەریکایان کـردومو سەربەرزانەو سەرکەوتوانە شەڕی شەکـریان دژی ئەمەریکا بردەوە · بـەلام ئەبێ لێرەدا سـەرنجی راستیەك بدەین کە ئەویش ئەوەیە گەلی میسرو گـەلی

بۆلاپەڕە (٧)

Institut kurde de Paris

خەباتی شۆڕشگێرانەی گەلان

هەفتەی باسێک

بەبۆنەی بەستنی کۆنگریسی بەرزی ئەفەریقاوە

لە هەفتەی رابوردودا کۆنگرێسی بەرزی ئەفەریقا لەشاری (رەبات) گیرا . لەکۆنگرێسی ئەم جارەدا ٢١ سەرۆك دەوڵەتی ئەفەریقایی ئەندام لە رێکخراوی یەکێتی ئەفەریقادا کە ژمارەیان ٤٠ دەوڵەتە بەشدار بوون .

دوو مەسەلەی گرنگ وان لەبەردەمی ئەم کونگرێسەدا ، یەکەمیان ، رێکەوتنی دەوڵەتە ئەفەریقاییە سەربەخۆکانە لەناو خۆیاندا و ، دوەمیان ،رزگارکردنی ئەو ناوچانەی کە لە ژێر چنگی داگیرکەرە سپیەکاندان .

بێ گومان یەکێتی ودۆستایەتی دەوڵەتە ئەفەریقاییەکان کە باوەریان بەخەباتە دژی ئیمپریالیزمی کۆن و نوێ دەورێکی کاریگەر ئەگێرێت لەخەباتی سەرجەم گەلانی ئەفەریقادا دژی دەستدرێژی و چەوساندنەوەو جیاوازی رەگەزایەتی .

بەپێی ئەوسەرەتای یەکێتی گەلان و شەری ناوکۆیی دژی ئیمپریالیزم و یەکیتی ئامانج ودواروژی گەلانی ئەفەریقا زوربەی زوری دەولەتانی ئەفەریقا بەرەو چارەکردنی ناکوکیەکانی ناوخویان ئەرون ،کە ئەم سیاسەتە بو بەهوی رێککەوتنیکی کاریگەروبایەخدار لەنیوان سەنگال و گینیا ، وە چاد و لیبیاوەبزتنەوەی رزگاریخوازی ئەنگولاو رودیسیا ،کە ئەمانیش لەناو خۆیاندا ناکۆك بوون .

هەروەها ئەم کۆنگرێسە کەهی دەوڵەتانی سەربەخوی ئەفەریقایە ئەتوانێت دەورێکی ئیجابی بگێرێت لە خەباتی رزگاریخوازانەی گەلی ئەفەریقادائێستا لە سەرانسەری ئەفەریقادا گەلانی ستەمکێش وچەوساوەی ئەفەریقا لەخەباتێکی سەختی دلیرانەدان . دژیداگیرکەر و چەوسێنەرەوەکان رۆژ بە رۆژ گڕی خەباتی شۆڕشگێرانەی چەکدار لە خواروی ئەفەریقا (ئازانیا)وەلە نامیبیا ، ئەنگولا ، موزەمبیق ، گینیا ـ بیساو بلێسە ئەسێنێت و ئیمپریالزمی پورتوگال و دەوڵەتانی تری ئیمپریالیستی جیهانو رژێمە دەگوزپەرستە کۆنەپەرستەکانی خواروی ئەفەریقاو رودیسیای هێناوەتە لەرزین ئەم گەلانە ریبازی رزگاریان بە خەباتی چەکدار دەستنیشان کردوە ،ئەمەش کە تاکە رێبازە بو رزگاربون لە ئیمپریالیزم وداگیرکەران و کۆنەپەرستانی ناوخۆ .

جالێرەدا دەوری ئەم کۆنگرێسە ئەبێ لەرەگو ریشە هەلکێشانی پایە ئابوری وسیاسی و سەقافیەکانی ئیمپریالیزم بێت ، وە ئەبێ ئەوەشیان لەبیر نەچێت کە مەسەلەی پەیدابونی دەسەڵانی ئیسرائیل و سایۆنیزم لە ئەفەریقادا ، وە خەبات کردن بۆلەناوبردنیان فرمانێکی گرنگی ئەم کۆنگرێسەیە . بەجێبەجێ کردنی ئەمانە ،پایەیەکی پتەوی داگیرکەران لەم قارەیەدا ئەرمێت و ئەمە یارمەتی گەلانی ئەفەریقای ژێردەستە ئەدات کەزووتر کۆتایی بە بونی ئیمپریالیزم بهێنن لە قارەکە،وە ئەمەش هەنگاوێکی گەورەیە بەرەو رماندنو لەناوبردنی ئیمپریالیزم لە جیهانا .

جا لەم سەردەمەدا کە ئیمپریالیزمی تیا بەرەو لەناوچون ئەچێت ، یەکخستنی خەبات بۆتە ئەرکی سەرشانی گەلانی سەرجەم دنیا ، بۆیە ئەم کۆنگرێسە بایەخێکی تایبەتی هەیە لەم کاتەدا .

هەروەها یەکخستنی خەباتی دەوڵەتانی سەربەخوو دژبە ئیمپریالیزم ریگای رزگاری گەلانی ژێردەستەو نیمچە ژێردەستەی ئەفەریقا کورتتر ئەکاتەوەو سەربەخۆیی سیاسیو ئابوری خۆشیان پتەوتر ئەکات .

سوارە

سەرکەوتو بێت شۆڕشی زەفارو گەلانی تری خەلیج

شۆڕشی زەفار ، واخەریکە پێ ئەنێتە ساڵی حەوتەمیەوە . بەدرێژایی حەوت ساڵ خەباتی چەکدار ، وە لەبەرامبەر هەمووهەوڵو تەقەلای ئیمپریالیزمی ئینگلیزو دەستو پێوەندەکانی، خەڵکی زەفار نەك هەر ساڵ بەساڵ توانای بەرگەگرتنیان زۆر ئەبێ ، بەڵکو گڕی شۆڕش تابێت خۆشتر ئەبێو ئەتەنیتەوەو شوێنەکانی تری خەلیج ئەگرێتەوە .

شۆڕشی گەلی زەفار لەم سەردەمەدا ، بایەخێکی یەکجار زۆری هەیە ، وە تاقی کردنەوە مەزنەکانی ، بەدەیان دەرسی بەنرخمان دائەدا . شۆڕشی زەفار دەلیلێکی تری راستیو دروستی رێگەی خەباتی چەکدارە ، وەکو رێگەی سەرەکی خەبات لە شۆڕشی دیموکراتی نوێی ولاتانی ناوچەکەدا ، هەروەها سەلمێنەری رێگەی لەشکان نەهاتوی ئابلوقە دانی شارە لە لادێوە ، بەدامەزراندنی بنکەی شۆڕش لەلادێکانو پشت بەستن بە کۆمەلانی جوتیاران . چونکە هەر بەگرتنەبەری ئەو رێگەیەبوو ، کە شۆڕشی زەفار توانی خۆی بگرێ لەئاستی هەموو هێرشەکانی لەشکری داگیرکەری ئینگلیزو هێزەبەکرێگیراوەکانی تری ناوچەکەدا .

دەرسێکی تری شۆڕشی زەفار ، گونجاندنی بیروباوەڕی مارکسیزم ـ لینینزمە لەگەڵ زروفی کۆمەلی زەفاردا ئەو سەرکەوتنە مەزنانەی شۆڕش بەدەستی هێناوە لە گۆڕینی شۆڕشگێرانەی کۆمەلی زەفارو چاكکردنی باری کۆمەلایەتیو راپەڕاندنی هەژارترین بەشەکانی جەماهیر ، وەبەتایبەتی راپەڕاندنی ئافرەتی زەفارو بەشداری کردنیان لەشۆرشا ، هەموو ئەو بیروڕایانە بەدرۆ ئەخاتەوە کەگوایا بیروباوەڕی مارکسیزم ـ لینینزم ، بەکەلکی ولاتانی دواکەوتونایەت ، وەلە ولاتێکا کە بەقۆناغی شۆڕشی رزگاری نیشتمانیدا تێ ئەپەڕێ، مارکسیزم ناتوانێ رەگ لەکۆمەڵا داکوتێو خۆی لەسەرپێ بگرێ .

شۆڕشی زەفار لەیەکێك لەهەرە دواکەوتوترین کۆمەلەکانی ئێستای جیهانا بەرپا بوو ، کە لەهەندێ شوینا هێشتا پەیوەندیەکانی پێش دەرەبەگایەتی ماوە ، شکاندنی پێوەندی ئەو پەیوەندیە رزیوانە لە شۆڕشی مەزنیخەڵکی زەفاردا دەرسێکی گەورەیە بۆ گەلانی تری ناوچەکە .

ئێستە تابێت لە وڵاتەکانی تری خەلیجدا، سەرەتای خەباتی چەکدار دەست پێئەکاو هەموو دامێنی دورگەی عەرەب ئەگرێتەوەو ئەبێتە یەکێك لە کورەکانی شۆڕش ، کە نە بە هێرشی عەسکەری ، وە نە بەپیلانو رێکەوتنی دەوڵەتانی گەورە ناکوژێتەوە .

لەم دواییەدا ، سەرەڕای دەوری سعودیەو کۆنەپەرستانی تری ناوچەکە ، هەندێك هێزی کۆنەپەرستی نوێ هاتونە مەیدانەوە بەتایبەتی بەکرێ گیراوی ئێرانی ، کە حکومەتی کۆنەپەرستی ئێران بەنەخشە ئەیان نێرێ بۆ بەشداریکردن لەشەڕدا دژی گەلی زەفار . هەروەها (قابوس)ی بەکرێ گیراوی ئیمپریالیزم ، بەهێز کراوەو هێزێکی هەوایی شەڕکەری بۆ دروستکراوە ، کە لەم دواییەدا بەشداری کردوە لەبۆمبا باران کردنی ناوچە ئازادکراوەکانی زەفاردا .

یەمەنی دیموکراتیش ، وەك قەلایەکی سەخت وەستاوە لە خوارووی دورگەی عەرەبدا ، وە بۆتە پشتی شۆڕشی زەفارو عومانو هەمو بزوتنەوە شۆڕشگێرەکانی خەلیج، بۆیەکا کۆنەپەرستانی ناوچەکە وەك سەگی هار پەلاماری یەمەنی دیموکرات ئەدەنو بەوە نەك ئەیانەوێ قەلای ئازادیخوازی یەمەن بڕوخێنن ، بەڵکو ئەشیانەوێ پشتی شۆڕشی زەفار بشکێنن . هەر لەبەر ئەوەش بوو کە لەم مانگەدا چەند جارێ فڕۆکەکانی سوڵتان قابوس خاکی یەمەنی دیموکراتی بۆمبا باران کرد ، بەڵام گەلی چەکداری یەمەن ، بە شێرە بەفرینەی وا لەناو ناچیت .

گۆڕانەکانی ئەم دواییەی باری ناو دەوڵەتان ، ئەوە پیشان ئەدات ، کە ناوچەی خەلیج تابێت ئەهمیەتی زیاتر ئەبێتو ئیمپریالیستەکان زیاتر تەماعی تێ ئەکەنو ناکوکی ئەکەویتە نیوانیانەوە لەسەر دابەش کردنی میراتی ئیمپریالیزمی ئینگلیز . نەوتی خەلیج کە لە ٧٠٪ی زەخیرەی نەوتی جیهان زیاترە ، ناکۆکیەکانی ناوچەکە ئالوزترو تیژتر ئەکات وە ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستان درتر ئەکات ، بەوپێیە شۆڕشی گەلانی ناوچەکە بەنین توو قایمتر ئەبێ بەرامبەر ئیمپریالیزم

چارەنوسی خەلیج، نەبەساتو سەوای وڵاتانی گەورەوە نەبەپیلانی کۆنەپەرستان دیاری ئەبیت ، بەڵکو گەلانی ناوچەکە خۆیان دیاری ئەکەن ، چونکە شۆڕش ئێستە ریبازی ئەساسی جیهانی ئەمڕۆیەو جەنگی گەلی زەفارو گەلانی تری خەلیج هەرسەرکەوتن بەدەست دێنێ .

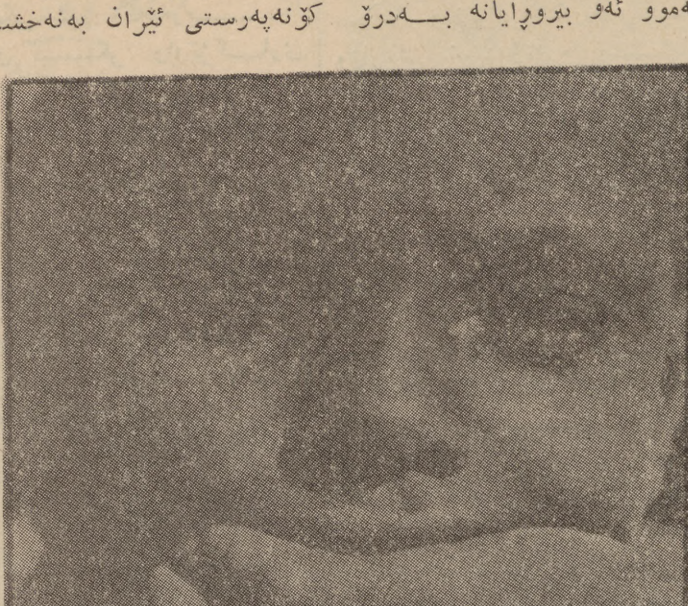

خەباتی چەکدارانەی ئازانیا

● ئازانیا ئەو وڵاتەیە کە ئێستا پێی ئەڵێن « کۆماری خواروی ئەفەریقا » ئەمەش وشەیەکی ناوکۆیی یۆنانی ـ عەرەبییە مانای « زنجی » ئەگەیەنێت . ژمارەی دانیشتوە ئەسڵیەکانی ١١ ملیۆنە ، جگەلە ٣ ملیۆن ئاسیاییو ٣ ملیۆنتر لە « پێست سپیەکان » . ئەم وڵاتە نزیکەی ٤٧٢ هەزار میلی چوارگۆشەیە .

لەم وڵاتەدا کە دەسەڵات کەوتۆتە دەست تاقمێك لە سپیەکان ، سەدان هاوڵاتی لەژێر باری گرانی بێگاری سپیە خاوەن کارگەو کێلگەکاندا ئەمرن ، لەئەنجامی ئەم حاڵە تاڵەدا بزوتنەوەیەکی شۆڕشگێرانەی چەکدار دروست بوە تاکو سنورێك بۆ چەوساندنەوەو پێشێل کردنی مافو بونی گەلی خواروی ئەفەریقا « ئازانیا » دابنێت ..

ئەم بزوتنەوەیە وەك لە ئەنجامی ناکۆکی نێوان گەلو دەسەڵاتی چەوسێنەرەوەکان دروست بوە ، بونی ناکۆکی ئایدیولوجی نێوان بەرەکانی بزوتنەوەی نیشتمانیش هۆی قاڵ بوونی ئەم بزوتنەوەیەیە کە ناوی « پارتی کۆنگرێسی یەکێتی ئەفەریقا ـ ئازانیا »ی لە خۆی ناوە .

بۆئەوەی بزانین ئەم پارتیە چۆن دروست بوە ، ئەبێت لە ساڵی ١٩١٢ وە پیا بێین ، ئەو ساڵەی کە « پارتی کۆنگرێسی نیشتمانی ئەفەریقایی ئازانیا »ی تیا دروست بوە ، ئەم پارتیەش لەو شێوەو قاڵبە پارتیە کلاسیکیانە بو کە لە وڵاتە دواکەوتوەکاندا دروست ئەکرانو دەرەبەگەکان بە شێوەیەکی عەشایەریانە ئەیان بردن بەرێوە .

ئەم پارتیە «پارتی کۆنگرێسی نیشتمانی ئەفەریقایی ئازانیا »، هەرچەندە بەهۆی تەرکیبی سیاسیو چینایەتیو رێبازی لیبرالی هەندێك لە سەرکردەکانیەوە نەی ئەتوانی شتێکی ئەوتۆ بکات بۆ جێبەجێ کردنی مەسەلەکە .

بەڵام لەساڵی ١٩٥٩ دا ـ لە ئەنجامی ئەو ناکۆکیە ئایدیولوجیەی لەنێوان بەرەکانی بزوتنەوەی نیشتمانیداو لە ناو ئەم پارتیەشدا خۆش بوبو ـ بەرەیەکی پێشکەوتنخوازی لێجیا بوەوەو بەناوی « پارتی کۆنگرێسی یەکێتی ئەفەریقایی ـ ئازانیا » وە دەستی کرد بە خەبات کردن . هۆی سەرەکی جیابونەوەی ئەم بەرەیە ئەوەبو کەبەشی زۆری سەرکردەکانی ئەم پارتیە ریبازی ئاشتیانەیان گرتبو سەبارەت بە داگیرکردنی وڵات لەلایەن سپیە داگیرکەرەکانەوە .

پارتیە کۆنەکە ـ پارتی کۆنگرێسی نیشتمانی ئەفەریقایی ـ لەو ماوەیەدا دروست بو کە « گاندی » لە خواروی ئەفەریقابو ، وە ئەم پارتیەشی شوێن ئەندێشەکانی گاندی کەوتوە، بەڵام لەئەنجامدا بەهیچ نەبو ! چونکە بەهۆی ئەو بیروباوەرانەوە جەماوەری گەلی لە خەباتی شۆڕشگێرانە دورخستەوەو لەریبازی شۆڕشی چەکدار هەڵەی کردن .

لەکاتی جەنگیدوەمی جیهاندا سەرکردە سپیەکان ، وەکو (فورستەر) بەگەرمی لایەنی نازیەکانیان گرت ، وە توانیان بە فروفێڵ لە هەڵبژاردنێکی ئامادەکراودا دەرچنو دەسەڵات بگرنە دەست ، وەلە دەورو بەری ساڵی ١٩٥٠ وە کەوتنە ئازاردانی خەڵکیو بەگژا چونی هێزە پێشکەوتنخوازەکان ، دەستیان کرد بە فەرمان دەرکردن بۆ کوشتن و گرتن و دەربەدەر کردنی نیشتمانپەروەران بۆ ناوچە دورەکانی وڵات . وەلە ساڵی ١٩٥٥ دا بریارێکیان دەرکرد کە ئەبێ خوێندنێکی تایبەتی هەبێت بۆ ئەفەریقاییەکان . کەچی بەرامبەر ئەم هەمو کارە نارەوایانە

پارتی کۆنگرێسی نیشتمانی ئەفەریقایی لیبراڵی لە چەند خۆپیشاندان و یادداشت پێشکەش کردنێك بەولاوە هیچی تریان نە ئەکرد ، لە کاتێکدا کە هەر لادانێك لەو بریارانە ئەبوە هۆی ئازاردان و گرتن و ناردنی ئەفەریقاییەکان بۆ « بەندیخانە هەرەوەزیەکان » تاوای لێهات هەشتیەکی ئەفەریقاییەکان بەر بەندیخانە ئەکەوتن ، وەگیراوەکان ئەبران بە سوخرە لە کارگەو کێلگەی سەرمایەدارە سپیەکاندا کاری واگرانیان پێ ئەکرا کە زۆریان لەژێر باری ئەو کارە گرانانەدا ئەمردن و هەر لەو شوێنەدا ئەکران بەژێر خاکەوە بێ ئەوەی تەنانەت کەسو کاریشیان ئاگادار بکرێن . ئەمە گەیشتبوە ئەندازەیەك کە روژنامەکانی خواروی ئەفەریقا زۆر جار لەسەریان ئەنوسی و رەخنەیان لەم سیاسەتە درندانەیە ئەگرت ئیتر کرێکاران کەوتنە یاخی بون لە سوخرە . پارتی کونگرێسی نیشتمانی ئەم یاخیبونو مانگرتنانەی بە تاقە رێگای باش ئەزانی بۆ بەربەرەکانی کردنی دەسەلاتدارەکان . بەڵام ئەو عەناسرە چەپانەی لەو پارتیە جیابونەوە ، ئەیانزانی کە ئەم جۆرە رێبازە بێسودەو گەلەکەیان ناگەیەنێت بە ئامانج .

لە باسێکدا « ڤیکتور مایکیسۆی » کە لەلایەن پارتیەوە نێردرابو بۆ ناوچەی روژهەڵاتی ناوەڕاست سەبارەت بەو جیا بونەوەو دووبەرەکیە ئەڵێت :

« پارتی ژمارەیەکی زور لە سپیە لیبرالیەکانی تیایە ، نە ستراتیجێکی دەستنیشانکراوی هەیەو نە پروگرامێکی کارکردنو نە باوەڕیشی بە بەکارهێنانی هێز هەیە ، چونکە سپیەکان لەناو ئەم پارتیەدا دەورێکی کاریگەر ئەگێرن . ئیمەش پێش جیا بونەوە راوێژمان بە گەلێك پێشەوایانی ئەفەریقایی کردوە ، وەکو ، ئەحمەد سیکۆتۆری سەرکۆماری گینیا» .

وە هەروەها « مایکیسۆی » ئەڵێت :

« لە رێکخراوە نوێکەماندا ، دانیشتوانی ئەسڵیو تازە هاتوەکان شان بە شانی یەك خەبات ئەکەن دژی دەسەڵاتی فاشیستی سپیەکان » .

دوای ئەوەی « پارتی کۆنگرێسی یەکێتی ئەفەریقایی ـ ئازانیا » لە «پارتی کۆنگرێسی نیشتمانی ئەفەریقایی» جیابوەوە دەستی دایە خەباتی چەکدارانە بەتایبەتی دوای پەرەسەندنی خۆپیشاندانو نارەزاییدەربڕینی جەماوەرانی خەڵكو کوژران و گرتنی ژمارەیەکی خەڵك کە یەکێك لەوانە « سوبوکوی »ی سەرۆکی پارتیە نوێکە یە کە لە

بڕوانە ل (٧)

خوێن لە گیانی ئەم هاوڵاتیەی ئەفەریقای خواروە ئەتکێت لە یەکێك لە بەندیخانە هەرەوەزیەکاندا .

هەڵوێستی شای ئێران بەرامبەر میللی کردنی نەوتی عیراق

نووسینی : جەمال

سەعاتی ١٠ی ئێوارەی روژی پێنجشەممە یەکی حوزەیرانی ١٩٧٢ سەرکۆمار کاك ئەحمەد حەسەن بەکر لەبەیانێکی رەسمیدا بریاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورشی ١٧ی تەمموزی دەربارەی میللی کردنی کومپانیای نەوتی عیراق راگەیاند کە نیزیکەی نیوچەرخ بوو ئەلایەن دەوڵەتە ئیستیعماریەکان وکومپانیا ئیحتیکاریەکانەوە بەتالان دەرویشت .

گەلی عیراق کە ساڵەهایساڵ بو چاوەروانی ئەورۆژە بو کە سەروەت و سامانی ولاتەکەی لەگەروی کومپانیاکانی نەوتی ئیمپریالیستی دەربێنێ و خێروبێری نیشتمانەکەی بۆخۆی بەدەستەوە بگرێ ، زۆربەگەرمی پێشوازی لەم بریارە پیرۆزە کرد و لەهەموشارەکانی عیراقدا کومەلانی هەراوی گەل بەریکخستنی خۆپیشاندانی گەلی پشتیوانی خۆیان لەوهەنگاوە ئازایانەی حکومەتی نیشتمانی نیشاندا و هەمو حیزب و ریکخراوە و کۆروکۆمەلە سیاسیەکانیش بێجیاوازی پشتی ئەوبریارە مێژوییەیان گرت و بەراستی گەلی عیراق وەك دیوارێکی قایم و پتەو ریزی یەکگرتوی خۆی بەکومپانیا نەوتخۆرەکانی بێگانە نیشاندا ، کە حازر نەبون سەر بۆ ویست و داخوازی رەوای گەلی عیراق نەوی بکەن و دەیانە ویست لە رێگای کەمکردنەوەی رادەی دەرهێنانی نەوتەوە ، عیراق بخەنە تەنگانەی ئابوریەوە و زیاتر دەست بەسەر سامانی نەتەوایەتی عیراقدا بگرن .

لەتەواوی نیشتمانی عەرەبیشدا میللیکردنی سەنعەتی نەوت لەعیراق زۆر بەخۆشی و بەگەرمیەوە پێشوازی لێکرا و تەواوی وڵاتانی عەرەبی بەتایبەتی ئەوانەی خاوەن نەوتن ئەوهەنگاوەیان بەسەرەتای سەربەخۆیی ئابوری نەك تەنیا بۆعیراق بەڵکو بۆهەمو وڵاتانی خاوەننەوت لەقەڵەمدا و ئامادەیی خۆیان بۆ پشتیوانی عیراقو و پیشکەش کردنی یارمەتی مالی و فەننی دەربری .. حکومەتی سوریا هەر دوابەدوای بریاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورشی عیراق دەربارەی میللیکردنی نەوت بۆ تەئییدی ئەوبریارە مێژوییە لولەکانی شەریکەی نەوتی عیراقی کە بەخاکی سوریادا تێپەڕ دەبن میللی کرد و بەکردەوە پشتگیری خۆی لە حکومەتی عیراق دەربری .

چاپەمەنی وڵاتانی عەرەبی زوربەیان ئەو بەیاننامەی حکومەتی عیراقیان لە لاپەرەی هەوەڵی خۆیاندا بەخەتی گەورە چاپ کرد و ئەوکارەیان بە « بەرپەرچ دانەوەی تێشکانەکەی ٥ی حوزەیران » و « زەرەبەتێکی گەورە لە پەیکەری ئیستیعمار » و ... ناو برد .

هەروەها لەپلەی جیهانیشدا ئەوبریارەی حکومەتی نیشتمانی عیراق لەسەرتاسەری جیهاندا دەنگی دایەوە و پشتیوانی هەمو هیزە نیشتمانیەکانی دنیای بۆلای خۆی راکیشا . بەتایبەتی وڵاتانی سوسیالیستی و لەپیش هەموویانەوە یەکێتی سۆفییتی ئەوبریارەیان تەئیید کرد و میللیکردنی نەوتی عیراقیان بە مافێکی رەوای گەلی عیراق لەقەڵەم دا . حکومەتی فەرەنسا کە بۆخۆی بەشی لەشەریکەی نەوتی عیراقیشدا هەبو ، دیسان روی خۆشی سەبارەت بە میللیکردنی نەوت لە عیراق نیشان دا و میللیکردنی سامانی نەتەوایەتی بە هەقێکی تەبیعی گەلان زانی .

ئەوەی لەوناوەدا بەردی وەقەپرغە کەوتبێ و بریاری میللیکردنی نەوت گرچوی بریبێ هەر ئیمپریالیزمی ئەمریکا و ئینگلیز و حکومەتە دەستنێژەکەی شای ئیرانە . بەریتانیا داوای لە پەیمانی رزیوی سەنتو کردوە کە بۆ « بژاردنەوەی زەرەروزیان » پشتی بگری و بەهەرجۆرێك لەتوانایدا بێ زەخت بۆ حکومەتی عیراق بێنێ . ئێستا بۆ هەموکەس رونە کە وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا و حکومەتی بەریتانیا بۆچی دژی بریاری میللیکردنی نەوت رادەوەستن ، کەس نیە نەزانێ کە ئەودوحکومەتە دەیانساڵە سامانی نەوتی عیراق بەنرخێکی زۆرهەرزان لەدەست میللەتی عیراق دەردێنن و ئابوری خۆیانی پێبەهێز دەکەن و ئێستا ناتوانن بە لەدەستچونی سالیانە سەدان میلیوندولار سەرخۆش بن ، ئەوەی کەمێك رونکردنەوەی پێویستە ، هۆی نارەزایی و پێناخۆشبونی ریژیمی کونەپەرستی حەمەرەزاشایە ، کە بەرواڵەت قازانجێکی لەوشەریکەدا نەبوە و کەچی ئێستا لەئاغاکانی پتر بەوبریارەوە نارەحەتە

دەزگای تەبلیغاتی ئیران لەلایەك بەبێدەنگی سەبارەت بە مەسەلەی میللیکردنی نەوت لە عیراق دەیەوێ لە ئەهمیەتی

بڕوانە ل (٧)

ئەدەب و ژیان

فاڵچی وەردی نەزانی!

عەزیز گەردی

ووتارەکەی مامۆستام (حمە کریم هەورامی) کە کورتەکەی لە ژمارە (١١٣) ی هاوکاری لە ژێر ناوی (لە پەڕاوێزی کۆڕێکی شانۆگەری‌دا) بڵاوکرایەوە !! ئنجا کە کاك جیهان دێتە سەر باسەکە بەم ڕستەیە دەستپێ ئەکا :

(هەنگاوێك بۆ پێشەوە چەند هەنگاوێك بۆ پاشەوە ‥) وەك بیەوێ بڵێ (خطوه الی‌الامام وخطوتان الی الوراء) ئنجا

بڕوانە ل ٧

بابینەوە سەرباری تەبیعی خۆمان‌و بکەوینە ئیش‌کردن‌و تێکۆشان چونکە ئەمەیان تاکە ڕێگایە کە بۆ چوونە پێشەوەمان هەر کاتێ پشتمان بە تێکۆشان‌و کارکردنی بێ‌ووچان بەست لەژیانا ئەوکاتە لە ڕەوشت‌و کردەوەمانا ئەتوانین ئەختێ مەوزوعی بین ، دیارە نووسین‌و ڕادەربڕینیش ئەو حەلە وەك شتێکی پێویست‌و ئیستەرەم هەر ڕێچکەی زانستی ئەگرێ ‥ ئێمە کە رایەك دەرئەبڕین ئەبێ ئەو رایە لە مێشکمان پەروەردە بووبێ و لەناو بۆتەی لێکدانەوەو بەراوردکردنا قاڵ بووبێ نەك پۆقژەکەفێکی هەڵچووی کتوپڕ بێت‌و سەر لەتاشەبەردی لێواری دەریای سەوزبداو بپلیشێتەوەو بپووکێتەوە ‥ بە تایبەتی لە ڕەخنەو هەڵسەنگاندنا پیاو ئەبێ زۆر ئاگادار بێت‌و ڕێ‌نەدا کە جادووی سۆزی تەقیو لینگی دەسەر دابنێ‌و بە راوێژگەی خۆیا غلۆری بکاتەوە ! چونکە ئاشکرایە ئەگەر ڕەخنەی پڕقین وخەشیمانە بەناهەق بۆ هەر شتێ درێژبکەین ، بێ سوود ئەکەوینە پەلەقاژێ‌و بۆ هەتا هەتایە لەکەی ئەم کارە نارەوایەمان لێ‌بێتەوە ‥ ئەم قسانەش کەدەکەم پێش هەموو شتێ راستی‌یەکی تفت‌و تاڵە ئەبێ بیچێژین ٠ ئەم تاڵی چەشتنەش نابێ بەرچاومان تاریك بکات بەڵکو ئەبێ وەك تیشکێکی بەهێز تاریکی بەردەممان شەق بکات‌و وورەو هێزو توانامان ببزوێنێ بۆ هاندان‌و بەرهەم هێنانی ئەدەبێکی نوێ خوازی کاریگەر ‥ دیارە پێویستیش ناکا کەس توشی دڵەکوتێ ببێ چونکە ئەمەوێ دوای ئەم پێشەکی‌یە راستەوخۆ دێمە سەر وتارەکەی کاك جیهان لە هاوکاری (١١٤) دا ٠ کاك جیهان ئەیەوێ باسی شانۆگەری مەرج بکات ئەمە مافێکی زۆر سروشتی خۆیەتی کە باوەڕی خۆی بەرامبەر هەرشتێ دەرببڕێ ‥ دیارە لێرەدا من نامەوێ لەسەر تیپی هەولێر بکەمەوە چونکە خۆیان لەهەمان ژمارەی هاوکاری‌دا لە (شانۆو گفتوگۆیەك دەربارەی شانۆگەری‌دا) مەسەلەی (مەرج) دێنە پێشەوەو یەکێکیان ئەڵێ (هەڵبەت وێرایی لایەنە سەرکەوتووەکانی مەرج کەم‌و کوڕیش هەبوو کە ئێمە لە هەردوولای سوودمان وەرگرت‌و چاوێکمان بەرەوتی خۆمان داخشاند) ٠ واتە خۆیان هەست بەکەم‌وکورتی (مەرج) ئەکەن‌و دانیشی پیائەنێن ٠ ئەم هەڵویستەش بەلای منەوە ئەو پەڕی شانازی‌یە بۆ خۆیان کە دان بەکەم‌وکورتیان دا بنێن‌و چاوی پیابگێڕنەوە ! بەڵام سەرەرای ئەوەش پیاو هەق بڵێ (مەرج) کە باسی ژن‌بەژنی ئەکردو ئەم دەردە پیسەی دەرئەخست ٠ وە نەبێ کابرا ئەمەی لە ئەورووپاوە دیبێ یا وەری گرتبێ وەك جیهان ئەڵێ : (ئەمەش هەر لەوولاتە ئەورووپایەکان دا باوە نەك لە کۆمەڵی کوردەواری ئێمەدا ‥) جا لێرەدا هەر ئەوەندە ئەڵێم توخوا (ژن‌بەژنی) ئێستاش لە کۆمەڵی کوردەواریماندا وەك خرنوکی ڕەگ ڕۆیشتوو بۆ ناخی مێژووی ڕەوشتی کوردەوە هەرنیەو هێشتا هەر چاوەنۆڕی لە ریشەوە هەڵتەکاندن نی‌یە؟! ئایا ئەم ڕەوشتە کەی ڕەوشتێکی باوە لە ئەورووپا ؟ ئەوەندە ناڵێم ئەگەر کاك جیهان شەوی لێ‌گۆڕابێت‌و کوردستانی بەژن بەژنیەوە لێ‌بووبێ‌بە ئەورووپاو ئەورووپایش لە نەبوونی ژن‌بەژنیەوە لێ‌بووبێ‌بە کوردستان !! هەرچۆن بێت پێویست بوو کاك جیهان یاهەر یەکێکی تر کەم‌وکورتی‌یەکانی مەرج یاهەر شانۆگەری‌یەکی تر پیشانیدا بەڵام بەو مەرجەی هەندێ ڕاستی نەکا بە ژێرەوەو وەك جیهان نەچێ شان‌بەشانی باس‌کردنی (مەرج) هەندێ شتی کاڵ‌وکرچ‌و بیروباوەڕی پێ‌نەگەیشتوو لە پێشەکی بترنجێنێ وەك بیەوێ بەم پێشەکی خۆشکردنە (تبریر)ێك بۆ نووسینەکەی بدۆزێتەوە کە گوایە شارەزای شانۆگەری‌و بزووتنەوەی شانۆگەری‌یە ، کەچی ئەو قسانەی لە ووتارەکانی (سامان) وەری‌گرتون لە (التاخی) بە زنجیرە بڵاوی کردەوە دەربارەی شانۆگەری کوردی یا ئەوەتە لە

سەیر هەر وا دەبێ! هەرکەسێ لە قوژبنێ گوێ مووت ئەکاتەوە و هەر بە ئاستەم شتێکی بەرگوێ ئەکەوێ ، بێ‌ووردبوونەوە لێکدانەوە زرپها ! باوەڕێکی زل‌و هۆقە سەنگ ئەخاتە روو ‥ بگرە نەك هەر زیندوو بەڵکو کوردە گوتەنی :(مردووی سەر بەقور پێکەنینی پێ‌دێت) ئەم دەردەش دەردی خۆ بە زل‌زانین‌و دەست بە هەموو کۆنێکا کردن ، خۆی لە خۆیەوە کارەساتێکی کوشندەی توانا کوژە ، زەبرێکی ئێکدەرو گێرە شێوێنە ، هاواری زاری زامێکە کە تینووی مەرهەمی تێگەیشتن‌و پێگەیشتنە ، سەرەتانێکە بە ریشەکەن کردنی دەماری هەڵەشەیی لە گۆڕەو شار ئەدرێ‌و پاك ئەبێتەوە ، دومەڵێکی رزیوی پڕ کێوو زوخاوە ، چاوەنۆڕی رەحمەتی ئەشتەری تیژی بێ ئامانی نۆشداریەکی شارەزا ئەکاتا پیستە پیسەکەی هەڵبدرێ‌و لە کێم‌و هەواکەی پاکژی بکاتەوە ‥نازانم تاکەی وا نێچیری ژێر چرنۆکی ئەم خۆبەشت زائینەبین ، بەسیە باواز لەو هەڵەشەیی‌یە بێنین ،

باڵەفڕێی وشەکان

سۆپەرمان لە ئەدەبی کوردی‌دا

● « ‥‥ بەڵێ ئەحمەدەلەتکە ‥سێیەم کوڕی پاشا‥ کە هێندە بە چاوێکی سووك‌سەیردەکراو بەبێ‌نرخ دادەنرا ‥ توانی دێوی ڕەش بکوژێت‌وهەزارەها ئادەمیزاد لەدوای مەرگ‌و چەوساندنەوەی ئەورزگار بکات ‥ » ‥

ـ نەنە وەها کۆتایی بەسەرگوزەشتەکە هێنا ،دوای ئەوەی گێرایەوە کە لە ولاتێکدادێوێك هەبوو کەس نەی‌دەتوانی بەسەری‌دا زاڵ بێت ‥هەزارەها کەسی بەقژی سەریان هەڵواسی بوو ‥تەنانەت دوو کوڕە قۆزە بەجەرگەکەی پاشاش نەیان‌توانی‌بیکوژن‌و بەمەرەدی تەقەلادەرانی پێشرویان چوون‌و بەقژی‌سەر هەڵواسران !

ـ بەڵام ئەحمەدە لەتکە ‥کە سێیەم کوڕی پاشا بوو ‥ وە تەنها نیوە ئادەمیزادێك بوو‥ لەبەر ناتەواوی لەش‌و قەڵافەتی پێیان دەووت لەتکە‥ بەچاوێکی سووك تەماشادەکراو بەهیچ دانەدەندرا‥ بەڵام بەهێزی هۆش‌و تێگەیشتن‌و لێکدانەوەی خۆی‌توانی دێوەکە لەناو بەرێت‌و هەزارەها ئادەمیزاد لەچەوساندنەوەی ئەو ڕزگار بکا !!

ـ بەڵێ ‥ خوێندەواری خۆشەویست ! ئەمەش ڕەگەزێکی‌تر لە ڕەگەزەکانی‌ڕەسەنی ئەم نەتەوەیەو ‥ ڕەسەنی باوەڕو بڕوای بەهێزی‌چاکەو بەتوانستی خەبات‌کردن‌و لێ‌هاتوویی مرۆڤ ‥ هەموو مرۆڤێك بێ‌گوێ‌دانە چۆنیەتی لەش‌و تەندروستی‌و قەڵافەت !

ـ ئەمە بە پێچەوانەی‌باوەری « سوپەرمان »ە کە فەیلەسوفی ئاڵمانی « نیتشە »بانگەوازی بۆ دەکرد ‥

ـ سوپەرمان ‥ واتە ئادەمیزادی سەرکەووتو ‥ بەزلی لەش‌و هێزی بازوو نیە‥ بەڵکو بەڕاددەی دڵسۆزی لە ئیش‌کردناو توانای بیرکردنەوەولێکدانەوەیە ‥

ـ پاڵەوانانی سەرکەوتووی‌زۆربەی چیرۆکە فولکلوریەکانی کورد ‥ ئەو کەسانەن کە بە لەش یا بە تەمەن یا بە سایەو پایە‥ پچووکن ‥برای‌گچکە هەمیشە ئازاترو بەکارترە لە براکانی تری ‥ئەو خزمەتکارو کارگیرانەی کە بە «هیچ» ناخوێندرێنەوە‥ کاری وەها ئەنجام دەدەن کە کوڕە میرو پاشاکان ‥ لە ئاستیا واق‌وورماوو شەرمەزار دەبن ‥

ـ ئەمە بە «سوپەرمان» ی کوردی فولکلوری کوردی ‥ لەگەڵ داوای لێ‌بووردنمان لە« نیتشە »و کۆمەڵە ئەریستۆکراتی یەکەی !!

کەمال میراودەلی

١٩ی حوزەیرانەو بڵێسەی ٨ ساڵ

هۆنراوەی ئەنوەر شاکەلی

هێشتا ئازاری برینەکانم
گڕێکە ، گیانم ،
ئەندامەکانم
پێی هەڵئەقرچێ ٠
ئامرێ تا هەموو دوژمنەکانم
نەکەم بە دارا بە تەڵی
پرچێ ٠
مانگی زێڕین‌و شەنگ‌و
چەواشە ‥‥
بێڵە بچێژم ،
تێر بۆنی بکەم ،
جوانیی بێ گیانت ،
رق‌و تووڕەییم لە ژێر
ئاسمانی
وەك ئاورێشمی
قژی نەرمدا بێتە گۆرانی ٠
شەو بوو ‥‥ کە نووکی
تیژی چەقۆیان

قوولاییی دڵی منی لەبەر
کرد ،
ئارەزووم گریا بۆ کەناری
گیان ،
هەر بە تاریکی
داری ئاڵتوونی منیان بێ‌بەر
کرد ٠
سروودی گەرم‌و شۆڕشگێڕا
نەم
ویستیان وێڵی کەن ، وەك
ئاوارەیەك
لە چۆڵی شەوا ،
لەگەڵ تەلاری بەرزی ئەم
گیانەم
بیکەن بە قوڕگی دڕندەی
خەوا ٠

-●-

لەسەر شەقامی سەوزی
شارەکەم

چوار داری گەورەو ئازاریان
بڕی ،
بوون بە ئاگرێ ،
بورکانێ ، گڕێ
قژی یارەکەم
پێی سووتاو ڕەنگی
ئاسمانی سڕی ٠

●

مەگری گیانەکەم ‥‥
هیچ خەفەت مەخۆ ‥‥
سبەینێ ئەڕۆم
قژێکی زەردو نەرم ئە
هێنم ،
بیکە بەسەرتاو تێر بسوارە
بۆم ،
بەڵام پاش ئەوسا ،
لەژێر ئاسمانی وادا نامێنم
‥‥ !!!

لە شیعری نوێی گەلانەوە

سەرکەوتن

شیعری : نازم حیکمەت

بەم دوو دەستە ترسناکەت
وردەزامەکانی خۆت بپێچە
لێوەکانت ، قاش‌قاش بکەو
بیان‌کرۆژە
تا بتوانی بەرگری لە ئازارو
ئەشکەنجە بکەیت ٠
ئەمرۆکە ، هیوا ڕەنگێکی
قاوەیی ئەنوێنێ و سولافێکی پڕ
لە هوروژمە ٠
زایەڵەی سەرکەوتنیش
گوێچکەی کاکەشان کاس ئەکات
و چاو لە هیچ ناپۆشێ ‥
هەر بەسەرکەوتنیش، هەموو
ژانێکی نارەوا ، وەك کێش
ئەکرێ‌و بن‌وپۆتەراکی هەڵئە-
تەکێندرێ !!

●

ڕۆژگار زۆر گێرو گەوارە
پەیتا پەیتا هەواڵی مردوە-
کانمان پێ‌ڕائەگەیێنێ
(دوگلف)یش ئەمەندە
ڕێوی‌و چاوچن‌و ستەمکارە !
ئای ! لەم خەڵکەی ئێمە ،
چۆن لە هەڵمەت‌بردنا ، گوڵی
مەرگ
بەسەر ماف‌و نەورۆزی ژیانا
هەڵئەورێنن‌و بەتان‌وپۆی‌دا
هەڵئەدەن !!

●

تەحا ! ئەم خەڵکەی ئێمە
چۆن ئەمرن
ئاخ ! چەندو بە چ ڕەنگێ
ئەمرن !
ئەمرن ، هەروەك بڵێی : لە
چەشتەنگاوێکی ڕۆشنی جەژنا ،
بەگۆرانی‌و چەپڵەڕێزان،
چۆپی‌و ڕەشبەڵەکەوە دەرئەچن

ئا ! بەم هێزو بەم ڕەنگ‌و
بەم توانایەوە ، سەرئەنێن‌و
گیان‌ئەدەن‌و ئەکەوەنە
لینگەفرتێ !!

●

ڕۆژگار زور قورس‌و قات‌و
دژوارە
پەی‌دەرپەی ، سەروسۆراغی
مردوەکانمان پێ‌ڕائەگەیێنێ ‥
بەم دەستانەی خۆمان ،
ئاگرمان‌لەجوانترین‌و شەنگترین
جیهان بەردا ،
تا ئەسر لە گلێنەماندا ، چکی
کردو ووشك‌بوو ٠
کەچی هەر تەنیاو بەس ،
کلافەیەك ژان‌و خەفەتی بۆ
هێشتینەوە
بەڵام ، هەر کرنوشمان
نەبردو چۆکمان‌دانەدا
هەر بەناوچەوان بەرزی
ماینەوە !!

●

هەر لەبەر ئەمەش
ماڵاوایی‌و گەردن ئازادیمان
فەرامۆش کرد ،
ئەو کاروانسەرایەی
مەبەستمانە ،
دەوروبەری ڕێگاکانی بەسەر
لێشاوی خوێنا ڕاکشاوە ٠
سەرکەوتن گەیشتە ڕادەیەك
کە لە هیچ سل نەکات
لە هیچ گمەیەك نەسلەمێتەوە

کەواتە با بەسەرکەوتن‌و
بەیەکجارەکی بنج‌وبێخی هەموو
ئازارو ژانێك رابکێشرێ !!

●

باهووز

شیعری : هێنری دایڤز

لە ناخما باهووزی پڕ لە
ناڵەو بەفشار
لەگەڕ دایە ‥‥
هاکا، لەناگەهان شۆڕشێکی
بەرپاکردو تەقیەوە
بیروباوەڕەکانم ، سەرجەمی
گرژو ڕەپ ئەبێ
تا ئەم باهووزە ووشەی
حەزمەتم بەسەر دائەبارێنی
لە تەك گوڵی هەڵپرو کاوو
پەرەوڵی تەریوو سەرگەردان !
دەتێهەلکە ، ئەی باهووزی
کارەسات
سایەی قەتمەرو تارت بۆم
هەڵخە ‥‥
چونکی ئەگەر هات‌و ساتێ
تۆ ،
ووشەت بەسەر دانەباراندم
سەرتاسەری زیندەگیم ،
بیروباوەڕم وەرئەچەرخێ :
بە گوڵەپێغەمبەری سەودا-
سەر ،
بەپەرەوڵی دەم بەبزەو
جریکەجریکی پڕ لە جوانی‌و
ئەندو

●

شیعرچنیە ٨

ئامادەکردنی
محمود زامدار

ئاوێنەو گۆماو

کاتێ کە سەیری ئاوێنەم
کرد
هەموو سۆزو تاسەو هەستم
ئەخزێتە ناو قاوغەم‌و
بەسەر خۆما دائەکشێم !

بەڵام دەمێ کە ئەنواڕمە
گۆماو ٠
هەزار چەشنە وێنەو تابلۆی
پڕ لە سەیروسەمەرەی تێدا
بەدی ئەکەم
کە نواڕیمە ئاوێنەکەم ،
کابرایەکی گێل‌و گەمژەو
گەلۆری تێدا ئەبینم !
کەچی هەموو پیاوچاکی‌و
بلیمەتی‌و کارامەیەکم دێتە
بەرچاو
کاتێ کە سەیری ناو
گۆماوەکە ئەکەم !!

●

ئاگروتەزرە

شیعری : ڕۆبەرت فیرست

هەندێ هەن ئەڵێن :
جیهان بە ئاگرو خۆڵەکەوە
دوایی دێ
هەندێکی تر ئەڵێن :
بە تەزرە !!
بەڵام ، منی شارەزاو کارزان
لە ئارەزوو هەندی ئادەمیزاد
رای بە (ئاگر دوایی‌دێ)م
بەلاوە ڕاستە !!
خۆ ئەگەر هات‌و ئەم جیهانە
پاتەوپات دارماو رووچوو
ئەوا هەر زۆر هەر زۆر سێ‌و
دوو دڵم لەوەی :
کەرق‌وکینە بەسی ئەو رایەیە
کە ئەڵێ :
ئەم زەوی‌یە خڕەمان
بە (تەزرە) خاپوورو وێران
ئەکرێ‌و ئەروخێ !!

●

قەرز

شیعری : کیسی دیتهاوس

ئازیزەکەم ،
با هەموو قەرزێکم بۆ تۆ بێ،
قەرزێك کە نەتوانم لەرۆژی
تاقیمانەو لێ‌پرسینەوەدا ،
بەهیچ چەشنێك‌و شتێك
نرخ‌و پاداشتی بۆ دانێم
واخ !! نازانم ، کێیە ئەو
مەردمەی
بەهاو رێز لەقەرزی تۆ ئەنێ‌و
هەڵی ئەسەنگێنێ ؟
نازانم ، کێ بۆی ئەلوێ ‥‥
بتخاتە سەر کەڵکەڵەو نیازو
ئاوات
لە رۆژگارێکا کە هەموو
ئاوات‌و نیازێك هەڵومڕیوە !
یا بتوانێ بت‌هێنێتە سەر
سروود ووتن :
ئەو سروودەی کە بەکپەو
بێ‌دەنگ‌و سەنگ هەڵئەبلۆقی‌و
دائەچۆڕێ !!

●

دوو هۆنراوە بۆ حوزەیران

-١-
تەمەنی من ‥‥
چەند حوزەیرانی لەناخیا
ئاخنیوە ؟
چەند سێدارە ‥
لەگوێ روباری ژیانیا
داچەقیوە ؟
چەند حوزەیران ‥
بۆتە پشتێن
سکی پڕ ژانی برسیەکان
ئەجەرێنێ ‥‥؟
چەند حوزەیران
لە شەقامی شارەکانما
خۆی لەغەمی هەتیوباری
مناڵەکانا ئەنوێنێ ؟

چەند حوزەیران ؟
چەند حوزەیران ؟
بۆتەمەنی درەختی ڕەنج
گەردەلول بو ‥‥
گەڵا ڕێزان ؟!

●

دێڕەکانی نوسراوەکەی
چوار تەوژم ‥‥
نە‥ (چوار تۆڵە)
پێمان ئەڵێن :
سێدارەکانی حوزەیران
پێ ئەگرن‌و هەنگاوئەنێن !
جوتیارەکان
بۆ دروێنەی گوڵە گەنمی
ژیان ئەبەن ‥
کاروان : بڕوات
بڕوات
بڕوات
براکانم :
خوێنی حوزەیران :
چرایە
خوێنی حوزەیران :
بڕوایە

●

-٢-
لەناو چاوی تەمەنا بو :
کە حوزەیران ‥‥
بڕژانگەکانی هەڵوەران
کاتێك پەنجە
لەسەر پیلکەی تفەنگ
شل بو :
دەستی تاوان
گرێی لە هەناسە جەران
لە دەماری هەنگاومانا
درکی چڕنوك
خوێنێ وەستان
پشکۆی نیوەڕۆی حوزەیران
بوبە تەزرە ‥‥
هەناسەی بەغای ئەتەزان
لە کوردستان
دەستی ساوای شیرە خورە
بۆ (ئەیلول)ی لاویەتی
خۆی ٠

پێزی تۆڵەی هەڵئەپروان

●

ئەی حوزەیران ‥
قینی تۆڵەی خەفە کراو
لە ئەیلولا
کفنی خوێناوی مردنی
کرد بە ئاڵا ‥‥
سێدارەکان
بون بە تفەنگ
شەهیدەکان
بون بەبڕوا ‥
تا کاروانمان بۆ مەنزڵگای
هەمیشە (نەورۆز) ێك
بڕوا

●

سێدارەکانی حوزەیران
پێ بگرن‌و هەنگاو بنێن
جوتیارەکان :
بۆ دروێنەی گوڵە گەنمی
ژیان بڕۆن :
کاروان
بڕۆ
بڕۆ
بڕۆ
رامەوەستە
حوزەیرانە سورەکانمان
چرای ڕێگایە پڕ
بڕوایە ‥‥

عبدالله عباس

٤١٣ هەزارو ١٣٦ کیلۆگرام توتن بۆ دەرەوە چوە

بەڕێوە بەرایەتی ئینحساری توتن توانیویەتی ئەمساڵ ٤١٣ هەزارو ١٣٦ کیلو گرام توتنی باش بۆ دەرەوەی ولات بنێرێت کە ٣٨٦ هەزارو ٨٠١ کیلو گرامی هی کەرتی گشتی و ٢٦ هەزارو ٣٣٥ کیلو گرامی هی کەرتی تایبەتی بوە ، ئەمە جگە لە ٦ هەزارو ٢٩١ کیلو گرام توتنی نیرگەلە کە بۆ دەرەوە رەوانە کراوە ٠

سەرچاوەیەک لە بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو رای گەیاندوە لەم دواییەدا هەولیکی زور دراوە بۆ ئەوەی بازار بۆ توتنی خۆولاتی لە ولاتە عەرەبیەکان و ولاتانی تری دنیا بدوزریتەوە ٠ وە ووتویەتی لەگەل یەکێتی سوفیەت ریککەوتوین بۆ ئەوەی هەزار تەن توتنی پوختە کراویان بۆ بنێرین ٠ وە هەروەها لەگەل چیکوسلوفاکیا گفت و گۆ هەیە بۆ ئەوەی میقداریکی باش توتنمان لێ بکرن ٠ وە بە پێی بریارەکانی بازاری هاوبەشی عەرەبی بەردەوامین لە گۆرینەوەی توتنی عیراق بە جگەرەی میسری و ئەردەنی بە نسبەتیکی تایبەتی ٠ وە هەروەها لەم دواییەدا میقداریک توتنمان بۆ ژاپون و فەرەنساو ئینگلتەرەو وولاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکاو بەلجیکا رەوانە کردوە ، ئەمە بیجگە لەوەی ئەمساڵ بۆ وولاتەکانی خەلیجی عەرەبی هەندی توتنی نیرگەلە ناردراوە وە سەر چاوەکە راشی گەیاندوە کە ٣٣ هەزار دۆنم زەوی و زار لە پاریزگای سلێمانی و ٦ هەزارو ٩٥٠ لە هەولیرو ٣٠٠ دونم لە کەرکوک تەرخان کراوە بۆ چاندنی توتن ٠

دانانی نەخشەیەکی تازەی بازرگانی

سەرچاوەیەکی لێپرسراو لەوەزارەتی ئابوری رای گەیاندوە کە لەم رۆژانەدا لێپرسراوەکان خەریکی جورەها پەیوەندی وتو ویژی بە پەلەن لەگەل مولحەق و نوینەرە بازرگانیەکانی دەولەتانی دۆست بۆ پەیدا کردنی چەند بازاریکی هەمیشەیی و چەسپاو بۆ نەوتی میللی کراوی عیراق ئەمەش بریتیەبی لە بەستنی چەند ریککەوتنیکی بازرگانی و ئابوری نۆی وراست کردنەوەی ریککەوتنە کۆنەکانیش بە شیوەیەک کە نەوتیش بچیتە ریزی لیستەی کەلو پەلی ئالو گور پێ کراوەوە وە بریار وایە ئەم ریککەوتنانەش لەبەر رۆشنایی سەرەتای ئالو گور کردن بە کەلو پەلو بنچینەی لەسەر پارە وەستاو هاوسانی کرین و فروشتن ، ئەم هەنگاو نانەش لە ئەنجامی ئەوەوە دیت کە نەوت لە بەندەرەکانی دەریای سپی ناوەراست بو فروشتن هەیە جگە لە کەلو پەلی بازرگانی تر ٠

زەوی و زاری نوێ بەسەر جوتیارەکانا دابەش ئەکرێ

ئەنجومەنی کشتوکاڵ لە پاریزگای دیالە رازی بوە لەسەر ئەوەی ئەو جوتیارانەی مەرجەکانی ریککەوتننامەیان تیایە زەوی و زاری دەست بەسەراگیراو بچینن ، کە نزیکەی ١٠ هەزارو ٣٥٦ دونم ئەبیت و ئەکەویتە قەزاکانی خالص و مەندەلی و شارەبان و خانەقین و هەندیکی تری ئەکەویتە ناحیەکانی سەر بە پاریزگاکە ٠ لەم زەوی و زارە نزیکەی ٩ هەزارو ٧٥ دۆنمی بەراوە و ئەوی تری دێمە ٠ ئەوەی شایانی باسە ئەم زەوی و زارە لەم دواییەدا بە پێی یاسای چاکردنی کشتوکاڵ دەستیان بە سەرا گیراوە ٠

بومە لەرزە

بومە لەرزەیەکی سوک بەیانی روژی سێ شەممەی هەفتەی رابوردو لە کوتی داوە و ماوەی سێ ثانیەی خایاندوە ٠

هەروەها ئیوارەی روژی دوو شەممەی هەفتەی رابوردو لە پاریزگای واسطی داوە و درزی کردوتە هەندی دیواری خانوەکانی شاری بەدرەوە ٠

سەرچاوەیەکی شارەزا وتویەتی عیراق ناکەویتە سنوری ئەو ناوچانەوە کە دوو چاری بومەلەرزەی بەهیز ئەبن ٠

– ئا٠د٠ع٠ –

کورتەهەواڵ

● وەزارەتی شارەوانیەکان بریاریدا دوو شارەوانی نۆی چوارەم پلەلەدێی بەلخەو دێی گولب لە پاریزگای سلێمانی دابنێ ٠

کۆنگرەیەکی کریکارانی جیهان لە بەغدا

لە نیوەی مانگی داهاتودا سەرۆک احمد حسن بکر سەرپەرشتی کونگرەیەکی کریکارانی جیهانی ئەکات لە بەغدا کە ٥ روژ ئەخایەنیت ٠

لەم کونگرەیەدا نوینەرانی یەکێتیەکانی کریکارانی عەرەب و جیهان ئامادە ئەبن ٠٠ کاک محمد عایش سەرەکی یەکێتی کریکاران بە نوینەری رۆژنامەی – الثورە ی وتوە ئەم کونگریسە باسی وەرعی دوای میللی کردنی نەوتی عیراق ئەکات ٠ هەروەها وتویەتی ئەمە بۆ هاوکاری کردنی کریکارانە لەگەل عیراق و بەشداربون لە خەباتی گەلی عیراق ٠

پیش ئەمەش یەکێتی کریکاران هەندی هەنگاوی تری ناوە وەکو هەولدان بۆ بەرهەم زیاد کردن و جمعەیەک ئیش کردن لەمانگیکا٠ هەروەها پیلانیکی داناوە بۆ مەسرەف کەم کردنەوەو راگرتنی کرینی کەلوپەل و ئوتومبیل و کەم کردنەوەی سوتەمەنی ٠

لیژنەی پاکردنەوەی دەزگای حکومەت لە وەزارەتی عەدل

وەزارەتی عەدل بریاریدا بەپیکهینانەوەی لیژنەی پاکردنەوەی دەزگای حکومەت بە سەروکایەتی کاک حافظ شوقی سەروکی مەحکەمەی ئیستئنافی بەغدا ، وەئەمانەی خوارەوەش ئەندام ئەبن لە لیژنەکەدا :

رحیم وهل الربیع بەرێوەبەری گشتی عەدل و مالك الهنداوی سەرۆکی ئیدعای گشتی و جێگری سەرۆکی لیژنەی لێکۆڵینەوەی عەدل ٠ وە عبدالرسول الجصانی مدونی یاساو بشیر الخالدی مدونی یاسا ، وە طارق روف محمود بەرێوەبەری دایەرەی زاتیە لە وەزارەتی عەدل بە سکرتێری لیژنەکە دانرا ٠

گوێرەکە قەڵەوکردن

پاریزگای سلێمانی روژی دوو شەممەی رابوردو ٣٠ تەن ئالفی وەرگرتوە بۆ ئەوەی لە چوار پروژەی سامانی حەیواندا دەست بکات بە گوێرەکە قەڵەوکردن ٠

ئەم چوار پروژەیە هی کومەڵەی بەکرەجوو سلێمانیە ٠

گوشەی تەندروستی

چاو یەشە

د ـ نەوزاد

جگە لە نەخوشی زگماکی چاو کە بەشیکی زوری نەخوشی چاو ئەگریتەوە ، چاویەشەش کە بە هەو کردنی چاو ئەوتریت بەشیکی تری نەخوشی چاوە ٠ چاویەشە بەگشتی لە بەر دوو هۆ پەیدا ئەبیت :

یەکەم : بەهوی بەکتریاو فیروسەوە کە گەلێ جورن و ئەچنە چاوەوەو توشی مروف ئەبن ٠ هەر کە چونە چاوەوەو پەرەیان سەند خیرا ئەو پەردە تەنکانەی بە سەر چاوا هاتون ئەیەوروژێنن و سوری هەڵئەگیرن ٠ کە ئەمەش وا لە نەخوشەکە ئەکات بەنایەتی منال بەناچاری دەست بۆ چاوی بەریت و بیخورینیت کە بەمە نەخوشیەکە زیادئەبیت و پەرەئەسینێ ٠

دووەم : هەندی جار تۆزو خول و دوکەل و گەرماو تیشکی روژ ، یان سەرماو بای سارد یا هەندی دەرمانی نەگونجاو لەگەل چاوی مرۆڤدا یاهەوا گورین لەبەهارو هاویندا ئەمانەو هەندی شتی تری وا کە لە چاو

بروانە ل (٧)

خوێنی شەهیدانی کوردستان
مەشخەڵی خەباتی نەتەوەکەمانە

– خەیروڵڵا عەبدولکەریم –

– عیزەت عەبدولرحمان –

– مستەفا خۆشناو –

– محەممەد قودسی –

ریگای سەرکەوتنی گەلان ، بەخەباتیکی دوورو دریژی بێ ووچانی ئاراستەکراوی کۆمەلانی خەلك تەخت کراوە ، کە لە ئەنجامی ئەو خەباتەدا ، تووشی هەزارەها دەردەسەری و ئیش و ئازارو خوێن رشتن هاتوون ٠٠ چونکە لەو کاتەی کیشەی چینایەتی هاتوتەکایەوە تاقمە چەوسێنەرەکان ، پەنایان بردوتە بەر هەموو چەشنە کردەوەیەکی دڕەندانە بۆ ئەوەی رژێمی زوڵم و زۆرداری خویان بپارێزن ٠

گەلی کوردیش ، وەك گشت گەلانی سەر رووی زەمین ، لە رێڕەوی تێکۆشانی نیشتمانی و چینایەتی دا ، قوربانیەکی ئێجگار زۆری داوەو هەزارەها رۆڵەی دلێری لە پێناوی وەدەست خستنی سەربەستی و ئازادیدا لەکیس چووە ٠٠ وە ژماردن !٠ خەباتی نەتەوەی کوردیان بە خوێنی گەشیان مێژووی شەهیدانی کوردستان نایەنە نووسیوە ٠٠ بەجۆرێك قافلەی

شەهیدانی ١٩ی حوزەیرانی ساڵی ٩٤٧ ، لاپەرەییەکی گەشیان لە مێژووی خەباتی جوولانەوەی رزگاری خوازی نەتەکەومان تومار کردوە ٠٠ کە هەردەم مایەی شانازی و سەرچاوەی ئیلهامی نیشتمانپەروەرانی ئەم سەردەمەن ٠

شەهیدانی ١٩ی حوزەیران : مصطفی خوشناو ، عیزەت عبدالعزیز ، خیرالله عبدالکریم محمد محمود قدسی ، نەك تەنها چوار ئەفسەری نیشتمان پەروەر بوون ، بەلکو چوار تێکۆشەری ریزی جوولانەوەی گشت ئەتەوەیی کورد بوون، کە ئەو سەر دەمە حزبی هیواسەر کردەی دەکرد ، بۆیە بە بروایەکی پتەوو هەستیکی دلسۆزانەوە تێدەکۆشان بۆ جێبەجێ کردنی ئامانجە پیروزەکانی ئەتەوەی کورد ، وە گیانی پاکی خۆیان لەم ریگایەدابەخشی ئەم چوار تێکۆشەرە ئەمرانە ، چالاکانە هاوبەشی شورشی بارزانیان کرد بەپێی بریاری حزبی هیوا ٠٠هەروەها لە کۆماری مهابادا دەوریکی باشیان دی ٠

ئەم چوار قارەمانە : بەرلەوەی لەسێدارە بدرین ، نامەیەکیان ئاراستەی گەلی کوردکرد ٠ ئەم نامەیە نمونەی گیانی شورشگیرانەو پلەی روشنبیری و بروای پتەویان ، بە میللەت زۆر بەئاشکرایی نیشان ئەدات ٠

لە ئەنجامی هێرشی کۆنەپەرستانەی حوکمدارەکانی عیراقا بۆ سەر جولانەوەی دیموکراتی خوازی گەلی عیراق بەگشتی و گەلی کورد بەتایبەتی، ئەم رۆڵە دلێرانە بوونە کۆچی قوربانی ریگای ئازادی گەل و نیشتمان ٠

گەلی کورد لە ماوەی ئەو (٢٥) ساڵەی دوای شەهید بونی ئەم قارەمانانە بەسەدەها شەهیدی گەی لە پێناوی جێبەجێ کردنی ئامانجەکانی جوولانەوەی نەتەوایەتی و چینایەتی پێشکەش کردووە ٠

ئەمروکەش ، کەئێمە یادی (٢٥) ساڵەی شەهیدانی ١٩ی حزیران ئەکەینەوە ، پیویستە بەراوردی شکست و سەرکەوتنی جوولانەوەی نیشتمانی گەلەکەمان بکەین و بزانین هویەکانی چیەو چۆن راسترین ریگا دەست نیشان بکەین بۆ گەیشتن بەئامانجە دیموکراتی و نیشتمانیەکانی نەتەوەکەمان ٠ وە یادکردنەوەی شەهیدان پێویستە هەردەم ببیتە مەشخەڵی خەبات لە پێناوی سەرفرازی گەلە قارەمانەکەماندا

نەمری و بەرزی بۆ شەهیدانی ١٩ی حزیران و گشت شەهیدانی کوردستان ٠

ممتاز حیدری

کۆمپانیای نەوتی عیراق بەم جۆرە بو

● کومپانیای نەوتی عیرق سالی ١٩٢٩ دامەزراوەو ٨٣ ملیون جونەیهی ئیستەرلینی سەرمایەی بوە ٠

● بەپێی ریککەوتننامەی – هیلی سور – مولکایەتی کومپانیاکە بەم جورە دابەش کراوە : کومپانیای دارسی ئینگلیزی ٧٥ر٢٣٪ ، شەلی هولەندەیی ٧٥ر٢٣٪، کومپانیای نەوتی فەرەنسایی ٧٥ر٢٣٪ . کومپانیای کار لەشتومەکی روژهەلاتی نزیکدا (ئەمەریکایی) ٧٥ر٢٣٪ ، میراتگرانی گولبەنکیان ٥٪ ٠

هەروەها ریککەوتننامەی – هیلی سور – وابوە کە کومپانیاکە ئنگلیزی بێت و بەریوەبەرەکەشی ئنگلیز بیت٠

● لە سالی (١٩٣٤)ەوە کومپانیای نەوتی عیراق دەستی کردوە بە نەوت دەرهینان بەشێوەیەکی بازرگانانە ٠ هەر لەهەمان سالدا دوو هیلی لولەی راکیشاوە بۆ سەر دەریای سپی ناوەراست ، یەکیکیان بۆ حەیفا لەفەلەستین ، ئەوی تریان بۆ طرابلس لەلوبنان ، ئەم دوو لولەیە توانای ئەوەندە بوە ٥٠٪ی نەوتی دەرهینراو بگەیەنیتە سەر دەریای سپی ناوەراست ٠ هیلی حەیفا بەهوی شەری عەرەب و سەهیونیەکانەوە تا ئیستا راگیراوە ٠بەلام لولەی طرابلس هەر لەئیشدایە ٠ لە سالی ١٩٤٩دا لولەیەکی تر رکیشرا بو طرابلس دریژیکەی ٩٩٢ کیلومەترەیە ، هەر دوو لولەی طرابلس سالی ١٧ ملیون تەن نەوت ئەگویزنەوە ٠

● لە سالی ١٩٥٢دا لولەیەکی گەورە لەکەرکوکەوە بۆ بانیاس (سوریا) راکیشرا دریژیکەی ٨٩٦ کیلومەترەیە ئەمیش سالی ٣٥ ملیون تەن زیاتر نەوت ئەگویزیتەوە ٠

● بەپێی قسەی شارەزایان گواستنەوەی نەوت بەم لولانە تەنی چوار دولار هەرزان تر ئەکەویت لەگواستنەوە بەهوی پاپوری گویزەرەوەی نەوتەو ٠

● لە ٣١ی کانونی یەکەمی سالی ٩٧٠ یەدەگی نەوتی عیراق بە ٣٢ هەزار ملیون بەرمیل

بروانە ل (٧)

دیدەنییەکی ئۆرۆزدی باکی سلیمانی

لە دیدەنییەکما بۆشاری سلێمانی ئەوەم بە هەل زانی کە شتێك دەربارەی ئۆرزدی باکی سلێمانی بەخوێنەرانی رۆژنامەی (هاوکاری) رابگەێنم ، ئەم دەزگایە لەم دواییەدا کراوەتەوەو خەلکیش هەست بە پێویستی بونی ئەکەن و بەگەرمەوە رویان تێکردوە ٠

پێشەکی لەگەل بەرێوەبەری ئورزدی کاك عبدالله پشدەریدا ئەم گفتوگۆیەم ریکخست :

پرسیار : بونی ئۆرزدی باك لە شاری سلێمانیدا چ بایەخێکی هەیە ؟

وەلام : ئورزدی باك دەزگایەکی خزمەت گوزاری کۆمەلایەتی یەو بەهەمو توانایەکیەوە هەوڵ ئەدات لەبازاڕی رەشی بازرگانیداو بەسەر گرانی و نەبوی پیویستی یدا زاڵ بێت ٠٠ دوابەدوای بەیاننامە پیرۆزەکەی ئاذار حکومەتی شۆرش ئەوەی بە ئەرکی سەرشانی خۆی زانی کە باری ئابوری لەکوردستاندا چاك بکات ٠

جا لەم بارەیەوە هەنگاوێکی باش و سود بەخشی نا بەکردنەوەی ئورزدی باك وە ئامادەکردنی هەمو پیویستی یەکی ئابوری تیایدا کە ئەمەش هەنگاوێکی چاکە لە گۆڕرانی کۆمەلایەتیدا ٠

ئێمەش هەر بەو باوەڕەوە ٠ دروشمی بەردەوامیمان خزمەت کردنی کۆمەلانی خەلکی شارە ئازیزەکەمانەو ئاواتەخوازیشم هەمو شارێکی کوردستانی خۆشەویست ئورزدی تیدا بکرێتەوەو دەستی پێشکەوتنی بگاتێ ٠٠

لێرەدا ئەمەوێ راستی یەك هەیە بەهۆی – هاوکاری – یەوە رای بگەێنم ئەویش ئەوەیە پڕ بەدل رەزامەندی خۆم دەربڕم بەرامبەر ئەو پێشوازییە گەرمەی هاوولاتیانی ئەم شارە کردیان و بەپیرمانەوە هاتن و بۆ پێویستیەکانیان روو ئەکەنە بازاڕەکەمان ، کە بازاڕی هەمو کەسێکەو دانیشتوانی شارەکەش بەرێکوپێکی وەك گەلانی پێشکەوتو دێنە بازارەکەوەو ئەمەش بەلگەی وشیاری و بیر فراوانییەو هەردەم ئێمە شانازی پێوە ئەکەین ئامادەین گوێ لەهەمو رەخنەو پێشنیارێك بگرین ٠

پ : بەلای ئێوەوە لە بازاڕێکی وەك ئورزدیدا کاری ئافرەت پەسندترە یاخود پیاو ؟

و : لەراستیدا من هاندەری ئافرەتم بۆ سەربەستی ٠٠! بەلکو پشتگیری راستەقینەییم لەم هەنگاوەدا ٠ بەلای منەوە ئیش کردنی ئافرەت لە بازاڕێکی

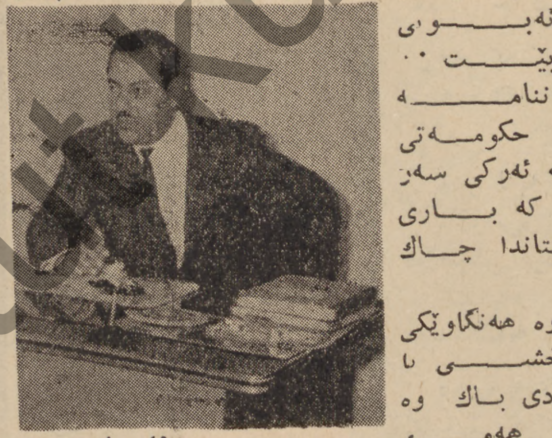
● بەرێوەبەر عبدالله پشدەری●

وەك ئۆرزدیدا پەسندترە وەك لە پیاو ، ئەمەش ئەگەرێتەوە بۆ چەند هۆیەك :

١ ئافرەت مامەلەو قسەی خۆشە ٠

٢ ـ سەرنج راکێشەرە ٠

٣ ـ بەشەکەی بە جوان و خاوێنی رائەگرێ ٠

٤ ـ گوێ رایەلترە بو ئاموژکاری و پەیرەوی کردنی یاسا ٠

پاشان چەند پرسیارێکمان لەو خوشکانە کرد کە لەوێ ئیش ئەکەن ٠

خوشکە نایلە محمد امین لە وەلامی پرسیارێکی (هاوکاری)دا دەربارەی ئیش کردنی وتی :

پێشەکی کۆمەلی ئێمەی کورد بەچاوێکی زۆر تەسکەوە تەماشای ئەم جۆرە بازاڕانە ئەکەن ، بەلام من بەش بە حالی خۆم ئەوە بەپیویست ئەزانم کە بەهەمو توانایەکمەوە بەشداربم ، بۆ ئەوەی باری کۆمەلایەتی کورد پێش بکەوێت وە من هیچ کاتێك گوێم نەداوەتە قسەی پروپوچ ٠٠ هەرگیز ناترسم چونکە مەبەستم خزمەت کردنێکی دلسۆزانەیە٠

کارکردنیشمان لێرەدا تاقی کردنەوەیەکی باشە ، هیوادارین هەردەم سەرکەوتن بەدەست بهێنین لەپێناوی

پێشکەوتنی کۆمەلی کوردا ٠

وە خوشکە شەرمن رحیم لەم بارەیەوە وتی :

بێگومان پێخوشحالم بەوەی کە ئەمە یەکەم تاقی کردنەوەیە لە شارەکەماندا و هاوبەشی تێدا ئەکەم ، هیوادارم نمونەی ئەم جۆرە کارو دەزگایانە زۆرتر بێ ٠٠

پ : ئاواتت ؟

و : پێشکەوتنی میللەت ٠

وە خوشکە شیرین محمد لەم رووەوە وتی :

مایەی سەربەرزی یە ، ئافرەتی کوردستان شان بە شانی پیاو بۆ سودی گشتی لەکاردا بێت ٠٠ وە ئەبێ تاقمیك لەو مەیدانەدا بینە پێشڕەو ٠٠

پ : گیروگرفت هەیە ؟

و : نەخێر هیچ گیروگرفتێکی ئەوتۆ نیە جێگەی باس بێت ٠

پ : چی تر ؟

و : پێشکەوتنی ئێمە بەندە بە پێشکەوتنی تەواوی نەتەوەکەمانەوە ٠

لەگەل خوشکە زکیە صالحدا ٠

پ : تەمەنت ؟

بروانە ل (٧)

گەلانی دنیا بناسە

کۆماری توڤا

لە ١٧ی ساڵی ١٩٤٤ دا ئەنجومەنی نیشتمانی توڤا داوای لە یەکیتی سوڤیەت کرد کە توڤا بە ئەندام وەربگیریت لە کومارە سوشیالیستە یەکگرتوەکانی سوڤییەتدا وە داوا کەیان پەسند کرا ٠

سکرتیری یەکەمی پارتی کۆمونیستی توڤا سالتشاك توکا ئەلیت ولاتیکی وا بچوك و کەنار نەی ئەتوانی باش و خیرا پیشکەویت ئەگەر پشتی بە دۆستی بەهیزی خۆی روس نەبەستایە ٠

لە ساڵی ١٩٣٠ دا بە یارمەتی زانا روسەکان زمانی نیشتمانی توڤا ریکخراو نوسرایەوە لە ساڵی ١٩٤٩ دا

توڤا ولاتیکی سەخت و شاخاویە ، تاقە ریگایەکی ئوتومبیلی تیدایە ئەویش بەشانی ولاخەرێیەکدا ئەروات پێی ئەلین « نهینی گیتی » پانایی توڤا بە قەدەر دانمارك و هولندەو بەلجیکاو سویسرا ئەبیت ٠ گەلی توڤا بە گشتی تورك و مەغولن بۆیە زمانەکەشیان وەکو تورك زمانەکانە ٠

پایتەختی توڤا کە شاری (کیزیل)ە کە (٥٠) هەزا کەس زیاتر تیا دائەنیشیت ئەکەویتە سەر روباری نیسی یەوە وە توڤا دوای شەرو جەنگی چەند سەدەیی دژی دەرەبەگە مەنغولی و داگیرکەرو مەنشورییەکان تیکەل روسیابو ٠

لە ساڵی ١٩٢١ دا توفیەکان بە یارمەتی چینی کریکاری روسیا مەنشوریە داگیرکەرەکانیان دەرپەراند وە کوماری توڤای میللی سەر بە خۆیان دامەزراند ٠

سیستەمی خوێندنی سەرەتایی گشتی دانراو جێ بەجێ کرا ئیستا دوو سەد قوتابخانەی ناوەندی زیاتر تیدایە ٠

کیزیل ٠٠ شاریکی گرنگە لە توڤا لە روی ئابووری و زانست و زانیاریەوە ٠ کاربەدەستانی حکومەت لەوێ دائەنیشن ٠ دامەزراوی میوەو سەوزەی قوتو وە دامەزراوی دارو تەختەی تیدایە ٠ شان بە شانی ئاموژگای پەروەردەکردن کە بە دوو زمان توفی و روس تیایا ئەخویندریت قوتابخانەی ناوەندی هونەرو پیشە سازی و کشتو کاڵ هەیە ، هەروەها قوتابخانەی پزیشك و قوتابخانەی موسیقای منالان و شانۆی دراماو موسیقای تێدایە ئاموژگای زمان و ئەدەب و میژو خزمەتیکی گەورە ئەکەن هەروەها خانەی بلاو کردنەوەی کتیب و گۆڤارو چاپەمەنی تیدایە ٠

لە ـ اخباری سوڤییەتی ـەوە وەرگیراوە

ڕوونکرنەکا پێدڤی

دهژمارا (١١٩)ێدا، مەژ خوێندەڤانێن بەرکەتی خاست کو ڕوژا چارشەمبی ١٤ی هەیڤا شەش لبارەگاهێ - جڤاتا ڕەوشەنڤانێ یا کوردی - کوم ببین .

بەلێ ئەڤ کوم بوونە نەبووژبەر بناسەکێ سەرەکی کو وەکی بەرپرسیارێن جڤاتێ گوتی : مە نەگوت بوو وان .

یاراست یاژمەڤە کوم بوونەکا هوسا بچویک ڤێ چەندێ ناخازیتو لنک مەوەرە، ئەمو هەر ڕەوشەنڤانەکێ کورد هەر دەمەکی دکاریت، بێ ئژن خاستن، دبن سیبەرا جڤاتێڤە خزمەتا ڕەوشەنڤانی یا کوردی بکەت .

ئەم هیڤیدارین لە ببورنو ئەم گەلەک سوپاسا ڕێبەریا جڤاتێ دکەینو سەروکێ وێ دکەین .

هەروەسا سوپاسا وان برادەرا دکەین کو دبەرهەڤ بوون بو کوم بوونێ، داپێنگاڤێن سەرەکی دەست نیشانکەن ژبو کارەکێ ڕەوشەنڤانیێ بلندتر دخزمەتا تورێ کوردی .

لمنوەرە، کوردستانا بەرفرەهەیەو ڕەوشەنڤانێن کورد دکارن لجهەکێ دیو برەنگەکێ دی ڤێ بکەنو هەربژین .

هاوکاری

دەنگەک ژکوردستانێ :

پاشی سلاڤا

دهژمارا (١١٨)ێدا، روژا ٢٧ گولانێ ١٩٧٢، هەوە ل پێشەکی یا گوتارا (دلشاد عبدالرحمن)ی ژ خوێندەڤانێت هێژا خوازتبو، کو هەمی لجهەکی جڤات ببن، دا لسەر وێ چەندێ باخڤن .

براستی، ئەڤە پێشنیارەکا گەلەکا گرنگە، نەخاسمە دڤێ قوناغێدا، یاوەکو پێدڤی یە، هەر کەسەک ژلایێ خوڤە، خو پشکدار بکەتو بخەبتیت، دا تەڤگەرا ئەزمانو تورێ کوردی بهاڤێنە پێش، نەمازە زاراڤێ کرمانجی کو گەلەکێ ڤەمایو پاشدامایە ل کوردستانا عیراقێ .

بدیتنا من، دێ ئەڤ کوومبوونە، ببیتە پێنگاڤەکا گەلەکا هێژاو بەرکەفتی، بەریڤ دانەکاریا ئەزمانێ کرنو بەرفرەهکرنا خویندنو نڤیسساندنا ئەزمانی، ملەت خورتو زانا دبیت .

ملەت : دەردێت خو ناسیتەڤەو دێ دەرمانا بو دانیت .

هەر بزاڤەکا ملی یا بهێتە

سەرکەفتن بو بزاڤا ڕەوشەنڤانێن کورد

مەیێ شرینو ڕەوان دهەر بابەتەکێ ژیبانێدا .

چونکە درێیا ئەزمانیدا، درێیا خواندنو نڤیسساندنا ئەزمانیدا، ملەت دگەهیتە هەر « زانینەکێ »، ئو بخورت

گاڤا، خواندنو نڤیسساندنێ، هەمی چینێت ملەتی ڤەگرتن نەخاسما چینا کارکەرو ڕێنجبەر، پالەو جوتیار، لهەمی دەرا، لباژێراو گوندا، دێ بساناهیو بدەمەکێ کێم

کرن، بێ زمان، دێ گەلەکا لاوازو بێ چارە بیت، بەروڤاژی ئەگەر ئەزمان دگەلدا بیت، ب ئەزمانێ ڕێنجبەرو جوتیارا - بیروباوەر .. ئارمانجو نیشان - بهێنە ڕۆن کرن، دێ

قوول - قوولە ملەت هێتە دناڤ بزاڤێدا، دناڤ خو گووڕی کرنێو خەباتێدا .

گەر بزاڤ هاتە دیارکرن بئەزمانێ وان، دێ ئەو زوی تێگەهن، کا چ بزاڤە، وەختێ

محمد علی یونس بامەرنی

دیت ژبو پەرژەوەندا وان یاکار- دکەت دێ ئەو بزاڤ بیتە لێفمانەکو لێمشتەکا خورتو ئازا، دێ چیتە پێش بو سەرکەفتنێ .

هەر دەمەکێ ببینیت، کو بزاڤ نەیا درستەو پەرژەوەندا وان تێدا نینە، دێ بزاڤ ساروبار بیتو دێ ڤەمرێت .

ب گوورەی ڤێ چەندا بووری هێژتا خواندنو نڤیسساندن بزاراڤێ مەیێ کرمانجی هەمی چینێت ملەتێ مە نەڤەگرتینە، هژمارەکا زورا کێم ژ خواندەڤانێت مە، یێت مەلەڤان بوین دڤی بووریدا، هەرچەندە هیڤی یا موکومە کو ئەڤ مەلەڤانە روژ بو روژێ پتر لێ بهێنو .. دێ هەر پتر لێ هێن .

ئەڤ دەلیڤێ پیروزێ دیبارناما ١١ی ئادارا ناڤدار بو ملەتێ مە بەردەست کری، پێدڤی یە هندی ژێ چێ ببیت سودو قازانجی ژێ وەرگرین ملەتێ مە ب ملیونا ل کوردستانا ئەڤرازو روژئاڤا چاڤەرێیا ئەڤێ فەرسەتێ دکەن، ئومێدا وان ئەوە دێ ئەڤ « کرێسکە » گەهیتە وان دا ئەو ژی لبەر ئەڤێ « تیروژکێ » بەریڤ پێش بدەنە رێ .

ئەڤ پێشنیارا هەوە بەر چاڤکری گەلەکا دجهێ خودایەو یا پەسندە ژلایێ هەر کەسەکێ ڤە، چونکە دێ بڤێ پێنگاڤێ ئەڤ دەرگەهە پێتر ڤەبیت .

دەمێ ئەو برایێت خوێندەڤانێت کرمانجی زان لجهەکی کووم دبن، نیباسین دناڤ واندا دێ پەیدابیت، دێ گرفتاریێت زاراڤێ خو ئاشکەرا کەنو دێ لسەر ئاخڤنو دێ لڤلڤن بو چارەکرنا وان گرفتاریاو دێ ڕێیەکا راستو درست دانن کو لسەر برێڤە بچن .

لمنوەرە، ئەڤ توخمە کوومبوونە، گەلەک دڤەرو پێدڤی نەو دەنگێ خو ددەمە دگەل دەنگێ هەوەداو دخازم ژهەر برادەرەکی کو کاربکەت بو سەرئێخستنا ڤێ پێنگاڤێو بدرستی دبینم کو ئەو جڤات لزوزانەکا کوردستانێ وەکی (صلاح الدین)ی بێتە گرێدان، کو بکەڤیتە نیڤەکا ڕێکێ، نێزیکی هەمی کنارا بیت دا وەستیانو زیبانا هەمی یا وەکی ئێک بیت .

دگەل ڤێ چەندێ داخازا مە ژ « هاوکاری »یێ - بەرپەرەک ژزاراڤێ من - ئەوە کو پروگرامەکی بەلاڤ بکەت لسەر ڤێ کومبوونێ، ئەرکو کریارێت کو جڤات پێرابیت ئاشکەرا بکەت، داخوازا هەمی خواندەڤانا بکەت کو هزرو بیرێت خو لسەر پروگرامی دیاربکەن .

بزانینا من، دێ گەلەک قازانجی ژبو ملەتی، بو ئەزمانو تورێ کوردی وەرگرین درێکا ڤێ جڤاتێدا .

سوپاسو ئەڤینێت خو ژکانا دلێ خو بو ڕوژناما (هاوکاری)یێ دیباردکەم کو بەرپەرەک تەرخانکری بو زاراڤێ کرمانجی، براستی ئەڤە بریارەکا گەلەکا بنرخو گران بهایە، بڤێ کریارێ (هاوکاری)یێ جهێ خو بێ گرتی لناڤ دلێت هەمی کەسێت ئەڤێ دەڤەرێ .

هەرو هەر پێش بکەڤی (هاوکاری)یا دەلال .

قوناغەکا نوی و.. خەباتەکا نوی

ئەز دبێژم، هەر خویندەڤانەکێ ڤی بەرپەری، پێدڤی هندێ نینە کویرو هویر هزرا خو دبەرپەریدا بکەت دابزانیت ئەڤ چەند هژمارێن دویماهیکێ

ژ ڕوژناما مە نیشانەکا دیارن کو ڕەوشەنڤانێن کورد، یێن دەڤەرا مە، وێ قوناغەکا نوی دەستپێدکەن .

پار وەکی ڤی دەمی ژسالێ، ژبلی سێ - چار نڤیسەڤانەکا پێڤە، کەسێ دڤی بەرپەریدا نە دنڤیسیو ڤەرێژا هزرو بیرا خو تێدا بلاڤ نەدکر .

وەلێ ئەڤرو بدەهان نڤیسەڤانو تورڤانو هوزانڤانێن دەڤەرا مە، هەڤپشکی یەکا گەرمو گور دکەن ددەرێخستنا ڤی بەرپەریو پێشڤەبرنا بزاڤا ڕەوشەنڤانیێ لدەڤەرامە .

دوهی کت - کت هەبوون، هەر ئێک لباژێرەکێ کوردستانێ ئەڤ بەرپەرە دخاند، وەلێ ئەڤرو بسەدان خورتێن کورد ڤی بەرپەری دخوینو پەیوەندیا خو روبروژ قایمتر دکەن لگەل .

دیارە چەند بناسەکێن سەرەکی یێن هەین ژبو ڤێ گوهرینا دهزرا خویندەڤانو

گەلەکا پێدڤیو ببهایە، ئەگەنەبا کەسێ چو نەدنڤیسیو بێگومان مەژی قەلەم لکاغەزێ نەددا .

یادووێ، ئەوە : ئەڤێن ژروژا ئێکێ دەستپێکری باوەریەکا موکم بخو هەبوو کو یێ لسەر ڕێکەکا راستو دوروست دچن، ڕێکا خزمەتکرنا بزاڤا ڕەوشەنڤانیێ دناڤ

نڤیسەڤانێن کورددا ڕوی دای بەرامبەر ڤی بەرپەری :

ئێک ژوان بناسا، بوونا سەربەستییێ یە دنڤیسینو بلاڤکرنێدا، ئەڤ سەربەستی یە

ملەتیدا، لدویف وێ باوەریا دبێژیت :

(دڤێ هەر دەلیڤەکێ بدەستمە دکەڤیت بو خزمەتکرنا ملەتی ژ دەستێ خو نەکەین، هندی ئەو دەلیڤەیێ تەنگژی بیت) .

یاسێ دیاربوو، بو هەمی

بێ ناڤ بێ ناڤ

خویندەڤانێن ڤی بەرپەری بو هەمی خودان ویژدانو گیانەکێ پاقژ، کو رامانا مە بلندکرنو پێشڤەبرنا چو ڕەخا ئان کەسا ئان بزاڤا نینە، بەلکی رامانامە خزمەتا ملەتی یەو پێشکەفتنا زمانو تورێ کوردی یە، هەر کەسەکێ رامانا وی خزمەتا ملەتێ خو نەبیت دڤێ قوناغا

ئەم تێدا دژین یێ ژهەژی هندێ یە بێتە ڕسواو رویڕەش کرنو سێبەرکا لدویف باڤێن .

بێگومان گەلەک ئاستەنگ درێکا مەدا هەبوونو یێن هەین، بەلێ گەهشتنا مە بو ڤێ پەیسکا ئەم نهو تێدا خوینەکا نوی ددەتە گیانێ مەیێ تێهنی ژبو گەرم کرنا بزاڤێو سەرکەفتنا ملەتی نەمازە ئەڤرو ڕەوشەنڤانێن کورد بگەرمی هاریکاریا مە دکەنو ئەم گەلەک دسەربلندین کو ئەڤرو نڤیسەڤانێن کورد پتر ژمە هەڤپشکن ددەرێخستنا ڤی بەرپەرێ کەسێ خونە .

دێ بلا ئەڤ قوناغە، ژبو هندێ بیت ئەم تەڤرا دلێن خو بکەینە ئێکو ببراینی کاربکەین

بروانە ل ٧

تە زانی یە !!

ئەڤ کوژیە، ساڤایەکە ژنوی کێش دبیتە دنیا بوونێو ئەز نزانم دێ ژیت ئان نە !!

ئەڤ کوژیە ژبو هندێ یە کا ... تەو منو هەر کەسەکێ دێ چ هەیە بێژیتو چ

نەراستیو نەدروستیو بێدادی یەکێ دبینیت پێشکێشی خویندەڤانا بکەت .

ئەڤ کوژیە بزاڤەکە لدوی شیانێ، ژبو نەهێلانا وان کێماسیو زولمو زۆریو نەباشیێن رویددەن چ ژلایێ بەرپرسیاراو چ ژلایێ کاربەدەستاو چ ژ هەر لایەکی ئان کەسانەکی بیت ... کو دویماهیکا وێ کریارێ زیان بملەتیو بزاڤا وێ دکەڤیت .

رامانا مە ئەوە ملەت راستیێ بزانیتو دوستو دوژمنێن خو ژێک جوداکەتو وان کەسا، ئان بزاڤا، ئان بەرپرسیارو کاربەدەستا ئەڤێن خزمەتا وێ ناکەن بنیاسیتو چ کارو کریارەکا دگەل بەرژەوەندا ملەتیدا نەبیتو سوودو قازانجی ژێ وەرنەگریت ئاشکرا کەین .

ئەڤ کوژیە، دەنگێ هەمی وان کەسانە، ئەڤێن نەکارن دەنگێ خو بگەهیننە چو جهاو کەس نینە مافێ وان بپارێزیت .

ئەڤ کوژیە، ژبو هندێ یە توخیبەکی دانیت بو هەمی وان کەسان ئەڤێن سەر حسێبا ملەتی گەهشتینە کورسی کاو پشتی گەهشتینێ ملەت پشت گوهێ خو هاڤێتی . دڤێ بیڤازا وان بهێتە سپی کرن، دابزانن ملەتێ هشیارەو دێ روژەکێ تولا خو هەر وەرگریت .

دارکوکە

خستنە سەر

دزاراڤێ کرمانجیدا، دوو ئامراز وێت هەین بو خستنە سەرێ :

یێ : بو نێریو دبیتە (ێ) ژی
یا : بو مێیو دبیتە (آ) ژی

١ - ئەگەر تیپا دویماهیکێ یا ناڤێ بزوێن (دەنگدار) بت، بو نێری (یێ) و بو مێی (یا) دێ بکارهێت وەک :

نێر
أ - زانایێ گەورە

مێ
راستیێ یا شرین
ب - گەورە یێ چاک
ماسی یا مەزن
جـ - قوتابی یێ زیرەک
کانی یا سار

٢ - ئەگەر تیپا دویماهیکێ یاناڤێ نەبزوێن (بێدەنگ - دەنگدێر) بت بو نێری (ێ) و بو مێی (آ) دێ بکار هێت وەک :

نێر
أ - نانێ هشک

مێ
داسا تیژ
ب - هەڤالێ باش
دفنا بلند
ب - هەڤالێ باش
دفنا بلند
جـ - زکێ تێر

گەزا چیتی

٣ - دزاراڤێ سۆرانی دا (ی) بکاردهێت بو خستنە سەرێ، بو نێریو مێی وەک :

نێر
أ - زانای گەورە

مێ
راستیی شرین
ب - گەورەی چاک
ماسیی مەزن
حـ - قوتابیی زیرەک
کانیی سارد .

٤ - ئویجاخا گۆییا (ئێل - عەشیرەت) هەروەسا (ی) بکاردینن بو خستنە سەرێ وەک :

أ - ڕەزی من
ب - پەزی من
جـ - داسی من

٥ - ئاشکرایە ئامرازەک بو نێرومێ بکاربهێت، ژدو ئامرازا بساناهی ترەو دێ بتە پێنگاڤەک بو یەکبینا هەردوو زاراڤێن کوردی، من هیڤی هەیە هەر خاندەڤانەک هزرو بیرا خۆ دڤێ پێشنیارێدا بکەتو ئەگەر دیت هێژایە دەنگێ خۆ بدت دەنگێ من، دائەم ڤێ پێنگاڤێ ژبو پێشڤە پاڤێژینو کوسپەکێ زۆرێ ڤەدەین .

ئیبراهیم ڕەمەزان نەجار

ئەڤە چی یە هوین دکەن ؟

ئەڤە چییەو چ دبێژنە ڤێ چەندێ ؟

مەو ڤێ ئێکی چ تێکە ؟

ئەڤا هوین دکەن تشتەکێ دیڤرا هەی !!

هەوە دڤێ ملەتی پارچە - پارچە بکەن !!

ئەڤ بزاڤا هەنێ دڤی

ئەو بخو زاراڤەکێ مرییەو یێ مرنێ هەر بو مرنێ باشە !

شونیا ڤێ یا هوین دکەن، خو بخویندنو فێربوونا زمانێ کوردیڤە مژویلکەن .

هەکە هەوە دڤێت خزمەتا ملەتێ خو بکەن، بڤێ ڕێکێ

ئاستەنگا، ئەڤە بهندێ دهێتە کرن، هوین چو ئاستەنگێن دی دروست نەکەن بو ملەتی کوردو بهێلن بزمانێ خوێ کوردی بخوینیتو بنڤیسیت کرمانجی یا چ ؟ چ دبێژنە ڤێ ؟ هوین نەدروستن، هەوە تشتەکێ دی یێ هەی ..

دەراڤێدا نەیا باقژە !!

هەوە رامانەکا دی یا هەی !!

هوین دووبەرکی یێ دناڤ ملەتیدا بلاڤدکەن !!

هەکە ئەڤە نەبت، مەو زیندیکرنا زاراڤێ کرمانجی چ دگەل ئێکە !!

ناهێتە کرن، کی بکرماجی دئاخڤیت ؟ چەند کتێب بکرمانجی هەنە ؟ چەند خویندەڤان هەنە ؟ هوین بو ژخو ڤەنابن ؟ دیارە تشتەکی دچاڤێن وەدا هەی !

پێدڤی یە ئەم هەمی کاربکەین ژبو بنبرکرنا

خویندەڤانێ هێژا، ئەڤە کێمەکە ژیا دبێژنە مە، دێ بلا سەرێ مە دگور پێن مەد ئاگر !!

پڕبێژەک

ڤێ ژی بخوینە

عبدالرحمن نقشبندي

وەسا دیارە ژنڤیسیناسەیدایێ هێژا، بەرزەکرنو بنگەرکرنا زاراڤەکێ کوردی یە ژبو سەرکەفتنا زاراڤەکێ دی . بێ هندێ کو لدویچونەکا زانستیو ڤەکولینەکا کویر داهەر زاراڤەکیدا کربیت . ئەڤە لدەمەکیو لجاخەکی تێتە کرن مروڤ نزانیت بەرامبەر ڤێ چەندێ چ بێژیت، ئەز ئێکم ژوان یێن چریسەتێ سەرێ وی گرتی وەکی نڤیسینا سەیدایێ ئیبراهیم خویندی، نەخاسمە ئەڤرو چو زاراڤ زاراڤێن میری (ڕەسمی) نینن، ئەڤە ئێک یادووێ، ئەڤە هەیامەکەو بناسو زیرەکی یا ڤی بەرپەری لڕوژناما هاوکاریێ، زێدەبار بوونا نیڤ سەربەستیەکێ لوەلاتی، بزاڤەکا پیروزو وەلات پەرەستو پرگیانو خوین دناڤ ڕەوشەنڤانێن کرمانجدا یا پەیدا بووی، رێگرتن لڤانا کو بیروهزرو تەخمینا خو بلاڤکەنو ڤەرێژا خو بگەهینن خوێندەڤانێن دی نەراستە بتنێ بەلکو نەڤەنجی یەکا مەزن ژی لدویف دهێت، نەڤەنجی یا بنگەرکرنا سەربەستی یا نڤیسینو بزاراڤێ خو ئاخفتنێ .

ڤێجار وەرن دگەل مزداجارەکا دی گوتارا سەیدا (ئیبراهیم)ی بخوینین .

(١) دبێژیت : (ئاشکرایە سەیدایێ هێژا صادق بهاء الدین زۆر خو ماندی دکەت) .

ئەز دبێژم :

دزاراڤێ کرمانجیدا گەلەپەیڤێن هەین شوینا (زۆر) و (ماندی) دگرن وەک : گەلەک - وەستیان - کەسیرە - خوهدان ... هتد .

(٢) دبێژیت : (سەیدای ئەڤە وێ گوتی، دروژناما هاوکاریێدا یا هێژا) .

ئەزو کورد دبێژین : کوردهوسا نائاخڤن بەلکی ڤێ هەڤوکێ بڤی ڕەنگی دبێژن :

(سەیدای ئەڤە وا گوتی، دروژناما هاوکاری یا هێژا دا) . ژبەرکو (دا) لدویماهی یا گوتنێ دهێت دێ بێژی :

- دناڤ ڕەزێ سێڤادا .
- دکویراتیا ئاڤا زێیێ شیندا .
- لبن سیبەرا دارێن بەریو کەزانو گرسکا دا .

٣ - ئەز نزانم بو سەیدایێ ئیبراهیم (تیپ) ئانکو (حرف) دکەتە (پیت)، (تیپ) دهەمی زاراڤو زمانێن هیندو ئەوروپی، چ یێن کەڤنو چ یێن نوی رامان ژێ وێنەیە (شکل، صورة) و ئەڤە دروست ترەژبەرکو تیپ شکلێ دەنگی یە، ئەڤە ژبلی هندێ کو نهو هەر ژ (تایپ)ێ بگرە هەتا دهێتە سەر ئامێرێن چاپەمەنیێ (تایپرایتەر - لاینوتایپ - ئەنتەرتایپ - تایپەر ... هتد) ژ (تایپ - تیپ) وێن هاتین وەرگرتن، نەماز (پیت) بو رامانەکا گەلە دویر ژ (حرف) دکوردیدا دهێت، رامان ژی (بەرکەتو بەرفرەهی یە) .

٤ - بەرامبەر ووشە، مە ئەڤە هەمی وێن هەین :

(گوتن - پەیڤ - ئاخڤتن - بێژە) .

٥ - سەیدا دبێژیت : (ئەڤ گوتنە وێ هاتی نڤیسین دئێک ژنڤیسینێن سەیدا (صادق بهاء الدین)ی دا) هەر کەسەکێ ڤێ هەڤوکێ بخوینیت، دێ هزرا وی بو دوو تشتا چیت :

ئان سەیدایێ ئیبراهیم **بروانە : ل ٧**

زمانێ کوردی و برادەر ئیبراهیم ڕەمەزان نەجار

دهژمارا ڕۆژناما هاوکاری (١١٩)ێ ڕۆژا (٣)ێ خزیرانا سالا (١٩٧٢)دا، چاڤێ من بگوتارێ برادەر ئبراهیم ڕەمەزانی کەفت یێ کو بفی ناڤی، یا ڤێ مانشێتی : نڤیسینا کوردیو ... سەیدا صادق بهاء الدین، نڤیسی، ژرێڤە ئەز سوپاسی کوزارێ وی مە کو دیارە ژخەمخورێت تورو زمانێ کوردی یە ئو ژ خویندەڤانێت نڤیسینێت منە . پاشی هەکە دستویری ژلایێ برادەر ئیبراهیمیڤە هەبیت ئەز چەند گوتنا لسەر گوتارێ وی نڤیسی بکەم، داکو خوێندەڤانێت دگوتارێت زمانێ کوردی یێت کو من لسەر فونێتیکا زمانێ کوردی بەلاڤکرین باشتر تێبگەهنو هزرا وا وەکی برادەر ئیبراهیم ڕەمەزانی بخاری نەچیت .

برادەر ئبراهیمی ناڤێ بابەتێ ئەز پێش کێش دکەم هەر ژنک خو گوهوری یە کورامانەکو پەژنەکا دی ددەت، ژ « زمانێ کوردی یە » نڤیسینا

کوردی لڤێرە ئەز دبێژم دڤیا ناڤێ گۆتاری، یا مانشێتا من دانای نەگوهوریت، ژبەرکو جودایەکا مەزن لناڤبەرا زمان کو زانستی یەکە ئو نڤیسیندا هەیە، نەجهێ هندێ یە کو درێژیێ بدەینێ . برادەر ئبراهیم هەر وەکی دیارە بدرستی تێ نەگەهشتی یە کا بابەتێ مە فونێتیکە یا فونولوژی یە زانستێ (علمێ) زانینا دەنگانە . دەنگێت کوردی یێت کو هندە گوهورین تێدا بوین، نە لێک ئینانا بێژەیا یان کۆتنانە کو هەڤبەری ئێک بێنە کرن هەر وەکی ئەو تێ گەهشتی هەر وەکی دسەرهاتێیت کوردیدا هەین، وەکی : نانو شیر، تێشتا میر . نانو ماست تێشتا راست . نانو دەو تێشتا درەو . کو ڤان بێژەیان هەڤبەری ئێک دانین :

شیر	میر
ماست	راست
دەو	درەو

نەخێر برادەر، رامانو پەژنا مە ژهەڤبەرکرنا بێژەیا، دیارکرنو ڕوهدکرنا دەنگێ هندە

دەنگدارانە (تیپێت دەنگدار) ئان (کونسونانت) وەکی دەنگێ یا فونێما (س) کو وەکی دەنگێ یافونێما (ص)یە دهندە بێژەیان دهندە زارێت خوجهدا وەکی ڤان بێژەیان :

(سە) کو وەکی (صە) تێتە زارکرن (لێڤکرن) (سەهم) یا (سام) کو وەکی (صەهم) یا (صام) نێتە زارکرنو بهیستن . هەر وەسا (ساڤار) وەکی (صاڤار) ، سامال وەکی (صامال) ، سۆپە (صۆپە)(١) کو دەنگێ (س) زراڤ ئو ستویر تێتە بهیستن .

هەر وەسا دەنگێ یا فونێما (ت) دیسا وەکی دەنگێ یا فونێما (ت) یا کوردی یە ئو (ط) یا زمانێ عەرەبی یە . وەکی (تەڤر) کو وەکی (طەڤر) نێتە بهیستن ئانکو دەنگی (تێ) یێ زراڤو دەنگێ ستویرترە کو بزمانێ ئنگلیزی بناڤێ (ئەسپیریێت بناڤدکەن .

(١) وەکی دەنگی (سی) دبێژەیا (سەم)، یا (سەم

بودی) دزمانێ ئنگلیزیدا، (شەصت) دسورانیدا .

هەر وەسا دەنگێ (ت) دبێژەیا (تەزی)دا کو وەکی (طەزی) تێتە بهێستن، هەر وەکی وان (تەنگاڤ - تەنگاڤی ،کو وەکی (طەنگاڤ - طەنگاڤی) نێتە بهیستن، بەلێ ئەڤ دەنگە دەنگێ (ت) برەنگەکێ دی یە دهندە بێژەیاندا وەکی، (تەڤری) ، (تەراش) ، (نەر - تەراتی) . ئەڤ تێڤەلیو جودایا ددەنگی یا فونێمێت دەنگدار (کونسونانت)دا ددەنگێ (کاڤێ)دا، ددەنگێ (پ)و ددەنگێ (چ)دا ئو ددەنگێ (ز)دا ئەشکەرایە، کو سەیدایێ زانا ئو شەهرەزا ئو پوسپور دزمانێ کوردیدا کوردوییف دکتێبا خودا یا نباڤێ گرامەتیکا زمانێ کوردی بونا دەرسخانێت (٥ - ٨) ١٩٦٠ یەرڤان دانای ڤێ تێڤەلی ئو جودایا دتیپێت دەنگدار (کوسونانت)دا دهند زارێت خوجهێت وردیدا زێدەبار زارێ کرمانجی بنمونەڤە روهن دکەت

کو ژبەر ڤێ چەندێ ژی تیپێت دەنگدار (کونسونانت) دکەنە (٢٨) تیپ، هەر وەسا مەکەنزی دکتێبا لسەر زارێت

صادق بهاء الدین

کوردی (کوردش دایەلێکت) سالا (١٩٦١)ێ دانای هندە دنگان ژوان بو نمونە روهن دکەت . دابێینە ئالاڤێ پێوەند (ئو) دزمانێ کوردی کرمانجیدا ئەڤە براست ئالاڤێ پێوەندێ یە، کو سەیدایێ ڕەشید کورد دکتێبا خودا » رێ زمانا زمانێ کورمانجی بەرپەرێ (١١٢)ێ دبن ناڤێ برا (١٢)ێ بپێوەند (حەرفا عەتفێ) و ژجوینا یەکێ پێوەندا دروست داتنیت . هەروەسا سەیدایێ جەگەرخوین دبەرپەرێ (١٩٨)ێ ژکتێبا خو (ئاوا ئودەستورا زمانێ کوردی) یاکو سالا (١٩٦١)ێ لبەغدا چاپکری (ئو) بتیپا پێوەند داتنیت، و هەمی کتێبێت دی یێت رێزمانا کوردی کرمانجی ژی .

کو بهزرا من پاشی تیپێت دەنگدارو عەرەبی هەکە (و) هاتە دانان درستە، بەلێ پاشی

institut kurde de paris

لە پێناوی شانۆیەکی ڕازاوەدا

فاضل قصاب

کاتێ باس لە پێشکەوتنی هونەر ئەکەین ڕاستەوخۆ هەست بەجموجۆڵێك ئەکەین وەك وێنەیەك دوای بیرکردنەوە لە ئەندێشەدا دروست ئەبێت · مامۆستایانی هونەر ، ئەو کەسانەی ڕاستی مەبەست لەناخیانا ڕوواوەو بەری گرتووە لەڕوانگەی خۆیانەوە ئەزانن چۆن بەرەو ئامانج ئەڕۆن ، هەر لەبەر ئەوەشە زۆرە هاهەڵکەوتومان بیر ئەکەوێتەوە کاتێ لەم باسە ئەدوێین ·

بێ گومان باس لەهونەری شانۆگەری ئەکەم · ئەو هونەرەی پێوانەی شارستانیەتی هەموو گەلێکە · ئێمەی کورد جموجۆڵی شانۆگەریمان تازەدەستی پێ کردووەو تەقەلای ئەوەمانە بەجوانیو ڕازاوەیی پلەی زانیاریو کۆمەلایەتیو ئابووریو سیاسیمان بەگەلانی تر پیشان بدەین ، ئەوەی لەسەرمانە لەپێناوی ئەم مەبەستەدا بیکەین پێش هەموو شتێك پەروەردەکردنی کادیری هونەریی لێهاتووە کە توانای زاڵبوونی هەبێت بەسەر کۆسپەکانی ڕێگەماندا ، ئەوسا ئەبێ ئەو لێهاتوو شارەزایانە خۆ هەڵ قورتێنن لە هەڵسەنگاندنی هەموو کارێکی هونەری ماندا ، خۆ ئەگەر وانەبێت ڕۆژبەڕۆژ بەرەو کزبوون ئەچینو سەرمان لێ ئەشێوێ ·

لە سەرەتای ساڵی ١٩٦٩وە هەتا ئەمڕۆ چەندەها شانۆگەری کوردی پێشکەش کراونو هەرچۆنێك بووبن هەنگاوێکی سەرەتایی بوون بەرەو ڕاپەڕینێکی گەورە لەشانۆی کوردیدا ، ئەوەی جێی داخە زۆر کەسی نەشارەزا ڕووی ئەو بەرهەمانەیان ڕەش کرد لەسەرپەڕەی ڕۆژنامە کوردیو عەرەبیەکان · هۆی سەرەکیش ئەوە بوو کە شارەزایان بێدەنگ بوونو ئەوانی تر بێ ئەوەی بەتەنگەوە بێنو توانای تەواوی هەڵسەنگاندنیان هەبێت بەڕەخنەی بێسەرو شوێن کە لەقاڵبی ڕەخنەدانەبوون خستیاندنە بازاری مەزاتەوە ·· ئێمە بەم جۆرە نوسینانە هیواخوازین هەموو شتێك نرخی خۆی بدرێتێ · ئەوە نمونەیەك بوو لەڕەخنەگرانی شانۆگەرییەکانمان ، ئنجا ئەو کەسانەی وورده ووردە لەسەرشانۆی کوردی ئەنووسن :

هێشتا بەشێوەیەکی چاك لەسەر شانۆی کوردیو دژوارەکانی نەنووسراوە کە ببێتە سەرەتایەك بۆ لێکولینەوەیەکی فراوانو دانانی چەند ڕێبازێك هەتا بکرێتە بناغەی هونەری شانۆییمان ، هەتا ئێستا - وعی -ێکی ڕۆشنبیری بە شێوەیەکی فراوان لە کوردستاندا دەربارەی ئەم هونەرە نیە · هەر ئەو هۆیەشە ئەوانەی بەناوی ڕەخنەوە لەسەر بەرهەمە کوردیەکان ئەنووسن زۆر بەدبینن ·

ئەو کەسەی نیازی ڕەخنەی هەبێت لەبەرهەمێکی هونەری پێشەکی ئەبێت شارەزا بێت لە هونەرەکانی شانۆ وەك دەرهێنان ، نواندن ، ئارایشت، دیکۆر جگە لەوەی ئەبێت لەناخی نووسەرەکەدا بژی · دەست کورتی نووسەرەکانمان - ڕەخنەگران - لەبابەت ئەم زانیاریانەوە بێ گومان ئەبێتە هۆی بێ کەلکیو سودنەبەخشینی ڕەخنەکانیان ·

سەیر ئەوەیە ئێمە ڕازی نابین کەسێکی تر هەڵەکانمان ڕاست بکاتەوە چ گەورەو چ بچووك ، بەنەنگیی ئەزانین گەر کەسێکی شارەزا نووسینەکانمان هەڵسەنگێنێو نرخی خۆی بداتێ · هەروەکو مامۆستا احمد دەنگ گەورە، پاش ئەوەی ڕاستییەکم پیشاندا دەربارەی نووسینەکەی - مێژوی شانۆگەری کوردی - بۆنی دانپیادانانی ئەکرا کە بەهەڵەداچوو بوو لە نووسینەکەیدا بەڵام وای بەچاك زانی بوو بە هەر چەشنێك بێت پلارێکم ئاراستە بکات بۆیەکە ناوی جەژنی نەورۆزو بووکەبارانێو ژنگواستنەوەم هێناوە هەست بەپێکەنینی مامۆستا ئەکرێت ئینجا داوای سەبرو فوویەکم لێ ئەکات هەتا چاکتر بیر لە مێژووی شانۆی کوردی بکەمەوە من ئەم بڕیارە بۆ خوێندەوارانو شارەزایان جێ ئەهێڵم : ئایا - عطیل -ەکەی تیپی شانۆگەری میسر کە ساڵی١٩٢٢ لەسلێمانی پێشکەشیان کرد بەمێژووی شانۆی کوردی ئەژمێردرێ !؟· پاشان سەبرو فوو بۆ ئەو کەسانەیە کە سەرپێیی شت ئەنووسن · ئێمە ئەمانەوێ نووسین هەڵسەنگێنین نەك وەك مامۆستا دەنگ گەورە ئەڵێ : « کاك فاضل ئەم ساڵ چۆتە پەیمانگای هونەرە جوانەکان لەبەر ئەوە قسە ناکەم » ·

هیوام وایە لە پێناوی دەرکەوتنی ڕاستیدا مامۆستاو هونەرمەندەکانمان ئەم باسە زیاتر ڕوون بکەنەوە ·

چاکتر وایە لەنووسیندا سۆز بەکارنەهێنینو ناسیاوی بخەینە لاوە لەپێناوی ڕاستیدا هەروەها قینەبەرایەتی نەکەین بەچەكو ڕەخنەی ڕووخێنەرو ناڕاست لەیەکتر بگرین ·

مامۆستا عمر علی أمین لە چەند ژمارەیەکی هاوکاریدا نووسینێکی دوورودرێژی بڵاو کردەوە لەژێر ناونیشانی (داواکاریی شانۆی کوردی)دا چەند ئامۆژگارییەکی نوجیهی دەست نیشان کردبوو بۆ هونەرمەندانی کورد ، زوربەی ئەو خاڵانەی دەست نیشانی کردبوون لەجارێ زیاتر دووپاتی کردبوونەوە ·

مامۆستا عمر لەبری ئەوەی بەزمانی دڵ لەگەڵ هونەر دۆستەکان بدوایەو پێش ئەوەی نووسینەکەی دارێژێ خۆشەویستیو مەبەستی ڕاستی هونەری لەناخیدا بچەسپاندایە بە چاوێکی تۆڵە سەندنەوە بەڕۆکی چەند کەسێکی گرتووەو هەر ئەوە ماوە ڕەوان بێژی بکاتو هەجویان بکات ، ئەوەیە گێرەشێوێنیو خۆماندووکردن درووست ئەکات لە پێناوی هیچدا · مامۆستا وەك باسی یاداشتەکانی بکات کاتێ کە سەرۆکی تیپی نواندنی سلێمانی بووە ، هەموو ڕاستییەکی هەڵگێڕاوەتەوە بە شێوەیەکی - غیر مباشر - تاوانباریان ئەکات · بێ گومان نابێ ڕێگا بدرێت بەم جۆرە کارانە کە ڕۆژ بە ڕۆژ لەبری پێشکەوتن ڕێبازی دواکەوتن ئەنەخشێنێ بۆ هونەرەکەمان ·· وا من بەناوی هەموو دڵسۆزێکی هونەرەوە داواتان لێ ئەکەم لەم کارەساتە نارەوایانە ڕزگارمان کەنو دەست هەڵگرن لە ڕقوکینەو پلار هاویشتن ، ئەوەندەی خۆ بەوەوە ماندوو ئەکەین با پەڕەیەکی تازەتر هەڵدەینەوەو ئاسۆی هونەرەکەمان ڕوون کەینەوە ·

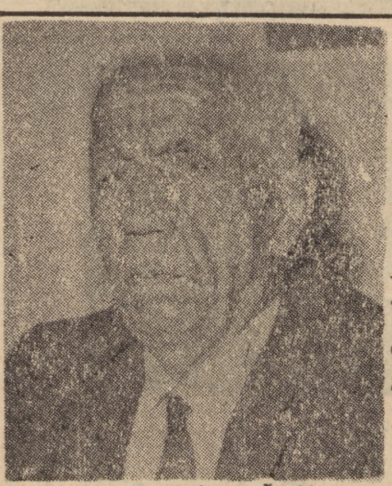

دیاری

احمد شوکری

ئەم پارچە (شیعرە)مان لەلایەن خۆشەویستی هەموو لایەك مامۆستای برینپێچ احمدشوکریەوە پێگەیشتوە کە دیاری دەستوخامەی ڕەنگینیەتی بۆ دیداری ڕۆژنامەی هاوکاری ، کە حەقیقەتەن هەر کەرتێکی دنیایەکی تایبەتی (شوکریزم)ە لە شیعرو ئەدەبو سیاسەت و وەك خۆی ووتەنی لەسەر (وەزنی چەپلەڕێزان) یشە··! لەڕاستیدا هەرچەندە ئێمە دەستوخەتی مامۆستامان لە (طورەی مانی) پێ باشترە ، بەڵام داخمان ناچی کرێکارانی چاپخانە بۆیان نەخوێندرایەوەوداوای نووسەریان کردبوو ·· ناچار دوپاتمان کردەوە ·· سوپاس بۆ مامۆستاو گوڵخونچەی کۆڕوکۆمەڵان وبۆ هەموو دۆستو هاورازانی ئەم ئادە میزادە ئازیزە ·

محمود زامدار

ئەی ڕۆژنامەی هاوکاری
لەکارابی بە کاری
زوبانی کوردەواری
بۆ یادو یادیگاری
هۆنراوم نارد بە دیاری

●

ئەم هەڵبەستە تازانە
وەزنی چەپلە ڕێزانە
پێشکەشی کورد زوبانە
ئەو گەلەی کە زور زانە
زۆرباش ئەژین بزانە

●

هەرچی گەلی زانابێ
لەنەزانین کەلا بێ
سەربەست ئەژی ئاوابێ
دانابی ، قەت دانابێ
کورد ئەبێ کەی بێ وابێ

●

کوردو عەرەبی عیراق
لایبرد لەبەینا نیفاق
گرتویانە ئیتیفاق
ئیستعمار ئەخاتە فاق
ئەبێ بمرێ بە مەراق

●

هۆزی کوردی نوجەبا
نەفریوێی بە دیلەبەبا
هەموو هەستنە سەرپا
یەكبگرن چەشنی دەعبا
داگیرکەر زەفەر نابا

●

ئیحتکاری نالەبار
سەربەشەفقەی بەدکردار
ئەبێ باشبکرێن بژار
پاکۆدرێن لە دیۆشار
زبانیان ببڕن لەکار

●

سامانم بۆ ئەوانە
نەوتو جەوت هی ی خۆمانە
ئیتر نایخوا بێگانە
گیرا دەرکی هەمبانە
دوژمنی هەموومانە

●

کوردە باشی بزانە
چی ئاژاوەی جیهانە
سوچی داگیر (کەرانە)
بەم چەشنە سودیانە
نایبەنە سەر ئەوانە

●

چونکە گەلانی جیهان
٨٠٪ ی بێگومان
وەستاون دژی ئەوان
کەوابوو داگیرکەران
ناژین لە مەولا جووان

●

ئەی گەلی کوردی ئەمین
لاوانی ئازاو بەقین
ئەوانەی ئاژاوەچین
شەڕفرۆشی سەر زەمین
نابێ بێڵن وابژین

●

کاتی زام ئەبێ سارێش
لەلەشا نامینێ ئێش
ئەژیت بێ ترسو ئەندێش
ئیستعمار بێ ڕیشەکێش
لەلام پیسترن لە (مێش)!!

●

لە بەرزیو لە بەحرو بەڕ
داگیرکەرانی زۆر وەڕ
کەوتونە کێچەكو گەڕ
حەزئەکەن بەشۆڕوشەڕ
بیانخەن لەوەڕەوەڕ

●

تالاویان بەدەما کەن
ڕیگەیان مەدەن ڕاکەن
هەمویان کەلە لاکەن
جیهان ئاوا ئاوا کەن
ئالای ئاشتی بەرپا کەن

●

ئاشتی هەرتۆ ئەیبەی تۆ
هەی شەڕفرۆشی گەلحۆ
تازە تۆ نابەی پەتۆ
ئەبێ بکەوی لە گۆ
تۆ ئەی میکرۆبی پەمۆ

●

پاشەڵی داخزاوە
کلکۆی بۆ دانراوە
شەڕ کە باوی نەماوە
نامانەوێ ئاژاوە
دونیا هەمووی خوساوە !!

●

لاوانی تێگەیشتوو
گەنجانی پێگەیشتوو
ناپاكو پیسو بەدخوو
ڕوورەشو دزو دووڕوو
لەخاکا پاکۆدەن زوو

●

ئەم خاکە پاکە جووانە
کۆزو هێلانەمانە
نیشتمانی مەردانە
بۆچ تیا بژی بێگانە !!
لێی ڕاپەڕن کوڕانە

●

ئەی گەل لەمن بگرن گۆش
یەك بگرن مەبن سەرخۆش
بکەونە جۆشو خرۆش
بامن پێتان نەڵێم (هۆش)
لاوانی ئازاو بە هۆش !!

●

لەسەر نووسین گیراووم
یەکجار تێ هەڵدراووم
(کاتی کۆن) دەرکراووم
بۆ (کووت) نەفی کراووم
هەر ئەنووسم تا ماووم

●

ترسم نەماوە تەواو
بەرەڵلایە دەستو چاو
لەپەخشانو لەهۆنراو
لەمەولا ئەیخەمە (ناو) ،
بۆ کوردەکەی بەشکراو !!

●

شوکری حاڵی پەشێوە
بۆ داگیرکەر وەك خێوە
واش ئەتوانی تا ئێوە
هاوکاری بەن بە ڕێوە
نوسراوی هەمەشێوە
پێشکەشتان کات لەجێوە!!

باشێ بۆ دواڕۆژ بەجێی بهێڵە

ع· بەرزنجی

بەهاربوو دەشتو کێوەکان ڕازابونەوە بەجوانترین گوڵو گوڵزاری ڕەنگاو ڕەنگ تا چاو کارئەکا لوتکەو دەشتو دوڵەکان سەوزو سور ئەچونەوەو تارای ڕەنگاویان پۆشیبوو ئارایشتیان کردبو ، خۆ دەنگی مەلەکانو قاسپەقاسپی کەو تێکەڵ بوبون لەگەڵ هاژەو هاڕەی تاڤگەکاندا ، باڕەی مەڕو بەرخو قوڕەی مانگاو حەپەحەپی سەگو نرکەی دەهوڵو قیژەی زوڕناو هۆهۆی کوڕو کچی جوتیاران زەمینی ئەلەرزاندەوە

··· هەر کوڕ بوو خۆیان ڕازاندبۆوەو بەرگی شایو زەماوەندیان لە بەرکردبوو بەتەزبیحی زەردو سور ئەکشان بەرەو لای مزگەوت ، خۆ دەستە دەستەو پۆل پۆل کچانیش خۆیان ئارایشت کردبوو لەسەر یەك تەل خۆیان ڕازاندبۆوەو بە بەرگی زەردو سەوزو سور بە زرنگەی هەیاسەو زرەی بازنو مێخەك بەند بەرەو شاییەکە ئەبونەوە، تاهەر یەکە خۆیان بە چەشنێ دەربخەن ··

هەرکە چاوم بڵندکردو تەماشایەکی ئەم لاو ئەولای ئاهەنگەکەم کرد پیاوێکی پیری چورچو لۆچی سمێڵ بابڕی سەرو ڕیش سپیم هاتە بەرچاو کە پاڵی دابووە بەردە گەورەکەی بن دار تووەکەی پێش مزگەوتی دێیەکە سبیلەکەی گرتبوە دەستیەوە ؛ جار جارەش قومی قوڵ قوڵی لێ ئەداو بەقەدەر یەك ڕەشکە دووکەڵی لەدەم و لوتیەوە ئەهێنایە دەرەوە ، لێوەکانی ئەجولایەوە چاوەکانی بزەبزی ئەهاتو گۆچانەکەشی گرتبوە دەستیەوەو نوکەکەی لە زەوی چەقاند بو وا دیار بو ئەیەویست هەڵسێتو بەڵام نەشی نەتوانی بەشینەیییەوە نوکی پێیەکانی ئەلەراندەوە لەگەڵ نەزمی شاییەکەو خۆشیو شادی وای لێ کردبو کە ئەتەوت لە جیهانێکی ترا ئەژێو لەناو دەریای خەیاڵو شادیو بەختیاری مەلەوانی ئەکرد ، لەسەر یەك تەکان ئەداتە خۆی هەڵسێتەوە بە هەمو خۆی هەڵستینەوە بە هەمو هێزێوە پێیەکانی لە زەوی توندکردو خۆیدایە سەر گۆچانەکەیاو ڕاست بووەوە ، خاڵەی پیرە خۆی وەك گۆچانەکەی خۆی بەسەرا هاتووە ، هێدی هێدی بەرەو ناو هەڵپەرکێ یەکە کەوتەڕێ گۆچانەکەی لە پێش خۆیەوە ئەدا بەزەوییەوە و جارو باریش ڕەتی ئەدا ، تا گەیشتە بەردەم زوڕناژەنەکەو خۆی دایە سەر گۆچانەکەیاو هەر چۆنێ بو خۆی ڕاستکردەوە گوێێ ڕاستی هەڵبڕیو نایە بەردەمی زوڕنایەکەو کابرای زوڕناژەنیش کەم تەرخەمی نەکردو پێیەکانی لە زەوی چەقاندو فیرێکی دوورو درێژی بۆ لێدا لەپاڵ ئاوازی حەیرانی ماتەمیندا لە سەر نەزمی جارانی کۆن قیژەی زوڕناکە دەنگی ئەدایەوە لەناو ئێسكو دەمارەکانی مرۆڤ ،

بڕوانە ل ٧

کۆچی دوایی و ناڕەزایی

لە ناکاو هەواڵی کۆچی دوایی مامۆستا عثمان سوران قەرەنی ، مامۆستای قوتابخانەی قلیاسانی سەرەتایی مان وەرگرت کە لە ڕۆژی ٢-٦-٧٢دا بە دەستی چەند کەسانێکی پیاوکوژی تاوانبار ودەس بەخوێن سوور بووگیانی پاکی دەرچوو ، مامۆستای خوالێخۆشبوو لەو مامۆستایانە بوو کە یەکجار دڵسۆز بوو لە ئیشەکەیدا وماوەی ١٢ ساڵ خزمەتی پەروەردەو خوێندەواریی کردبە وپەری چالاکی ودڵسوزییەوە ئێمە لەکاتێکا سەرخۆشی لەکەسوکارەکەی ئەکەین ناڕەزایی خومان دەرئەبڕین بەرامبەر بەڕووداوە ناسورەو داوا ئەکەین کە بە زوترین کات ئەوتاوانبارانە بدوزرێنەوە وبدرێن بەدادگا تاسزای خویان وەربگرن ·

یەکێتی مامۆستایانی
کوردستانی عیراق لقی سلێمانی

هەژاریی زمانی کوردی

عبدالله نجم الدين

یەکی لە (مستشرق)ەکان دایان بەدەستمانەوە زوو بەزوو نەرمەقوتی کەین ، چونکە لەوانەیە لەگەنمی زەهراوی خراپترمان بەسەربێنێ ! لێرەدا من نامەوێ خۆم بخەمە گێژاوی باسی (تعریف) و ژماردنی (مکەووینات) و (مقەوویمات)ی گەل یا (میللەت) ەوە تاکو بۆتی ئیسپات کەم کە هەمو گەلێك ئەبێ ڕۆژێ لە ڕۆژانی مێژو دابنێ بۆ خۆی کە لێوە بەگەل ناسراوە ، چونکە ئەوهەمو گەلانەی کە ئێستە ناسراون لەجیهاندا هەمو هەر لەئەزەلەوە بە وێنەی گەل نەهاتونەتە دونیاوە ، وەهیچ کەسێك ، گەر زانا یا (نەزان) نەیووتوە هەمو گەلێك هەر بە شێوەی گەل ناسراوە لەوساوە کە ئادەمیزاد یا (مرۆڤ) کەوتە رووی زەمینەوە ، مەبەستم لەم قسەیەش ئەوەیە کە ئەگەر گەلی کورد ووتی من ئەمە (٢٥٨٣) ساڵە خۆم بەگەل ناسیوە ئەوە ئەبێ سەرسوڕنەدەینو بڵێین : چۆن ئەبێت ؟ ئەبێ ڕۆژێ لە مێژودا ، لە ڕۆژێ لە ڕۆژاندا ڕووداوێکی گرنگ بووبێتە هۆی خۆناسینەوە بۆ هەمو گەلێك ·· گەل هەیە بە (شرعی) لەدایك ئەبێت ، گەلێش هەیە دروست کراوەو بەگەلێکی (زۆڵ) ئەخوێندرێتەوە ! ، گەل هەیە ئەمرێت ، گەلێش هەیە ئەتوێتەوە ! گەل هەیە هەڵئەمژرێت ، گەلیش هەیە پاشتوانەوە ئەمەیەتەوە !! گەل هەیە بێ وولاتە ، گەلیش هەیە هەمو ڕووی زەمین وولاتی خۆیەتی !! بەڵام ئێمە کاتێ باسی مێژوی گەلی کورد ئەکەینو بە (فکر)ی سەدەی بیستەمانە ووردئەبینەوە ئەبێ زۆر ئاگاداری ئەوە بین کە دژێتییەکی هەستو سۆزانە بەرانبەر خۆمان لەناو خۆماندا هەڵنەگیرسێنین ، لە بەر ئەوە نابێ باسی ئەوە بکەین کە ئایا ئەو ڕووداوە گرنگە لە مێژوی کوردا ڕووداوێکی ڕاستەقینە بوو یا هەر (اسطورە)یێ بوو ! لەمەدا مێژونووسان وە بەتایبەتی (مستشرق)ەکان (خلاف)ێکی زۆریان نیە ، وە ئەگەر (خلاف)یش ببێت لە مێژوی ڕوودانەکەدایە نەك لەچۆنییەك! بە شێوەیەکی ڕوونتر (٢٥٨٣) ساڵ مێژوە بۆ گەلی کورد ، ئەگەر پێنج ساڵ زیاتر یا چوارساڵ کەمتر لەو نومرەیە شتێکی زۆر گرنگ نیە ·

کاتێ کاك شێرکۆ دێتە سەر ڕەخنەگرتن لە لاپەڕەی (٣٨)ی گزنك ، ئەڵێ : (لە لاپەڕە (٣٨)دا نووسەر خۆی دەخاتە ناو گێژاوێکی ترەوە ، دێ باسی پیتی بزوێن دەکاو ناویان دەنێ - پیتی ناساز - و داوای زیاد کردنیان دەکا ، نووسەر دەڵێ « ئەم پیتانە لە کوردیدا سێ پیتن (ئەلفو واوویی) · لێرەشدا دەکەوێتە هەڵەیەکی گەورەوە چونکە ئەم پیتە بزوێنانە ژمارەیان گەلێ لەوەندەی ئەو هێناونی زیاترە ···)

لە هەمو زمانێکداو لەلای خوێندەوارانی هەمو گەلێك نەك نیوە خوێندەوار - پیت ئەوەیە کە ئەنووسرێت ! جا بۆ ئەوەی باش ڕوونو ئاشکرا بێت « و ، وو ۆ ، ۆو ···· هتد » گەر پێنجیان بخەیتە یەكو پانزە نیشانەیان لەسەر دانێی هەر بەیەك پیت ئەناسرێت کە پیتی (واو)ە · بەڵام بۆ چەند دەنگ بەکار بهێنری ژمارەی ئەم پیتە زیاد ناکات ·· وە هەر وەکو لە (گزنگ)دا ووتومە : « لە نووسینماندا پیتی ئەلف بە دوو شێوە ئەنووسین (أ ، ئە) ، واو دوو شێوەی هەیە بۆ نیشاندانی سێ دەنگ (و ، ۆ) ، یێ بە دوو شێوەوە ناسراوە (ی، ێ)» · وە لە پاشانووتومە : « ئەم سێ پیتانە تێکڕا ئەبوو لای کەمی سیانزە شێوەیان ببوایە ! » ·

من لە نەزانی نەبوو کە ناوی (ئەلفو واوو یێ) م نا (پیتی ناساز) کە بە عەرەبی پێیان ئەوتری (حروف العلة) و بە ئینگلیزیش (ڤاوڵ لێتەرس) بێ گومان ووشەی (ناساز) زۆر نزیکترە لە مانادا لە هەردو ووشەکانی بێگانەوە ، جگە لەوەی کە ووشەی (بزوێن) لەوەوە نزیکە کە تایبەتی بێت بە دەنگ - نەك بە نووسینی - بیت ·· بەڵکو کاتێ پیتەکانی لاتینی ئەخوازینەوەبۆ نووسینی کوردی ، لە جیاتی (بزوێن)و (نەبزوێن) ئێستە (consonant) vowel بەکاربهێنین ،

کێ ئەزانێ ؟!

کاك شێرکۆ ئەڵێ : (پیتە بزوێنەکان لە کوردیدا ئەمانەن (ا ، ـە ، و ، ۆ ، وو ، ی ، ێ ، یی) ·

جگە لەوەی کە کاك شێرکۆ پیتو شێوەی پیتو دەنگی بۆ لیك جیاناکرێتەوە ، بێ (ووردبوونەوە) لێیان ئەدوێت وە لێرەدا مەرجەکەمان ئەوەیە کە ئەگەر هاتو مرۆڤێك شتێکی لا ڕوون نەبوو بە شێواوی نەیخاتە سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەکان، پێش ئەوە پرسی زانایەك بکاتو بە گوێرەی ئامۆژگاری ئەو زانایە هەڵەکانی چاك بکاتەوە ، چونکە من لەسەدا سەد ئەزانم بەو دەربڕینەی کە من لە ووتارەکەی (گزنگ) دا باسی پیتە ناسازەکانی زمانی کوردیو شێوەی نووسینیان دەنگم کردوە ، بە هیچ جۆرێك جێی ڕەخنە (لێگرتن)م نەهێشتۆتەوە ·

بێینە سەرباسی بزنو دز ، جارێکی تری ئەبینین کە کاك شێرکۆ هەر خوێندەوارییەکی کوردی ڕوتی هەیەو زۆر بە دەست بڵاوی پیتێکی تری ئەبەخشێتە زمانی کوردیو لە بیری ئەچێتەوە کە پیتشتێکەو دەنگ شتێکی ترە ! کاك شێرکۆ ئەڵێ : (پیتێکی تریش هەیە کە لە نوسینی ئێستاماندا دەرناکەوێ چونکە وێنەی نیە ،

بڕوانە ل : ٧

پاشماوەی : دەست خستنی مافی ...

كوبا دوای ئەو هەنگاوە نیشتمانپەروەرانەی نایان بە ئاسانی‌و بێ ئارەق رشتن سەركەوتنیان بەدەست نەهانی بەڵكو لە ئەنجامی خەباتێكی سەختی پرفیداكاری‌و بە خۆراگرتن‌و بەگژاچونی ئیمپریالیزم‌و نۆكەرەكانی توانیان سەربەرزانە بە هەقی رەوای خۆیان بگەن‌و پیلانە سەختەكانی ئیمپریالیزم پوچەڵ بكەنەوە.

بۆیە گەلی عیراقیش هەربەپێی ئەم بناغەیە ، بناغەی پشت بەخۆبەستن‌و خۆراگرتن‌و ئامادەبون بۆ قوربانی‌و فیداكاری‌و لەخۆبوردن ئەتوانێت سەركەوتن بەدەست بهێنێت‌و بڕیارەكەی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش سەربەرزانە بەرێتە سەر . لەگەڵ ئەوەشدا كە دەرفەت‌و زروفی ئێستای دنیا زۆر لەبارترو زەمینەی خەباتی شۆڕشگێری گەلێ ئاسانترەلەو كاتانەی كە گەلی میسر قەنالی سویسی لە چنگ ئیمپریالیزم دەرهێناو گەلی كوبا شەكر، لەگەڵ ئەوەشدا هەر ئەبێ خۆمان بۆ سەخت‌ترین خەبات ئامادەبكەین وەهەمو كونو كەلەبەرێك لە ئیمپریالیزم‌وكومپانیاكانی نەوت بتەنین .

ئەبێ ئەو راستیە لە خەڵكی عیراق بگەیەنین كە رزگاركردنی نەوت لەچنگ كومپانیاكانی بێگانە كارێكی ئاسان‌و بێ گیروگرفت نیە ،هەروەها بازاڕ دۆزینەوەو فرۆشتنی نەوتی عیراق بەچاوتروكانێك نایەتە دی ، بەڵام بە جێبەجێ كردنی ئەو مەرجانەی لەسەرەوە باسمان كردوە ئەتوانین لەماوەیەكی كەمدا نەوتی خۆمان هەمو ساغ بكەینەوەو دراوی نەوت هەموی بچێتە گیرفانی خەڵكی عیراقەوەو لە پرۆژەی ئابوری‌و كۆمەلایەتیدا خەرج بكرێت‌و لە بریتی ئەوەی نەوت ببێت بە تەوق‌و بچێتە گەردنی گەلی عیراقەوە بە كوردو عەرەب‌و كەمایەتیەكانەوەببێت بە خێرو خۆشی‌و كامەرانی‌و مایەی حەسانەوەو لەناوبردنی نەخۆشی‌و نەخوێندەواری‌و بێكاری لەولاتدا .

كەواتا پێویستە بەهەمو‌توانامانەوە بەرهەڵستی پروپاگەندەی ئیمپریالیزم‌و نۆكەرەكانی بكەین بەوەی كە لە خەڵكی بگەیەنین رزگاركردنی نەوت خەباتێكی شۆڕشگێری سەختی ئەوێت‌و سەركەوتن‌و دوارۆژێكی باشتر . بو دەستەبەركردنی سەربەخۆیی سیاسی‌و ئابوری‌و جێبەجێ كردنی ئامانجە نەتەوایەتی‌و چینایەتیەكانی هەردوو نەتەوەی كوردو عەرەب .

هەروەها ئەبێت ئەوراستیە بۆ كۆمەلانی خەڵك رون بكەینەوە كە ئەو دەورەبەسەرچو پاپۆرە جەنگیەكانی ئینگلیز بتوانن‌و زاتی ئەوەبكەن هەڕەشە لەو دەوڵەتانە بكەن كە نیازی گواستنەوەی نەوتی عیراقیان هەبێت وەكو دژی مصدقی نیشتمانپەروەریان كرد .

گەلی عیراق لەچەرخێكدائەژی كە گەلێكی بچوكی وەكو ڤیتنامچەكی سەركەوتوانەی لەروی درندەو گەورەترین ئیمپریالیزمی دنیا راست كردۆتەوەو گەلێكی بچوكی وەكو گەلی كوبا لە دورگەیەكی گەمارودراو‌و لەدوری تۆپ هاوێژێك لە ئەمەریكاوە سیستەمی سوشیالیستی هەڵبژاردوەو بەرامبەر دەیان پیلان‌و نەخشەی دوژمنانەوەك كێووەستاوە.

بەپێی ئەم هەڵسانگاندنە عیلمیانە ئەو راستیە ئەخەینە روو كە سەركەوتن بۆ گەلی عیراقەو رسوایی بۆ ئیمپریالیزم‌و كۆنەپەرستان‌و نۆكەرانە .

پاشماوەی : هەژاری زمانی كوردی ...

ئەگەر بە لاتینی بنوسین زور ئاشكرا دەرئەكەوێ ، پیتەكەش ئەمەیە "i" وەكو لە ووشەكانی (بزن Bizin ، دز Diz)دا دیارە) لە كۆتایی قسەی كاك شێركۆ . — ماوێتی —

پاشماوەی : باشتێ بۆ دوارۆژ

شایی كەرەكان تێكرا كە ئەو دیمەنە سەیرەیان چاوپێكەوت بەجارێ هەستیان لەخۆیان بری‌و لە جێگای خۆیان راوەستان‌و چاویان بڕیە كابرای پیرە ، ئەمیش هەستی بەهیچ نەئەكرد تەنیا بە دەنگی زورناكەو گرمەی كابرای دەهۆڵ ژەن نەبێت .

بەڵام هەر كاتێكم زانی مامە پیرە لەگەڵ بەزمی زورناكە كۆرپە كۆرپە كۆرپی گریانی دێت‌و خوڕ خوڕ فرمێسك لە چاوەكانیەوە ، وەك بارانی بەهار ئەبارێ بۆ یادی رۆژانی رابردوی خورتی لاویەتی خۆی‌و ئێستاكەی كە بەكۆچان نەبێت ناتوانێ بڕوات .. ئەمجا مامە پیر هەر لە خۆیەوە لەگەل پڕمەی گریانەوە هاواری كردو وتی ئای پیری و هەزار عەیب تا من كوڕ بوم وەبانانەوە بەرتیلیان پێم ئەداو ئەپارانەوە، چۆن نەگریم چۆن نەناڵم بۆ ئەم رۆژە رەشەی كە تێی كەوتووم و منال‌و توالی دێیەكەی خۆم گاڵتەم پێ ئەكەن‌و بەتەكما رەت‌ئەبن هەر ناڵێن چۆنیش !!

شایی كەرەكان بەكچ‌و كوڕەوە دەستیان بەرداو كۆمەڵ كۆمەڵ هاتنە نزیك‌ترو رەنگی ماتەمی كەوتە سەر رویان كە ئەو دیمەنەیان دیت‌و گۆییان لە مامی پیرە راگرت‌و كاری تێ كردن وە هەر یەكە هەناسەیەكی ساردیان هەڵكێشاو وتیان كە ئەنجام وابێت با تاگورو و زەمان تیا ماو. كارێك بكەین شتێك بۆ دوا رۆژ بەجێ بهێڵین .

پاشماوەی : كۆمپانیای نەوتی عیراق

(چوار هەزار ملیون تەن‌و ٢٩٥ ملیون بەرمیل) مەزندە كراوە .

● ئیستا نەوت لەم جیگایانەی عیراقا دەرئەهیزیت عین زالە (٦) بیر ، بای‌حسن (٧) بیر ، بطمە (٣) بیر زمبور (٣) بیر ، كركوك (٤٤) بیر ، نفط خانە (٤) بیر ، رمیلە (٢١) بیر ، زبیر (٢٥) بیر .

● لە ساڵی ١٩٧٠دا ٧٤ ملیون‌و ٤٠٠ هەزار تەن بەرهەم بووە .

● كومپانیای نەوتی عیراق چەند كارگەیەكی خاوین كردنەوەی نەوتی هەیە كە ئەمانەن : كارگەی خاوین كردنەوەی دورە ، وزەی ٧٥ هەزار بەرمیلە لەرۆژێكدا. كارگەی خاوین كردنەوە لە وەند (خانەقین) وزەی رۆژانەی ١٢ هەزارو ٥٠٠ بەرمیلە . كارگەی خاوین كردنەوەی (المفتیة) وزەی چوار هەزارو ٣٠٠ بەرمیلە لە رۆژێكدا . كارگەی خاوین كردنەوە لە گەیارە وزەی دوو هەزارو ٣٠٠ بەرمیلە لە رۆژێكدا .

پاشماوەی : « فاڵچی » ...

سووك‌و دێ ئەو شانۆگەرییانەی كە بەم دوایە پێشكەش كراون ئەكا بە دوو بڕەوە !! ئەوانەی شانۆگەری كوردییان پێش خستوەو ئەوانەی پاشەكشەیان پێ كردوە (بەلای ئەوەوە طبعا) .. كە ئەم هەڵچوون‌و لێك جیاكردنەوە مبینی راستەخۆ سۆخی خەری لای خۆمانم هاتەوە یاد كە لاخی كەرامەتی لێ ئەداو دوجار های‌و هۆی ئەكردو ئەیوت كوڕ گەل تورەم بكەن ئێستا لەم كورە هەڵئەسم پێلاوی بەهەشتی‌و دۆزەخی یان لێك ئەكەمەوە .. هەر چۆن بێت كابرا ئەیەوێ (فالچی)یش بێنێتە ریزی (مەرج)و (باوەڕ خوا بناسە) و (پێ بەقەدەر بەرەكەت راكێشە) كە بەلای ئەوەوە نەك هاوبەشیان نەكردوە لەپێش خستنی شانۆگەری كوردی یا رێگای شانۆگەری كوردییان گرتوە لە تەكان دان بۆپێشەوە بگرە بۆ پاشەوە كێشیان كردوە .. بەلای منەوە (كاوەی‌و ئاسنگەر)ی شێركۆ بێ كەس‌و (فالچی)ی ماموستا حەمەكەریم هەورامی دو بەرهەمی زۆر ناوازەن لە شانۆگەری كوردی دا ..جگە لەوەش با من خۆم حوكم نەدەم ئەرێ كاك جیهان تۆ بڵێی بەرزی و نزمی یا سەركەوتن‌و شانۆگەری بەچی لێك بدرێتەوەو چۆن دیار بكرێت ؟ بێ گومان وەلام هاوار ئەكات ئەویش ئەوەتا كە شانۆگەری لە هەموو شتێ زیاتر تێكەلاوی بەكۆمەلانی خەلكەوە هەیە ! شانۆگەری لە میللەتەوە یەوە بۆ میللەتە ، بۆ زۆربەی زۆری كۆمەلانی چەوساوەی رەش‌و روتە لە ناخی وقیع‌و رووداوەكانی كۆمەڵەوە هەڵئەقوڵێ‌و ئەرژێتەوە ناخی كۆمەلیش بۆیە كۆمەڵ باشترین بەردی مەحەك‌و گەورەترین هەلسەنگێنەری شانۆگەرییە . ئەمەش كە ئەلێم ئەم هەموو خەلكەم دێتەوە یاد كە بەرۆژ وەك مزگێنییەكی زۆر خۆش ئەیانچرپاندە گوێ یەكتری (فالچیت دیت ؟) (ئەم شەویش فالچی هەیە ؟) .

شەویش كە (فالچی) پیشان ئەدرا لە چایخانەو جێگا گشتییەكانا ئەبو بەسیمڕ سیمڕ لە قەلەبالغیدا و كە (فالچی) كۆتای ئەهات بەجارێ ئەرژانە ئەو ناوەو بلاوەیان لێ ئەكرد !! جا (فالچی)یەك كە بەم جۆرە چوبێتە ناو دڵی رەش‌و رووت‌و چەوساوەكانی كوردەوەو بەم جۆرەیە بۆی بە پەرۆش بن ، تەنانەت هەر ئەو (استجابە) گەرمەی ئەوان بو كە دو جار لێدرایەوە .. (كام شانۆگەری كوردی تائێستا دوجار لە تەلەفزیون لێ دراوە ؟ كەچی بەلای كاك جیهانەوە ئەم فالچییە شانۆگەری كوردی بۆ پاشەوە كێشاوەتەوە !

كەواتە ئەبێ ئەم هەموو خەلكە شوێن كلاوی بابردو كەوتبێت‌و دوجار لێدانەوەكەش لە ئەنجامی سەرنەكەوتنیەوە بێت؟ ئەمەوا هەر پاربو ، پار لەكونگرەی دووەمی یەكێتی نوسەرانی كورد كە لە مسابقەی چیرۆكی شانۆدا فالچی یەكەم دەرچوو . نە‌.. دووەم دەرچوو .. چونكە یەكەمین نەبوو !

ئەوەی لێرە بە یەكەم دائەنرێ ناگاتە ئاستی یەكەمی ولاتانی پێشكەوتو ، ئەم جۆرە حوكمدانە ! ئێمە كە ئەمانەوێ لەشانۆگەری كوردی خۆمانا یەكەم‌و دووەم‌و سێیەم جیا بكەینەوە ئەبێ بە نیسبەت شانۆگەری كوردی خۆمانا شانوگەری جیهانی خۆ ئەگەر بە چاوی خۆمان سەیری بكەین ئەوحەلە ئەو شتانەی پێشكەش ئەكرێن هەرچەندە كزو نزمیش بن هەر ئەبێ یەكەم‌و دووەم‌و سێیەم دیاری بكرێ ، خۆ ئەگەر سوریش بین لەسەر ئەوەی بە چاویلكەی گشتییەوە سەیری شانۆگەری كوردی سەیری بكەین نەك بە چاوی بكرێ ئینجا لەموسابەقەدا حوكمی بەسەرا بدرێ ئەوحەلە ئەلێم كورد شانۆگەری هەر نیە ! ئەوەی هەیە تەنیا بزوتنەوەیەكەو بەس !! گەر بەم پێیە حوكم دان وەك (ڤاڵچی) كرا بە دووەم بێ هەبونی یەكەم نابێ سێیەمیش هەبێ لەپۆلی یەكەمی سەرەتای یا شەشەمی سەرەتاییدا چونكە لە پۆلەكانی تر هی زاناو خوێنەوار تر هەن .

شتێ ماوەتەوە گومانی لێ ئەكەێ ئەویش ئەوەیە كاك جیهان كە (ڤاڵچی) بەو چەشنە باس كردوە رەنگە واتێ گەیشتبێ كە باسەكە بەسەرچوە وسەردەم تێپەربوەو ئەمرۆ ڤاڵچی نەماوە ! ئەگەر لەم سوچەوە هاتوتە پێشەوە ئەوا بەئاسانی پێ ئەڵێم با چاو بە كۆلانەكانی شارەكانی كوردستان‌و بە دیهاتەكانا بگێرێتەوە ئاخۆ چەند چاو كشتی جانتا لە مستی مل ئەستوری ڤاڵچی ئەبینێ‌و چەند قولشكێن‌و تەلەكە بازو خوێنمژی بەر چاو ئەكەوێ كە بەربونەتە گیانی ئەو خەلكە بەسەزمانە ! دواجار با بیركردنەوە ـ لێكدانەوە ـ بكەین بە دروشم لەكاتی حوكم دانا ! ئیتر سەركەونێ بۆ بزوتنەوەی شانوگەری ساوای كوردی . سەربەرزی بو رەخنەی نەترس .

پاشماوەی : دیمەنیەكی ئۆرۆزدی باكی ..

و : ١٨ ساڵ

پ : بۆچی لێرەی ؟

و : بۆئەوەی ئەركی ژیان جێبەجێ بكەم .. جا چ لەرووی ئابوریەوە بێت بۆ ژیانی خێزان یان لەرووی كۆمەلایەتیەوە بێت .

پ : راتان دەربارەی پیاو ؟

و : سەبارەت بە ئافرەت زۆریان كۆنەپەرستن .

بەڵام خوشكە لیلی محمد صالح كە لە ئورزدی كەركووكەوە گوێزراوەتەوە بۆ سلێمانی وتی :

الای من ئیش كردن شتێكی زۆر ئاساییە ، حەوت ساڵە لە ئورزدی كەركووكدا ئیش ئەكەم ، هیچ گیروگرفتییەك نەهاتۆتە رێم ، تەنیا لە ماڵەوە نەبێ .

پ : باشە هەڵویستی پیاو ؟

و : بەراستی بەگشتی تا رادەیەك هەڵویستی هەمویان « سلبی »یە .

— ممتاز حیدری —

پاشماوەی : خەباتی چەكدارانەی ئازانیا

ساڵی ١٩٦٠ەوە تائێستاش بەندە . ئیتر لەو كاتەوە بۆ پەروەردە كردنی شۆڕشگێری چەكدار ، لە جەزائیرو كۆریاو چین مەشق بە كادرانی ئەم پارتیە ئەكرێت . وەمەركەزێكی رابەرایەتی سیاسی لە دارالسلام — پایتەختی تەنزانیا —كراوەتەوە و پروگرامی علمی پارتی بلاو كرایەوە . بەم جۆرە بزوتنەوەی چەكدارانەی شۆڕشگێر لە ناو دارستانە چڕەكانی خواروی ئەفەریقا دەستی پێ كردوە .

لە (الطلیعە)ی كوێتیەوە وەرگیراوە

پاشماوەی : ورد بیخوێنەرەوە

دواییدا بزوتنەوەی هونەری كوردو بوژانەوەی فولكلور چالاكانەتر لەجاران بەرەو پێش ئەڕوات‌و گەلێك هونەرمەندی بەتوانا هاتونەتە مەیدانی كارەوەو دڵسۆزانە بۆ خزمەت كردنی هونەری كورد تێ ئەكۆشن .

بەڵام راستیەكەی من ئەوەی سەرنجی راكێشاوم‌و حەز ئەكەم رای خۆمی لەسەر دەربڕم لەروی گۆرانی‌و موسیقاوە هونەری كورد لەسایەی هەوڵ‌و تەقەلای هونەرمەندە لاوەكانەوە تا رادەیەك پێشكەوتوەو گۆرانی بێژی تازە پێگەیشتۆ هاتونەتە كۆڕەوە لەناو ئەمانەشدا هەندێك گوڵی ساوا گەشاونەتەوەو رێی سەختی هونەریان گرتوتە بەر ئەو منالانە كە لە تەلەفیزیون‌و رادیودا گۆرانی ئەڵێن بێگومان توانایەكی تەواویان تیایەو شایەنی رێزگرتن‌و هاندانن ، بەڵام ئەوی راست بێ ئەو توانایەی ئەم منالە گورانی بێژانە هەیانە دەق لەجێی خویدا بەكار ناهێنرێت . زۆرمان گوێمان لەهەندێ گۆرانی ئەم گوڵە ساوایانە بوە ، گۆرانیەكانیان بەزۆری لەفولكلوری كوردیەوە هەڵهێنجراوە بەڵام هەمویان بەلای كەمەوە زوربەی ئەم گورانیانە باسی دڵداری‌و پیاهەڵدانی جوانی لەشو لارو سنگ‌و بەرۆكی « یار »و «دۆست» و «خۆشەویست »ە ! بێ گومان هەق نیە ئەم جۆرە گۆرانیە منالێكی هەشت نۆ ساڵ بیلێت ، بائەو منالە زۆر بەتواناو دەنگ خۆشیش بێت . جا بالەباتی ئەوەی مێشكی ئەو منالە هونەرمەندانە بەوباسانە خەریك بكرێت‌و لەو باسانەوە بگلێنرێن هەوڵ بدرێت بەگیانی شۆڕشگێرانەو خۆشەویستی گەل‌و نیشتمان قاڵ بكرێن‌و تواناو زەیان لەم بوارەدا بخەنە كارەوە یان هیچ نەبێت باگۆرانی منالانەیان فێر بكرێت هونەری گۆرانی بێژی كوردی لەروی گۆرانی منالانەوە هەژارە ، كەچی لەولاتانی تر ئەم جۆرە هونەرە زۆر بایەخی پێ ئەدرێت چونكە لەرێی گۆرانی بەمانای منالانەوە ئەتوانرێت منالان بەخو رەوشتی جوان‌و بیری بەسود قاڵ بكرێن لەلایەكی تریشەوە جێگای باوەر نیە خەڵكە پێگەیشتوەكان تامیكی ئەو تۆ لەو گورانیانە وەربگرن چونكە منالێكی‌و هەرگیز ناتوانی هەستی خوی لەگەڵ ئەو چەشنە مانایەدا بگونجێنێت‌و بیخاتە كارەوە . چونكە تەمەن‌و هەستو هوشی لەو ئاستەدا نیەو بەزۆر ئەوانەی بەسەرا سەپێنراوە كەشتی سەپێنرو هەرگیزاو هەرگیز قالب ناگرێت ، جا هیوادارم ئەم سەرنجەم جێگا بگرێت .

— جوامێر —

پاشماوەی : گۆشەی تەندروستی

ئەدەن یا ئەچنە ناو چاوەوە ئەبنە هوی چاویەشە ، ئیتر بێ ئەوەی بەكتریا یافیرۆس بچیتە چاوی مروڤەكەوە ئەم شتانە چاویەشە دروست ئەكەن وە لەئەنجامدا چاو سور هەڵئەگەریت‌و ئەخوریت‌و ئەكزیتەوە . چاویەشە هەر چۆنیك پەیدا ببیت ئەگەر زوو چارە نەكریت لەوانەیە زیانی گەورە بە بەشە گرنگەكانی چاو بگەیەنێت‌و ئەو مروڤە نەخوشە چاوێكی یا هەر دووچاوی لە دەست‌بات .

بۆیە پیویستە نەخوش زوو سەر لەپزیشك بدات‌و ئەو پزیشكەش بەپێی هۆیەكانی نەخوشیەكە چارەی بكات‌و دەرمانی تایبەتی بۆ بنوسیت . لەگەل بەكار هینانی دەرمانا راگرتنی چاو بەخاوینی‌و شتنی بەدەرمان شتیكی زور پیویستە.

خۆ پاراستن لە چاویەشە بەتایبەتی بۆ منالان بەرەچاو كردنی ئەم شتانەی خوارەوە ئەبیت :

راگرتنی چاو بەخاوینی‌و دوركەوتنەوە لە تەپوتوزو دوكەل‌و میشومەگەز وە بەكار هینانی چاویلكە بۆ پاراستنی چاو لەشتی خراپ . ئەمە جگە لەوەی پیویستە هەمو مروڤیك بەتایبەتی منالانی قوتابخانەو منالانی ساوا خویان نیشانی دكتور بدەن .

بەرمایێ : ڤیژی بخوینە

ژمێژوەرە لناڤ كوردا نەژیایە ئان ژی رێزمانا عەرەبی گەلە كارێ كرییە سەر هزرو بیرا وی . ژبەركو كورد دبێژن :

(ئەڤ گوتنە وا هانی نڤیسین د نڤیسینەكا سەیدایێ صادق بهاءالدینیدا) ، جو جارا كورد نابێژن (دئێك ژنڤیسینێن) كو ئەڤە گوهرینا (فی واحدە من كتابات) كو هەر دزمانێ عەرەبیدا یاهەی . ئەڤە ژبلی هندی كورد نابێژن .

(ئەڤ گوتنە وێ ...)

بەلكی دبێژن :

(ئەڤ گوتنە وا ....)

دێ بێژی :

(گوتنەكا سپەهی‌یە)

نابێژی :

(گوتنەكێ سپەهی‌یە)

٦ ـ هەروەسا سەیدا دبێژیت :

(سالا بەری : سالەكە وێ چوی ...)

ئەگەر سەیدای دوسێ سترانێن كوردی یێن فولكلوری ئینابانا بیرا خو ، دازانیت كورد نابێژن سالەكە وێ چوی) بەلكی دبێژن :

(سالە وا چوی ...، سالەكا گرانە سالەكا بهاتە ، سالا مە بووری) كەس ئابێژیت :

(سالەكێ گرانە ، سالەكێ بهاتە ، سالێ مە بووری) .

٧ ـ لدویماهی‌یا ڤێ نڤیسینێ ئەز ژخوێندەڤانێن هێژا دپرسم: لبەختێ وە ئەز هەقم ئان نە ؟

وێ‌چەندێ‌ژی بزانن سەیدایێ ئیبراهیم لنك من گەلە خوشتڤی‌و ژكویراتی‌یا دلێ خو دبێژم ژ دلسوژی ڤێ دكەت بەلێ‌یا ... ... گەلە جارا مروڤ گەلە كارا دكەت برامانا باشی‌یێ‌و دویماهی ... برەنگەكێ دی دهێتەڤە .

عبدالرحمن نقشبندی

بەرمایێ : گوتارا سەیدا صادق ..

تیپێت دەنگدێر (ڤاولس) ، لسەر چوكولێ هەمزەدار باشترە كو هوسا (ئو) بێتە نڤیسین .

ئەزێ بهیڤی مە برادەر ئبراهیم رەمزان نەجار، بەردەوام ببیت لسەر خویندنا نڤیسینێت من لسەر زمانێ كوردی گەل ئاڤرێت بوجو بنرخ ژبو پێشڤەبرنا زمانێ كوردی كوئامانجا هەمی كوردێت دلسوژە(١) .

(١) سەروكانیێت ، كو (ئو) دكەنە پێوەند ، یا تیپا پێوەند :

(١) بنگەهێت گرامەرا كورمانجی ، جەلادەت بەدرخان

(٢) دەستورێ زمانێ كوردی لسەرێ فەرهنگا الهدیة‌الحمیدیة في اللغة الكردیة یوسف ضیاء .

(٣) زمانێ كوردی بزمانێ فرەنسی ، د. كامیران بدرخان.

(٤) رێ زمانا زمانێ‌كورمانجی رشید كورد چاپا كەرەم شام .

(٥) ئاوو دەستورا زمانێ كوردی ، جەگەر خوین چاپا بەغدا .

سالا ١٩٦١م

بەرمایی : قوناغەكانوی ..

ژبو بلاڤكرنا روناهی‌یا روەشەنڤانیێ دناڤ ملەتی خودا ژبو پێشڤەبرنا زمان‌و تورێ كوردی‌و ژبو زیندیكرنا فولكلورێ هێژابێ ملەتێ مەو .... ژبو دانانا بنگەهینەكا ژ پویلای بهێزتر بو قوناغا داهاتی .

پاشماوەی : هەڵویستی شای ئێران ...

مەسەلەكە كەم بكاتەوە و لەلایەك بە بلاوكردنەوەی چەشنە پروپاكاندێكی ژەهراوی وەك ئەوە كە (حكومەتی سوریا لولەی بێ‌نەوتی میللی كردوە) خەریكە بۆشایی لەناو ریزی یەكگرتوی ولاتە عەرەبیەكاندا پەیدابكا و لە لایەكی ترەوە بەهۆی داتاشینی كێشەی سنور نیازی هەیە حكومەتی نیشتمانی عیراق بە هێندێ مەسەلەی پچوكەوە خەریك بكا . ئەوە راستە كە ئێران لەمەسەلەی میللی‌كردنی سەنعەتی نەوتی عیراقدا راستەوخۆ هیچ زیانێكی نەدیوە ، كەوابو بۆچی ئەوەندە بەقەرارەكەوە ماندوە و بەهەسوجۆر خەریكی ئەگەرەخستن لە ریگای جێ‌بەجێ‌كردنی بریارەكە و كزكردنی هەڵویستی عیراقە ؟ ئەوەی راستی بێ ریژیمی ئیستای ئێران یەكسەر بە ئیمپریالیستەكانەوە بەستراوەتەوە و ئەوەی ریبازی سیاسی بۆ ئێران دیاری دەكا ، نە میللەتی ئێرانە و نە تەنانەت كاربەدەستە خۆفرۆشەكانی ئێران ، بەڵكو راستەوخۆ مۆنۆپۆلەكانی ئیمپریالیستی نەوت‌و دەوڵەتە ئیمپریالیستیەكان بەتایبەتی ئەمریكایە كە ریگا بۆ حكومەتەكەی حەمەرەزاشا دەكێشی و ئەویش یاخوا بێ‌چاوێنی بێ ئەوەندە خۆش‌تەعلیمە لەسەر گوڵی مافورە دەگەرێتەوە و (هرچە استاد ازل گفت بگو میگوین) كە واتە بەئەمری ئاغا ئیمپریالیستەكانیەتی كە (شاهەنشا) كلكی لەسەر نەرێ پشتی داناوە و خەریكی ئاژاوەنانەوە و پلانگێرانە دژی ئازانجی گەلانی رۆژهەڵاتی ناماراستە . بۆئەوەی لەهەق نەگوزەرێن

با قسێكین بۆخوا بكەین : ئاخر حەمەرەزاشا ئەوەندەش ساویلكە نیە ، كابرا دوكراسی لە سیاسەتدا دڕاندوە . بەرێزیان لەبیریان ماوە كە چۆن بیستساڵ لەمەوبەر خەباتی شێلگیری گەلانی ئێران سەری بە كومپانیا بیگانەكان نەوی كرد و لە زەمانی حكومەتی میللی مصدق‌دا نەوتی ئێرانی لە گەروی شەریكاتی بێگانە گرتەوە و جێگای بەدەسەڵاتی ئیمپریالیزم لە رۆژهەڵاتی ناوەراستدا لەق كرد . ئەوەشی هەر لەبیرە كە پاش كودیتا شومەكەی ٢٨ی گەلاوێژ چۆن سەروەت و سامانی خەڵكی ئێرانی كردە بارمتەی حكومەتی پرلەشەرم و شورەیی خۆی و نەوتی ئێرانی دودەستەكی تەسلیمی كونسرسیوم كردەوە . شا نە هەموكەس باشتر دەزانی كە كونسرسیومی نەوت چۆن لەناو دەوڵەتی ئێراندا بۆتە دەوڵەتێك و هەمو كاروباری سیاسی و نیزامی و ئابوری ئێران بەكەیفی خۆی هەڵدەسورێنێ . كەوابو لێی‌رونە كە میللی‌كردنی نەوت لە ولاتی دراوسێی ـ عیراق ـدا كار دەكاتە سەر ئێرانیشی و رۆژێك دێ خەباتی گەلانی ئێران جاریكی‌تر سامانی نەوتی ئێران لە گەروی تالانچیە نەوتخورەكان بگرێتەوە و بارمتەی سەڵتەنەتی بنەماڵەی پەهلەوی لەدەست داگیركەران دەربێنێ ئەوەدەم كوری رەزاخان دەبێ بەخۆی و دنیایەك تفو لەعنەتی میللەتەوە بچێتە ناو زبڵدانی مێژو و لەگەل رەزاخانی باوكی پێك شادوشوكور ببنەوە .

بۆزانین

بەرێوەبەرایەتی گشتی ئینحیساری توتن

بەیان نامەی ژمارە(٦)ی ساڵی ١٩٧٢

لە بەرێوەبەرایەتی گشتی‌ئینحیساری توتنەوە

بۆ توتنەوانەكان

ساڵانی پێشو بەرێوەبەرایەتی ئینحیساری توتن ئەو توتنەی كە زیاتر بوو لەوسنورەی كە بۆ دۆنمێك دائەنرا یان ئەوەی بێ ئیجازە ئەچێنرابە غەرامەیەكی كەم وەری ئەگرت ، لەبەر چەند هۆیەكی كۆمەلایەتی‌و ئابوری تایبەتی وەرگرتنی ئەم توتنانە لە ماوەی‌ئەو چەند ساڵە زۆرەدا بوو بە هۆی ئەوەی توتنێكی زۆر لەمەخزەنەكانی بەرێوەبەرایەتی‌و مەخزەنەكانی تردا لە زوروفێكیوادا كە ناتوانرێت بپارێزرێت . وەرگرتنی ئەم توتنانە هەموساڵێك جوتیارەكان هان ئەدات بۆ چاندنی توتن بێ ئەوەی‌گوێ بدەنە باشی جۆرەكەی لە روی هەڵبژاردنی تۆو خاك‌و ئەو ناوچەی كە توتنی تیا ئەچێنن لەبەر ئەوە ئەم‌بەرێوەبەرایەتییە توشی گیرو گرفتێكی گەورە بووەو ئەوتوتنانە نە لە ناوەوەی عیراق و. نە لە دەرەوەیدا بازاری هەیە‌چونكە بابەتەكەی زۆر خراپە هەروەها بەردەوام بون لەوەرگرتنی توتنی چاندراوی بێ ئیجازە وئەوەی كە زیاترە لەوسنورەی كە بۆ دۆنمێك دانراوە ئەبێتە هۆی ئەنجامی وا زۆرخراپ كە ناتوانرێ لە دوا رۆژدا بەنیسبەت ئەم بەرهەمەوەلە عیراقا چارەسەر بكرێ .

لەبەر ئەوەی ئەتوانرێ لەجیاتی توتن چەوەندەری شەكر بچێنرێت وەك ئێستا كە لەپارێزگای سلیمانی ئەچێنرێ بە تایبەتی لەو ناوچەیەی كەبابەتی توتنی خراپە لەبەر ئەوە : ـ بە برا جوتیارەكان‌رائەگەینین‌و دوو پاتی‌ئەكەینەوە كە بەرێوەبەرایەتی ئینحیساری‌توتن ئیتر هیچ جۆرێك لەو توتنانە وەرناگرێت كە بێ‌ئیجازە چاندراون یا ئەوەی زیاترە لەو سنورەی بۆ دۆنمێك‌دانراوە لەوەرزی چاندنی ساڵی ١٩٧٢دا وە ئەو توتنانە بەقاچاخ دائەنرێت‌و سزای لەسەرە بە پێی یاسای بەرێوەبەرایەتی‌ئینحیساری توتن ژمارە (٥٤)ی ساڵی ١٩٥٢و راست كردنەوەكانی .

بەرێوەبەری گشتی‌و سەرۆكی

ئەنجومەنی ئیدارەی
ئینحیساری توتن

institut kurde de paris

بەدبین و نائومێد بین یاخۆش بین و هیوادار

گەر سەرنجێك بدەینە بەرهەمی ئەدیب و شاعەرەکانی ئەمروی کوردستان بێ‌ماندوبون بومان دەرئەکەویت کە بەشی زوری بەرهەمەکانیان بەدووشتەوە نوساوە، یەکەمیان باسی جوانی و دیمەنی دلفرێنی شاخو چەم و دەشتو دەری کوردستان ، دووەمیان سکالا لە دەست کویرەوەری و زەبونی و بێ‌بەشی و رەنج‌بەفیرو رویشتوی کورد .

بێ‌گومان نابێ دلسوزیکی کورد هەبیت خوشەویست‌کردنی خاکی کوردستان و دەرخستنی وەزعی نالەباری کوردی پێ‌خوش نەبیت چونکە هەر دووکیان ئەبنە هوی خوش‌کردنی هەستی نیشتمان‌پەروەری و بەتین‌کردنی گیانی کوردایەتی لە ناو رولەکانی کوردستانا .

بەلام هەرگیز نابیت ئەوەمان لە بیربچیت کە کورد یا رولەی هەر گەلیکی تر نابێ بە خوشەویستی داروبەردی روتی ولاتەکەیان پەروەردە بکرین هەروەها نابێ هەر میشکیان بەوە ئاوبدریت کە بێ‌بەش و رەنجەرو و مایە پوچن و هەرواش ئەبن . بەلکو پیویستە ئەو راستیەیان بۆ رون‌بکریتەوە و لە دلو دەرونیانا جێگیر بکریت کە خوشەویستی ئاوو خاکی ولات مانای پاریزگاری کردنیتی لە بیگانەو داگیرکردن ، هەروەها مانای خەبات‌کردنە لە پیناوی ئاوەدان کردنەوەو پیش‌خستنیاو دامەزراندنی پیشەسازیەکی پیشکەوتوو کشتوکالیکی فراوان . دیسان باسی کویرەوەری و رەنجەرویی بە تەنیا ، دوو دلی و بەدبینی لە دلو دەرونی رولەکانی گەلدا بلاوئەکاتەوەو تووی بەزین و هەلاتن و خۆبەدەستەوەدان ئەچینی . بویە پیویستە لەپال باسی زەرەروزیانی لەکورد، کوردستان کەوتودا باسی ئەو سەرکەوتنە بە نرخانەش بکەین کە دەست گەلەکەمان کەوتون لە روی سیاسی و ئابوری و کومەلایەتی و ثقافی‌یەوە ، خۆ ئەگەر هیچمان دەست نەکەوتبی کومەلانی خەلکی ناپرسن ئەی ئاسنی سارد بۆ بکوتین ! کەواتا فرمانی ئەدیب و شاعیر ئەوەیە کە چ بە باس‌کردنی دەستکەوتە نەتەوایەتیەکانی گەلی کورد یا بەباس‌کردنی سەرکەوتنەکانی گەلانی دنیا تووی خوش‌بینی و ئومیدو هیوا لە ناو رولەکانی گەلدا بچینن و مژدەی هاتنەدیٔ ئامانجە نەتەوایەتی و چینایەتیەکان بە گەلی کورد بگەیەنن . ئەمەیە فرمانی میژویی هەمو ئەدیب . شاعیریکی کوردپەروەری پیشکەوتن‌خواز ، ئیتر لەمە بەولاوە ئەبێ بە بەرداش خستنە بەر رەورەوەی پیشکەوتن و سەرکەوتنی کورد .

وەیس

قیدل کاسترۆ :

مینی چوب بە خراپ نازانی

(فیدل کاسترۆ)ی سەرۆك وەزیرانی کوبا کە ئێستە لە گەشتێکی دوو مانگی‌دا بە ولاتانی ئەوروپادا ئەگەرێت ، لەشاری (لیما) وتبوی :

– من بەرهەلستی لەبەرکردنی مینی چۆپ ناکەم دیسان وتویەتی :

– بە پێچەوانەوە من کراسی درێژم لا باش نیەچونکەقوماشێکی زۆری ئەوێت و پارەی زیاتر تێ ئەچێت کە ئەمەش بۆ دەولەمەندەکان باشە !

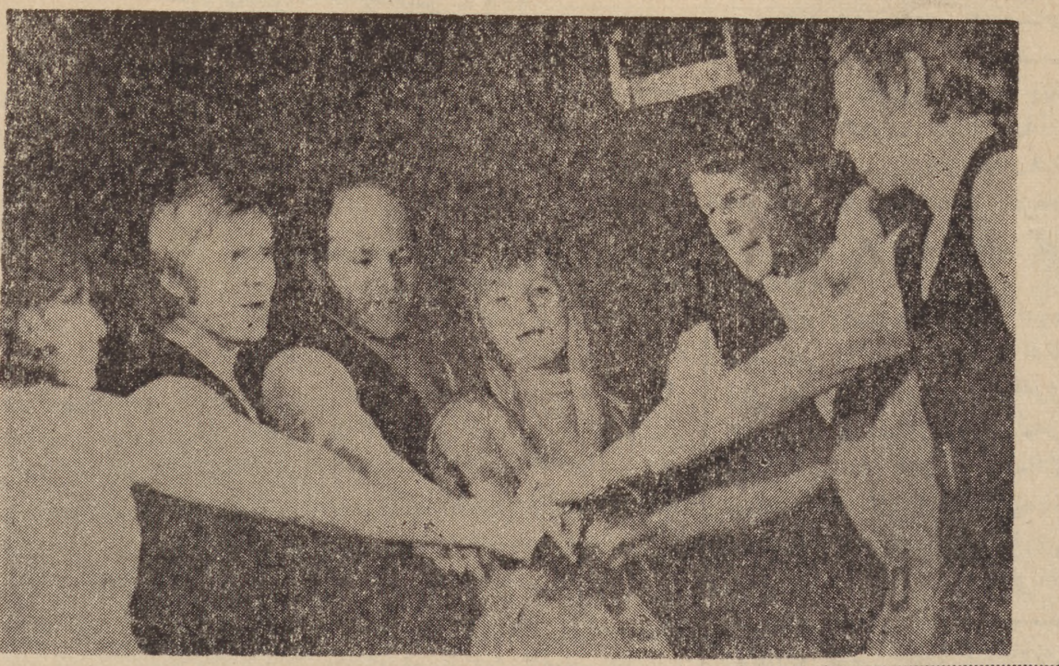

گفتوگوی « هاوکاری » لەگەل هونەرمەندەکانی کوردا :

محمد قادری : لە گۆرانی کوردی ئاداوی

هونەرمەندی موسیقازان و گۆرانی بێژ کاك (محمد قەدری) لە سالی ١٩٦٣وە وەك ئاوازدانەرو گۆرانی بێژێکی نوێی کورد لە ئیستگەوتەلەفزیون ناسراوە . ئەم هونەرمەندە سالی ١٩٥٩ لەپەیمانگەی هونەرە جوانەکان لەبەشی هونەری موسیقابەیەکەم دەرچوە . لەو کاتەوە لە ئیستگەی کوردی (بەشی گۆرانی و موسیقا) ئیش ئەکات . بێجگە لە گۆرانیەکانی خۆی ئاوازی بۆ زۆر هونەرمەندی تری کورد داناوەوەك : جەلال کوچەرو جەمال جەلال و گول‌بەهارو عەلی‌عەزیز .

هەفتەی رابوردو چاومان بەم‌هونەرمەندە کەوتو لێمان پرسی :

– گورانی تازەی ئەمرۆت بەلاوە چۆنە ؟

● من خۆم یەکێکم لەوانەی رێگای ئاوازی نوێم لەگورانی کوردیا گرتوتە بەر ، بەلام بەمەرجێ گیانی هونەری میللی لەبەرگێکی نوێدا تیابێت . ئێستە هونەرمەندەکان هەول ئەدەن ئەم رێگایە بەجۆرێ‌ببرن هونەری گورانی کوردی بگەیەنێتە ئەو پلەیەی شایستەیەتی .

– چ گیروگرفتیك دیتە ئەم‌ریگایە ؟

● بەرای من گیروگرفتی هەرە گەورە نەبونی کادری هونەرمەندە لە کۆری هونەری‌موسیقاو ئاوازدانانا ئەو ژمارەیەش هەن کەمن . سەرەرای ئەوەی ماوەیەکی وافراوانیش نیە هونەرمەندی کورد بتوانی بە ئاسانی ئەوەی هەیەتی بەرچاوی خات .

– ئایا هونەرمەندانی موسیقاو گۆرانی کوردی بۆچی پێکەوە هەولی ئەوە نادەن بەکۆمەل گیروگرفتەکانتان چارە سەربکەن ؟

● هونەرمەندەکانی کورد هەمیشە لە شوینیکا نین تاکو بتوانن بەکۆمەل ئەو هەولە بدەن ، لەگەل ئەوەشدا من لەو باوەرە دام بونی یەکیتی هونەرمەندانی کورد هەنگاوێکی گەورە ئەبێت بۆ چارە سەری زۆر گیروگرفت .

لە سالی ١٩٦٧ وە تیپی شانۆیی « کریکارانی شانۆی گورگی» لە ئەلەمانیای‌دیموکرات دەستیان کردوە بە پێشکەش کردنی تابلۆی شانۆیی نوێ کە بریتیە لە تابلۆی شیعری لە جیاتی چیرۆکی شانۆی ، بۆ ئەم مەبەستە هونراوەی شاعیرە ناسراوەکانی ئەلەمانیا ئەهێنن و بە جولانەوەو دەنگ و موسیقاو بەکارهێنانی دیکوری پیویست رووناکی و تاریکی سەر شانۆ ئەکتەرەکان شیعرەکە لەشێوەی تابلۆیەکی هونەری جوانا پێشکەش ئەکەن .

ئەم وێنەیە لەکاتی پێشکەش کردنی شیعریکی « رودولف لیونهارد » گیراوە .

تۆ بلێی رۆژێك هونەرمەندانی شانۆی کورد بتوانن بەم رێگایە خزمەتی شیعرو هونەرو خەلکی کوردستان بکەن ؟!

هونەرمەندەکان دژی جیاوازی رەگەزایەتین

لەم دواییەدا چل و یەك هونەرمەندی ناسراوی شانۆگەری لەبەریتانیا بەیاننامەیەکیان بلاو کردۆتەوەو ئەلێن :

ئامادەنین هیچ شانۆیەك پێشکەش کەین سەرمایەدارەکان دەستی بەسەرا بگرن و جیاوازی بکەن لە نێوان تەماشاکەراندا لەسەر ئەساسی رەنگ و رەگەز .

هەروەها ئەلێن :

ئێمە باوەرمان بەوەیە ، بەشداربون بەهەر رێگایەك لە جێ‌بەجێ کردنی سیاسەتی جیاوازی رەگەزایەتیا ، مانای رازی بونە بەو سیاسەتە . دیسان بۆمان ساغ بۆتەوە هاوکاری نەکردن لەروی روشنبیری و هونەرەوە لەگەل رژێمی رەگەزپەرستی خواروی ئەفەریقیا کاریکی گەورەی کردۆتە سەر برینی ئەو رژیمەلەکۆمەلی دەولەتان . کەواتە لێرەش بەشداری لە نەهیشتنی پەیوەندی روشنبیری و هونەری دژی سیاسەتی جیاوازی رەگەزایەتی هەنگاو نانە بۆ لاواز کردنی ئەو سیاسەتە نارەوایە .

ئەو هونەرمەندانەی بەیاننامەکەیان مۆر کردوە ئەمانەن : جون بوین ، داڤید موسر ، هارولد بنتر ، جون ئوزبورن ، ئەدوارد بۆند ، لویس نیکوس، ئیرمیس مردوج ، بریستلی ، جون هاردن .

ئەوەی شایەنی باسە هەموکۆرە هونەری و روشنبیریە پێشکەوتن خوازەکانی بەریتانیا پشتگیری ئەو هەلویستەی هونەرمەندەکانی شانۆ گەریان کردوە .

هەولێر لە سای سێبەری بەیاننامەی ئاذاری میژوی‌دا

● پارێزگاری هەولیر پەرتوکێکی بلاو کردۆتەوە بە ناونیشانی « هەولیر لەسای سێبەری بەیاننامەی ئاذاری میژوی‌دا » ، بریتیە لە باسێکی وردی جوگرافی و میژوی شاری هەولیرو ئەو دەستەکەوتانەی لە دوای بەیاننامە میژویەکەی ١١ی ئاذار لەوی بەجێ هاتون .

مامۆستا عبدالوهات ئەتروشی دانەیەك لەم کتێبە نایابەی بە نامەخانەی هاوکاری پێشکەش کردوە زۆر سوپاسی ئەکەین .

سەربەستی ئافرەت

هەرجارەی نوسینێك

ئەگەر سەرنجێك بدەینە باری ژیان و گوزەرانی ئافرەتانی کوردستان ئەبینین کە ئافرەتی کورد زۆر لەمێژە شان‌بەشانی پیاوانی کورد لە هەمو مەیانێکی‌ژیانا بەشدار بوە . چ لە ئیشوکاری رۆژانەی تایبەتی‌خۆیا لە کشتوکال و بەمەرو مالات خەریك بون یا لە چنین و رستن و کاری پیشەسازی بچوکدا . ئەمە جگە لەوەی لەکوردستانا ئافرەتی هەلکەوتو بوە کە حوکمرانی ناوچەیەکی کوردستانیان کردوەو لە شەرو ئاشتی‌دا جێگایەکی دیارو بایەخداریان هەبوە . سەرەرای ئەمە زۆربەی زۆری ئافرەتی کورد بێ‌بەش‌بون لە مافی یەکسانی و سەربەستی و هاوشانی لەگەل پیاوداو ئەم بێ‌بەش بونە گەیشتۆتە رادەیەك کە تەنانەت ئافرەت لە زۆر جێگای کوردستانا مافی ئەوەشی نەدراوەتێ بەدلی خۆی هاوسەری خۆی هەلبژێرێت بەلکو بەئارەزوی کەسوکاری دراوە بەشو وە هەندێ جار خراوەتە بازاری کرین و فرۆشتنەوەو یا ژنی تری بەسەرهێنراوە کە ئەمەش بوە بەهۆی ئاژاوەو دووبەرەکی نانەوەو تێك‌چونی شیرازەی یەکگرتنی خێزان .

لەگەل ئەمانەشدا هەمو لەگەل ئەو گۆررانانەی بەسەر ژیانا هاتون ، پێوەندی نێوان ژن و پیاوو سەربەستی ئافرەت بەگشتی گۆررانی بەسەراهاتووەو بەرەو پێش رۆیشتوە . ئاشکرایە کە بنچینەی ئەم جیاوازی نێوان ئافرەت و پیاوە، وەزعی ئابوریە ، چونکە جلەوی ئابوری کوردستان بە دەست پیاوەوە بوە بۆیە دەسەلاتیش هەر بەدەست پیاوەوە بوە کەی ئافرەت هەمومافەکانی خۆی لە مەیانی ئابوریدا وەرگرت وە چووەکۆری ئیش‌کردنەوە بەپێی ئەو دەسەلاتانەی پیاو هەیەتی ئەوسا مافی ئافرەتیش وەکو مافی پیاو بەرامبەر یەکتری ئەوەستێ . ئیتر شوکردن و ژن‌هێنان و ئیش‌کردن لە هەمومەیانەکانی ژیانا بۆ هەردولا وەکو یەکی لێ‌دێت کە ئەمەش بێ‌گومان بەندە بە پەیوەندیەکانی کۆمەلایەتیەوەبەندە بەروخانی پاشماوەی پەیوەندی دەرەبەگایەتی و سەرمایەداری .

گەلاوێژ جاف

جەژنی ١٠٣ سالەی رۆژنامەگەری

رۆژی ١٥ی حوزەیران جەژنی رۆژنامەگەری بو بەوەی لەو رۆژەدا ١٠٣ سال لەمەوبەر یەکەم رۆژنامە بەناوی – الزوراء –ەوە لە عیراقدا دەرچوە . بەم بۆنەیەوە نیقابەی رۆژنامەنوسانی عیراق بەیاننامەیەکی دەرکرد نیایا ئەلێ گەلی عیراق لەم بیرەوەریەدا بە زروفیکی گرنگدا ئەروات لە بەرەبەرەکانی کردنی نیازی چەپەلی کۆمپانیاکانی نەوت پاش ئەوەی شۆرش بریاری میللی کردنی نەوتی‌دا .. زۆر بەشانازیەوە باسی ئەو دەورە بالایە ئەکەین کە رۆژنامەگەری دیویەتی لە هۆشیارکردنەوەی کۆمەلانی خەلك و پشتگیری خەباتی گەلی عیراق بەکوردو عەرەب و کەمایەتیەکانەوە دژی پیلان و جەورو ستەمی ئیمپریالیستەکان ..

(بەیاتی و) کۆمەلی روشنبیری کوردی

● دەزگای بەرێوەبەرایەتی کۆمەلی روشنبیری کوردی بریاری داوە شاعیری ناسراوی عیراق مامۆستا عبدالوهاب بەیاتی بە ئەندامی‌فەخری لەریزی کۆمەلەدا وەرگریت .

پیشانگای هونەری فولکلوری کوردی لە شارەکانی کوردستان

● یەکیتی ئافرەتەکانی کوردستان خەریکی رێکخستنی چەند پیشانگایەکی هونەری فولکلوری کوردیە لەشارەکانی کوردستان « کەرکوك و سلەیمانی و هەولیرو دهوك » . ئەم پیشانگایانە هەمیشەیی ئەبن و جل و بەرگی نەتەوایەتی و کەرەسەی کۆنی کوردەواری ناو مال و خشل و شتومەکی تری فولکلوریان تیا پیشان ئەدرێت .

یادی شەهیدەکانی ١٩ی حوزەیران

● رۆژی ١٩ی ئەم مانگە یەکیتی نوسەرانی کوردو کۆمەلی روشنبیرانی کورد لە بەغدا ، کورێکی فراوان پێك ئەهێنن بۆ یادی شەهیدەکانی کوردستان (عیزەت و مستەفاو خیراللەو قدسی) ، کۆرەکە لە باخچەی بارەگای یەکیتی و کۆمەلی روشنبیران ئەبێت .

بەشداربون لەم کورەدا فرمانی‌هەمو نیشتمان‌پەروەریکی کوردە سەبارەت بەوەی یادی رۆژێکی پرفیداکاری لە میژوی خەباتی گەلەکەمان تیا ئەکریت .

وردەکاری لە شیعری « نالی » دا

ئێوارەی رۆژی چوار شەممەی رابوردو یەکیتی نوسەرانی کورد لقی بەغدا ، کۆرێکی ئەدەبی گێرا ، کۆرەکە بەناونیشانی « وردەکاری لە شیعری نالی »دا بو ، کە مامۆستا « هیمنی کوردستانی» پێشکەشی کرد .

ژمارەیەکی زۆر ئەدەب دۆست لەم‌کۆرەدا بەشدار بون کە نزیکەی دو سەعات زیاتری خایاند . هەروەها (دوکتور عز الدین مستەفا رەسول و دوکتور ئیحسان فوئادو دوکتور مارف خەزنەدار بەشداری لێك دانەوەی شیعرەکانی نالیان کرد .

●●●

گۆڤاری رۆژی کوردستان

ژمارەی هەشتی گۆڤاری رۆژی کوردستان کە کۆمەلی روشنبیری کوردی لەبەغدا دەری ئەکات کەوتە بازارەوە .

ژمارەی ئەمجارەی بە هەر دوو بەشی کوردی و عەرەبیەوە گەلێ باسی روشنبیری و ئەدەبی بەکەلکی تیایە .

ژمارەیەکیان بەدیاری بۆناردین زۆر سوپاسی هەلسورێنەرانی « رۆژی کوردستان » ئەکەین و هیوای بەردەوامی بۆ ئەخوازین لەکۆری خزمەتی ئەدەب و روشنبیری بزوتنەوەی نەتەوایەتی کوردا .

کۆرێکی ئەدەبی فراوان لە هەولێردا

● یەکێتی نووسەرانی کورد – لقی هەولێر، لەئێوارەی

لە فێنامە

رۆژی دووشەممەی رێکەوتی ٢٩–٥–١٩٧٢دا کۆرێکی ئەدەبێ فراوانی لە هۆلی کتێبخانەی گشتی‌دا بەست و لەو کۆرەدا کاك ممتاز حەیدەری لێ‌کۆلینەوەوەیێکی ئەدەبی بە ناونیشانی (دلداری شاعیری شۆرشگێری کورد) پیشکەش کردو مامۆستایان عزیز گەردی و عبدالخالق علاءالدین و کەریم شارەزا بەشداری‌یان کرد لە هەلسووراندن و وەلام دانەوەی پرسیاری بەشداربووانی کۆرەکە . کاك ممتاز دەستی بۆ هەموو سەرچاوەکانی باسەکەی درێژ کردبوو و شیعرە نەتەوەیی و چینانەتیەکانی شی کردەوە .

[illegible]ەی روشنبیری لە کوردستان

● بریار وایە کۆمەلی روشنبیری کوردی هەفتەیەکی رۆشنبیری لە شارەکانی کوردستاندا رێکخات و لەماوەی ئەو هەفتەیەدا کوری روشنبیری و بەرهەمی هونەری پێشکەش ئەکرێت .

○◉◉

وێنەیەك لە کوردستانەوە :

« گوندی شاکەل» وادەی خاو نیەن وادەی شکارەن دەشتەکەی پای هەرد ... شاکەل دیارەن

– مەولەوی –

کاك سلیمان

محمد ناردویەتی

گرەوی هاوکاری

لە راستەوە بۆ چەپ بەرەو ئاسو (افقی)

١ – وشەیەکە بۆ خوێندنی وانەی زمان بەکاردێت .

٢ – ناوی شاعیرێکی کوردە .

٣ – چوار پیتی جیاوازە .

٤ – کەرەستەی وێنە کێشەکانە – ئەبیستری .

٥ – ژمارەیەکە .

٦ – چوار پیتی جیاوازە .

٧ – ناز ناوێکی کوردیە – بۆ روناکی بەکاردێ .

٨ – ژمارەیەکە – ئەخورێتەوە

٩ – پێچەوانەی ناوی گۆڤاریکی کوردیە لە ناوەراستی چلەکانالە بەغدا دەر ئەچو .

دەستەکی (عمودی)

١ – ناوی یەکێکە لە شەهیدەکانی ١٩ی حوزەیران .

٢ – سێ پیتی جیاوازە .

٣ – لەناو دەمایە – وەرزە .

٤ – سامانێکی گرنگی ولاتەکەمانە .

٥ – سێ پیتی جیاوازە .

٦ – ناوی رۆژنامەیەکی کوردیە لە سلیمانی دەرئەچو .

٧ – پێچەوانەکەی ناوی ئافرەتێکی ناسراوی جیهانە .

٨ – رۆژێکی پیرۆزی نەتەوەی کوردە .

٩ – بۆ وریا کردنەوە بەکاردێ .

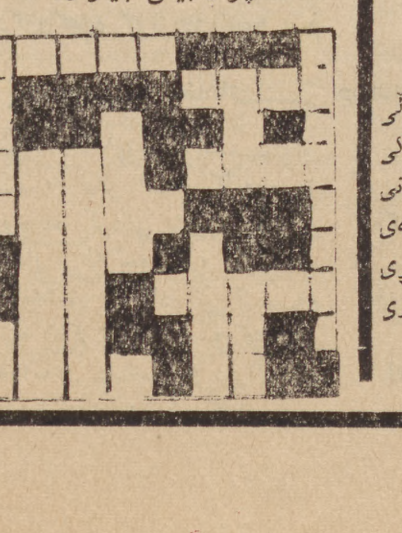

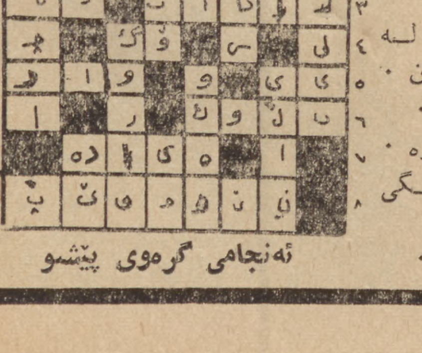

ئەنجامی گرەوی پێشو

ورد بیخوێنەرەوە

● فولکلوری کوردی بەلای‌هەمومانەوە خۆشەویستەو جێی شانازیمانە ، هەروەها هەموپێمان خۆشە کە لەرێی پێشکەوتنی هونەری کوردیەوە فولکلور پاریزراوو گەشاوە بێت ، بەلام بێ‌گومان پاراستنی فولکلورو گەشانەوەی ئەبێ لەقالبێکی هونەری وەها دابێت کە جوانی و رەونەقی لایەنە باشە بەکەلکەکانی بنوێنێت و بەزیندویی بیهێلیتەوە . جگە لەمەش ئەبێ‌شارەزایانە فولکلور بژارە بکرێت و پوختە بکرێت و ئەوەی بەکەلکەو لەگەل رەونی شۆرشگێرانەی بزوتنەوەی کوردایەتیدا و بەپێی پیویستەکانی ئەم قوناغەی کوردایەتی بهێنرێتە کایەوەو سودی‌لێ‌وەربگرێت .

دیارە لەم چەند سالەی بروانە ل ٧

institut kurde de paris